

MBU

Journal of Philosophical vision

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ.2564 Vol 26 No.2 July-December 2021

ISSN : 1513-6620 (Print)
ISSN : 2773-9643 (Online)

คณะศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

Journal of Philosophical Vision

TCI กลุ่มที่ 2
(พ.ศ. 2564-2567)

ISSN : 1513-6620 (Print) ประจำปีที่ 26 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564)
ISSN : 2773-9643 (Online) Volume 26 Number 2 (July-December 2021)

ขอบเขตและวัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ ส่งเสริม และสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ตลอดจนบุคคลภายนอกที่สนใจได้มีโอกาสนำเสนอผลงานวิจัยและวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศิลปะ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการบริหารธุรกิจ พัฒนาสังคมและการศึกษา รวมถึงสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยน เรียนรู้งานด้านวิชาการ ประสบการณ์ และเป็นแหล่งอ้างอิงในการเผยแพร่บทความของนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและบุคคลทั่วไป

การพิจารณาบทความ

กองบรรณาธิการให้ความสำคัญในกระบวนการจัดทำวารสาร ตั้งแต่การคัดเลือกบทความ การพิจารณาถ้อยแถลงของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยบทความละ 2 ท่าน โดยใช้การประเมินแบบ Double-blinded เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการและเกณฑ์การประเมินของ TCI

วารสารเปิดรับบทความ ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาต้นฉบับของบุคคล ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย บทความต้นฉบับต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น

ผู้เขียนต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การนำเสนอบทความอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องตามหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนด

ทัศนะและความคิดเห็นในบทความวารสารปรัชญาปริทรรศน์ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารปรัชญาปริทรรศน์แต่อย่างใด

ประเภทบทความ	กำหนดเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ
บทความวิจัย (Research Article)	ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน
บทความวิชาการ (Academic Article)	ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม
บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)	

เจ้าของวารสาร

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
248 หมู่ 1 ถนนศาลายา-นครชัยศรี ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170
โทรศัพท์: +66 2444 6000

กองงานบรรณาธิการวารสารปรัชญาปริทรรศน์

ที่ปรึกษา

อธิการบดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองอธิการบดี ด้านวิชาการและพัฒนาคุณภาพ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองอธิการบดี ด้านวิจัยและนวัตกรรม	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
--------------------------------------	-------------------------------

กองบรรณาธิการภายใน

พระมหาชนบ สหายปญโญ (เข้ทอง), ป.ธ. 9, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก (เทพา), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัตย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ประเวช วัฒนาแก้ว	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.สุรัชย์ พุดชู	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการภายนอก

พระปลัด สรวิชัย อภิปญโญ (ดวงชัย), ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ	ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนากร ธนาธารชูโชติ	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเหลือ ใจมโน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุตดาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณกร โท้ประยูร	สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยศักดิ์ มังกรแก้ววิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตนา เจริญจิตต์	สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุรณ์ วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วิวัฒน์สุข	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี ยอดนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อาจารย์ ดร.รุ่งโรจน์ สรงสะบุญ	มหาวิทยาลัยสยาม
อาจารย์ ดร.ณัฐพัชร มณีโรจน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.สุมนา จันทราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
อาจารย์ ดร.เพ็ญศรี บางบอน	มหาวิทยาลัยชินวัตร

กองจัดการวารสาร

พระครูธรรมธรเดโช จิตเตโช	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.จิตศรีณัยพร ปัญจวัฒนคุณ	นักวิชาการอิสระ
อาจารย์ สิริพร ครองชีพ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ จันทิมา แสงแพร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
นายประเมษฐ์ จิรวิริยะสิริ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สารจากบรรณาธิการ

วารสารปรัชญาปริทรรศน์ได้ดำเนินการบริการทางวิชาการมาถึงฉบับปีที่ 26 ของการเผยแผ่ผลงานการศึกษาในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งเมื่อมาถึงวาระแห่งปีพุทธศักราช 2564 นี้ วารสารก็ยังคงสานต่อปณิธานการเป็นสื่อกลางในการนำเสนอผลงานทางวิชาการเพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติบนพื้นฐานของหลักวิชาการในด้านพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ รัฐศาสตร์ การศึกษา การบริหาร และแขนงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปรัชญา

ขอขอบคุณสมาชิกทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อนำเสนอและเผยแพร่งานวิชาการรับใช้สังคมของคณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ในการประเมินบทความ และให้คำแนะนำเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้ได้คุณภาพเพื่อเกิดประโยชน์แก่วงการการศึกษาและวิชาการให้ดียิ่งขึ้น ตลอดถึงผู้แต่งที่ไม่ย่อท้อในการปรับแก้ไขงานเขียนจนสำเร็จได้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้

วารสารฉบับนี้ ยังคงรอการสนับสนุนจากทุกท่าน ทั้งผู้แต่ง ผู้ประเมิน และคณะกรรมการที่มีส่วนร่วมในการผลิตผลงานท่ามกลางวิกฤตการณ์ของมนุษยชาติที่ต้องเผชิญกับโรคร้ายที่เกิดกับระบบทางเดินหายใจจากเชื้อโรคกลายพันธุ์ใหม่ที่ชื่อว่า โอมิครอน ซึ่งกำลังแพร่ระบาดในทุกภูมิภาคทั่วโลก อย่างไรก็ตามวารสารยังคงยินดีที่จะทำหน้าที่เป็นเครือข่ายที่จะเชื่อมโยงงานวิจัยใหม่ ๆ และบทความวิชาการที่ทรงคุณค่าที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาให้โลกนี้กลับมาสู่ภาวะปกติปราศจากโรคภัย งานเขียนทางวิชาการจึงเป็นงานที่เชื่อมทุกภาคส่วนของสังคมเข้าด้วยกันอย่างไร้รอยต่อ วารสารฉบับนี้จึงขอเชิญชวนทุกท่านได้ติดตามผลงานและบทความใหม่ ๆ ผลการศึกษาใหม่ ๆ ที่จะได้้นำเผยแพร่ต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. บุญร่วม คำเมืองแสน
บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

สารจากบรรณาธิการ (ก)

สารบัญ (ข-จ)

บทความวิจัย (Research Articles)

- 1 • แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว
อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 1-11
▪ สมหมาย ปานทอง, ญาณกร โท้ประยูร, โกมล ปราชญ์กตัญญู และ เสรี วงษ์มณฑา
Guidelines for Managing Community Participation for Tourism
Sustainability of Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province
▪ Sommai Panthong, Yannakorn Toprayoo, Komol Prachkatanyu and Seri Wongmontha
- 2 • ผลการปฏิบัติงานและปัญหาของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงาน
ตำรวจของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดนครปฐม 12-22
▪ ขจรศักดิ์ วิเศษสิงห์ และ ชาญเดช เจริญวิริยะกุล
Work Performance and Problems of the Monitoring and Follow up Police
Administration Committee of the Provincial Police Station in Nakhon
Pathom Province
▪ Kajornsak Wisedsing and Chandej Charoenwiriyaikul
- 3 • การบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 23-33
▪ ศศิชา นิยมสันติ และ ชาญเดช เจริญวิริยะกุล
Management Tasks of the County Cultural Council in Pom Prap Sattru Phai,
Bangkok
▪ Sasicha Niyomsanti and Chandej Charoenwiriyaikul
- 4 • การอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามแนวพุทธปรัชญา 34-43
▪ กฤตสุชิน พลเสน, พระสุทธิสารเมธี และ สิริพร ครองชีพ
Coexistence in Outbreak Situation of COVID-19 according to Buddhist
Philosophy
▪ Kitsuchin Ponsen, Phra Sutthisanmethi and Siriporn Krongcheep
- 5 • ประสิทธิภาพการบริหารโครงการการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในเขต
ปฏิรูปที่ดิน 44-54
▪ ชนสาร ธรรมสอน

The Efficiency of Management on the Agriculture Land Allocation for
Community by Government Policy Project in Agriculture Land Reform Area

▪ Thanasarn Thammason

- 6 • การศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี 55-64

▪ อัสณี ซีมกระโทก, วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง และ มยุรี รัตนเสริมพงศ์

The Study of Need for Competency Development of Personnel of
2nd Singburi Royal Sponsored Funeral Service Division

▪ Atsani Suemkrathok, Waraporn Subruangthong and Mayuri Rattanasermpong

- 7 • ปัจจัยในการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 65-72

▪ อูสุมา เบญจการ, ตะวัน วิกรัยพัฒน์, ชนินทร์ วิจุลลดา และ พรพนา ศรีสถานนท์

Factors Effecting the Selection for Health Services by Alternative Medicine
of Consumers in Muang District, Nonthaburi Province

▪ Usuma Banjakarn, Tawan Vikraipat, Chanin Vijchulata and Pornpana Srisatanon

- 8 • การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี 73-92

▪ สุนิศา รุ่งกลิ่น, วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง และ วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์

Administration according to Good Governance of Office of Singburi
Provincial Public Prosecution

▪ Sunisa Rungklin, Waraporn Subruangthong and Wasita Kerdphol Prasopsak

- 9 • แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักสามัคคีธรรมของชุมชนบางลำพู แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 93-101

▪ แม่ชีบุญช่วย ศรีเปรม และ แม่ชีจำเรียง กำเหนิดโทน

The Living according to Samakkhi Dhamma of Banglamphu Community,
Chanasongkram Sub-district, Phranakhon District, Bangkok

▪ Boonchuay Sriprem and Jumrieng Kamnerdthon

- 10 • การกำกับดูแลกิจการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย 102-112

▪ ธนะพัฒน์ เดชเลิศวรพัฒน์ และ รัตพงษ์ สอนสุภาพ

Internet Business Governance in Thailand

▪ Thanapat Detlertwarapat and Rattaphong Sonsuphap

- 11 • ความสัมพันธ์ระหว่างบริบทสถาบันกับทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา**

▪ ภูษิต วงษ์เล็ก, ภิชาชล พรหมวงษ์, กรรณิการ์ สุธสม, วลัยยา ชูประดิษฐ์ และ เฉลิมพร เย็นเยือก

Relationship between Organization Context and Innovation Skills of the Personnel in the Higher Education Institutions

▪ Phusit Wonglek, Pisachol Pomvong, Kanikar Susom, Wallaya Chupradist and Chalernporn Yenyuak

113-124
- 12 • การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่าย ภาคกลางตอนบนในประเทศไทย**

▪ อำพล นววงศ์เสถียร, ภูษิต วงษ์เล็ก, ภิชาชล พรหมวงษ์, กรรณิการ์ สุธสม, บุษยา วงษ์ขวาลิตกุล และ เฉลิมพร เย็นเยือก

Education, Mindset, Motivation, and Creativity Affecting Entrepreneurial Intention of Students in Higher Education Institutions under the Upper Central Region Network in Thailand

▪ Ampol Navavongsathian, Phusit Wonglek, Pisachol Pomvong, Kanikar Susom, Busaya Wongchawalitkul and Chalernporn Yenyuak

125-144
- 13 • การศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี**

▪ ประภากร เพ็งวิภาส, วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง และ มยุรี รัตนเสริมพงศ์

Studying the Need for Competency Development of Military Officers of the Psychological Operations Battalion in Lopburi Province

▪ Prapakorn Pangwiphas, Waraporn Subruangthong and Mayuri Rattanasermpong

145-155
- 14 • แนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ: กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพต อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสกลนคร**

▪ ปิยะวดี ยอดนา, อริยา มณีเขียว และ พรกมล สาข้อง

Guidelines for Management of Natural Dye Fabric Manufacturer Group: Four Community Women Groups in Phaed Sub-district, Kham Ta Kla District, Sakon Nakhon Province

▪ Piyawadee Yodna, Iraya Maneechiaw and Pornkamon Sakong

156-166
- 15 • การบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนทัศน์ใหม่**

▪ พระเจริญ ฑนตจิตโต (คางคำ), กฤตสุชิน พลเสน และ พระสุทธิสารเมธี

A New Paradigm of Temple Administration in Nonthaburi Province

▪ Phra Charoen Dantacitto (Khangkam), Kitsuchin Ponsen and Phra Sutthisanmethi

167-178

- 16 • Influence of E-commerce Environment Characteristics on Consumers' Online Impulse Purchase 179-192
▪ Zhuopeng Li and Wasin Phromthiphakkul
- 17 • Factors Influencing Consumer Trust Based on Sharing Economy : A Case of Chongqing, China 193-204
▪ Huijie Li and Fuangfa Amponstira

บทความวิชาการ (Academic Articles)

- 18 • การปกครองระบอบประชาธิปไตยกับสถาบันทางการเมืองไทยในยุครัฐธรรมนูญ 2560 205-215
▪ สมภพ ระวังบุกข์
Democratic Governance with Thai Political Institutions in the Constitutional Era 2017
▪ Sompop Rangubtook
- 19 • โอวาทปาฏิโมกข์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 216-229
▪ พระประศาสน์ ขยาดิเรก (อร่ามวานิชย์), บุญร่วม คำเมืองแสน และ พระมหาพจน์ สุวโจ
Ovādapātimokkha and the Propagation of Buddhism
▪ Phra Prasan Jayābhirato (Aramvanich), Boonruam Khammuangsaen and Phramaha Phocana Suvaco
- 20 • การเข้าถึงสื่อออนไลน์ด้วยพุทธธรรม 230-238
▪ พระกมลรัตน์ อภิปัญญา (ต่ายลีลาศ) และ พระวิเชียร อธิปัญญา (แสนศรี)
Accessibility to Online Media with Buddhist Principles
▪ Phra Kamolrat Abhipuṅkṛo (Taileelais) and Phra Wichian Adhipuṅkṛo (Saensri)

แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Guidelines for Managing Community Participation for Tourism Sustainability of
Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province

สมหมาย ปานทอง¹, ญาณกร โท้ประยูร², โกมล ปราชญ์กัตัญญ³ และ เสรี วงษ์มณฑา⁴
Sommai Panthong¹, Yannakorn Toprayoo², Komol Prachkatanyu³ and
Seri Wongmontha⁴

Received June 24, 2021 & Revised August 28, 2021 & Accepted September 10, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สถานการณ์ปัจจุบัน แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสม เก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยสรุปความสำคัญ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างบุคคลในชุมชนที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอบางสะพาน จำนวน 388 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลมาจำแนกกระตือรือร้นความคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์ปัจจุบันของของประชาชน ในอำเภอบางสะพาน ภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.94) ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอบางสะพาน ภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง $\bar{X} = 3.59$ – $\bar{X} = 3.97$ 2) แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ได้แก่ การบูรณาการความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน และค้นพบ 8 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย 1) ชุมชนควรปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับคนรุ่นใหม่ 2) ควรสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ 3) การเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนในพื้นที่ 4) มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกัน 5) สร้างความเข้าใจร่วมกัน ให้กับชุมชน 6) ภาครัฐและภาคประชาชนควรมีการบูรณาการร่วมกัน 7) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์เชิงรุก 8) การสร้างตราสัญลักษณ์ให้กับท้องถิ่น

คำสำคัญ : 1. การมีส่วนร่วมของชุมชน, 2. ความยั่งยืนของการท่องเที่ยว, 3. แนวทางการจัดการ

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันรัชต์ภาคย์

¹ Master of Arts Program in Management, Rajapark Institute

^{2, 3, 4} อาจารย์ที่ปรึกษา

^{2, 3, 4} Advisor

Email : yannakorn1978@gmail.com

Abstract

These research objectives were to study Current situation Guidelines for managing community participation for tourism sustainability of Bang Saphan District Prachuap Khiri Khan Province Research methodology was a mixed research. Data collection was related to documents in-depth interviews from key informants. Content analysis was conducted by summarizing the important data. In addition, data were collected from 388 people in the community residing in Bang Saphan District by using a questionnaire. Data were analyzed by finding percentage, mean, and standard deviation, and then using the information to classify the opinions. The results showed that 1) current situation of citizens in Bang Saphan District: the overall picture is at the "high" level ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.94). The potential for sustainable tourism development of Bang Saphan District, the overall picture is in the "high" level, with an average score between $\bar{X}=3.59$ - $\bar{X}=3.97$. 2) Guidelines for managing community participation for tourism sustainability: the integration of cooperation between government, private sectors, and public sectors in encouraging participation of all sectors in order to jointly develop sustainable tourism and discover 8 ways to manage community participation for sustainability in the followings: 1) the community should instill and raise the awareness of the new generation, 2) it should create awareness in conservation, 3) it should be a good host of the people in the area, 4) it aims to create mutual benefits, 5) it creates a good understand to the community, 6) government and the public sector should be integrated, 7) government should proactively publicize and 8) it should create a logo for the locality.

Keywords : 1. Community Participation, 2. Sustainability of Tourism, 3. Management Guidelines

1. บทนำ

ในโลกปัจจุบัน การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมระดับโลก มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) มีการคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2563 นั้น การท่องเที่ยวระหว่างประเทศของนักท่องเที่ยวจะมีมากขึ้นเป็น 1.5 พันล้านคน จาก 1.4 พันล้านคน ในปี 2562 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 จากปี พ.ศ. 2561 เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในบริเวณตอนใต้ของทวีปยุโรป ตะวันออกกลาง และทวีปแอฟริกา ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยแรงขับเคลื่อนของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้า การพัฒนาด้านการขนส่งทางอากาศที่เชื่อมต่อระหว่างประเทศ ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกนิยม คือ ทวีปยุโรป แต่ในปัจจุบันจากการเพิ่มขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางเอเชียแปซิฟิก ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมไปเยี่ยมเยือนเพิ่มมากขึ้นจนติด

อันดับ 2 ของโลก ส่งผลให้ส่วนแบ่งทางการตลาดท่องเที่ยวของยุโรปลดลง โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในทวีปเอเชียประมาณ 397 ล้านคน อัตราเติบโตเฉลี่ยประมาณร้อยละ 6.5 ต่อปี ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยประมาณ 15.9 ล้านคน เลขธิการองค์การการท่องเที่ยวโลก ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนา ระหว่างประเทศนั้น หนึ่งในกลไกสำคัญที่ทรงพลังในการขับเคลื่อนที่สุด คือ การท่องเที่ยว (Zurab Pololikashvili, 2018)

การท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังคงเป็นฟันเฟืองสำคัญในการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งสามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันและวางรากฐานระบบเศรษฐกิจ และสังคมระยะยาว การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพและบทบาททางเศรษฐกิจ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีการตั้งเป้าหมายรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต้องติด 1 ใน 6 ของโลก โดยทิศทางในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย เน้นการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism) นักท่องเที่ยวต้องมีคุณภาพ จากเดิมที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงปริมาณ (Mass Tourism) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีการนำเสนอโครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือแนวคิด 7 Greens Concept เกิดจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศที่เริ่มรณรงค์การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมกันอย่างจริงจังและใช้เป็นยุทธศาสตร์ทางการแข่งขันในเวทีโลก ซึ่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ดังนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีส่วนช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างเป็นรูปธรรมโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประกาศ “โครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี 2551-2553” ภายใต้กรอบแนวคิด ด้าน 7 Greens (Kasemsup, 2009, pp. 34-42)

สำหรับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย ได้รับความนิยมอย่างสูงจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ด้วยปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับทุกปี รวมทั้งการมีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รองรับการเดินทางท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเป็นหนึ่งในสามแห่งของโครงการริเวียร่า ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (รายงานฉบับสมบูรณ์ แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ. 2560-2564) มุ่งพัฒนาชายทะเลฝั่งอ่าวไทยของจังหวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ รองรับนักท่องเที่ยวเชื่อมต่อกับจังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก การศึกษาที่ได้ในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอำเภอบางสะพาน และเพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางสะพาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และเกิดความยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อจัดทำแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัยในลักษณะการวิจัยแบบผสม (Mixed Research Method) โดยกำหนดให้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีการวิจัยหลัก และใช้ผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) บางส่วนมาประกอบการวิจัยเชิงคุณภาพให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โดยข้อมูลสถิติทางทะเบียน อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2561 มีทั้งสิ้น 61,977 คน (ระบบสถิติทางทะเบียน, ออนไลน์) ผู้วิจัยจึงใช้ประชากรกลุ่มนี้มาคำนวณหาขนาดตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากประชากรของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ 382 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ การดำเนินนโยบาย และการจัดการ การท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 คน (2) ผู้นำชุมชนหรือประชาชนท้องถิ่น จำนวน 6 คน และ (3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ประกอบการ จำนวน 3 คน รวมจำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบเลือกตอบข้อความ (Checklist) และแบบเลือกตอบข้อความตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบสัมภาษณ์ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน การวิเคราะห์หาลักษณะเสนอผล

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ความหมายโดยตีความ (Interpretative Textual Analysis) และค่าคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบรายคู่โดยวิธีของ Scheffe (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 115-116) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

4. ผลการศึกษา

1. สถานการณ์ปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาพรวมของระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นำเสนอโดยตารางด้านล่าง

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวม ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สภาพปัจจุบัน และศักยภาพของอำเภอบางสะพาน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ศักยภาพด้านพื้นที่ท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน	3.64	0.97	มาก
2) ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน	3.64	1.01	มาก
3) ศักยภาพด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรักษาคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของ	3.97	0.90	มาก

อำเภอบางสะพาน

4) ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ของอำเภอบางสะพาน	3.68	0.94	มาก
5) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอบาง	3.59	1.01	มาก
สะพาน			

1) สถานการณ์ปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า

สรุปภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอบางสะพาน พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.59 – 3.97 ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ภาพรวม ศักยภาพด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรักษาคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของอำเภอบางสะพาน ($\bar{X} = 3.97$) ลำดับที่ 2 ภาพรวม ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ของอำเภอบางสะพาน ($\bar{X} = 3.68$) ลำดับที่ 3 ศักยภาพด้านพื้นที่ท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ($\bar{X} = 3.64$) ลำดับที่ 4 ภาพรวม ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ($\bar{X} = 3.64$) ลำดับที่ 5 ภาพรวม ศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอบางสะพาน ($\bar{X} = 3.59$) สามารถวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสภาพปัจจุบัน และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว

การบูรณาการความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ (Public Sector) ภาคเอกชน (Private Sector) และ ภาคประชาชน (People) ในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนโดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ การดำเนินนโยบาย และการจัดการ การท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน จำนวน 3 กลุ่ม พบว่า

พระครูธีรธรรมดำรง (เสถียร สิริโร) เจ้าคณะตำบลชัยเกษม กล่าวถึง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอบางสะพานว่า

“...อำเภอบางสะพาน มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติ ถ้า เขา ทะเล และถือว่าเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีอุตสาหกรรมหลักที่มีผู้คนมาอาศัยทำงานทั้งคนในพื้นที่และต่างพื้นที่ ทำให้มีการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ วัดในอำเภอบางสะพานก็มีอยู่หลายวัด ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งศูนย์รวมของวัฒนธรรมประเพณี พื้นบ้าน ประเพณีท้องถิ่น พิธีกรรมทางศาสนา ก็มีการพัฒนาอนุรักษ์สืบทอดต่อกันมาเป็นวัฒนธรรมประเพณี ให้ดำรงอยู่ โดยอาศัยการจัดกิจกรรมรูปแบบของงานบุญงานกุศล...”

การสร้างคามยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวควรเริ่มต้นที่ชุมชนโดยการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เด่นชัดแล้วถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวได้เห็นก็จะเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนและเกิดเป็นความยั่งยืนได้ในที่สุด อำเภอบางสะพานมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลายโดยเฉพาะความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์ วัฒนธรรมประเพณีและประวัติศาสตร์ซึ่งสามารถพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนได้ ในส่วนของท้องถิ่นซึ่งมีต้นทุนทางธรรมชาติก็คือชายหาดเพราะฉะนั้นเรื่องสิ่งแวดล้อมเรื่องความสะอาดจึงเป็นสิ่งสำคัญ อีกประการหนึ่งก็คือ การบริการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการที่จะสร้างความประทับใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาเที่ยวซ้ำ ความยั่งยืนจึงเกิดขึ้นตามมา ส่วนในระดับของจังหวัดก็ควรจะต้องมีการช่วยเหลือท้องถิ่นในการประชาสัมพันธ์

ข้อมูลการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปเพื่อให้เป็นที่รู้จักให้มากยิ่งขึ้น ก็จะเป็นการสร้างความยั่งยืนได้อีกทาง

“...เราเป็นคนให้บริการเพราะฉะนั้น ต้องสร้างความประทับใจกับนักท่องเที่ยวเขามาแล้วให้มาอีก ไม่ใช่มาครั้งเดียวแล้วเขิดันไม่ใช้บริการ... ผมจะมีสโลแกนของผมในการบริการ: ยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจช่วยเหลือ ไม่เบียดเบียน ฟังความครบถ้วน ส่วนบริการอ่อนหวานน่ารัก ไม่ลั๊กแต่ทำ น้ำคำไพเราะเหมาะสม...” (ธงชัย เพชรสกุลทอง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2563)

การจะสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นได้ นอกจากจะอาศัยการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนของเครือข่ายประชาชนในพื้นที่แล้ว ภาครัฐต้องเข้ามาสนับสนุนด้วยอีกทาง โดยเฉพาะเรื่องของงบประมาณการคมนาคมและระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการขับเคลื่อนให้การท่องเที่ยวของบางสะพานมีความเข้มแข็งและยั่งยืน เนื่องจากท้องถิ่นมีศักยภาพไม่เพียงพอ

“...นับเป็นความโชคดี และภาคภูมิใจของคนอำเภอบางสะพาน แล้วก็ของคนตำบลพงศ์ประศาสน์ ด้วยเพราะมีการค้นพบแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ถ้ำเขาม้าร้อง ซึ่งได้เอาไปประกอบพิธีบรมราชาภิเษก และเนื่องจากเป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์เพียงหนึ่งเดียวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงมีนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและต่างชาติ แห่กันมาดู สิ่งนี้จะสร้างความยั่งยืนให้กับคนตำบลพงศ์ประศาสน์ รวมทั้งอำเภอบางสะพาน หากได้รับการพัฒนา...” (ประกอบ คงทัพ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563)

สามารถสรุปข้อค้นพบ 8 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย

1) ชุมชนควรปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับคนรุ่นใหม่ (The community should cultivate and create awareness among the new generation) โดยให้เห็นประโยชน์ของความยั่งยืนจากการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว วิถีชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนของอำเภอบางสะพานอย่างไรก็ตามการจะเปลี่ยนวิธีคิดและสร้างจิตสำนึกให้เล็งเห็นประโยชน์ของความยั่งยืนได้ ภาครัฐต้องหาช่องทางในการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน สร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เช่น การส่งเสริมการจัดตั้งหมู่บ้าน OTOP นวัตกรรม เป็นต้น

2) ควรสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ (Conservation awareness) โดยท้องถิ่นและชุมชนควรมีการบำรุงรักษาสิ่งที่ดึงดูดใจโดยเฉพาะวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ การปฏิบัติตนเพื่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมการฟื้นฟูวิถีชีวิตดั้งเดิมที่หายไปหรือกำลังจะเลือนหายไปให้กลับมาเป็นประโยชน์กับชุมชนคือการปรับหรือการผสมผสานองค์ความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกันให้เหมาะสมกับยุคสมัย การคิดโครงการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยอาศัยคุณค่าความเอื้ออาทรที่ชาวบ้านเคยมีต่อกัน การรวมกลุ่มแม่บ้าน เยาวชนเพื่อทำกิจกรรมกันอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมกันในการปฏิบัติศาสนาพิธีกรรมและประเพณีความรู้เป็นคุณธรรมเมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนกับคนคนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ การสร้างชุมชนหรือหมู่บ้านนวัตกรรม ก็จะสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพานได้

3) การเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนในพื้นที่ (Being a good host) ท้องถิ่นและชุมชนควรสร้างตระหนัก และความเข้าใจในเพราะว่าการเป็นเจ้าบ้านที่ดีจะทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวเกิดความประทับใจแล้วก็สร้างความเป็นกันเองระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในพื้นที่ ก็จะทำให้นักท่องเที่ยวอยากกลับมาเที่ยวที่บางสะพานอีก รวมถึงการประชาสัมพันธ์บอกต่อ ก็จะสร้างนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ให้สนใจอยากเข้ามาเที่ยวชม ในทางตรงกันข้ามท้องถิ่นและชุมชนเองก็ต้องพยายามสร้างความตระหนักและวัฒนธรรมการ

ท่องเที่ยวที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวให้มีความเคารพสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยเฉพาะในเรื่องของการรักษาความสะอาด

4) มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกัน (Aim to create mutual benefits) โดยเฉพาะภาคเอกชนที่ควรเน้นผลประโยชน์ร่วมกันมากกว่าเน้นถึงผลตอบแทนเป็นหลัก โดยนึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเช่นการจัดตั้งสมาคมหรือชมรมผู้ประกอบการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สร้างการตลาดหาแนวทางการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นชุมชนและเอกชนให้ควบคู่กันไป โดยใช้ระบบการพึ่งพาอาศัยแบบครอบครัวเห็นความสำคัญอันแท้จริงมีความจริงใจต่อกันร่วมคิดร่วมสร้างร่วมแก้ปัญหา

5) สร้างความเข้าใจร่วมกัน (Building mutual understanding) ให้กับชุมชนเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยสร้างเอกลักษณ์ใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวที่เคยมาแล้วไม่เที่ยวแบบเดิมซึ่งการสร้างวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่ควรจะมีการระดมความคิดจากทุกฝ่ายในการหาแนวทางร่วมกัน รวมถึงการสร้างความตระหนักถึงปัญหา และแก้ปัญหาด้วยการบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหา โดยหาแนวทางติดตามประเมินผลจึงเกิดการแก้ปัญหาที่แท้จริงตั้งแต่ยุทธศาสตร์ของจังหวัด เรื่อยมาถึงระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านงบประมาณที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยวควรต้องนำมาใช้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ด้านนักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพลนักการเมืองคือตัวแทนของประชาชนที่ให้ความเชื่อมั่น เชื่อใจและไว้วางใจ จึงควรนำเอาสิ่งดีงามมาพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพานควรมีความตระหนักมองเห็นถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวเป็นอย่างยิ่ง

6) ภาครัฐและภาคประชาชนควรมีการบูรณาการร่วมกัน (Integration) เพื่อให้ต่างฝ่ายได้รับรู้ถึงปัญหาและความต้องการไปพร้อมกันประชาชนก็จะได้มีส่วนร่วมมากขึ้นในการทำกิจกรรมและการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็งมาก

7) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์เชิงรุก (The government should proactively publicize) และดำเนินให้ต่อเนื่องควรยกระดับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อระดับชาติ/สื่อต่างประเทศ จัดทำเป็นคู่มือการท่องเที่ยวบางสะพาน ควรจัดฝ่ายรักษาความปลอดภัยไว้บริการนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเชื่อมั่นเรื่องความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ภาครัฐหรือเอกชนอาจจะให้มีแบบสอบถาม ถาถามักท่องเที่ยวเพื่อใช้ในการประเมินด้านต่าง ๆ ควรมีการกำหนดราคามาตรฐานด้าน รถเช่า ทัวร์ โรงแรม ให้มาตรฐาน โดยรัฐเป็นศูนย์กลางการอบรมด้านการบริการให้มีมาตรฐานสากล

8) การสร้างตราสัญลักษณ์ให้กับท้องถิ่น (Creating a local logo) กล่าวคืออำเภอบางสะพานมีความโดดเด่นของนกพญาทองเนื้อเก้าในอดีตบางสะพานเป็นเมืองขุดและร้อนทองกันมาตั้งแต่สมัยโบราณแหล่งร้อนทองในปัจจุบันจะอยู่ที่ตำบลร้อนทอง ที่บ้านปาร้อน ซึ่งห่างจากตัวเมืองอำเภอบางสะพานเพียง 16 กิโลเมตร ซึ่งในปัจจุบันยังขุดทองด้วยมืออยู่เป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เพราะที่นี่ยอดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากมาย มีชายหาดที่สวยงามสุดลูกหูลูกตา และมีเกาะต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงในเรื่องของการดำน้ำ นักท่องเที่ยวต่างชาติต่างแวะเวียนเข้ามาเที่ยวชมอยู่ไม่ขาด เกาะทะเล ลือได้ว่าเป็นแหล่งดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นชั้นดี เพราะที่นี่ยอดมไปด้วยธรรมชาติที่สวยงาม หาดทรายที่ขาวสะอาด น้ำทะเลสวยใสที่ควรนำความโดดเด่นมาสร้างตราสัญลักษณ์ให้เป็นที่รู้จักอำเภอบางสะพานมากขึ้น เป็นต้น

5. อภิปรายผล

1. ประชาชนในอำเภอบางสะพานบางส่วนโดยเฉพาะในเขตเทศบาล อาจจะยังขาดความเข้าใจถึงความหมายที่แท้จริงของการมีส่วนร่วม จึงไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นเท่ากับ

ประชาชนที่อยู่นอกเขตเทศบาล คนในชุมชนเน้นการเข้ามาภาคปฏิบัติมากกว่า เช่นเดียวกันกับกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่ให้ความเห็นว่า กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน มีลักษณะเป็นการรวมตัวกันแบบหลวมๆ ขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจัง ต่างคนต่างทำไปคนละทิศละทาง อีกทั้งยังขาดการเอาใจใส่ดูแลจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว มิติการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการร้านอาหารจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการร่วมปฏิบัติ มากกว่าขั้นตอนอื่น ๆ และส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการสนับสนุนเป็นทุนทรัพย์มากกว่า อีกทั้งอำเภอบางสะพานยังไม่มืองค์กร/ชมรม/สมาคมผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นกิจลักษณะ ที่สำคัญหน่วยงานในพื้นที่ยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพานอย่างแท้จริง สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรีของ ญัฐพร ดอกบุญนาค และธนาปกรณ์ ทองคำนุช (2556) ที่พบว่า ชุมชนเน้นการเข้ามาภาคปฏิบัติมากกว่าการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ส่วนภาคเอกชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการใด ๆ เลย เพียงให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดในพื้นที่ตลาด เนื่องจากเล็งเห็นว่าความสะอาดเป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายต่าง ๆ

การวิเคราะห์ศักยภาพ 5 ด้าน ซึ่งเป็นหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอบางสะพาน ด้วยการจัดอันดับ แม้จะพบว่า มีศักยภาพหลายด้านในลำดับท้ายๆ ที่ยังขาดความพร้อมหรือยังรอการพัฒนาจากภาคส่วนต่าง ๆ อยู่ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของ เบสต์ และ คาคัน (Best & Kahn, 2010) แล้ว พบว่า ศักยภาพทั้ง 5 ด้านของอำเภอบางสะพาน อยู่ในระดับ “มาก” จึงแสดงให้เห็นว่าอำเภอบางสะพานมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนา และการกระตุ้นหนุนเสริมจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทุกด้าน

2.แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพบว่าและค้นพบ 8 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย 1) ชุมชนควรปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับคนรุ่นใหม่ (The community should cultivate and create awareness among the new generation) 2) ควรสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ (Conservation awareness) 3) การเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนในพื้นที่ (Being a Good Host) 4) มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกัน (Aim to create mutual benefits) 5) สร้างความเข้าใจร่วมกัน (Building mutual understanding) ให้กับชุมชน 6) ภาครัฐและภาคประชาชนควรมีการบูรณาการร่วมกัน (Integration) 7) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์เชิงรุก (The government should proactively publicize) 8) การสร้างตราสัญลักษณ์ให้กับท้องถิ่น (Creating a local logo) นอกจากนี้หากให้ได้ผลที่ดีนั้น ต้องตั้งอยู่บนเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำคัญ 3 ประการ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552) คือ (1) การมีอิสรภาพในการเข้าร่วม หมายถึง การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ (2) ความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง ทุกคนที่เข้าร่วมต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน และ (3) ผู้เข้าร่วมต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง มีความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ แต่หากกิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย ก็จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้พวกเขาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ จันทรจิรา สุขบรรจง (2562) ได้ศึกษาแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของ แชลร์เลย์ อีเบอร์ (Shirley Eber, 1923) สวอร์บรูค (Swarbrooke, 1998 อ้างใน กฤษณ์ โคตรสมบัติ, 2553) บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 อ้างใน พัทธรัตน์ แสงมณีวรรณ, 2554) และ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) โดยสรุปเป็นหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต้องประกอบด้วยศักยภาพ 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านพื้นที่ (2) ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว (3) ด้านการอนุรักษ์ การรักษาคุณค่าสิ่งแวดล้อมและ

วัฒนธรรม (4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ความพร้อมที่จะรับการพัฒนา และความสามารถในการกระตุ้นทุนเสริมจากภาคส่วนต่างๆ และ(5) ด้านการบริหารและการจัดการ

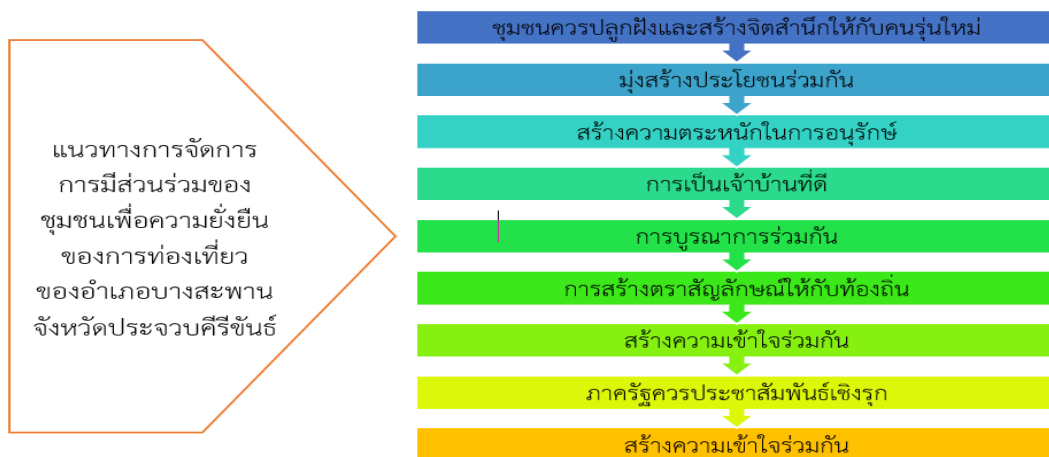
การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) โดยสรุปจึงเป็น การจัดการท่องเที่ยวด้วยการรักษาทั้งความเป็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพในทุกๆด้าน โดยผู้วิจัยแบ่งรูปแบบการสร้างคามยั่งยืนของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญา หมายถึง การท่องเที่ยวนั้นจะต้องไม่ทำลายสิ่งที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่นั้น ซึ่งสามารถช่วยอนุรักษ์โดยการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ให้ยังคงอยู่

2) ด้านการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยว ต้องมีการจัดการที่ดี คนภายในชุมชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ป้องกันและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรที่มีอยู่ รวมทั้งใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมความรู้ พัฒนาบุคลากร เพื่อพัฒนาให้สามารถตอบสนองต่อภาคการท่องเที่ยวในอนาคตได้

3) ด้านเศรษฐกิจ ต้องมีการจัดการวางโครงสร้างที่สามารถเข้าใจได้ทุกฝ่าย เพื่อให้เป็นระบบแบบแผน ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว การจัดการเชิงพาณิชย์ การสร้างอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อคนในชุมชนสามารถมีรายได้ที่มั่นคง รวมทั้งการพัฒนาแรงงานในงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว หรือคนในชุมชน ช่วยส่งเสริมให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพมากที่สุด และณัฐพัชร มณีโรจนและคณะ(2564)กล่าวว่าควรส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการและผู้ผลิตให้มีความรู้เรื่องการทำบัญชี การคำนวณต้นทุนและกระบวนการลดต้นทุนในการผลิตสินค้า

ดังนั้น ตัวชี้วัดความสำเร็จของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงไม่ใช่เพียงรายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น แต่เป็นความอยู่ดีมีสุขในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวร่วมกันทั้งเจ้าบ้านและผู้มาเยือน รวมถึงการจัดบริการการท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและอนาคต ที่ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน ทั้งยังต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย หน่วยงานทางด้านการท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ท้องถิ่นจังหวัด ซึ่งมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ การดำเนินนโยบาย และการจัดการ การท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ควรนำแนวทางที่ได้จากการศึกษา ได้แก่ (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย 1) ชุมชนควรปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับคนรุ่นใหม่ 2) ควรสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ 3) การเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนในพื้นที่ 4) มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกัน 5) สร้างความเข้าใจร่วมกัน ให้กับชุมชน 6) ภาครัฐและภาคประชาชนควรมีการบูรณาการร่วมกัน 7) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์เชิงรุก 8) การสร้างตราสัญลักษณ์ให้กับท้องถิ่น นำไปประยุกต์และบูรณาการในการปรับใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว

สรุปผล

1) สถานการณ์ปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอบางสะพาน ภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ส่วน 2) แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ได้แก่ การบูรณาการความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน และค้นพบ 8 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย 1) ชุมชนควรปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับคนรุ่นใหม่ 2) ควรสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ 3) การเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนในพื้นที่ 4) มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกัน 5) สร้างความเข้าใจร่วมกัน ให้กับชุมชน 6) ภาครัฐและภาคประชาชนควรมีการบูรณาการร่วมกัน 7) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์เชิงรุก 8) การสร้างตราสัญลักษณ์ให้กับท้องถิ่น

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน การพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

2) ควรมีการศึกษาเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอำเภอบางสะพาน โดยอาจจะศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประชาชนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล หรือศึกษาประเมินความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่อำเภอบางสะพานของนักท่องเที่ยว

3) ควรมีการศึกษาวิชาญด้านความคาดหวัง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอำเภอบางสะพาน เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอำเภอบางสะพานเพียงด้านเดียวเท่านั้น จึงควรที่จะศึกษาในด้านของนักท่องเที่ยวด้วย เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีความคาดหวัง และความพึงพอใจในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ โคตรสมบัติ. (2553). การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขต
แก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี
- จันทร์จิรา สุขบรรจง และสมยศ วัฒนากมลชัย. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง
อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, สมาคมนักวิชาการการ
ท่องเที่ยว (ประเทศไทย), 14(2).
- ณัฐพร ดอกบุญนาค และธำพรณ์ ทองคำนุช. (2556). รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ
การท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี, กองทุน
ส่งเสริมการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2556.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). รายงานการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ.
นนทบุรี : มูลนิธิเอเชีย สถาบันพระปกเกล้า.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). รายงานการวิจัย. วาระแห่งชาติเพื่อการพัฒนาและจัดการ การท่องเที่ยวสู่การ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ปี 2552. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการ
ท่องเที่ยว.
- ธงชัย เพชรสกุลทอง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2563
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545) การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ ดีไซน์
ประกอบ คงทัพ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563.
- พระครูธีรธรรมดำรง (เสถียร สิริโร) เจ้าคณะตำบลชัยเกษม, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2563
- พัชรรัตน์ แสงมณีวรรณ. (2554) การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา
จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2561). ระบบสถิติทางทะเบียน: จำนวนประชากรอำเภอบาง
สะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2561. สืบค้นจาก
<http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statTDD/>. 17 ตุลาคม 2562
- สุภางค์ จันทวนิช. (2549). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best & Kahn. (2010) *Research in Education*. (7th ed.). Boston.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Kasemsup, J.(2009) Environmental preservation for Sustainable tourism. *Environment
Journal*. 13(3), 34-42.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*.
- Shirley Eber. (1923). *My travels around the world*. Newton Aycliffe, UK : Heinemann.
- Swarbrooke, J. (1998). *Sustainable Tourism Management*. Wallingford, Oxon : CABI
Publishing UN.
- Zurab Pololikashvili, (2018) International tourist numbers up 6% to 1.4 billion in 2018:

ผลการปฏิบัติงาน และปัญหาของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดนครปฐม

Work Performance and Problems of the Monitoring and Follow up Police Administration Committee of the Provincial Police Station in Nakhon Pathom Province

ขจรศักดิ์ วิเศษสิงห์¹ และ ชาญเดช เจริญวิริยะกุล²

Kajornsak Wisedsing¹ and Chandej Charoenwiriyaikul²

Received June 11, 2021 & Revised August 28, 2021 & Accepted September 10, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร ในจังหวัดนครปฐม และ 2) ปัญหาของการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร ในจังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธร 4 แห่ง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 24 คน ผลวิจัยการวิจัยพบว่า 1) ผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจของสถานีตำรวจภูธร จังหวัดนครปฐม พบว่า มีการดำเนินงานลักษณะของการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการฯ ที่เป็นตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ มีการรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วนมีการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาแจ้งในที่ประชุมเพื่อรับทราบปัญหาและแก้ไขปัญหาพร้อมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และ 2) ปัญหาหลักในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจคือ ปัญหาด้านกำลังพล มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่รับผิดชอบ ทำให้การดูแลประชาชนในพื้นที่ไม่ทั่วถึง จึงจำเป็นต้องอาศัยอาสาสมัครตำรวจบ้าน มาทำงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งจากการปฏิบัติการกิจอาสาสมัครพบว่า ยังพบปัญหาเกี่ยวกับขาดงบประมาณสนับสนุนชุดอาสาตำรวจบ้านที่มาจากภาคประชาชนซึ่งไม่สามารถสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

คำสำคัญ : 1. ผลการปฏิบัติงาน, 2. การตรวจสอบและติดตาม, 3. การบริหารงานตำรวจ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study work performance of the Monitoring and Follow up Police Administration Committee of the Provincial Police Station in Nakhon Pathom Province and 2) to study problems related to the performance of this committee. A qualitative research methodology was used in this study. Data were gathered from 24

^{1,2} มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^{1,2} Suan Sunandha Rajabhat University

Email : kajornsakw@gmail.com

stakeholders involving in the work performance of the Monitoring and Follow up Police Administration Committee of 4 Provincial Police Stations in Muang District, Nakhon Pathom Province. The research findings showed that 1) in terms of the work performance of the Monitoring and Follow up Police Administration Committee of the Provincial Police Station in Nakhon Pathom Province, it was found that they performed their work by conducting meetings and discussions, gaining opinions from the committee who were representatives of each organization, gaining points of view as well as suggestions from every organizations, reporting problems to the boards of committee, and solving the problems together in order to achieve the set goals; and 2) the main problems related to the performance of this committee was the problems of human forces because there were insufficient officers to perform in the assigned areas so that the care given to local residents was not thorough in every area. Thus, it was necessary to use police volunteers to work with police officers. However, the use of police volunteers has also encountered with insufficient budget to support their work.

Keywords : 1. Work Performance, 2. Monitoring and Follow up, 3. Police Administration

1. บทนำ

แนวความคิดในการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) มาจากลักษณะงานของตำรวจเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาการรักษาความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยของประชาชนความมั่นคงของราชอาณาจักรและงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งล้วนแต่เกี่ยวข้องกับประชาชนชุมชนดังนั้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีการร่วมมือกันในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและช่วยสนับสนุนให้ตำรวจสามารถบรรลุผลในการปฏิบัติงานได้ทางคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) จึงได้กำหนดบทบาทภารกิจของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเป็นองค์กรที่สร้างสมดุลให้กับสังคม

โครงสร้างคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร (กต.ตร.สภ.) มีจำนวน 10-22 คน ประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งจำนวน 3-6 คน ได้แก่ หัวหน้าสถานีตำรวจภูธร นายอำเภอหรือปลัดอำเภอข้าราชการตำรวจในแต่ละงานที่หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมายไม่เกิน 4 คน ในส่วนกรรมการภาคประชาชนมี 3 ส่วน คือ ส่วนแรกคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มละ 1 คน ส่วนที่สองประชาชนในพื้นที่ข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรแต่ละแห่งเป็นผู้เลือกจำนวน 3-6 คน และส่วนที่ 3 ประชาชนในพื้นที่ที่คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร (กต.ตร.สภ.) โดยตำแหน่งเป็นผู้คัดเลือกอีกไม่เกิน 3 คน (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ, 2552) คณะกรรมการระดับสถานีตำรวจมีอำนาจหน้าที่คล้าย ๆ กับคณะกรรมการระดับจังหวัดแต่ทำงานในขอบเขตที่ท้องที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนั้น ๆ (ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจฉบับที่ 3 พ.ศ. 2551)

จากลักษณะโครงสร้างคณะกรรมการจะเห็นว่าโครงสร้างของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) มีภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดที่ต้องการให้ประชาชนมี

ส่วนร่วมในการบริหารกิจการตำรวจภารกิจและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจที่สำคัญมี 3 ส่วนคือ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ, 2552)

ส่วนแรกเป็นภารกิจในการตรวจสอบติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงานของตำรวจคือการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานและข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาหรือความต้องการของท้องถิ่น/ชุมชนแล้วมอบให้สถานีตำรวจนครบาลหรือสถานีตำรวจภูธรรับไปดำเนินการ นอกจากนี้ยังดำเนินการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามคำร้องเรียนที่ผู้ส่งถึงคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ส่วนที่สองการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจและเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่าง คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกับข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติงานและประชาชนในพื้นที่ และส่วนที่สามเป็นภารกิจสนับสนุนการทำงานของตำรวจให้บรรลุผลได้แก่การให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานการให้ข้อมูลข่าวสารปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพื่อหาทางแก้ไขส่งเสริมการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจและสนับสนุนการประชาสัมพันธ์

สำหรับในจังหวัดนครปฐม ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจทั้งในระดับจังหวัดและระดับสถานีตำรวจภูธรมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ, 2552) ซึ่งเป็นการจัดตั้งพร้อมกันทั่วประเทศในส่วนของอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จากผลการปฏิบัติภารกิจตามบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการซึ่งสรุปจากรายงานสรุปผลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการประจำปีงบประมาณ 2557 พบว่า ผลงานส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการติดตามการดำเนินงานของตำรวจเกี่ยวกับปัญหาของประชาชน เช่น การทวงหนี้ในระบบ การเช่ารถของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ การกวดขันเข้มงวดบุคคลต่างด้าวการติดตามปัญหาการจราจรในเขตตัวเมืองนครปฐม ซึ่งเน้นหนักในการให้ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจภูธรต่าง ๆ นอกจากนี้จากผลสรุปแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัดและสถานีตำรวจภูธรของตำรวจภูธรนครปฐม ในเขตอำเภอเมือง พบว่า ยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ปัญหาการประสานงานและการแสวงหาความร่วมมือจากหลายฝ่ายปัญหาการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจขาดความต่อเนื่อง

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เนื่องจากเป็นงานที่กระทบกับการบริหารจัดการของสถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ที่สำคัญในลำดับต้น ๆ และเพื่อศึกษาว่าผลการปฏิบัติงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ตลอดจนศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าวเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร ในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัญหาของการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและการติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร ในจังหวัดนครปฐม

3. ขอบเขตการวิจัย

ประชากร คือ คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ของ 4 สถานี ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม สถานีตำรวจภูธรดอนยายหอม สถานีตำรวจภูธรตาก้อง สถานีตำรวจภูธรถนนชาดรวม 88 คน ศึกษาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2559-ตุลาคม 2560

4. ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติราชการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่า ปรับปรุงกระบวนการงานให้มีความ สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม มีมาตรฐาน และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลจะต้องมี 1. การบริหารงบประมาณ เป็นไปตามแผนงานและแผนเงินที่วางไว้/การประหยัด งบประมาณ 2. ประสิทธิภาพของการใช้พลังงาน 3. การลดขั้นตอน/การรักษามาตรฐานระยะเวลาการให้บริการ 4. การจัดทำต้นทุนต่อหน่วย 5. การพัฒนา กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ

ภาระหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการจะต้องสร้างเสริมให้องค์กรของตนมีการพัฒนาความรู้ให้ เหมาะสม แก่ภารกิจของส่วนราชการนั้น มีความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหารภาครัฐ และแนวโน้มของต่างประเทศ ซึ่งอาจจัดทำในรูปแบบเอกสารข่าวเผยแพร่ การจัดฝึกอบรมสัมมนา การจัดหาเอกสาร วิชาการเพื่อการค้นคว้า ในหน่วยงาน การส่งเสริมให้มีการหารือร่วมกันระหว่างข้าราชการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ และส่วนราชการเองจะต้องนำความรู้ที่มีการพัฒนาอยู่เสมอ มาประยุกต์ใช้กับแผนการปฏิบัติ ราชการเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันประสิทธิภาพการ ปฏิบัติงานกลายเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงานภาครัฐแนว ใหม่ โดยคณะกรรมการพัฒนาระบบ ราชการ (ก.พ.ร.) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-พ.ศ. 2561) เพื่อเป็น แนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการไทยดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยมี เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความเชื่อถือไว้วางใจ พัฒนาสุขภาวะ และมุ่งสู่ความยั่งยืน

นอกจากนี้ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ (พ.ศ. 2556-พ.ศ. 2561) ยังได้รองรับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ (country strategy) ซึ่งเป็นกรอบทิศทางสำคัญที่มี เป้าหมายร่วมกันกับทุก ภาคส่วนในการขับเคลื่อนประเทศไทยอีกด้วย ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2556 ได้มีมติเห็นชอบแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-พ.ศ. 2561) และมอบหมาย ให้ส่วนราชการ และหน่วยงานของรัฐนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินภารกิจของหน่วยงานต่อไป ซึ่ง จะเป็นการกำหนดกลยุทธ์และมาตรการให้ระบบราชการไทยพร้อมรับการขับเคลื่อน ประเทศให้บรรลุ เป้าหมายและดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน มีการปรับสมดุลในการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นอย่างมี คุณภาพสามารถทำงานแบบบูรณาการด้วยการใช้ยุทธศาสตร์ประเทศเป็นต้นนำ มีภูมิคุ้มกันที่ปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอก เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในทุกสถานการณ์ โดยมี เป้าประสงค์ในเชิงยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความเชื่อถือไว้วางใจ พัฒนาสุขภาวะ และมุ่งสู่ความยั่งยืน ยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-พ.ศ. 2561) (อาภาศิริ สุวรรณานนท์, ขาดิชา ยมหาศิริ และกัณณวดี พิลาธิป, 2560)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการปกครองบริหารที่อาศัยปรัชญาหลักการที่ถูกต้องเอื้ออำนวย ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของสังคมและนำมาซึ่งความเจริญในด้าน

ต่าง ๆ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2553) และเป็นธรรมหรือการรักษาคุ้มครองให้สังคมเข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (ทองสุข มาตย์คำมี, 2549)

สำหรับประเทศไทยสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2542 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นวาระแห่งชาติสำหรับการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีโดยได้กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ขึ้น ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติและรายงานผลต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภายึดหลักในการสร้างระบบบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2544) คือ

1. หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับและกติกาต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิกโดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคเป็นธรรมกล่าวโดยสรุปคือ สถาปนาการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่กระทำกันตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

2. หลักคุณธรรม คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงามโดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามในองค์กร หรือ สมาชิกของสังคมถือปฏิบัติได้แก่ความซื่อสัตย์สุจริตความเสียสละความอดทน ขยันหมั่นเพียรความมีระเบียบวินัย เป็นต้น

3. หลักความโปร่งใส คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดเผยมูลข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดเผยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกันและช่วยให้การทำงานของภาครัฐและเอกชนปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน

4. หลักความมีส่วนร่วม คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของสังคมโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมได้แก่การแจ้งความหรือการไต่สวนสาธารณะการประชาพิจารณ์การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ และขจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือโดยภาคธุรกิจเอกชนซึ่งจะช่วยสร้างความสามัคคีและความร่วมมือกันทำงานในเรื่องสำคัญของภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน

5. หลักความรับผิดชอบ คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ทุกคนทุกฝ่ายตระหนักในสิทธิหน้าที่สำนึกในความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนและการใส่ใจในปัญหาสาธารณะรวมทั้งมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างโดยพยายามหาทางออกที่ทุกฝ่ายสามารถยอมรับร่วมกันได้กลัรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า คือ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยการทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่รู้คุณค่าของทรัพยากรของชาติและบริหารงานด้วยความประหยัดมีประสิทธิภาพประสิทธิผลโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐซึ่งต้องให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน

นอกจากนี้ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545) กล่าวถึงองค์ประกอบและกระบวนการของธรรมาภิบาลว่าประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ประการ คือ 1. การมีส่วนร่วมของสาธารณะ (Public Participation) 2. ความสุจริตความโปร่งใส (Honesty and Transparency) 3. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) 4. กฎเกณฑ์ยุติธรรมและชัดเจน (Fair Legal Framework and Predictability)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการตัดสินใจดำเนินการของผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้มีส่วนร่วมในการบริหารท่ามกลางบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย เคารพซึ่งกันและกัน (อรุณ รัก

ธรรม, 2542; อุทัย บุญประเสริฐ, 2542; ธงชัย สันติวงษ์, 2543) มีความร่วมมือด้วยความเต็มใจในลักษณะการทำงานเป็นทีมก่อให้เกิดการทำงานเชิงสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันในงานที่ทำ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เน้นความสำคัญที่บุคลากรและกลุ่มงาน ให้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการบริหารที่มีประสิทธิภาพในบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งผู้บริหารยินยอมมอบและกระจายอำนาจของตนสู่ผู้ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นการช่วยลดภาระหน้าที่ของผู้บริหารลงและสามารถใช้เวลาในเรื่องสำคัญอื่น ๆ ได้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็ช่วยให้งานในระดับล่างมีความหมายและท้าทายมากขึ้น เนื่องจากบุคลากรระดับปฏิบัติสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีผู้ให้ความเห็นในลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

สมยศ นาวิการ (2545) กล่าวถึงระบบการมีส่วนร่วม (participative system) ว่า การบริหารงานระบบนี้ ผู้นำจะยึดถือข้อสมมติฐานที่มีต่อบุคคลตามทฤษฎี Y ของ McGregor ซึ่งกล่าวว่า ผู้นำใช้อำนาจหน้าที่เป็นทางการน้อยมาก และเรียกผู้นำแบบนี้ว่าผู้นำแบบประชาธิปไตย คือ เป็นผู้นำที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาร่วมกัน ความเชื่อและไว้วางใจจะเกิดขึ้นระหว่างผู้บังคับบัญชากับบุคลากร ขณะที่สุนันทา เลาพันธ์ (2541) ได้กล่าวถึงระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าแท้จริง คือ การใช้ระบบประชาธิปไตยในการบริหารงานนั่นเอง ซึ่งบุคลากรทั้งหมดจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายขององค์กรและจะใช้วิธีตัดสินใจโดยกลุ่มเป็นหลักในการทำงาน ซึ่งผู้บริหารจะตัดสินใจก็ต่อเมื่อได้รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ โดยรอบคอบแล้ว ดังนั้น ในการตัดสินใจจึงไม่ได้เกิดจากความต้องการส่วนตัวของใคร โดยเฉพาะผู้บริหารเชื่อว่าไม่ว่าจะเป็นรางวัลด้านวัตถุหรือจิตใจต่างมีความสำคัญต่อการทำงานของบุคลากรทั้งสิ้น ส่วนธงชัย สันติวงษ์ (2543) กล่าวว่า ผู้นำแบบประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญกับบุคลากรและไม่เน้นถึงการใช้อำนาจที่หรือก่อให้เกิดความเกรงกลัวในตัวผู้บังคับบัญชา แต่จะเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและพูดคุยด้วย ในการปฏิบัติงานบริหารของผู้บังคับบัญชานี้มักจะเป็นไปในทำนองที่ว่า สิ่งต่าง ๆ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน ดังนั้น การแก้ปัญหาต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องที่จะให้โอกาสทุกฝ่ายเข้ามาร่วมพิจารณา ซึ่งอาจกระทำโดยมีการประชุมหรือจัดตั้งคณะกรรมการ เป็นต้น ซึ่งผู้นำชนิดนี้จะพยายามส่งเสริมให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและมีโอกาสร่วมตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วย

อคิน รพีพัฒน์ (2527) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นส่วนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้ายังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตัวของเขาเองกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ เพราะจะขาดความเข้าใจ และมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น สิ่งที่น่าพอใจที่สุดก็คือ ผู้ปฏิบัติเป็นผู้อยู่กับปัญหาและรู้จักปัญหาของตนเองดีที่สุด แต่มนุษย์ย่อมยังมองเห็นปัญหาของตนเองไม่ชัดเจนจนกว่าจะมีคนช่วยให้เขาวิเคราะห์ถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาของเขาได้เด่นชัดขึ้น เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาจึงควรมีหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นกระจกเงาหรือสะท้อนภาพหรือเป็นผู้คอยชักให้มองภาพของปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาด้วยของเขาเอง

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ขาดไม่ได้ เพราะหากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการแต่ผลงานพัฒนาให้เสร็จสิ้นโดยฉับไวก็จะดำเนินการวางแผนงานเสียด้วยตนเอง ผลที่ตามมาก็คือ เมื่อขาดเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการวางแผนได้ด้วยตนเองอาจมีความยากลำบากที่จะผลักดันให้เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาทำหน้าที่แค่เพียงเป็นเพื่อนในการช่วยกันวางแผน ถ้าเราไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้อาจจะทำให้ได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองในการวางแผนดำเนินงานก็จะหมดไป เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนา

ต้องทำให้ได้ว่าการศึกษาก็ได้ตาม ต้องเริ่มจากความยากง่าย เร็วช้า จากระดับของผู้รับการศึกษา มิใช่จากระดับความรู้ความสามารถของผู้ให้การศึกษา

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ว่าจะยากจนและขาดแคลนทรัพยากร แต่ก็มีทรัพยากรที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน เพราะอย่างน้อยก็มีแรงงานของตนเองที่เข้าร่วมลงทุนในกิจกรรมได้ ในการร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและระมัดระวังรักษา เพราะเขามีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งต่างไปจากสภาพที่การลงทุนและการปฏิบัติงาน ทั้งหมดมาจากปัจจัยภายนอก จะมีอะไรเสียหายก็ไม่เดือดร้อนมากนัก และการบำรุงรักษาก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะไม่ใช่ของเขา ก็จะไม่บำรุงรักษาและหวงแหน นอกจากนั้นการร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเองทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินงานกิจกรรมอย่างใกล้ชิดและเมื่อเห็นประโยชน์ก็สามารถจะดำเนินกิจกรรมนั้นด้วยตนเองต่อไป

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากการติดตามและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมดำเนินการโดยบุคคลภายนอก ย่อมจะไม่ได้ประเมินผลด้วยตนเอง ว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดีได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่

จากการศึกษาเทคนิคการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า คือ การนำเสนอและสร้างความเข้าใจการให้ข้อมูลแก่ประชาชน และการรับฟังความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานเพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง และส่งผลให้เกิดการตัดสินใจรอบคอบขึ้น

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม สถานีตำรวจภูธรดอนยายหอม สถานีตำรวจภูธรรตาก้อง สถานีตำรวจภูธรถนนขาด มีทั้งสิ้น 88 คน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงโดยผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรทั้ง 4 แห่ง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม สถานีตำรวจภูธรดอนยายหอม สถานีตำรวจภูธรรตาก้อง และสถานีตำรวจภูธรถนนขาด จังหวัดนครปฐม แห่งละ 6 คน ตามตำแหน่งหน้าที่ดังนี้ 1) ประธาน กต.ตร.ที่มาจากภาคประชาชนแห่งละ 1 คน รวมจำนวน 4 คน 2) กต.ตร. ที่เป็นตัวแทนจากท้องถิ่นแห่งละ 1 คน รวมจำนวน 4 คน 3) กต.ตร. ที่เป็นตัวแทนจากภาคประชาชนคัดเลือกแห่งละ 1 คน รวมจำนวน 4 คน 4) ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรแห่งละ 1 คน รวมจำนวน 4 คน 5) รองผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรฝ่ายปราบปรามแห่งละ 1 คน รวมจำนวน 4 คน 6) รองผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรฝ่ายสืบสวนแห่งละ 1 คน รวมจำนวน 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 24 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

6. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1) ผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานของตำรวจสถานีตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัย พบว่า ผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจของสถานีตำรวจภูธร ในจังหวัดนครปฐม มีรูปแบบและวิธีการปฏิบัติภารกิจของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม มีการดำเนินงานในลักษณะของการประชุม เพื่อปรึกษาหารือหรือรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการฯ ที่ เป็นตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยรูปแบบของการประชุมและวิธีการทำงานของคณะกรรมการมีการรับฟังข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน มีการนำเอาปัญหาที่เกิดขึ้นมาแจ้งในที่ประชุมเพื่อรับทราบปัญหาและแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางใจ จากนั้นจะมีการสำรวจสภาพปัญหาหรือสำรวจความต้องการของประชาชนในพื้นที่แต่ละพื้นที่ถึงความต้องการในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ใหญ่จะมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและมีการจัดชุดชุมชนมวลชนสัมพันธ์ลงสำรวจพื้นที่ และชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและคณะกรรมการฯ และมีการประสานงานกันระหว่างชุมชนกับตัวแทน กต.ตร. ที่เป็นตัวแทนจากประชาชนเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ที่ได้วางระบบการบริหารงานตำรวจ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจมีหน้าที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะแก่ตำรวจในเขตพื้นที่ ส่งเสริมพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการปฏิบัติงานของตำรวจตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตำรวจของตำรวจในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังรับคำร้องเรียนจากประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ และนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนหรือความต้องการของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับตำรวจในพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างตำรวจกับประชาชนในพื้นที่

ส่วนในด้านความร่วมมือของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจที่มาจากภาคประชาชนชุมชนท้องถิ่นจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการติดตามศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนข้อร้องเรียนต่าง ๆ ของประชาชนเป็นอย่างดี โดยคณะกรรมการฯ ได้นำปัญหาต่าง ๆ มาปรึกษาหารือกัน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยได้เชิญหัวหน้าชุดชุมชนในแต่ละหน่วยงานมาเพื่อพูดคุยปัญหาอุปสรรคและรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญห โดยคณะกรรมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการป้องกันแก้ไขและลดปัญหาต่าง ๆ ส่วนในด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานข้าราชการตำรวจนั้น คณะกรรมการฯ มีการติดตามตรวจสอบและประเมินผล โดยการติดตามจากการปฏิบัติจากที่ประชุมการหาข้อสรุปแนวทางแก้ไขและหาแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหา

จากการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการฯ ได้ปฏิบัติงานตามภารกิจของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจตามภารกิจที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการประสานความร่วมมือกันทุกภาคส่วนระหว่างคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้แทนชุมชนแต่ละพื้นที่ มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือหรือรับฟังความคิดเห็นจากทุกหน่วยงานเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในพื้นที่และปัญหาที่ประชาชนได้มีการร้องเรียนไว้ ซึ่งทุกภาคส่วนมีโอกาสนำเข้ามาร่วมคิดและตัดสินใจในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจโดยการติดตามการปฏิบัติงานจากการประชุมเพื่อหาข้อสรุปและหาแนวทางการแก้ไขปัญห

จากผลการสัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติภารกิจของ กต.ตร. ทั้ง 4 แห่ง มีการทำงานโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยมีการนำแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดที่อकिन รพีพัฒน์ (2527) ได้เสนอไว้มาปรับใช้อย่างชัดเจนรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ กก.กต.สภ. ทั้ง 4 แห่ง ได้

เป็นแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และสาเหตุของปัญหา โดยมีการรับฟังความคิดเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ ทั้งผู้ที่เป็นคณะกรรมการฯ และประชาชนในพื้นที่ หลังจากนั้นมีการจัดประชุมเสนอปัญหาเพื่อให้ทุกฝ่ายรับทราบและช่วยกันวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางในการแก้ไข หลังจากนั้นกรรมการทุกท่านจึงร่วมกันวางแผนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมปฏิบัติและติดตามผลร่วมกัน

จากระบบและวิธีการปฏิบัติงานของ กก.ตร.สภ. ทั้ง 4 แห่ง ที่ได้นำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในทุกขั้นตอนจึงเป็นสาเหตุทำให้ผลการปฏิบัติงานของ กก.ตร.สภ. ทั้ง 4 แห่ง ประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจในทุกระดับเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำงานระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเฉพาะสถานีตำรวจแต่ละแห่งที่ต้องปฏิบัติงาน เพื่อให้บริการประชาชนให้ได้รับความปลอดภัยจากอาชญากรรม ภัยอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชน และสังคมหรือชุมชนโดยรวม ได้รับการอำนวยความสะดวกในด้านการจราจร

2) ปัญหาของการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ สถานีตำรวจ ในจังหวัดนครปฐม

ปัญหาหลักในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ คือ ปัญหาด้านกำลังพล พบว่า มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่รับผิดชอบ ทำให้การดูแลประชาชนในพื้นที่ไม่ทั่วถึง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยอาสาสมัครตำรวจบ้านมาทำงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งจากการปฏิบัติภารกิจชุดอาสาสมัครพบว่า ยังขาดงบประมาณสนับสนุนชุดอาสาตำรวจบ้านที่มาจากภาคประชาชน ซึ่งไม่สามารถสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

นอกจากนี้ ปัญหาที่สำคัญที่พบจากการปฏิบัติภารกิจของ กก.ตร.สภ.ทั้ง 4 แห่ง คือ ปัญหาด้านกำลังคน ที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจ แสดงให้เห็นว่าปัญหาด้านงบประมาณ และปัญหาด้านบุคลากรที่ไม่เพียงพอ เกิดจากการขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังของผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือผู้รับผิดชอบที่มีอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรทั้งหลาย ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญ หรือมีความมุ่งหมายที่จะทำให้คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กก.ตร.) ในระดับต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นสามารถทำงานให้บรรลุผลอย่างจริงจัง ซึ่งอาจเพราะนโยบายดังกล่าวไม่ได้เกิดจากผู้บริหารสถานีตำรวจเอง แต่เกิดจากนโยบายจากการคิดและตัดสินใจของผู้บริหารระดับสูงจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้การบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีการวางรากฐานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานร่วมกับรัฐ เพื่อทำให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานและเจ้าพนักงานของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ด้วยความสุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสร้างความเป็นธรรมและประโยชน์สุขกับประชาชนอย่างแท้จริง จึงได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาบังคับใช้ส่งผลให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องมีการปฏิรูปปรับระบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐ และกฎหมายดังกล่าวโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติให้บรรลุผลอย่างจริงจังจึงทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนทรัพยากร

ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ พบว่า การทำงานเป็นไปตามมติข้อเสนอแนะในที่ประชุมโดยได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการทุกภาคส่วนและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการฯ โดยมีการประสานการทำงานระหว่างคณะกรรมการที่มาจากภาคประชาชน ข้าราชการตำรวจหรือกรรมการโดยตำแหน่ง ซึ่งทุกฝ่ายต่างมีความรับผิดชอบร่วมกันของกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของคณะกรรมการและนโยบายตำรวจแห่งชาติ

ด้านการยอมรับจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติตามมติคณะกรรมการฯ พบว่าคณะกรรมการฯ กับเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ประสานความร่วมมือในการร่วมกันแก้ไขปัญหาเป็นอย่างดีได้มีการกำหนดนโยบายให้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อลดความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจคณะกรรมการฯ ทุกคนปฏิบัติงานอย่างเที่ยงธรรม โปร่งใส ให้ความสำคัญแก่ประชาชนและความสงบเรียบร้อยในสังคมเป็นเรื่องสำคัญ

จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของ กต.กตร.สภ.ทั้ง 4 แห่ง ตั้งอยู่ในหลักธรรมาภิบาลค่อนข้างมาก โดยยึดหลักความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อบทบาทของตนเอง

7. ข้อเสนอแนะ

1. สถานีตำรวจภูธรควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนรับทราบผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ เช่น ทางวิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ หรือการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของชาวอาชญากรรมสายตำรวจ ชุมชนกระจายข่าวตามชุมชนสถานศึกษาต่าง ๆ ในพื้นที่หรือผ่านทางผู้นำชุมชน

2. ข้าราชการตำรวจควรให้ความสำคัญกับภาคประชาชนที่เป็นคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ โดยการรับฟังข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะและร่วมแก้ไขปัญหายอย่างจริงจัง ไม่ควรคิดว่าการปฏิบัติงานนั้นเป็นเพียงภาระหน้าที่หรือเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ที่ได้วางระบบการบริหารงานตำรวจโดยกำหนดให้มีคณะกรรมการตำรวจแห่งชาติ แต่แท้จริงแล้ว กต.ตร. ไม่ได้ให้บทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของประชาชนโดยแท้จริง

8. เอกสารอ้างอิง

- ทองสุข มาตย์คำมี. (2549). การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธงชัย สันติวงศ์. (2543). องค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2545). การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา. (2551).
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2553). การเมืองการปกครองของไทย (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมยศ นาวิการ. (2545). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนันทา เลานนท์. (2546). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2544). คู่มือการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ. (2552). คู่มือคณะกรรมการการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ กรุงเทพมหานคร จังหวัด และสถานีตำรวจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ.

- อคิน รพีพัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. นครปฐม : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2524). รายงานการวิจัย การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. โครงการวิจัยภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา (อัดสำเนา).
- อรุณ รักรธรรม. (2542). พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อาภาศิริ สุวรรณานนท์ ชาติชาย มหาศิตะ และกัณวดี พลลิปส์. (2560). โครงการประเมินประสิทธิภาพสถานีตำรวจและความเชื่อมั่นของ ประชาชนต่อการปฏิบัติงานของตำรวจประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

การบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร
Management Tasks of the County Cultural Council in
Pom Prap Sattru Phai, Bangkok

ศศิชา นิยมสันติ¹ และ ชาญเดช เจริญวิริยะกุล²

Sasicha Niyomsanti¹ and Chandej Charoenwiriyaikul²

Received June 11, 2021 & Revised August 28, 2021 & Accepted September 10, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษารูปแบบในการบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร (2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกจาก บุคลากร เจ้าหน้าที่ ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ได้ดำเนินการบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 รวมทั้งข้อบังคับสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย พ.ศ. 2556 เป็นแนวทางการบริหารจัดการ ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม โดยจัดให้มีข้อบังคับสภาวัฒนธรรมของตนเอง การบริหารจัดการของสภาวัฒนธรรมเขต และดำเนินการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ (2) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ปัญหาด้านการทำงานไม่เป็นทีม และปัญหาเรื่องความร่วมมือระหว่างสภาวัฒนธรรม ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขต ควรให้อิสระในการบริหารจัดการ โดยการแก้ไขข้อบังคับให้สภาวัฒนธรรมเขตมีอิสระในการบริหารจัดการ โดยไม่ต้องขึ้นกับกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เพื่อที่จะทำให้สภาวัฒนธรรมเขต สามารถเข้มแข็ง ยืนหยัดได้ด้วยตนเอง ขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมวัฒนธรรมอีกต่อไป เพราะถ้ายังอยู่ภายใต้ก็จะทำให้สภาวัฒนธรรมคิดว่าต้องพึ่งกรมส่งเสริมวัฒนธรรมตลอด ทั้งในเรื่อง งบประมาณ บุคลากร ทรัพยากร

คำสำคัญ : 1. สภาวัฒนธรรม, 2. การบริหารจัดการ, 3. เครือข่ายวัฒนธรรม

¹หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹Master of Arts Program in Development Administration, Suan Sunandha Rajabhat University

²อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

²Advisor

Email : Niyomsantis@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were 1) to study a management model of Pom Prap Sattru Phai Cultural Council, Bangkok and 2) to study problems and obstacles in the management of Pom Prap Sattru Phai Cultural Council, Bangkok; This research employed a qualitative research methodology by studying from related documents and collecting data via the use of in-depth interviews with 6 personnel and officers of the Department of Cultural Promotion, Ministry of Culture who involved with the establishment of the Bangkok Metropolitan Cultural Council and the Bangkok Metropolitan Cultural Council Committee. Data were analyzed with content analysis. The findings of the research showed that: 1) Pom Prap Sattru Phai Cultural Council operated according to the National Culture Act, B.E. 2535 as well as the Pom Prap Sattru Phai Cultural Council Regulation, B.E. 2556 which was used as a framework for its operation. Although, the council was controlled by the Department of Cultural Promotion, it has its own regulation to direct its management. Moreover, the management of the council had to be approved by the committee; 2) the problems and obstacles in the management of Pom Prap Sattru Phai Cultural Council, Bangkok included problems related to personnel, budget, public relations, team working, and cooperation with other cultural councils. Recommendations for the management of the district cultural council should give freedom to manage By amending the regulations to allow the district culture council to have autonomy in administering without having to depend on the Department of Cultural Promotion in order to make the district cultural council can be strong stand up for yourself Driving cultural events without being under the supervision of the Department of Cultural Promotion anymore Because if it is still under, it will make the Cultural Council think that it has to rely on the Department of Cultural Promotion all the time in matters of budget, personnel, resources.

Keywords : 1. Cultural Council, 2. Management, 3. Cultural Network

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีมรดกทางวัฒนธรรมประจำชาติ จากความหลากหลายทางเชื้อชาติ และ วัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาคของประเทศ มีการแลกเปลี่ยนกับชาติพันธุ์อื่น ๆ แล้วนำมาประยุกต์ ปรับปรุงให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิมจนเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละภูมิภาค ซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความ เจริญงอกงามของคนภายในประเทศ อันเกิดจากการสร้างสรรค์ และพัฒนาภูมิปัญญาของมนุษย์ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยยังมี “วัฒนธรรมกลาง” ที่มีการยอมรับหรือมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของร่วมกันของคนไทยซึ่งสะท้อนถึงลักษณะเด่นหรือเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวการอยู่ร่วมกัน และสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยร่วมกันของคนในสังคม

การจัดตั้งสภาวัฒนธรรม เกิดจากปรัชญาที่ว่าวัฒนธรรมเป็นของประชาชน การดำเนินงานวัฒนธรรมจะบรรลุได้ดียิ่ง ต้องให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมอย่างมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากประชาชน คือ เจ้าของวัฒนธรรม “เจ้าของ” ย่อมมีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมมากกว่าคนที่ไม่ใช่เจ้าของวัฒนธรรม ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2536 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้เกิดแนวคิดการ “จัดตั้งสภาวัฒนธรรม” และเริ่มหารูปแบบดำเนินการให้เป็นรูปธรรม โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลในการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในหลายด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการส่งเสริม การลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองพิเศษ มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้ระบุอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครด้านการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม กล่าวคือ การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมไว้ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้มีการประสานงานอย่างต่อเนื่อง และได้จัดทำสัญญาข้อตกลงร่วมกันระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับกรุงเทพมหานคร

ในปี พ.ศ. 2555 กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้ออกประกาศ เรื่อง การจัดตั้งและหนังสือรับรองการจัดตั้งเป็นเครือข่ายสภาวัฒนธรรมแล้ว ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ในพื้นที่รับทราบถึงการเปิดรับการจัดตั้งเป็นเครือข่ายสภาวัฒนธรรม และระยะเวลาการจัดตั้งเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม ตลอดจนถึงระยะเวลาในการดำเนินการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมแต่ละระดับตามกรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้กำหนด ทั้งนี้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรมรับผิดชอบการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดดำเนินการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมของแต่ละจังหวัด และรายงานผลการจัดตั้งให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมทราบ ซึ่งในเขตกรุงเทพมหานครได้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมในแต่ละระดับ คือ สภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 แห่ง สภาวัฒนธรรมเขต จำนวน 50 เขต และสภาวัฒนธรรมแขวง จำนวน 19 แขวง (สภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร, 2560)

จากความเป็นมาดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยมีความสนใจ ต้องการศึกษการบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขตในกรุงเทพมหานคร เพื่อทราบถึงกระบวนการบริหารจัดการงานของประธานสภาวัฒนธรรมเขตในกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร ตลอดจนศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบในการบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

2. การทบทวนวรรณกรรม

แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การบริหารนั้น นอกจากใช้คำในภาษาอังกฤษว่า “Administration” ยังมีคำหนึ่งที่ใช้แทนกันได้ คือคำว่า “Management” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน แต่คนจะเลือกใช้คำ “Administration” ก็ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ เมื่อไม่ต้องการให้คำที่มีความหมายหนักไปในทางการจัดการธุรกิจของเอกชน และเหตุผลที่สองเมื่อไม่ต้องการใช้คำที่จะทำให้เกิดความสับสน เพราะคำว่า “การจัดการ” (management) ใกล้เคียงกับคำว่า “ผู้จัดการ” (Manager) ซึ่งมีความหมายแคบ จำกัดลงไปว่าเป็นผู้บริหารงานขององค์การแห่งใดแห่งหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นเมื่อพูดถึงการบริหารงานโดยทั่วไป หรือการบริหารราชการ จึงนิยมใช้คำว่า “administration” มากกว่า ส่วนคำ “Management” นั้น นิยมใช้ในทางการบริหารธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 2 คำนี้ก็มีความหมายที่เหมือนกัน เพราะเป็นคำเหมือน (Synonym) ที่ใช้แทนกันได้ เป็นแต่มีที่นิยมใช้ต่างกันในวงการบริหารราชการและวงการบริหารธุรกิจเท่านั้นเอง (กมล อุดุลพันธ์, 2545) ได้มีผู้ให้นิยามความหมายของคำว่า การบริหาร (administration) ไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

Simon (อ้างถึงใน กมล อุดุลพันธ์, 2545) ได้ให้นิยามในความหมายอย่างกว้างว่า การบริหาร (administration) หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน (The activities of groups operating to accomplish common goals)

ซูป กาญจนประกร (อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหนู, 2557) กล่าวว่า การบริหาร (Administration) หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

สมพงษ์ เกษมสิน (อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหนู, 2557) กล่าวว่า การบริหารเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล การบริหารจึงเป็นศิลป์ (Art) อย่างหนึ่ง จึงได้สรุปลักษณะเด่นของ “การบริหาร” จากคำจำกัดความว่า 1. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุด 2. บริหารต้องใช้ทรัพยากร การบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน 3. บริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ 4. การบริหารต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่ม เพื่อให้ภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์ 5. การบริหารมีลักษณะเป็นการร่วมมือกันดำเนินอย่างมีเหตุผล

Drucker (1999) ได้ให้ความหมายการบริหารในเชิงพฤติกรรมว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น

สุพิน เกษาคุปต์ (2557) ได้ให้นิยามว่า การบริหาร คือ กระบวนการนำนโยบายที่กำหนดโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ไปปฏิบัติให้เกิดผล โดยการแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานและกิจกรรม และการอำนวยการ (Direct) และควบคุม (Control) ให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้

การจัดการ (Management) คือ การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย (to get things done) และกระบวนการอันประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ การสั่งการ และการควบคุม เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้บรรลุผลโดยใช้บุคลากรและทรัพยากรอื่น ๆ

จึงกล่าวได้ว่า การบริหาร (administration, Management) เป็นเรื่องของกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้ผลออกมาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน อาจจะเป็นการจัดบริการให้ประชาชนในทางราชการ หรือเป็นการปฏิบัติงานในองค์การใด ๆ ทางธุรกิจเอกชนก็ได้

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2553) ได้ให้คำนิยามของ “การบริหารจัดการ” (management) ว่าหมายถึง “กระบวนการ ของการมุ่งไปสู่ “เป้าหมาย” ของกลุ่ม/องค์กร จากการทำงาน/ดำเนินการร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรต่าง ๆ ที่กำหนดเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมาย”

กระบวนการนี้มีลักษณะเป็นทั้ง ศาสตร์ (ที่มีหลักการ/แนวคิดความรู้) และเป็นทั้งศิลปะ (กล่าวคือต้องใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ต้องมีความยืดหยุ่นพลิกแพลงปรับเปลี่ยนไปตามประสบการณ์และความชำนาญของผู้บริหารจัดการ)

เมื่อวิเคราะห์จาก “คุณลักษณะต่าง ๆ” เอาไว้ เราอาจจะตีความโดยนัยจาก “คุณลักษณะต่าง ๆ” ข้างต้นนั้นได้ เช่น เมื่อใช้คำว่า “กระบวนการ” ก็หมายความว่า การบริหารจัดการนั้น จะต้องประกอบด้วยขั้นตอนหลาย ๆ ขั้นที่มาเชื่อมโยงกันอย่างแน่นนอน เมื่อใช้คำว่า “เป้าหมาย” ก็หมายความว่า การบริหารจัดการมิใช่การดำเนินการที่ทำไปโดยไร้จุดหมายปลายทาง และเมื่อใช้คำว่า “อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย” ก็น่าจะหมายความว่า การบริหารจัดการนั้น มิใช่กระบวนการที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หากเป็นการกระทำของมนุษย์ มิใช่เกิดตามสัญชาตญาณ และมีใช้การดำเนินการไปตามยถากรรม เป็นต้น

แนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหาร

Fayol (อ้างถึงใน ชลิตา ศรมณี, 2557) ได้ศึกษาถึงหลักขององค์การ และการจัดการ (Principles of Organization and Management) และแบ่งกิจกรรมหรือส่วนประกอบของการบริหาร (Functions of Administration) ไว้ 5 ขั้น คือ 1. การวางแผน (Planning) 2. การจัดองค์การ (Organizing) 3. การสั่งการ (Commanding) 4. การประสานงาน (Coordinating) 5. การควบคุมบังคับบัญชา (Controlling)

Gulick และ Urwick (อ้างถึงใน ชลิตา ศรมณี, 2557) ได้นำเอาแนวความคิดของ Fayol มาขยายต่อ และเสนอกิจกรรมของการบริหารเป็น 7 อย่างด้วยกัน ที่รู้จักกันในนาม POSCORB คือ

1. P = Planning การวางแผน หมายถึง การเตรียมการไว้ล่วงหน้าก่อนการปฏิบัติจริง ๆ
2. O = Organizing การจัดองค์การ หมายถึง การวางแผนโครงสร้างการทำงานภายในองค์การ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้
3. S = Staffing การจัดการคนเข้าทำงาน หมายถึง การจัดบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ให้รับผิดชอบงานในตำแหน่งหน้าที่ให้รับผิดชอบงานในตำแหน่ง เป็นภารกิจเกี่ยวกับบุคลากรทั้งหมดในเรื่องราวเกี่ยวกับการสรรหา การฝึกอบรม ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ดี
4. D = Directing การอำนวยการ เป็นกิจกรรมที่เป็นภาระหน้าที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องทำการตัดสินใจ สั่งการ ออกคำสั่ง และควบคุมการทำงาน
5. CO = Coordinating การประสานงาน หมายถึง ภาระหน้าที่ในการเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ พยายามสร้างระบบการติดต่อสื่อสาร การสร้างกลุ่มงาน
6. R = Reporting การรายงานผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การรายงานถึงสภาพการปฏิบัติงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เป็นการแสดงถึงข้อเท็จจริงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ตลอดจนการชี้แจงหรือประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน
7. B = Budgeting การงบประมาณ เป็นการศึกษาถึงการใช้จ่ายเงินในการบริหารงาน ซึ่งมีขั้นตอนตั้งแต่การจัดเตรียม การอนุมัติ และการบริหารงานประมาณรวมถึงการวางแผนการคลัง การทำบัญชี และการควบคุม เพื่อให้มีการใช้จ่ายเงินตรงตามเป้าหมายของการบริหารที่กำหนดไว้

ข้อมูลสภาวะวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

สภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 และมาตรา 15 กำหนดให้สภาวัฒนธรรม ประกอบด้วย กรรมการและสมาชิกที่มาจากผู้แทนองค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรมหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม เช่น เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคเอกชน เครือข่ายภาคชุมชน เครือข่ายธุรกิจ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน เครือข่ายภาควิชาการ และเครือข่ายอื่น ๆ ซึ่งปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมในแต่ละระดับ ดังนี้ 1. สภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย 1 แห่ง จำนวนสมาชิก 515 คน 2. สภาวัฒนธรรมแขวงวัดโสมนัส 1 แห่ง จำนวนสมาชิก 23 คน 3. สภาวัฒนธรรมแขวงบ้านบาตร 1 แห่ง จำนวนสมาชิก 15 คน

บทบาทหน้าที่ของสภาวัฒนธรรม

1. เสนอข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนแม่บทวัฒนธรรมของชาติ
2. เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม
3. ระดมทรัพยากร บุคลากร และสรรพกำลังต่าง ๆ จากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ เพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม
4. ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมจัดกิจกรรมขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา สร้างสรรค์ แลกเปลี่ยน สืบทอด และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม
5. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรม และผลการดำเนินงานขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรม
6. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการ กระทรวงวัฒนธรรม จังหวัด หรือหน่วยงานอื่น ๆ ขอความร่วมมือทางวัฒนธรรม

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

บุคลากร เจ้าหน้าที่ ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร จำนวน 51 คน (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2556)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกตัวแทนของประชากรโดยการเลือกตัวอย่างโดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2558) จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 6 คน ดังต่อไปนี้ 1. หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมเครือข่ายวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และสภาวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ 2. ประธานสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร 3. ประธานสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย 4. รองประธานสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย 5. นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ และ 6. นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ (ปฏิบัติหน้าที่กลุ่มหัวหน้ากลุ่มส่งเสริมเครือข่ายวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร และสภาวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ)

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. ผลการวิจัย

1. รูปแบบในการบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร พบว่า

การศึกษาวิจัยพบว่า สภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ได้ดำเนินการบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 และกฎกระทรวง กำหนดที่มา คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการได้มา จำนวนกรรมการและสมาชิก วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุม การบริหารจัดการและการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม พ.ศ. 2555 รวมทั้งข้อบังคับสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย พ.ศ. 2556 เป็นแนวทางการบริหารจัดการประกอบด้วย

1) ขั้นตอนการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมเขตเกิดขึ้นจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เป็นผู้กำหนดกระบวนการและเอกสารการจดทะเบียนเป็นเครือข่าย และออกหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม เครือข่ายที่ได้รับการรับรองการจดทะเบียนเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม จะต้องมีความเป็นเครือข่ายวัฒนธรรมไม่น้อยกว่า 30 วัน ก่อนวันดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมเขต ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในคู่มือการจัดตั้งสภาวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

2) เมื่อได้คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่ายเรียบร้อยแล้ว การบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขตจะดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมเขต ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม โดยแต่งตั้งคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมเข้ารับหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ประธาน รองประธาน เภรียุญธิ์ เลขานุการ กรรมการ ฯลฯ ซึ่งคณะกรรมการผู้ได้รับการแต่งตั้งจะเป็นผู้ขับเคลื่อนงานวัฒนธรรม และจัดทำข้อบังคับสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เพื่อให้การบริหารจัดการและการดำเนินงานต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมเขตเป็นไปตามข้อบังคับและกฎกระทรวง

3) สภาวัฒนธรรมเขตจัดให้มีข้อบังคับสภาวัฒนธรรมของตนเองเพื่อใช้เป็นข้อบังคับในการบริหารจัดการ และการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม ข้อบังคับตามวรรคหนึ่งต้องสอดคล้องกับกฎกระทรวงและไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม หรือวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

4) การบริหารจัดการของสภาวัฒนธรรมเขต จะดำเนินการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ เช่น การบริหารสำนักงานและอำนวยการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม การบริหารงบประมาณการเงิน การบัญชี และวัสดุ ครุภัณฑ์ การบริหารการประชุม การบริหารข้อมูล การบริหารกิจกรรมวัฒนธรรม การบริหารจัดการประชาสัมพันธ์ และการบริหารเครือข่ายวัฒนธรรม เป็นต้น

5) คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมจัดทำแผนการดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

6) รายงานผลการดำเนินงานและรายงานการเงินต่อกรมส่งเสริมวัฒนธรรม อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

2. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร พบว่า

1) ปัญหาด้านบุคลากร บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ทำให้เกิดการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมได้ล่าช้า

2) ปัญหาด้านงบประมาณ ขาดการระดมทุน ยังคงรอนงบประมาณจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ให้การสนับสนุนเป็นหลัก ซึ่งกรมส่งเสริมวัฒนธรรมมีสภาวัฒนธรรมทั่วประเทศที่ต้องสนับสนุนงบประมาณทำให้ไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณได้มากพอ

3) ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ขาดการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และไม่ต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ยังไม่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป

4) ปัญหาด้านการทำงานไม่เป็นทีม ซึ่งการบริหารงานต่าง ๆ ส่วนใหญ่ประธานจะเป็นผู้ดำเนินการเอง คณะกรรมการ เจริญญิก เลขานุการ ฯลฯ ในสภาวัฒนธรรม ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรมมากนัก เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

5) ปัญหาเรื่องความร่วมมือระหว่างสภาวัฒนธรรมด้วยกัน ยังคงมีน้อยขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ทำให้การจัดกิจกรรมยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในกรุงเทพมหานคร

5. อภิปรายผล

1. ปัญหาด้านบุคลากร บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Gulick และ Urwick (อ้างถึงใน ชลิตา ศรีมณี, 2557) ได้นำเอาแนวความคิดของ Fayol มาขยายต่อ และเสนอกิจกรรมของการบริหารเป็น 7 อย่างด้วยกัน ที่รู้จักกันในนาม POSCORB คือ

1) P = Planning การวางแผน หมายถึง การเตรียมการไว้ล่วงหน้าก่อนการปฏิบัติจริง ๆ

2) O = Organizing การจัดองค์การ หมายถึง การวางโครงสร้างการทำงานภายในองค์การ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

3) S = Staffing การจัดการคนเข้าทำงาน หมายถึง การจัดบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ให้รับผิดชอบงานในตำแหน่งหน้าที่ให้รับผิดชอบงานในตำแหน่ง เป็นภารกิจเกี่ยวกับบุคลากรทั้งหมดในเรื่องราวเกี่ยวกับการสรรหา การฝึกอบรม ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ดี

4) D = Directing การอำนวยการ เป็นกิจกรรมที่เป็นภาระหน้าที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องทำการตัดสินใจ สั่งการ ออกคำสั่ง และควบคุมการทำงาน

5) CO = Coordinating การประสานงาน หมายถึง ภาระหน้าที่ในการเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ พยายามสร้างระบบการติดต่อสื่อสาร การสร้างกลุ่มงาน

6) R = Reporting การรายงานผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การรายงานถึงสภาพการปฏิบัติงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เป็นการแสดงถึงข้อเท็จจริงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ตลอดจนการชี้แจงหรือประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

7) B = Budgeting การงบประมาณ เป็นการศึกษาถึงการใช้จ่ายเงินในการบริหารงาน ซึ่งมีขั้นตอนตั้งแต่การจัดเตรียม การอนุมัติ และการบริหารงานประมาณรวมถึงการวางแผนการคลัง การทำบัญชี และการควบคุม เพื่อให้มีการใช้จ่ายเงินตรงตามเป้าหมายของการบริหารที่กำหนดไว้

2. ปัญหาด้านงบประมาณ ขาดการระดมทุน ยังคงรอนงบประมาณจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ให้การสนับสนุนเป็นหลัก ซึ่งกรมส่งเสริมวัฒนธรรมมีสภาวัฒนธรรมทั่วประเทศที่ต้องสนับสนุนงบประมาณทำให้ไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณได้มากพอ สอดคล้องกับแนวคิดของ Koontz (อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธิพน, 2557)

อธิบายว่า การบริหาร คือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของเป็นทรัพยากรในการปฏิบัติงานนั้น

3. ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ขาดการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และไม่ต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ยังไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมและชุมชนในการบริหารจัดการงานวัฒนธรรม : กรณีศึกษาประเพณีทอดผ้าป่าแกว ชุมชนเพชรชูทรัพย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า การเสริมสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมประเพณีทอดผ้าป่าแกวชุมชนเพชรชูทรัพย์ มีการดำเนินเป็นขั้นตอน คือ ร่วมวางแผนการดำเนินงาน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินประเพณีทอดผ้าป่าแกว ถือเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่ปฏิบัติมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นแห่งแรกของจังหวัดกำแพงเพชร ที่ยังคงรักษาคุณค่าของประเพณีทอดผ้าป่าแกวไว้อย่างเหนียวแน่น สะท้อนให้เห็นลักษณะสำคัญหลายประการ ได้แก่ ความสามัคคี เป็นบุญกุศลอย่างหนึ่ง (อานิสง) ความกตัญญูต่อบุพการี และญาติที่ล่วงลับไปแล้ว โดยปัญหาอุปสรรค ในการจัดประเพณีทอดผ้าป่าแกว คือ ข้าวของเครื่องใช้ส่วนมากประชาชนจะซื้อจากร้านค้า ซึ่งของในถังจะไม่มีคุณภาพ พระสงฆ์ไม่สามารถนำข้าวของมาใช้ได้ ส่วนมากพระสงฆ์จะเป็นฝ่ายเตรียมสถานที่ เตรียมหลักไม้ เตรียมสลาก อาจจะต้องเตรียมการล่วงหน้าหลายวัน ปัจจุบันทางจังหวัดจัดกิจกรรมการทอดผ้าป่าแกวในงานประเพณีสารทไทยกัลยาไสเมืองกำแพงเพชร ทำให้ประชาชนมาร่วมงานกับทางวัดน้อยลง เนื่องจากเห็นว่าได้ทำบุญในช่วงงานประเพณีสารทไทยกัลยาไสไปแล้ว ขาดการสร้างแรงจูงใจให้เด็กและเยาวชนมาร่วมกิจกรรมประเพณีการทอดผ้าป่าแกวในชุมชนเพชรชูทรัพย์ ขาดการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ชาวกำแพงเพชรเห็นความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรม และทางวัดขาดการจัดความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของประเพณีทอดผ้าป่าแกวทำให้ประชาชนทั่วไป ถ้าไม่ได้อยู่บริเวณชุมชนเพชรชูทรัพย์ไม่ทราบข้อมูลข่าวสาร จึงไม่ได้มีโอกาสร่วมสืบสานประเพณีที่สำคัญของจังหวัดเช่นนี้

4. ปัญหาด้านการดำเนินงานเป็นทีม การดำเนินงานส่วนใหญ่ทำงานไม่เป็นทีม ซึ่งการบริหารงานต่าง ๆ ส่วนใหญ่ประธานจะเป็นผู้ดำเนินการเอง คณะกรรมการ เจริญญิก เลขาณูการ ฯลฯ ในสภาวัฒนธรรม ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรมมากนัก เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง สอดคล้องกับแนวคิดของสร้อยตระกูล อรรถมานะ (อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหิน, 2557) กล่าวว่า การบริหาร คือ การกระทำร่วมกันด้วยความตั้งใจของกลุ่มบุคคลอย่างร่วมแรงร่วมใจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกันอย่างมีเหตุผล ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การบริหารเป็นการร่วมกันทำงานอย่างเป็นกระบวนการกลุ่มบุคคล โดยใช้ทรัพยากรการบริหาร เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

5. ปัญหาเรื่องความร่วมมือ ในการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสภาวัฒนธรรมด้วยกัน เช่น ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เขตต้องอาศัยความร่วมมือจากสภาวัฒนธรรมแขวงในพื้นที่ เครือข่ายวัฒนธรรมในพื้นที่ และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ จึงจะสามารถขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Henderson (อ้างถึงใน สุพิน เกษาคุปต์, 2557) ได้อธิบายคำว่า หุ่นส่วน (partnership) ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า ผลการปฏิบัติงานขององค์กรหรือหน่วยงานสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญผ่านความร่วมมือ การกระทำที่พึ่งพา ซึ่งกันและกัน เป็นความสัมพันธ์ที่ได้นำไปถึงความเสี่ยง การแลกเปลี่ยน กลไกการบริหาร และการติดตามผลการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาจากความจำเป็น

ที่จะต้องมีการพัฒนาองค์การให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้ในระยะยาว โดยใช้การบริหารงานแบบหุ้นส่วนเป็นยุทธศาสตร์องค์การเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาเจียมโมสิต และคณะ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมและชุมชนในการบริหารจัดการวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ประเพณีบุญกลางบ้าน อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กระบวนการในการทำงานร่วมกันระหว่างวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาล ส่วนราชการ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชน มีการบริหารจัดการที่ดี โดย คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการเสนอความคิดในการจัดกิจกรรมการแสดงวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ของแต่ละชนชาติ วัฒนธรรมและสภาวัฒนธรรมจังหวัด เป็นเพียงที่ปรึกษาในการจัดกิจกรรม ปัจจัยที่เสริมสร้างศักยภาพของวัฒนธรรมจังหวัดและสภาวัฒนธรรมจังหวัด คือการนำเครื่องจักสานซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการประกวดขบวนแห่เครื่องจักสาน ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกป้องรักษา ขับไล่สิ่งชั่วร้ายออกไปจากชุมชน และบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์และเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว เกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดความรักสามัคคีในหมู่ชุมชนและท้องถิ่นใกล้เคียง หน่วยงานส่วนท้องถิ่น สภาวัฒนธรรมอำเภอ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มูลนิธิและคหบดีในอำเภอพนสนิม ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ผู้นำชุมชนเข้มแข็งและเห็นถึงคุณค่าของประเพณี ทำให้ประเพณีบุญกลางบ้านอำเภอพนสนิม เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในชุมชน และสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนและดำรงอยู่อย่างยั่งยืน และควรเพิ่มกิจกรรมทางด้านศาสนา โดยการจำลองพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ ๆ ของไทย ควรใช้พัสตเป็นประธานในพิธีทางศาสนา

6. ข้อเสนอแนะ

1. การบริหารจัดการงานสภาวัฒนธรรมเขต ควรให้อิสระในการบริหารจัดการ โดยการแก้ไขข้อบังคับให้สภาวัฒนธรรมเขตมีอิสระในการบริหารจัดการ โดยไม่ต้องขึ้นกับกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เพื่อที่จะทำให้อาณาเขตสามารถเข้มแข็ง ยืนหยัดได้ด้วยตนเอง ขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมวัฒนธรรมอีกต่อไป เพราะถ้ายังอยู่ภายใต้ก็จะทำให้อาณาเขตคิดว่าต้องพึ่งกรมส่งเสริมวัฒนธรรมตลอด ทั้งในเรื่อง งบประมาณ บุคลากร ทรัพยากร เป็นต้น
2. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ สภาวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป เพราะในปัจจุบันประชาชนยังไม่รู้จักสภาวัฒนธรรม ว่าเป็นองค์กรทำอะไร ตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์อะไร และต้องทำอะไรถึงจะสามารถเข้ามาเป็นเครือข่ายวัฒนธรรมได้
3. สภาวัฒนธรรมเขตควรเป็นองค์กรหลักในการส่งเสริม เผยแพร่ แลกเปลี่ยน อนุรักษ์ ฟื้นฟู และแก้ไขปัญหาวิกฤตต่าง ๆ ด้านวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ในฐานะที่เป็นเจ้าของพื้นที่ โดยจัดให้มีการระดมความคิดเห็นและนำข้อเสนอแนะออกสู่สาธารณะชน
4. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ควรปลูกจิตสำนึก ปลูกศรัทธา ให้ประชาชนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของงานวัฒนธรรมและองค์กรสภาวัฒนธรรม โดยอาศัยผู้นำ 4 เสาหลัก คือ ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำธรรมชาติ ซึ่งมักเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นอยู่แล้ว ร่วมส่งเสริม สนับสนุน ชี้แนะ ให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าเห็นประโยชน์ของวัฒนธรรมที่จะส่งผลต่อชีวิต บุคคล ครอบครัว ชุมชน

5. ประชาชนซึ่งเป็น “เจ้าของ” วัฒนธรรม ต้องร่วมกันดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ต้องมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย จะทำให้เกิดความรักและหวงแหนในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

7. เอกสารอ้างอิง

กมล อุดลพันธ์. (2545). การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2556). ประกาศกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสภาวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร (ประกาศลงวันที่ 22 มีนาคม 2556).

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ(2557). การบริหารจัดการวัฒนธรรมพื้นบ้านแบบมีส่วนร่วมด้วยนวัตกรรมการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.

ชลิตา ศรีมณี (2557). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PAD 6101 ขอบข่ายและแนวคิด เชิงทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

นิภา เจียมโซสิต และคณะ (2551). การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมและชุมชนในการบริหารจัดการวัฒนธรรม: กรณีศึกษา ประเพณีบุญกลางบ้านอำเภอนันทนาค จังหวัดชลบุรี. รายงานวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

สภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร. (2560). ข้อมูลหน่วยงาน. สืบค้นเมื่อ วันที่ 30 มีนาคม 2561 จาก <http://www.bmccculture.com/council.php?action=data>

สิทธิพันธ์ พุทธหนู (2557). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PAD 6104 เศรษฐกิจ การเมือง และการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

สุพิน เกชาคุปต์. (2557) เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PAD 6101 ขอบข่ายและแนวคิดเชิงทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์. โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร (2551). การวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมและชุมชนในการบริหารจัดการงานวัฒนธรรม : กรณีศึกษาประเพณีทอดผ้าป่าแถว ชุมชนเพชรชูทรัพย์ตำบลในเมือง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร. รายงานวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

Drucker, P. F. (1999). Management Challenges for the 21st Century. New York : Harper Business.

การอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามแนวพุทธปรัชญา
Coexistence in Outbreak Situation of COVID-19 according to
Buddhist Philosophy

กฤตสุชิน พลเสน¹, พระสุทธิสารเมธี² และ สิริพร ครองชีพ³
Kitsuchin Ponsen¹, Phra Sutthisanmethi² and Siriporn Krongcheep³

Received July 23, 2021 & Revised September 8, 2021 & Accepted September 10, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันใน สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามแนวพุทธปรัชญา งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 4 สาขาวิชา มหาวิทยาลัย มหาภูมิพลราชวิทยาลัย จำนวน 100 รูป/คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สังเคราะห์แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (บุคคลต้องมีความรับผิดชอบ และต้องเตรียมตัวให้สามารถอยู่กับโลกสมัยใหม่ รู้เท่าทันสถานการณ์ พร้อมยอมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิต และ บริบททางสังคมในการอยู่ร่วมกัน 2) หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักพุทธปรัชญาเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน คือ 1.หลักทาน (การให้) 2.หลักปิยวาจา (การพูดคำสุภาพ) 3. หลักอัตถจริยา (การบำเพ็ญประโยชน์) 4. หลักสมานัตตตา (การวางตนได้เหมาะสม) 3) ควรส่งเสริมจัดสถานที่เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน จัดสถานที่หรือจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม เพื่อสร้างสุขภาวะของชีวิตด้วยการเริ่มด้วยการให้ทาน พิจารณาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเองโดยมีครูอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะ มีการเลือกเฟ้นพุทธปรัชญาต่าง ๆ นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยสอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ 4

คำสำคัญ : 1. การอยู่ร่วมกัน, 2. การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา, 3. พุทธปรัชญา

^{1,2} บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาภูมิพลราชวิทยาลัย

^{1,2} Graduate School, Mahamakut Buddhist University

³ คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาภูมิพลราชวิทยาลัย

³ Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University

Email : kitsuchin.pon@mbu.ac.th

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to study the state of coexistence in the outbreak situation of COVID-19, 2) to study the principles of Buddhist philosophy for coexistence in the outbreak situation of COVID-19, and 3) to propose a guideline for coexistence in the outbreak situation of COVID-19 according to the Buddhist philosophy principles. This research was the quality research. A researcher studied and analyzed of data from related document and a researcher used an in-depth interview key informant. 100 samples consisting of teachers, staff and students in Graduate School of Mahamakut Buddhist University, used the descriptive analysis to analyze data. The findings were as follows: 1) In the event of COVID-19 outbreak, individuals must be held accountable. and must be prepared to be able to live in the modern world knowing the situation ready to accept the new normal conditions of the public health. 2) The principles of Buddhist philosophy for coexistence in the outbreak situation of COVID-19 are called Sangahavatthu consisting of Dana or generosity, Piyavaca or kindly speech, Atthacariya or useful conduct, and Samanattata or even and equal treatment. 3) The guideline for coexistence in the outbreak situation of COVID-19 according to the Buddhist philosophy principles is to arrange the area to support distancing space, to provide sufficient hygienic appliance for teachers, staff and students, and to operate suitable activities in accordance with the new normal situation under the supervision of teachers and administrators.

Keywords : 1. Coexistence, 2. Situation of COVID-19, 3. Buddhist Philosophy

1. บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 ซึ่งองค์การอนามัยโลกประกาศให้การระบาดของโรคโควิด-19 เป็นการระบาดใหญ่ และกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศให้เชื้อไวรัสโคโรนา-19 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงให้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 จนถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2563 และต่อมาได้ประกาศขยายระยะเวลาการบังคับใช้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร (คราวที่ 1) ออกไปจนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 โดยให้มีการผ่อนคลายการบังคับใช้บางมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามลำดับ ขั้นตอนการควบคุมโอกาสเสี่ยงของบุคคล สถานที่ ประเภทกิจการ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยยังคงให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรค และคำแนะนำของทางราชการ แบ่งกิจการและกิจกรรมออกเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งจะมีการทยอยผ่อนปรนเป็นมาตรฐานกลางของแต่ละกิจการและกิจกรรม ให้ทุกพื้นที่ยึดถือปฏิบัติ (กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

ชีวิตที่ดิ้นรนในทศนะของพระพุทธศาสนานั้น เกิดจากการที่บุคคลเข้าใจชีวิตอย่างถูกต้องตามเหตุปัจจัย และพยายามหมั่นฝึกฝนพัฒนาตนอยู่ตลอดเวลาตามแนวทางของไตรสิกขาเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือประโยชน์ของชีวิต

ในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับขั้นต้นจนถึงระดับสูงสุด (สมเจตน์ ผิวทองงาม, 2550) หลักธรรมคำสอนในพุทธปรัชญาเถรวาทมีเป้าหมายอยู่ที่ความสงบสุขทุกด้านของมวลมนุษยชาติทั้งส่วนตนและส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้คนในสังคม กล่าวคือพระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์พยายามประพฤติปฏิบัติแต่ความดี ละเว้นความชั่วของตนเองเสียก่อน เมื่อสามารถปฏิบัติได้ตามแล้ว ความสุขก็ย่อมเกิดมีแก่ตนและคนอื่น หลักธรรมจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตแม้ในยามสถานการณ์เป็นปกติ หากสถานการณ์เปลี่ยนทำให้การดำรงชีวิตต้องประสบกับความทุกข์จึงต้องนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เสียอย่างมากขึ้น เหมือนต้องใช้ยาจำนวนเพิ่มมากขึ้นหรือชนิดและประเภทของยาหลากหลายมากขึ้นกว่าปกติ ในปัจจุบันนี้ทั่วโลกตกอยู่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

ดังนั้น พุทธปรัชญาเถรวาทจึงมีความจำเป็นที่จะมีบทบาทในสถานการณ์ที่คนทั่วโลกกำลังมีความทุกข์ที่ต้องเผชิญกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) การนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่ม 21 ข้อ 32: 50-51) มาช่วยในการอยู่ร่วมกันของบุคลากรเพื่อให้เกิดการร่วมงาน และประพฤติดีต่อองค์กร และเพื่อนร่วมงาน อันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในองค์กรด้วยกันเองและระหว่างองค์กรกับบุคลากรมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยความความสุข ความสามัคคี ความสำเร็จ ในการอยู่ร่วมกันรวมไปถึงการสร้างความรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากร และยังช่วยส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้จักการอยู่ร่วมกันและบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ให้มีความสำคัญกับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่จะเข้าไปช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์กรด้วยความเต็มใจด้วยการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ตามแนวพุทธปรัชญาได้อย่างลงตัวต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธปรัชญาในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันใน สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)
- 2.3 เพื่อนำเสนอแนวทางการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามแนวพุทธปรัชญา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบถึงการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
- 3.2 ได้ทราบถึงหลักพุทธปรัชญาเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
- 3.3 นำเสนอแนวทางการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามแนวพุทธปรัชญา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยเรื่อง การอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ตามแนวพุทธปรัชญา ในครั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวางแผนเขียนกรอบในการวิจัย เป็นขั้นตอนดังนี้

4.1 การออกแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งอาศัยจำนวนกลุ่มตัวอย่างเหตุผลในการใช้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและมีรายละเอียดของข้อมูลในทุกด้านในประเด็นที่ศึกษาการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ตามแนวพุทธปรัชญา จึงเหมาะสมที่จะทำการศึกษด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่ข้อค้นพบและข้อสรุปเป็นข้อเสนอแนะให้เป็นแนวทางหรือรูปแบบที่เหมาะสมต่อไป สำหรับการวิจัยเรื่องการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ตามแนวพุทธปรัชญา ผู้วิจัยได้อาศัยคุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยมากที่สุด 5 ประการ ดังนี้

1. ทำการวิจัยในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานที่จริงของกรณี ศึกษา คือ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวคำถามตามแนวพุทธปรัชญา เป็นหลัก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถตอบได้ตามความสมัครใจและสะดวกใจ โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์อย่างเป็นธรรมชาติและเป็นกันเองโดยการพูดคุยหรือการสนทนากัน เพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าเหมือนถูกบังคับให้ตอบ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการบันทึกทุกเรื่องที่ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูล

2. ผู้วิจัยก็ได้ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย คือ การตีความสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ และอาศัยกรอบแนวคิดในการอยู่ร่วมกันในระหว่างการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และให้ความหมายเพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเพื่อประยุกต์ใช้เป็นแนวคิดในการกำหนดแนวทางหรือรูปแบบที่เหมาะสมกับการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ได้

3. ผู้วิจัยเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงใช้ข้อมูลและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกต และการทดลอง ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จึงเป็นลักษณะเชิงพรรณนาปรากฏการณ์ที่พบข้อมูลส่วนใหญ่จึงไม่อยู่ในลักษณะของตัวเลขปรากฏในงานวิจัย

4. การติดต่อโดยตรง และมีความใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการขอเข้าพบเพื่อพูดคุย และอธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยให้กับอาจารย์ นักศึกษา ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทราบและชี้แจงถึงความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้อย่างละเอียดที่สุด

5. การใช้วิธีวิจัยที่มีความยืดหยุ่น โดยการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบโครงสร้างคำถามที่จะใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้แนวคำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ หากทำการสัมภาษณ์

จริงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางครั้ง อาจต้องมีการปรับคำถามให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทั้งนี้ จะไม่เบี่ยงเบนไปจากวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้เบื้องต้น

4.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเก็บข้อมูลจะพิจารณาจากความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ และการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับรูปแบบการวิจัย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเน้นข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก ได้แก่ (1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูล (2) การวิจัยเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาควบคู่กันไปเพื่อความชัดเจนในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยเรื่องการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ตามแนวพุทธปรัชญา

4.3 ประชากรในการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชากรที่กำหนดไว้ ได้แก่ อาจารย์เจ้าหน้าที่นักศึกษา โดยใช้วิจารณ์ญาณของผู้วิจัย เนื่องจากผู้วิจัยเป็นหัวหน้าโครงการ จึงมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี จึงสามารถเลือกบุคคลที่จะให้ข้อมูลได้กระจ่างและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นอย่างดี

4.4 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ในเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยขอแบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนระหว่างทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4.4.1 ขั้นตอนเตรียมการก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้จะเริ่มจากการติดต่อประสานไปยังผู้ให้ข้อมูล จนถึงก่อนเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1. การติดต่อประสานกับผู้ให้ข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งบางส่วนเป็นการติดต่อประสานทางโทรศัพท์ และบางส่วนเป็นการติดต่อประสานด้วยตัวผู้วิจัยเอง เมื่อได้รับการตอบรับแล้วจึงได้กำหนดตารางเวลาในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกัน เพื่อให้ผู้วิจัยนำมาเตรียมความพร้อมในการวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลล่วงหน้า

2. การยืนยันกำหนดการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง ทั้งในเรื่องของวัน เวลา และสถานที่เพื่อไม่ให้เสียเวลาทั้งสองฝ่าย

4.4.2 ขั้นตอนระหว่างทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้เริ่มจากการเดินทางไปยังสถานที่ที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล จนถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจนแล้วเสร็จ

4.4.3 ขั้นตอนหลังทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้จะเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแล้วเสร็จ จนถึงการจัดระบบข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ อภิปรายผล และสรุปผลนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อไป

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงต้องมีการจัดระเบียบโครงสร้างและความหมายของข้อมูลที่รวบรวมมา เป็นการค้นหาข้อความทั่วไปที่จะบอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แล้วนำผลมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลส่วนแรกเชิงบรรยาย (Descriptive) ส่วนที่สองคือการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเช่นกัน ดังนั้น เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาเรียบเรียงเพื่อพิจารณาและหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึกและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ โดยในส่วนของเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำการจัดระเบียบของข้อมูล เพื่อให้เกิดความสะดวกในการนำมาวิเคราะห์ จากนั้น นำข้อมูลมานำเสนอเป็นข้อค้นพบ เพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุป การตีความ และการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของผลการวิจัยต่อไป

4.6 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคที่สามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูล ทั้งในรูปของเอกสารหรือข้อเขียนและคำพูดที่ได้จากการสัมภาษณ์หรือสนทนา เป็นการวิเคราะห์ทั้งความหมายทางภาษาโดยตรงจากเอกสารหรือตัวบท และความหมายทางความรู้สึกหรือวิเคราะห์นัยที่แอบแฝงอยู่ รวมถึงการตีความทางบริบทหรือสภาพแวดล้อมประกอบข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ด้วย เป็นการวางเค้าโครงของข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4.7 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การวิจัยเรื่องการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ตามแนวพุทธปรัชญา ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบว่าข้อมูลนั้นเพียงพอหรือยังและตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่ รวมทั้งความถูกต้องของข้อมูลประกอบไปด้วยกระบวนการวิธีที่หลากหลาย เช่น การตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคลผู้ให้ข้อมูล การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลของผู้วิจัย การตรวจสอบด้านแนวคิด ทฤษฎี (Theory Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบแนวความคิดและทฤษฎี เนื่องจากหากมีการเปลี่ยนทฤษฎีการตีความข้อมูลก็จะเปลี่ยนไป และการตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ได้แก่ การใช้หลาย ๆ วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยศึกษาเรื่องการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ตามแนวพุทธปรัชญา ได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกรายบุคคลตามแบบเครื่องมือการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งอาศัยข้อมูลจากเอกสาร ด้วยการวิเคราะห์เอกสารการวิเคราะห์ข้อมูล ในภาพรวมและทำการสังเคราะห์ในประเด็นที่สำคัญ ๆ ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาการโดยสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

สรุปพบว่า แนวคิดและทฤษฎีการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) คือ การอยู่ร่วมกันและองค์ประกอบของสังคม มีการอยู่ร่วมกันของมนุษย์โดยมีลักษณะความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหลายรูปแบบ มนุษย์จะมีชีวิตโดยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า มีความเกี่ยวข้องกันและกัน และมีความสัมพันธ์กันในหมู่มวลสมาชิก โดยสาเหตุที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม โดยแสดงพฤติกรรมสนับสนุนการจัดการแก้ปัญหาการติดต่อของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

ส่วนที่ 2 ผลวิเคราะห์พุทธปรัชญาเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

สรุปพบว่า หลักธรรมคำสอนในพุทธปรัชญาเถรวาทมีเป้าหมายอยู่ที่ความสงบสุขทุกด้านของมวลมนุษยชาติทั้งส่วนตนและส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นในสังคม กล่าวคือพระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์พยายามประพฤติปฏิบัติแต่ความดี ละเว้นความชั่วของตนเองเสียก่อน เมื่อสามารถปฏิบัติได้ตามแล้ว ความสุขก็ย่อมเกิดมีแก่ตนและคนอื่น หลักธรรมจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตแม้ในยามสถานการณ์เป็นปกติ หากสถานการณ์เปลี่ยนทำให้การดำรงชีวิตต้องประสบกับความทุกข์จึงต้องนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เสียอย่างมากขึ้น เหมือนต้องใช้ยาจำนวนมากขึ้นหรือชนิดและประเภทของยาหลากหลายมากขึ้นกว่าปกติ ในปัจจุบันนี้ทั่วโลกตกอยู่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ดังนั้น พุทธปรัชญาเถรวาทจึงมีความจำเป็นที่จะมีบทบาท

ในสถานการณ์ที่คนทั่วโลกกำลังมีความทุกข์ที่ต้องเผชิญกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอพุทธปรัชญาเถรวาทที่จะช่วยส่งเสริมให้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขสามารถผ่านพ้นวิกฤตโรคระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ได้ เราสามารถนำความสงบสันติมาสู่สังคมได้ด้วยการสร้างสันติภาวะในใจของเรา และนำหลักคำสอนของพุทธองค์ด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ คือ 1) ทาน การให้ปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของตนแก่บุคคลอื่น 2) ปิยวาจา การมีวาจาเป็นที่รัก เป็นที่ดูดีมีจิตใจของผู้ฟัง วาจาก่อให้เกิดประโยชน์ 3) อัตถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ การไม่เบียดเบียน ช่วยเหลือผู้อื่นในเวลาที่ยากลำบาก 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คบมิตรเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การคบมิตรจะต้องมีความจริงใจต่อกัน เมื่อปฏิบัติเช่นนี้แล้วย่อมอยู่ร่วมกับผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกหลักพุทธปรัชญาอันเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์วิกฤตโดยจำแนกเป็นขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนเตรียมรับ ขั้นตอนลงมือปฏิบัติและขั้นตอนการรับผลการปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

สรุปพบว่า จากการศึกษาสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จากแนวคิดทฤษฎีซึ่งสามารถสรุปว่า การอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) บุคคลในมหาวิทยาลัยจะต้องมีธรรมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ 1. การเสียสละต่อส่วนรวมเป็นคุณธรรมที่ช่วยในการเจริญก้าวหน้าเพราะสมาชิกของสังคมต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยอมรับเสียสละผลประโยชน์ส่วนตน จะทำให้สังคมพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วมั่นคง 2. การมีระเบียบวินัยรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นคุณธรรมที่ช่วยให้คนในสถาบันอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข สมาชิกต้องยึดมั่นกฎระเบียบ รู้และเข้าใจสิทธิของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด 3. ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่สำคัญ เป็นการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 4. ความสามัคคี ความรักใคร่กลมเกลียว ประองดองและร่วมมือสามัคคีเพื่อประโยชน์ส่วนรวมจะทำให้สถาบันมีความเข้มแข็ง 5. ความละเอียดและเกรงกลัวในการกระทำที่ไม่ดีต่อหน้าแลหลัง คุณธรรมนี้จะทำให้การอยู่ร่วมกันมีความสุขเพราะสมาชิกละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ทำให้ไม่คดโกง ไม่เห็นประโยชน์พวกพ้อง แต่มีความซื่อสัตย์เพื่อส่วนรวม

6. อภิปรายผลการวิจัย

พุทธปรัชญาเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมคำสอนในพุทธปรัชญาเถรวาทมีเป้าหมายอยู่ที่ความสงบสุขทุกด้านของมวลมนุษยชาติ ทั้งส่วนตนและส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้คนในสังคม สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ พุทธธรรมว่า ความสำนึกในการรักษาศีลหรือปฏิบัติตามศีล แยกออกได้เป็น 2 ด้าน คือ การฝึกหัดขัดเกลาร่างกาย (เพื่อความก้าวหน้ามีคุณธรรมที่ยิ่งขึ้นไป) อย่างหนึ่ง และการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นหรือของสังคมอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะพระวินัยของสงฆ์เน้นให้สงฆ์มีความสำนึกไว้อย่างหนักแน่น ความสำนึกในด้านการฝึกหัดขัดเกลาร่างกายนั้นพอจะเห็นกันได้ชัดอยู่แล้ว แต่ส่วนที่ควรเน้นย้ำไว้คือการคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมหรือของผู้อื่น เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีงามของอนุชนหรือน้อยก็เพื่อเชิดชูความดีงามไว้ในโลก เป็นการเคารพธรรม เคารพวินัย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) : 2558) สอดคล้องกับพระราชธรรมนิเทศ (พระพยอม กลฺยาณ) ต้องไม่ปลิ้น

ตัวเอง ฝ่าวิกฤตภัยกับทริศนชีวิต COVID-19 ต้องไม่ปล้นตัวเอง “นิสมม กรณฺ์ เสยโย” ใคร่ครวญก่อนแล้วจึงทำการใคร่ครวญ คือ การใช้สติสัมปชัญญะและปัญญาเพ่งดูเหตุปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้เราสามารถใช้สติในการคิดก่อนทำ เพื่อจะได้ไม่เกิดความเสียหายตามมา (สำนักข่าวเดอะไทยเพลส, 2563) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอพุทธปรัชญาเถรวาทที่จะช่วยส่งเสริมให้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขสามารถผ่านพ้นวิกฤตโรคระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ได้ เราสามารถนำความสงบสันติมาสู่สังคมได้ด้วยการสร้างสันติภาวะในใจของเราและนำหลักคำสอนของพุทธองค์ด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ คือ 1) ทาน การให้ปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของตนแก่บุคคลอื่น 2) ปิยวาจา การมีวาจาเป็นที่รัก เป็นที่ดูดีมีจิตใจของผู้ฟัง วาจาก่อให้เกิดประโยชน์ 3) อัตถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ การไม่เบียดเบียน ช่วยเหลือผู้อื่นในเวลาที่ยากลำบาก 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คบมิตรเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การคบมิตรจะต้องมีความจริงใจต่อกัน สอดคล้องกับวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของประชาชนบ้านศิลา ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น (พระชนพร คุณสมปนโน (อาคะนิช) : 2561) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกหลักธรรมในสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยาและสมานัตตตา ข้อเสนอแนะควรให้ทานเป็นประจำ ควรลดความเห็นแก่ตัว พุดจาไพเราะเวลาอยู่กับผู้ใหญ่ และยังสอดคล้องกับวิจัย เรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง (พระสุนทร ธรรมธโร (บุญคง) : 2560) พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง มีการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก เมื่อปฏิบัติเช่นนี้แล้วย่อมอยู่ร่วมกับผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ การศึกษาเรื่องการใช้หลักสังคหวัตถุในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การใช้หลักสังคหวัตถุทั้ง 4 ประการในการบริหารงานของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำ คือ ด้านสมานัตตตา ด้านทาน ด้านอัตถจริยาและด้านปิยวาจา (อนงค์ ภูทองกรม : 2559) ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกหลักพุทธปรัชญาในพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์วิกฤตโดยจำแนกเป็นขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนเตรียมรับ ขั้นตอนลงมือปฏิบัติและขั้นตอนการรับผลการปฏิบัติ สอดคล้องกับ “โลก 7N หลังยุคโควิด” (สำนักข่าวอิศรา, 2563) ความว่า โลกยุคใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 มีอิทธิพลปัจจัยเข้าสู่สภาพใหม่ที่สรุปได้เป็น 7 ใหม่ หรือ 7N ดังนี้ 1. จิตสำนึกใหม่ (New Consciousness) 2. การรับรู้ใหม่ (New Perception) 3. วิธีคิดใหม่ (New Thinking) 4. การทำใหม่ (New Action) 5. ความมุ่งหมายใหม่ (New Purpose) 6. ระบบการอยู่ร่วมกันใหม่ (New System of Living) 7. ยุคใหม่ของมนุษยชาติ (New Era of Mankind)

แนวทางการอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ตามแนวพุทธปรัชญา ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จากแนวคิดทฤษฎีซึ่งสามารถสรุปว่า การอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) บุคคลในมหาวิทยาลัยจะต้องมีธรรมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ 1. การเสียสละต่อส่วนรวมเป็นคุณธรรมที่ช่วยในการเจริญก้าวหน้าเพราะสมาชิกของสังคมต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยอมรับเสียสละผลประโยชน์ส่วนตน จะทำให้สังคมพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วมั่นคง 2. การมีระเบียบวินัยรับผิดชอบหน้าที่ เป็นคุณธรรมที่ช่วยให้คนในสถาบันอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข สมาชิกต้องยึดมั่นกฎระเบียบ รู้และเข้าใจสิทธิของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด 3. ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่สำคัญ เป็นการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 4. ความสามัคคี ความรักใคร่กลมเกลียว ประองตองและร่วมมือสามัคคีเพื่อประโยชน์ส่วนรวมจะทำให้

สถาบันมีความเข้มแข็ง 5. ความละเอียดและเกรงกลัวในการกระทำที่ไม่ดีต่อหน้าแลหลัง คุณธรรมนี้จะทำให้การอยู่ร่วมกันมีความสุขเพราะสมาชิกละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ทำให้ไม่คดโกง ไม่เห็นประโยชน์พวกพ้อง แต่มีความซื่อสัตย์เพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (สำนักข่าวแนวหน้า, 2563) กล่าวว่า หลักธรรมที่ควรนำมาปฏิบัติคือ ทาน ศีล ภาวนา ถือป้องกันด้วยความรู้จักสามัคคี 1) ทาน คือ การให้วัตถุสิ่งของ ความรู้ สติ ปัญญา เช่น การประกอบอาชีพอาจต้องปรับเปลี่ยนอย่างกะทันหัน หากช่วยเหลือกันได้ก็ร่วมกัน 2) ศีล คือ การประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ขอร่วมมือและปฏิบัติตามคำแนะนำของภาครัฐอย่างเคร่งครัดเพื่อความปลอดภัยทั้งตนเองและผู้อื่น 3) ภาวนา คือ การพัฒนาจิตใจด้วยสติ ปัญญาใช้เหตุผลอย่างรอบด้าน ดูแลสุขภาพและป้องกันตนเอง จงมีสติเพราะจะช่วยให้ไม่ตระหนก แต่เกิดความตระหนักในการดำเนินชีวิตกับภาวะวิกฤติ ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด ขอเพียงน้อมนำคำสอนของศาสนานั้น ๆ มาปรับใช้กับศาสนิกชนทุกศาสนานั้น ๆ มาปรับใช้ศาสนิกชนทุกศาสนาย่อมได้รับประโยชน์อย่างแน่นอน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ส่งเสริมให้ทุกสถาบันร่วมมือร่วมใจกันสนับสนุนและส่งเสริมการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้อย่างครบถ้วนทั้งด้านกาย ด้านความสัมพันธ์กับสังคม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา เชื่อว่าทุกฝ่ายจะผ่านพ้นวิกฤตินี้ไปได้อย่างสันติสุข

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

เสริมสร้างคุณธรรมการอยู่ร่วมกัน ที่ต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเผชิญวิกฤตโรคระบาดไปด้วยกัน ลดความเห็นแก่ตัว รู้จักหน้าที่และปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างถูกต้องเหมาะสม สถานศึกษาโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยควรจัดสถานที่เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน อาจจัดสถานที่หรือจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม เพื่อสร้างสุขภาวะของชีวิต

7.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

7.3.1 การวิจัยเพื่อพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ในสังคมวัตถุเพื่อเอื้อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันของบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ

7.3.2 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อจิตสาธารณะตามแนวพุทธปรัชญาในการอยู่ร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

7.3.3 การวิจัยเพื่อศึกษาวิธีการหรือระบบการพัฒนาเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาในการพัฒนาจิต

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2563). คู่มือการปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนกิจการและกิจกรรมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 สำหรับประเภทกิจการและกิจกรรมกลุ่มที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรกราฟิกแอนด์ไซน์.

- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2563). การปรับตัวและการร่วมมือกันในสถานการณ์โควิด 19 ตามแนวพุทธศาสนา, สาขา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, วารสาร บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. 16(2), 59-78.
- พระธนพร คุณสมปนโน (อาคะนิช). (2561). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของประชาชน บ้านศิลา ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราช วิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2558). พุทธธรรม ฉบับปรับขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 43. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต.
- พระสุนทร ธมมธโร (บุญคง). (2560). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 13, 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเจตน์ ผิวทองงาม. (2550). การแนะนำเพื่อชีวิตที่ดีงามในคำสอนของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคม. 24 (46), 173-187.
- สำนักข่าวเดอะไทยเพลส. (2563). “พระพยอม” ชู “สติ” ฝ่าวิกฤต ยกบทเรียนชีวิตจาก “โควิด-19” ต้อง “ไม่ ปล้นตัวเอง”. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2563, <https://www.thethaipress.com/2020/11407>
- สำนักข่าวแนวหน้า. (2563). 'สมเด็จพระมหาธีรราชย์' เน้นใช้หลัก'ทาน-ศีล-ภาวนา'สู้โควิด-19. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2563, <https://www.naewna.com/local/483475>
- สำนักข่าวอิสรา. (2563). โลก 7 N หลังยุคโควิด ป้องกันการเกิดสงครามโลก สู่ทิศทางใหม่. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2563, <https://www.isranews.org/article/isranews-article/88486-covid-31.html>
- อนงค์ ภูทองกรม. (2559). การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบล อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. ขอนแก่น : สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต ขอนแก่น.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย คณะผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัย คณะกรรมการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ ขอขอบคุณอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 4 สาขาวิชา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ที่ให้ความร่วมมือคณะผู้วิจัยด้วยดีตลอดการวิจัย ขอขอบคุณกองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัย ที่รับเผยแพร่ผลงานวิจัยฉบับนี้

ประสิทธิภาพการบริหารโครงการการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล ในเขตปฏิรูปที่ดิน

The Efficiency of Management on the Agriculture Land Allocation for Community by Government Policy Project in Agriculture Land Reform Area

ธนสาร ธรรมสอน¹

Thanasarn Thammasorn

Received June 11, 2021 & Revised August 28, 2021 & Accepted September 10, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการบริหารงานโครงการการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในเขตปฏิรูปที่ดิน และเพื่อค้นหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในเขตปฏิรูปที่ดิน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 25 ราย โดยวิธีการสนทนากลุ่มย่อย เป็นการระดมความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ถึงผลของการบริหารโครงการที่ผ่านมา นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่ออธิบายปรากฏการณ์อย่างเป็นระบบ ใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผลและความสอดคล้องของข้อมูล จากนั้นนำเสนอบทวิเคราะห์ในลักษณะการพรรณนาและอธิบายความผลการวิจัย พบว่า โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล มีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการ ทั้งระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ในส่วนของ ส.ป.ก. ทำหน้าที่ในฐานะหน่วยงานที่มีพื้นที่ดำเนินการและจัดที่ดินให้สถาบันเกษตรกร ในกระบวนการทำงานในระดับจังหวัดเห็นว่ามีส่วนร่วมน้อยไปในกระบวนการคัดกรองเกษตรกร ข้อดีของการดำเนินงานคือสามารถจัดที่ดินแปลงว่างให้ผู้ไร้ที่ดินทำกินรายใหม่ได้จริง ข้อด้อยคือการบริหารจัดการที่เป็นปัญหาและข้อควรคำนึงบ้าง เช่น การเตรียมความพร้อมของทั้งเจ้าหน้าที่ และเกษตรกร การคัดกรองเกษตรกร การรวมกลุ่มของเกษตรกร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลผ่าน 2 กลไกหลักคือ กลไกการดำเนินงานผ่านคณะอนุกรรมการ คทช. จังหวัด และกลไกของ ส.ป.ก.

คำสำคัญ : 1. การจัดที่ดินให้สถาบันเกษตรกร, 2. การบริหารงานโครงการ, 3. การปฏิรูปที่ดิน

Abstract

This research article was to study of project management on agriculture land allocation for communities in accordance with the government policy in land reform area. Focus group discussion focusing on group brainstorming to revisit past results of the project

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University

E-mail: tdammasorn@gmail.com

management was chosen as a qualitative research approach to collect information of 25 staff members of Agricultural Land Reform Office (ALRO) at policy and operational levels of both central and regional administrations. Content analysis was used to make an analysis point for systematically describing experiences of phenomena, to generate a hierarchy of rational and consistent principles of information, and to give a descriptive presentation of analytical data. The results showed that management committees at policy and operational levels were established under the land allocation project for communities in accordance with the government policy in land reform area. ALRO acted as an agency having operating area and allocating land for farmers' institutes. In the work process at the provincial level, the staff members had little participation in the farmer screening process. The operational advantage was that unoccupied land could be actually allocated to the landless poor, who had never received land. The disadvantages were management problems and challenges such as preparation of both staff and farmers, a screening of the farmers, farmer group formation, and infrastructure development. Guidelines for improving operational efficiency of the project management could be done through 2 main operational mechanisms: a mechanism through Provincial Land Policy Sub-committees and a mechanism of ALRO.

keyword : 1. Agriculture Land Allocation for Communities, 2. Management, 3. Land Reform

1. บทนำ

ประสิทธิภาพการบริหารโครงการการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในเขตปฏิรูปที่ดินเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง ผลการดำเนินโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) กรณีศึกษาพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี) ที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ใน 2 ด้านสำคัญคือ ด้านที่ 3 การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ และด้านที่ 9 การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557) และวันที่ 16 ตุลาคม 2557 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2557 มีผลบังคับใช้ โดยมีเหตุผลความจำเป็น คือ เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และพัฒนาศักยภาพ การใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงของประเทศ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2561)

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ทำเนียบการตอบสนองนโยบายรัฐบาลในโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) ในระยะเวลา 7 ปีที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี 2557) ส.ป.ก. ได้การดำเนินโครงการในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดที่ดิน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาอาชีพให้กับเกษตรกร ซึ่งการดำเนินการบริหารงานโครงการเกือบทั้งหมดเป็นเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบดูแลในฐานะเจ้าของพื้นที่ดำเนินการ ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าจึงมุ่งไปที่ตัวเจ้าหน้าที่ที่บริหารงาน

โครงการในพื้นที่ เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อดี ข้อจำกัด ข้อพึงระวัง เพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้ การดำเนินงานโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการบริหารงานโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในเขตปฏิรูปที่ดิน
2. เพื่อค้นหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบาย รัฐบาลในเขตปฏิรูปที่ดิน

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ทั้งส่วนกลางและส่วน ภูมิภาค จำนวน 25 ราย ที่ได้รับการจัดที่ดินภายใต้โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) 8 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี สระแก้ว ชลบุรี กาฬสินธุ์ นครราชสีมา ชุมพร สุราษฎร์ธานี และจังหวัด อุทัยธานี (สำนักงานจัดการปฏิรูปที่ดิน, 2563)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) เป็นการระดมความคิดเห็น ของเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติงาน จำนวน 25 ราย ในการบริหารจัดการโครงการ ปัญหาอุปสรรค และแนวทาง แก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ดำเนินการโดยใช้เครื่องมือต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้งในระดับนโยบาย และในระดับปฏิบัติการ

การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ดำเนินการโดยค้นคว้าจากเอกสารวิจัย บทความ รายงาน การประชุมระดับจังหวัด รายงานการประชุมสามัญประจำปีของสหกรณ์ รายงานสรุปผลการจัดเวทีชุมชนและ เอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพโดยกำหนดประเด็นการวิเคราะห์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์อย่างเป็นระบบ ใช้ความเป็นเหตุเป็นผลและความสอดคล้องของข้อมูล (สุวรรณ นาควิบูลย์วงศ์, 2557) จากนั้นนำเสนอบท วิเคราะห์ในลักษณะการพรรณนาและอธิบายความทั้งนี้ใช้ภาพถ่าย แผนภูมิ แผนภาพ ตาราง และข้อมูลเชิง ปริมาณประกอบการอธิบาย

4. ผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในเขตปฏิรูปที่ดิน จากการ สนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ดำเนินการบริหารโครงการตามขั้นตอนต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1.1 กระบวนการจัดหาที่ดิน พบว่า การได้มาซึ่งที่ดินตามนโยบายของรัฐบาลจากทั้ง 3 กรณี อัน ประกอบด้วย 1) ที่ดินของรัฐที่ยังคงค้างการจัดที่ดินประมาณ จำนวน 3.8 ล้านไร่ โดยดำเนินการใช้กฎหมาย กับผู้ครอบครองที่ดินรายใหญ่ที่ไม่ยินยอมเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดิน โดยใช้คำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบ

แห่งชาติ คำสั่ง คสช.ที่ 36/2559 ซึ่งเป็นที่ดินส่วนใหญ่ที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการ 2) ที่ดินที่ได้จากการตรวจสอบการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่มอบให้เกษตรกรไปแล้วและเกษตรกรได้ทำผิดระเบียบ ของส.ป.ก. จึงให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.จังหวัด) สั่งให้เกษตรกรคืนสิทธิในที่ดินนั้น และ 3) ที่ดินที่หมดภาระผูกพันกับกรมป่าไม้ ที่ดินทั้ง 3 ประเภทที่จะนำมาวิธีบริหารจัดการที่แตกต่างกันเพื่อนำที่ดินมาเข้าสู่กระบวนการ ข้อดีคือที่ดินเป็นที่ดินแปลงว่าง สามารถจัดที่ดินให้กับราษฎรผู้ยากจนได้จริง ตอบโจทย์นโยบายของรัฐบาลในการจัดที่ดินให้ผู้ยากจนไม่มีที่ดินเป็นของตนเองได้เป็นอย่างดี รวมทั้งยังช่วยตอบตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ชาติด้านการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรที่ดิน ขณะที่ข้อจำกัด พบว่า 1) จำนวนที่ดินที่สามารถนำมาดำเนินการได้นั้น เป็นที่ดินแปลงว่างยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับความต้องการของราษฎร 2) ศักยภาพของที่ดินที่มีการยึดคืนเป็นที่ดินที่ส่วนใหญ่มีความเสื่อมโทรม เป็นพื้นที่ที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ของดิน ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร 3) ด้านการยึดคืนพื้นที่ และการส่งคืนสิทธิที่ต้องใช้เวลาทำให้เกิดความล่าช้า และ 4) ด้านการจัดหาที่ดิน พบว่าบางพื้นที่มีคนบุกรุกเข้าทำประโยชน์อยู่ก่อนแล้ว

1.2 กระบวนการปรับปรุงพัฒนาที่ดิน ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่า การเตรียมพร้อมเรื่องโครงสร้างพื้นฐานให้กับสมาชิกสหกรณ์ก่อนเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเป็นเรื่องที่ดี ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพโดยการพึ่งพาการทำเกษตรได้โดยเฉพาะในพื้นที่แปลงที่อยู่อาศัยในช่วงแรกของการเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการ เพราะพื้นที่ที่จัดสรรให้เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ว่างเปล่า หรือถึงแม้จะมีการทำการเกษตรมาก่อน แต่ส่วนมากจะอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม ซึ่งถ้าหากขาดการจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นแล้ว ยากแก่การที่จะเข้าทำประโยชน์ในที่ดินได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังมีการทำ MOU ร่วมกับ 8 หน่วยงาน ซึ่งประกอบด้วยกรมทรัพยากรน้ำบาดาล การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เพื่อดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน นอกจากนี้ มีการแบ่งโซนชัดเจนระหว่างบ้าน กับแปลงเกษตรกรรม แต่ก็มีเกษตรกรบางรายที่เห็นว่าพื้นที่เกษตรกรรมควรอยู่ภายในบริเวณเดียวกันกับพื้นที่อยู่อาศัยเพื่อให้่ายต่อการจัดการ และดูแลพื้นที่ ได้อย่างทั่วถึง ข้อดีช่วยให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพโดยการพึ่งพาการทำเกษตรได้โดยเฉพาะในพื้นที่แปลงที่อยู่อาศัยในช่วงแรกของการเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ คทช.ได้จริง ขณะที่ข้อด้อยคือ 1) มีความล่าช้าในการก่อสร้างโดยเฉพาะบางงานที่เป็นงานบูรณาการซึ่งนอกเหนือการควบคุมของ ส.ป.ก. ประกอบกับการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขาดการวางลำดับก่อนหลังให้ชัดเจน 2) ปัญหาเรื่องระบบกระจายน้ำ เนื่องจากเป็นสระน้ำขนาดใหญ่ โดยมีการจัดโรงสูบน้ำไฟฟ้าไว้ให้ก็ตาม แต่เกษตรกรไม่สามารถรับภาระค่าไฟได้ ส่งผลให้เกษตรกรเลือกที่จะสูบน้ำด้วยตนเอง ซึ่งในระยะยาวโรงสูบน้ำจะไม่ถูกใช้งานและอาจชำรุดได้ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความพร้อมที่รับการถ่ายโอนงานก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานจาก ส.ป.ก.

1.3 กระบวนการจัดที่ดิน พบว่า การคัดเลือกผู้มีสิทธิเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน เป็นอำนาจของคณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช.จังหวัด) ที่จะทำหน้าที่กำหนดคุณสมบัติ และเงื่อนไขในการจัดลำดับบุคคล ส.ป.ก. มีหน้าที่เพียงการประกาศ รับสมัครและตรวจสอบคุณสมบัติราษฎรผู้ยื่นคำร้องกับทางภาครัฐ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ขึ้นทะเบียนไม่มีการถือครองที่ดินประเภทอื่น ๆ อยู่ ซึ่งภารกิจดังกล่าวเป็นภารกิจหลักภายใต้อำนาจพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็นข้อดีของการจัดที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินคือ 1) สามารถจัดที่ดินให้กับผู้ไร้ที่ดินทำกินตัวจริงได้ ลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินได้จริง 2) มีการแบ่งแปลงให้กับผู้ได้รับการจัดที่ดินอย่างเท่าเทียม 3) มีการขับเคลื่อนในลักษณะการบูรณาการทำให้เกษตรกรได้ประโยชน์ในการเข้าถึงการบริการของรัฐ และ 4) มีคณะอนุกรรมการในการดำเนินงานทำให้มีความยุติธรรมและโปร่งใสในการคัดกรองเกษตรกรเข้ามา ข้อด้อยคือ 1) เกษตรกรไม่เข้ามาสร้างที่อยู่อาศัย

และใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับการจัดสรร 2) ผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินเป็นบุคคลที่มาจากถิ่นฐานที่ต่างกัน ความแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อการรวมกลุ่มของเกษตรกรและการขับเคลื่อนงานในรูปแบบสหกรณ์

1.4 กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และการรวมกลุ่ม พบว่า คณะอนุกรรมการคณะที่ 3 ที่เป็นคณะที่มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้กับเกษตรกร โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของพื้นที่ หรือที่เรียกว่า Agricultural Zoning มีการกำหนดอาชีพทางการเกษตรที่เหมาะสมให้กับเกษตรกร ข้อดีคือเกษตรกรสามารถเลี้ยงชีพตรงตามความต้องการ เช่น การเลี้ยงโคนม การเลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงแพะ การทำเกษตรผสมผสาน ข้อด้อยคือ 1) ด้วยความแตกต่างของศักยภาพของเกษตรกรที่เข้ามาอยู่ร่วมกัน เกษตรกรมีความถนัดต่างกัน บางรายไม่มีพื้นฐานการประกอบอาชีพเกษตรกรส่งผลให้ไม่สามารถเริ่มกิจกรรมการเกษตรได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ต้องออกไปรับจ้าง และทิ้งแปลงเกษตรไว้ จึงทำให้ต้องถูกให้ออกจากที่ดินเป็นต้น 2) ภายใต้ระเบียบการจัดที่ดินของ ส.ป.ก. ได้เสนอให้จัดให้กลุ่มเกษตรกร โดยเลือกให้รวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์ ซึ่งการบริหารจัดการในรูปแบบสหกรณ์นั้น จะต้องมียกกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับสหกรณ์ แต่กลับพบว่า ในทุกพื้นที่ คทช. ของ ส.ป.ก. นั้น สหกรณ์ยังไม่สามารถจ่ายเงินค่าเช่าที่ดินให้กับ ส.ป.ก. ได้เลย เนื่องจากกลุ่มคนที่มารวมตัวเป็นสหกรณ์มีความแตกต่างกันมาก จากที่ได้กล่าวในเบื้องต้นว่าขาดการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรก่อนการจัดที่ดินให้กับเกษตรกร เกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการเงินของสหกรณ์ ส่งผลให้สมาชิกขาดความเชื่อมั่นในกรรมการสหกรณ์ ส่งผลให้สหกรณ์ไม่สามารถขับเคลื่อนได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์

1.5 กระบวนการสร้างบ้านพักที่อยู่อาศัย กระบวนการสร้างบ้านพักที่อยู่อาศัยเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานบูรณาการ ได้แก่ สถาบันองค์กรพัฒนาชุมชน (พอช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการชุมชน มีกระบวนการละลายพฤติกรรมให้กับคนในชุมชน รวมถึงมีกองทุนเพื่อสนับสนุนการสร้างที่พักอาศัยให้กับผู้ได้รับการจัดสรรที่ดิน โดยพื้นที่ คทช. ในหลายจังหวัด อาทิเช่น จังหวัดสระแก้ว และชุมพร จะมีการลงแขกช่วยกันสร้างบ้านเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย และสามารถอยู่ในวงเงินที่กำหนด แต่บางจังหวัดก็พบว่ามีปัญหาการโอนเงินกองทุนของ พอช. ที่ ส่งผลให้สร้างความไม่มั่นใจและความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในพื้นที่ คทช. เอง

จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาเสนอในข้างต้นสามารถนำมาสรุปเป็นข้อดี และข้อจำกัด ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อดี ข้อด้อย จากการบริหารงานโครงการ

กระบวนการ	ข้อดี	ข้อจำกัด
1. กระบวนการจัดหาที่ดิน	1. ได้แรงหนุนจากรัฐบาลและสนับสนุนเต็มที่ทั้งด้านข้อกฎหมาย และวิธีการขับเคลื่อนโครงการ 2. ที่ดินที่ได้เป็นที่ดินแปลงว่างสามารถจัดที่ดิน ตอบสนองนโยบายรัฐบาลได้จริง	1. มีผู้ขอรับการจัดที่ดินเป็นจำนวนมาก แต่ที่ดินแปลงว่างมีอยู่อย่างจำกัด 2. พื้นที่เป้าหมายบางส่วนมีผู้ครอบครองเดิมทำให้เกิดข้อขัดแย้งทางกฎหมาย
2. กระบวนการปรับปรุงพัฒนาที่ดิน	1. มีงบประมาณที่ดำเนินการได้ทันทีจากกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร 2. มีหน่วยงานบูรณาการหลายหน่วยงานเข้ามาร่วมพัฒนาพื้นที่เนื่องจากเป็นนโยบายสำคัญของ	งานก่อสร้างในลักษณะการบูรณาการไม่สามารถควบคุมลำดับการก่อสร้างได้ดีมากนักเนื่องจากงบประมาณที่ได้รับของแต่ละหน่วยงานแตกต่างกันทำให้การก่อสร้างล่าช้าและเรียงลำดับก่อนหลังยากบางพื้นที่มีผู้ครอบครองเดิม ไม่ยินยอมออก

	รัฐบาล 3. สามารถวางแผนพัฒนาในภาพรวมได้ก่อนจะจัดคนลงให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่จริงทั้งที่อยู่อาศัย ระบบสาธารณูปโภค และแปลงที่ดินทำกิน 4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทำให้เกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินสามารถเข้าอยู่อาศัยและทำประโยชน์ในพื้นที่ได้จริง	จากพื้นที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาแปลงได้เช่นกัน
3. กระบวนการจัดที่ดิน และรูปแบบการจัดที่ดิน	1. การจัดที่ดินในลักษณะสถาบันสามารถป้องกันการเปลี่ยนมือที่ผิดกฎหมายระหว่างเกษตรกรและเกษตรกรด้วยกันได้ 2. รูปแบบการจัดมีการแบ่งสัดส่วนที่ชัดเจน ทั้งส่วนที่อยู่อาศัย พื้นที่ส่วนกลาง และพื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรก็ได้รับการจัดสรรที่ดินอย่างเท่าเทียม 3. มีความโปร่งใสในการคัดเลือกเกษตรกรเข้ามาใช้ที่ดินโดยกระบวนการ คทช.	1. การเตรียมเกษตรกรเข้าสู่พื้นที่ยังต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ทั้งทักษะการรวมกลุ่ม และทักษะการประกอบอาชีพขาดการเตรียมพร้อมที่ดีพอ 2. การขับเคลื่อนการบริหารจัดการในรูปแบบสถาบันเกษตรกร สหกรณ์ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร
4. กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และการส่งเสริมการรวมกลุ่ม	1. เกษตรกรได้มีโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ แหล่งเงินทุน และเทคโนโลยีมาใช้ในการพิจารณาในการพัฒนาอาชีพให้เกษตรกร เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. มีหน่วยงานส่งเสริมอาชีพทั้งภายนอกและภายในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีในพื้นที่โครงการ	1. เกษตรกรไม่มีความพร้อมทั้งด้านความรู้และเงินทุน ในการประกอบอาชีพตามที่คณะอนุกรรมการกำหนด 2. เกิดการรวมกลุ่มน้อย เนื่องจากเกษตรกรยังไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน
5. กระบวนการสร้างบ้านพักที่อยู่อาศัย	1. มีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสร้างชุมชน อย่าง พอช. เข้ามาร่วมพัฒนาพื้นที่	1. เกษตรกรไม่พร้อมบริหารเงินกองทุนที่ก่อตั้งขึ้น เกิดการยักยอกเงินกองทุน

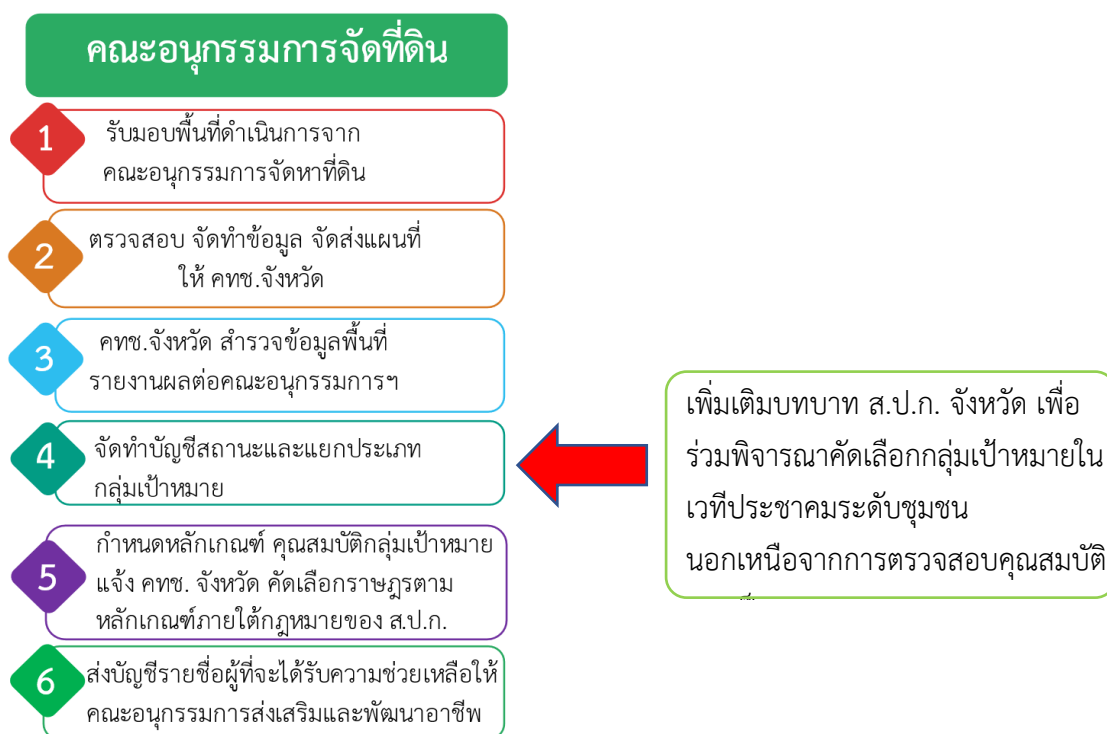
2. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล ในเขตปฏิรูปที่ดิน

แนวทางการบริหารจัดการโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) ในเขตปฏิรูปที่ดิน ได้ดำเนินการผ่านกลไก 2 กลไกหลัก ซึ่งประกอบด้วยกลไกของคณะอนุกรรมการ คทช. จังหวัด และ

กลไกของการจัดที่ดินโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 สามารถนำมาเป็นข้อเสนอ ดังนี้

2.1 กลไกการดำเนินงานผ่านคณะกรรมการ คทช. จังหวัด

- 1) ควรมีผู้แทนของ ส.ป.ก. จังหวัดเข้าไปมีส่วนร่วมในคณะกรรมการจัดที่ดิน ระดับจังหวัด นอกจากหน้าที่ในการตรวจสอบคุณสมบัติราษฎรผู้มาขึ้นทะเบียน
- 2) ส.ป.ก.จังหวัดควรมีสิทธิในการเข้าร่วมประชาคมกับผู้นำชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ได้รับการจัดที่ดิน รวมถึงมีสิทธิในการคัดกรองผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินเบื้องต้น เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชนที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต
- 3) หน่วยงานบูรณาการควรเข้ามาบูรณาการอย่างเต็มรูปแบบ กล่าวคือทั้งในส่วนของงบประมาณ และบุคลากร ทั้งการวางแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาอาชีพ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ ประกอบกับควรมีบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ คทช. โดยตรง
- 4) ควรพิจารณารายการที่ไม่ได้มีภูมิลาเนาในอำเภอที่จัดที่ดินภายใต้ คทช. เพิ่มเติม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงที่ดินของราษฎรผู้ไร้ที่ดินทำกิน
- 5) การพิจารณาอาชีพควรคำนึงถึงประสบการณ์ และศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในด้านของประสบการณ์ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เงินทุน และความสามารถในการชดเชยหนี้ที่อาจจะเกิดจากการส่งเสริมการประกอบอาชีพของภาครัฐ

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการในการจัดที่ดิน

2.2 กลไกของการจัดที่ดินโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

1) ควรมีเกณฑ์เบื้องต้นในการคัดเลือกราษฎรผู้ขึ้นทะเบียนขอรับการจัดที่ดินกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น การนำเกณฑ์รายได้ต่อครัวเรือนต่อปีมาพิจารณาประกอบการจัดที่ดิน ประวัติการถือครองที่ดิน ประเภทต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้สามารถคัดเลือกบุคคลที่ประสบปัญหาเรื่องที่ดินทำกินตัวจริง

2) การเตรียมความพร้อมสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญต่อการอาศัยอยู่ร่วมกันของสมาชิกสหกรณ์ที่เป็นบุคคลที่มาจากต่างพื้นที่ และพื้นฐานทำการเกษตรต่างกัน ดังนั้นขั้นตอนการเตรียมความพร้อมควรเป็นหนึ่งในกระบวนการของ ส.ป.ก. จังหวัดควรดำเนินการก่อนที่จะเข้าอยู่ในที่ดินที่จัดสรรให้ ซึ่งการเตรียมความพร้อมควรเป็นเรื่องของการอยู่ร่วมกันในสังคมใหม่ และการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเบื้องต้น เพราะสมาชิกสหกรณ์บางรายไม่เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการเตรียมความพร้อมควรดำเนินการอย่างบูรณาการระหว่าง ส.ป.ก. กับหน่วยงานที่อยู่ภายใต้แผนการพัฒนาด้านอาชีพฯ ซึ่งมีสหกรณ์จังหวัดเป็นเลขาธิการคณะกรรมการฯ

3) ควรทบทวนการจัดที่ดินในรูปแบบของสหกรณ์ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งสหกรณ์ แท้จริงแล้วต้องเกิดจากกลุ่มคนที่มีการทำกิจกรรมเหมือนกัน หรือมีความตั้งใจทำธุรกิจร่วมกัน แต่การจัดตั้งสถาบันในพื้นที่ คทช. ของ ส.ป.ก. นั้น เป็นการจัดตั้งเพื่อให้สามารถดำเนินการจัดที่ดินให้กลุ่มคนเหล่านั้นได้ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหามากมายดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น โดยเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัดได้เสนอแนะให้เบื้องต้นมีการอบรมเกษตรกรก่อน สร้างความเป็นชุมชนเพื่อให้สมาชิกสหกรณ์ได้มีความคุ้นเคยกัน ซึ่งจะเกิดผู้นำทางธรรมชาติ แล้วจึงจะมีการยอมรับ และสามารถจัดตั้งกลุ่มหรือสหกรณ์ที่เข้มแข็งตามมา ควรมองในมิติสังคมมากกว่ามิติทางด้านกฎหมายเพียงอย่างเดียว โดยถ้าหากดำเนินการโดยไม่เตรียมความพร้อมให้กับเกษตรกรจะส่งผลให้เกิดการละทิ้งที่ดิน หรือไม่ยอมเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน ส่งผลให้ต้องมีการประเมินให้สมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบออกจากพื้นที่ และต้องเสียเวลาและทรัพยากรในการจัดประชุมอนุกรรมการเพื่อทำการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติม

4) การถ่ายโอนโครงสร้างพื้นฐานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรโอนเมื่อดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไปแล้วในระยะเวลา 4 – 5 ปี ซึ่งถ้าหากถ่ายโอนเร็วเกินไป ส.ป.ก. จะไม่สามารถดำเนินการซ่อมแซมได้ ประกอบกับหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ คทช. ตั้งอยู่ เป็นองค์กรขนาดเล็ก มีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดูแลรักษาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในพื้นที่ คทช.

5) ควรมีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ คทช. ในทุกพื้นที่ โดยแผนแม่บทต้องเกิดจากการระดมความคิดเห็นของสมาชิกสหกรณ์ ในส่วนของพื้นที่ คทช. ได้แก่มีแผนแม่บทอยู่แล้ว ต้องดึงแผนแม่บทเหล่านั้นมาเป็นฐานในการพัฒนา เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น

โดยสรุป การบริหารโครงการของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.ที่ผ่านมา เห็นว่าเป็นการขับเคลื่อนโครงการผ่านกลไกผ่านคณะกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช. จังหวัด) ซึ่งมีหลายหน่วยงานร่วมบูรณาการ และกลไกผ่านอำนาจตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ซึ่งการดำเนินการผ่านทั้งสองกลไกมีทั้งข้อดี และข้อจำกัดต่อการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาการจัดที่ดินภายใต้โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) ในเขตปฏิรูปที่ดิน สามารถแก้ไขปัญหาลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงที่ดินทำกินของราษฎรที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับหน่วยงานภาครัฐได้จริง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการคือ ส.ป.ก. ควรมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเกษตรกร และการประชาคมเกษตรกรก่อนเข้าสู่พื้นที่ เพิ่มการเตรียมความพร้อมให้กับเกษตรกรก่อนลงพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรร และควรพิจารณาการเปลี่ยนรูปแบบการจัดตั้งสหกรณ์ถึงจะสามารถรับการจัดสรรที่ดินได้

5. อภิปรายผล

จากผลของการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ข้อ 1 ที่ว่าเพื่อศึกษากระบวนการ ข้อดี ข้อด้อยของการบริหารงานโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในเขตปฏิรูปที่ดิน ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมรูปแบบการดำเนินงานเป็นไปตามรูปแบบที่ฝ่ายนโยบายได้กำหนดไว้ ในส่วนของ ส.ป.ก.จะเป็นการดำเนินงานแบบบนลงล่าง (Top down) ทั้งระบบงบประมาณ และการปฏิบัติงาน โดยทุกกระบวนการของการดำเนินงานแม้สำเร็จลุล่วงไปได้ตามขั้นตอนและเวลาที่กำหนด แต่ทุกขั้นตอนก็มีข้อจำกัดในการดำเนินงานอยู่ไม่น้อย สอดคล้องกับการศึกษาของอุกฤษฏ์ อินทามรณ์ (2562) ที่ศึกษาพื้นที่โครงการ คทช.จังหวัดสระแก้ว พบว่าเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการขับเคลื่อนนโยบายและไม่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติงาน มีหน่วยงานบูรณาการหลายหน่วยงานต่างชี้แจงไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และหน่วยงานผู้ปฏิบัติในระดับจังหวัดต่างคนต่างเร่งดำเนินการเพื่อตอบสนองหน่วยงานของตนเอง สอดคล้องกับ สมพร ทองทั่ว (2560) ที่ศึกษาการยึดคืนพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัญหาด้านความต่อเนื่อง ด้านกฎหมาย/หลักเกณฑ์/ขั้นตอนบุคลากรภายนอกไม่เข้าใจกฎหมายข้อกฎหมายและขั้นตอนการปฏิบัติงานของปฏิรูปที่ดินทำให้งานมีความล่าช้า ด้านเศรษฐกิจกระทบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น และความยั่งยืนในการพัฒนา

2. จากวัตถุประสงค์ข้อ 2 ที่ว่าเพื่อค้นหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในเขตปฏิรูปที่ดิน ผลการศึกษาพบว่า ส.ป.ก.ควรมีบทบาทในขั้นตอนการพิจารณากลั่นกรองผู้ที่ต้องการที่ดินให้มากกว่านี้ จะได้เพิ่มประสิทธิภาพในการคัดเลือกเป้าหมาย นอกจากนี้ ส.ป.ก.ยังขาดกลไกการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินหลายด้าน ทั้งการเตรียมความพร้อมให้ตัวเจ้าหน้าที่ การเตรียมความพร้อมให้กับเกษตรกรที่จะเข้าสู่พื้นที่โครงการ องค์ความรู้ ความเข้าใจ การพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งการบริหารโครงการก็สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารจัดการของ Peter Drucker ในประเด็นการนำ และการควบคุม ในการบริหารโครงการ (Drucker, 2005) สอดคล้องกับ ทวีชัย แสงนุสร (2562) ที่กล่าวว่าต้องมีวิธีการบริหาร ส่วนการพัฒนาซึ่งควรมุ่งเน้นการพัฒนาคนก่อนทั้งเจ้าหน้าที่ที่บริหารโครงการ เกษตรกรและการรวมกลุ่ม แล้วจึงพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และการตลาดต่อไป ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานโครงการ แนวทางการพัฒนาคือการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอก เช่นเดียวกับพนพล เหลืองภิรมณ์ (2556) ที่ศึกษาการวางแผนให้เหมาะสมกับงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานกล่าวว่าผู้บริหาร หรือผู้นำวิสัยทัศน์ ควรร่วมสร้างกันอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจกัน (mutual trust) และกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม อย่างที่เป็นอยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา แนวคิด “put the right man to the right job” ในยุคสมัยใหม่ควรที่จะปรับเปลี่ยนเป็น “put the right spirited team to the right job and condition” น่าจะเหมาะสมกว่าในยุคหลังสมัยใหม่ สอดคล้องกับ เกียรติ บุญโย (2562) กล่าวว่า ทรัพยากรมนุษย์นับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาองค์กรไปสู่ เป้าหมายได้ในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ทบทวนรูปแบบการจัดที่ดินภายใต้โครงการ คทช. ในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยในช่วง 1 – 2 ปีแรก ส.ป.ก. ควรให้ผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรก่อน แล้วจึงค่อยยกระดับให้กลุ่มเกษตรกรรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ แล้ว ส.ป.ก. จึงค่อยทำสัญญาเก็บค่าเช่าที่ดินกับสหกรณ์ภายหลัง

2. ทบทวนบทบาทของ ส.ป.ก. ภายใต้คณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้คณะทำงาน คทช. จังหวัด เพื่อให้ ส.ป.ก. ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการจัดสรรที่ดิน และการพัฒนาอาชีพให้กับเกษตรกรมากขึ้น

3. ทบทวนบทบาท และหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายใต้คณะทำงานระดับ คทช. จังหวัด และภายใต้ MOU ที่ ส.ป.ก. ได้ทำไว้กับ 9 หน่วยงาน เพื่อให้มีการทำงานเชิงบูรณาการมากขึ้น โดยเฉพาะการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่ล่าช้า ไม่สอดคล้องกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของผู้ได้รับจัดสรรที่ดิน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านการสร้างชุมชนใหม่ และด้านการเกษตรให้กับผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินก่อนให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดิน อย่างเช่นในพื้นที่ คทช.ภาพสินธุ์ ที่มีการเตรียมความพร้อมเรื่องการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นการคัดสรรผู้เข้าทำประโยชน์เบื้องต้นในที่ดิน คทช. ได้

2. ถึงแม้ว่า ส.ป.ก. จะมีอำนาจในการสั่งฟ้องบังคับคดีกับผู้เข้ามาทำประโยชน์ผิดกฎหมายในที่ดิน ส.ป.ก. ได้ก็ตาม แต่การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทต้องอาศัยความช่วยเหลือจากหลายฝ่าย ดังนั้น คทช. จังหวัดควรเข้ามามีบทบาทในการช่วยแก้ไขปัญหาในเรื่องข้อพิพาทในพื้นที่ให้มากขึ้น

3. หน่วยงานบูรณาการระดับจังหวัดควรมีผู้แทนที่รับผิดชอบโครงการ คทช. โดยตรง เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานและแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่หน่วยงานรับผิดชอบได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. สหกรณ์ในพื้นที่ คทช. ควรมีเจ้าหน้าที่ประจำสหกรณ์เพื่อขับเคลื่อนงานของสหกรณ์ เนื่องจากคณะกรรมการมีวาระเพียง 2 ปี ทำให้การดำเนินงานของสหกรณ์ไม่ต่อเนื่อง

7. เอกสารอ้างอิง

เกียรติ บุญยโพ. (2562). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคใหม่. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์. 21(1), 165-170.

ทวีชัย แสงนุสร. (2562). การสร้างประสิทธิภาพการบริหารโครงการให้ประสบความสำเร็จ. Journal of Modern Learning Development. 4(1), 31-42.

นพดล เหลืองภิรมณ์. (2556).แนวคิด การจัดคนให้เหมาะสมกับงานและการแบ่งงานในบริบทที่แตกต่างกัน แนวคิดนี้ยังคงใช้ได้หรือไม่ ในยุคสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ ว.มทสร. 1(1), 83-91.

สมพร ทองทั่ว. (2560). การบริหารจัดการกระบวนการเข้ายึดคืนพื้นที่ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 36/2559 กรณีแปลงสวนส้มจังหวัดเชียงใหม่. รายงานต่อสำนักงาน ก.พ.. พฤษภาคม 2560. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ก.พ..

สุวรรณ นาควิบูลย์วงศ์. (2557). การติดตามและประเมินผลโครงการ แนวคิดสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2561). คู่มือการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล ภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สำนักจัดการปฏิรูปที่ดิน. (2563). สรุปผลการดำเนินงานตามคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ 36/2559. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. [อัดสำเนา].

อุกฤษฏ์ อินทারণ. (2562). การขับเคลื่อนนโยบายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน กรณีศึกษา : พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดสระแก้ว. รายงานต่อสำนักงาน ก.พ.. สิงหาคม 2562. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ก.พ.

Drucker. P.F. (2005). Management : Tasks, responsibilities, practices. New York : Truman Talley Books.

Stufflebeam, D. L. and A. J. Shinkfield. (2007). Evaluation Theory, Models, & Applications. United States of America : HB Printing.

การศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับ
พระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี

The Study of Need for Competency Development of Personnel of
2nd Singburi Royal Sponsored Funeral Service Division

อัสนี ซึมกระโทก¹, วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง² และ มยุรี รัตนเสริมพงศ์³

Atsani Suemkrathok¹, Waraporn Subruangthong² and Mayuri Rattanasermpong³

Received August 24, 2021 & Revised September 20, 2021 & Accepted November 7, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี 2) เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะของกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี จำนวน 144 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ 0.889 สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปพบว่า 1) สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปร้อยดังนี้ ด้านความร่วมมือร่วมใจ (การทำงานเป็นทีม) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงาน อาชีพ ด้านบริการที่ดี และ ด้านจริยธรรม 2) ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) จัดกิจกรรม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) ร่วมกันทำงานเพื่อฝึกการแก้ปัญหาโดยผู้เข้าประชุมทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติ และ 3) การส่งเสริมให้เรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนออนไลน์ต่าง ๆ โดยหน่วยงานสนับสนุน เช่น ให้เรียนรู้ในเวลาปฏิบัติงาน ให้ใช้อุปกรณ์ของสำนักงานในการเรียนรู้ คัดภาระงานให้

คำสำคัญ : 1. สมรรถนะ, 2. บุคลากร, 3. กลุ่มอำนวยการ

Abstract

This study aimed 1) to study of the competency level of personnel of 2nd Singburi Royal Sponsored Funeral Service Division, 2) to study the need for competency development of personnel of 2nd Singburi Royal Sponsored Funeral Service Division. The sample group used in this research was 144 people of the 2nd Singburi Royal Sponsored Funeral Service Division. The research instruments were a questionnaire confidence in 0.889.

^{1, 2, 3} มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

^{1, 2, 3} Thepsatri Rajabhat University

Email: waraporn.s@lawasri.tru.ac.th

Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation. The results of the research were as follows: 1) competencies of the personnel of the funeral organizing group received the 2nd Singburi on the progress of the position overall; it is at a high level. The average order from highest to lowest is as follows: working as a team, determining the results, the accumulation of professional expertise, good service, and ethics. 2) The need for competency development of personnel of 2nd Singburi Royal Sponsored Funeral Service Divisiono was overall at a high level. When considered individually, the top 3 aspects were ranked as follows: 1) organizing activities to provide opportunities for people with knowledge and work experience, 2) working together to practice problem solving by all attendees to take action, and 3) encouraging self-learning from online lessons by supporting agencies such as providing the activity of learning by doing, using office equipment for learning, and thinking of the workload.

Keywords : 1. Competency, 2. Personnel, 3. Group Director

1. บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชโบายเกี่ยวกับพิธีการศพแก่ข้าราชการ บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์และประชาชนที่มีสิทธิตามหลักเกณฑ์ของสำนักพระราชวังที่กำหนดทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด ไปให้รัฐบาลดำเนินการ โดยกระทรวงวัฒนธรรม สำนักพระราชวังจึงมอบภารกิจเกี่ยวกับพิธีการศพให้กระทรวงวัฒนธรรมรับไปดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป สำนักงบประมาณและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2562 ลงมติว่า เห็นชอบในหลักการของแผนปฏิบัติงานตามภารกิจเกี่ยวกับพิธีการศพทั่วประเทศ และให้กระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติภารกิจนี้ โดยให้พร้อมดำเนินการเต็มรูปแบบ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป ทั้งนี้ให้กระทรวงวัฒนธรรมรับผิดชอบกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการคลัง สำนักงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงาน ก.พ. สำนักงาน ก.พ.ร. เป็นต้น เพื่อกำหนดเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างรองรับการปฏิบัติงาน อัตรากำลัง วัสดุครุภัณฑ์ งบประมาณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยยึดหลักความประหยัดเหมาะสม คุ่มค่า เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ราชการ และให้ดำเนินการ ให้ถูกต้อง เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบหลักเกณฑ์ และมติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องโดยเร็วต่อไปในการนี้ สำนักพระราชวังได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับพิธีการศพในพระราชานุเคราะห์ตามระเบียบสำนักพระราชวังให้กระทรวงวัฒนธรรมรับผิดชอบภารกิจการงานและดำเนินงาน ตลอดถึงการขยายงานพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานพระราชานุเคราะห์ ไปสู่ข้าราชการหรือผู้มีสิทธิได้รับพระราชทานพระราชานุเคราะห์ทั่วประเทศ เพื่อเป็นเกียรติอันสูงส่งนำมาซึ่งความปลาบปลื้มอย่างหาที่สุดมิได้ แก่ผู้วายชนม์และครอบครัวอย่างทั่วถึง

สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ได้รับสนองงานพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน ได้จัดตั้งกองพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน โดยมีกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน กรุงเทพมหานคร กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 1-15 และกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามหมายรับสั่งโดยกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ดำเนินงานให้ความรู้ ความเข้าใจ

เกี่ยวกับพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน การขอพระราชทานน้ำหลวง พร้อมเครื่องประกอบเกียรติยศ (หีบ โกศ) เพลิงหลวง และดินพระราชนิเวศน์ กรณีปกติและกรณีพิเศษ และทีมปฏิบัติงานตามหมายรับสั่ง และสนองงานสถาบันพระมหากษัตริย์ดูแลปฏิบัติงานพื้นที่จังหวัดครอบคลุมทั้ง 9 จังหวัด ประกอบด้วย สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท สุพรรณบุรี อุทัยธานี นครสวรรค์

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความต้องการพัฒนาสมรรถนะของกลุ่มอำนาจการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี เพื่อนำข้อมูลมาเป็นความต้องการพัฒนาสมรรถนะของกลุ่มอำนาจการพิธีการศพ ที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี อีกทั้งมุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเพื่อค้นหาสาเหตุอุปสรรคของการปฏิบัติงานเพื่อใช้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ราชการและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะบุคลากรกลุ่มอำนาจการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะของกลุ่มอำนาจการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี

3. แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะ

สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถหรือศักยภาพ ในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีความสามารถหรือศักยภาพที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ตามที่อาภรณ์ ภูวพิทยพันธ์ (2547 : 22-23) ได้ให้ข้อสรุปไว้ ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งที่ถูกสั่งสมมาจากการศึกษาตามแหล่งการเรียนรู้ การศึกษาด้วยตนเอง และการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
2. ทักษะ (Skill) หมายถึง ความสามารถที่ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาและฝึกฝนจนเกิดความเชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการบริหารจัดการ (Management Skills) และทักษะด้านเทคนิคเฉพาะงาน (Technical Skills)

3. คุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) หมายถึง ความคิด ความรู้สึก เจตคติ แรงจูงใจความต้องการส่วนบุคคลซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะบุคคลที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้โดยง่ายในขณะที่ความหมายของสมรรถนะการปฏิบัติงานยังสามารถระบุได้แตกต่างกันตามระดับการปฏิบัติงานขององค์กร ได้แก่

3.1 ระดับผู้ปฏิบัติงาน (Workers) หมายถึง ความรู้ (Knowledge) ความเชี่ยวชาญ (Expertise) ทักษะและคุณสมบัติที่พึงประสงค์ (Qualifications) ของบุคลากรเป็นรายบุคคล

3.2 ระดับองค์กร (Organization level) หมายถึง วิธีการเฉพาะ (Specific Way) ในการผสมผสานความรู้ความเชี่ยวชาญ ระหว่างผู้ร่วมงาน (Collaborators) รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับแหล่งทรัพยากรอื่น

3.3 ระดับกลยุทธ์ (Strategic Level) หมายถึง การพัฒนาและการคงอยู่ (Retention) ของความสามารถทางการแข่งขันจากการผสมผสานความรู้ ทักษะโครงสร้าง เทคโนโลยีและกระบวนการ สมรรถนะการปฏิบัติงานในระดับบุคคล สอดคล้องกับลักษณะที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติงานเพื่อความเป็นเลิศขององค์กร ดังที่เซอร์โต (Certo, 2000 อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2546 : 320) ได้กล่าวสรุปไว้ ได้แก่ การมีความรู้ความสามารถพื้นฐาน ความรู้ความสามารถเฉพาะเกี่ยวกับงานในหน้าที่ มีความเป็น

ผู้นำและมีทักษะการนำ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการนอกจากนี้ สมรรถนะยังหมายถึง สิ่งที่อยู่ในอยู่ภายใต้บุคลิกลักษณะของบุคคลซึ่งเป็นตัวผลักดันให้เกิดประสิทธิผล หรือผลการทำงานที่ดี ดังนั้น สมรรถนะจึงเปรียบ เสมือนตัวชี้วัดซึ่งหน่วยงานต้องการที่จะกำหนดเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรซึ่งความแตกต่าง ของสมรรถนะก่อให้เกิดผลการทำงานที่มีประสิทธิผลต่างกันด้วย (Virtanen, 1996 : 56) สามารถสรุปได้เป็น 2 แนวคิด ดังต่อไปนี้

แนวคิดที่หนึ่ง สมรรถนะเป็นมาตรฐานหรือคุณภาพของผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานที่เน้นมาตรฐานของงาน หรือมาตรฐานอาชีพของผู้ปฏิบัติงานสำหรับอาชีพหนึ่ง ๆ โดยมาตรฐานดังกล่าวต้องมีความสัมพันธ์กับงาน และสามารถกำหนดระดับการปฏิบัติงานตั้งแต่ระดับต่ำสุดและสูงสุดของงานหรืออาชีพนั้น ๆ

แนวคิดที่สอง สมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่มาจากตัวคนทั้งหมดที่สะท้อนออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมการทำงานที่มีความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล ก่อให้เกิดผลลัพธ์ของการทำงานที่องค์กรต้องการโดยมีพื้นฐานมาจากความรู้ทักษะวิธีการคิดด้วยตนเอง บทบาท คุณลักษณะส่วนบุคคลและแรงจูงใจ ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี

ความสำคัญของสมรรถนะ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2550 : 62-64) กล่าวถึงสมรรถนะมีบทบาทนำไปประยุกต์ใช้ในสำนัก ศูนย์ และสถานบันต่าง ๆ ดังนี้ 1. การนำไปใช้ในขบวนการสรรหาและเลือกสรร 2 . นำไปใช้ในกระบวนการพัฒนา 3. การนำไปใช้ในการบริหารผลงาน กระบวนการบริหารผลงานประกอบด้วย 1) การวางแผน/มอบหมายงาน 2) การติดตามการปฏิบัติงาน 3) การประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 4) การพัฒนาผลการปฏิบัติงาน

4. ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้เป็นบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี จำนวน 250 คน (กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรีข้อมูล ณ พ.ศ. 2563) เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (Finite Population) จึงใช้สูตรยามาเน (Yamane, 1970 อ้างถึงใน วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง, 2558 : 117-119) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 0.05 คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scales) ประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.813 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาสมรรถนะของกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (check list) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.822

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Data Collection and Compilation) โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะ และเอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มพิธีการศพ และเอกสารของทางราชการอื่น ๆ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Data Collection and Compilation) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างและทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลหรือสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5. ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ผลวิจัยปรากฏว่า

1. สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี

1.1 สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีความรู้ความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงานในแต่ละภารกิจได้เป็นอย่างดี 2) มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผลงานที่ได้รับมอบหมายอย่างต่อเนื่อง 3) มีการตรวจสอบความพร้อมก่อนการทำงาน เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการทำงาน และบรรลุเป้าหมายการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ เมื่อปฏิบัติงานเสร็จสิ้นจะประเมินผลงานของตนเอง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ

1.2 สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ด้านบริการที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) เมื่อผู้มาติดต่อประสานงาน มีข้อขัดข้องต่างๆ มีความพยายามหรือกระตือรือร้นในการให้ความช่วยเหลือโดยทันที 2) อุทิศเวลาให้แก่ผู้มาติดต่อประสานงาน 3) สามารถให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ชัดเจนแก่ผู้มาติดต่อประสานงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีความกระตือรือร้นต่อการให้บริการ ที่แสดงถึงความ เต็มใจ ใส่ใจ บริการที่สุภาพ ให้เกียรติผู้มารับบริการ ไม่เลือกปฏิบัติ

1.3 สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีการทดลองหรือนำวิธีการทำงานใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงานอยู่เสมอ 2) การรวบรวมและประมวลความรู้ต่าง ๆ หลังจากการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทุกครั้ง 3) สามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาปรับปรุงกระบวนการและวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อองค์กรได้เป็นอย่างดี ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการศึกษาค้นคว้าความรู้อยู่เสมอ เช่น ร่วมประชุมทางวิชาการ อบรม สัมมนา หรือวิธีการอื่น ๆ

1.4 สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิ่งบุรี ด้านจริยธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใสและถูกต้อง 2) สอดส่องดูแลมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลหรือความลับขององค์กรแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก 3) รับผิดชอบต่อความผิดพลาดของงานที่อยู่ในหน่วยงานและร่วมหาแนวทางแก้ไข ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ

1.5 สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิ่งบุรี ด้านความร่วมมือร่วมใจ (การทำงานเป็นทีม) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ให้เกียรติ ยกย่อง ชมเชย หรือให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานในโอกาสต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเสมอ 2) แสดงบทบาทผู้นำและ/หรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสม 3) เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรขององค์กรเสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีทักษะในการทำงานร่วมกับกลุ่มคนที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี

1.6 สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิ่งบุรี ด้านความก้าวหน้า ในตำแหน่งงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความร่วมมือร่วมใจ (การทำงานเป็นทีม) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ด้านบริการที่ดี และด้านจริยธรรม

2. ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิ่งบุรี ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิ่งบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) จัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) ร่วมกันทำงานเพื่อฝึกการแก้ปัญหาโดยผู้เข้าประชุมทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ 3) การส่งเสริมให้เรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนออนไลน์ต่าง ๆ โดยหน่วยงานสนับสนุน เช่น ให้เรียนรู้ในเวลาปฏิบัติงาน ให้ใช้อุปกรณ์ของสำนักงานในการเรียนรู้ คิดภาระงานให้ เป็นต้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้พร้อมในการพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานให้แก่องค์กรมากยิ่งขึ้น

6. อภิปรายผล

การวิจัยการศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิ่งบุรี ผู้วิจัยค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิ่งบุรี

1.1 สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิ่งบุรี ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิ่งบุรี มีความตั้งใจและความขยันหมั่นเพียรปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลงานตามเป้าหมายและมาตรฐานที่องค์กรกำหนดไว้อย่างดีที่สุด อีกทั้งหมายความว่าความมุ่งมั่นในการพัฒนาผลงานและกระบวนการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุดอยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสิทธิชัย บุษหมั่น (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบการฝึกอบรมบนเว็บ เพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบการฝึกอบรมบนเว็บเพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่พัฒนาสามารถพัฒนาสมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ คือ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องความเชี่ยวชาญในงาน การมีคุณธรรม จริยธรรม จิตบริการและการทำงานเป็นทีม โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1.1 ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ วัตถุประสงค์การฝึกอบรมเครื่องมือและเอกสารประกอบผู้

ประเมินสมรรถนะหลักและผู้รับการประเมินสมรรถนะหลัก 1.2 ด้านกระบวนการ ได้แก่การกำหนดสมรรถนะหลักการประเมินสมรรถนะหลักโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การสร้าง และพัฒนาเครื่องมือการฝึกอบรมด้วยเว็บฝึกอบรมการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล 1.3 ด้านผลผลิต ประกอบด้วยข้อมูลผลการประเมินสมรรถนะหลัก 1.4) ด้านข้อมูลป้อนกลับ ประกอบด้วย ข้อมูลป้อนกลับสำหรับผู้รับการประเมินและข้อมูลป้อนกลับสำหรับองค์กร และ 1.5) ด้าน สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และบรรยากาศ การปฏิบัติงานเว็บ ฝึกอบรม ประกอบด้วย 6 หน่วยระยะเวลาการฝึกอบรม 2 เดือน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับ ดีมาก 2) เว็บฝึกอบรมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.48/82.64 และมีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6858 3) บุคลากรโดยรวมและจำแนกตามเพศและประเภทบุคลากรหลังเข้ารับการฝึกอบรม ด้วยเว็บฝึกอบรม มีสมรรถนะหลัก ด้านความรู้ด้านทักษะและด้านเจตคติอยู่ในระดับ 4 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ที่อยู่ในระดับ 1-3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมด้วยเว็บฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก

1.2 สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ด้านบริการที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี มีการให้ความช่วยเหลือ หรือการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นการบริการที่ดี ผู้รับบริการก็จะได้รับความประทับใจ และชื่นชมองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งดีสิ่งหนึ่งอันเป็นผลดีกับองค์กร เบื้องหลังความสำเร็จเกือบทุกงาน มักพบว่าการบริการเป็นเครื่องมือสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ เช่น งานประชาสัมพันธ์ งานบริการวิชาการ เป็นต้น ดังนั้น ถ้าบริการดี ผู้รับบริการเกิดความประทับใจ ซึ่งการบริการถือเป็นหน้าเป็นตาขององค์กร ภาพลักษณ์ขององค์กรก็จะดีไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรัชนิดา รักกาญจน์ (2560, บทคัดย่อ) การวิจัย เรื่อง การพัฒนาบุคลากรตามกรอบสมรรถนะของข้าราชการสายงานวิชาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ผลวิจัยเชิงปริมาณพบว่า สมรรถนะหลักที่คาดหวังของข้าราชการสายงานวิชา การศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการอยู่ในระดับมากที่สุด สมรรถนะหลักเป็นจริงของข้าราชการสายงานวิชาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการอยู่ในระดับมาก

1.3 สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี มีความสนใจใฝ่รู้ ส่งเสริม ความรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติราชการด้วยการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ากับการปฏิบัติราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกมลรัตน์ แสนใจงาม (2557, บทคัดย่อ) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำกลุ่มงานบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยภาพรวม มีสมรรถนะที่จำเป็น แบ่งเป็นสมรรถนะหลักที่จำเป็นต้องมีของทั้งผู้บริหาร สายวิชาการ และสายสนับสนุน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนสมรรถนะประจำกลุ่มงานที่จำเป็นต้องมีผู้บริหารอยู่ในระดับมาก

1.4 สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ด้านจริยธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ มีความเสียสละ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักการให้และการแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อุทิศตนเพื่อการ

ทำงาน จึงจะได้รับความรักและความนับถือจากผู้ร่วมงาน มีความยุติธรรม ในการทำงานต้องไม่ลำเอียงหรือยึดถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่เชื่อต้องมีความเป็นกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชาติรี เทียนทอง (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร กองการเจ้าหน้าที่กรมควบคุมโรค ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรกองการเจ้าหน้าที่ มีระดับ สมรรถนะโดยรวมอยู่ในระดับมาก บุคลากรกองการเจ้าหน้าที่จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ให้ความสำคัญกับปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรกองการเจ้าหน้าที่กรมควบคุมโรค โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 สมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ด้านความร่วมมือร่วมใจ (การทำงานเป็นทีม) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรีทำงานร่วมกัน โดยทุกคนในทีมจะต้องทุ่มความคิดทุ่มแรงกายเพื่อทำงาน เพื่อความสำเร็จของงาน โดยไม่ถือว่า เป็นผลงานของคนคนเดียวแต่ผลงานทั้งหมดเป็นของทีม ทีมที่ดีควรสร้างบรรยากาศในการทำงานให้มีความไว้วางใจกัน เชื่อใจกันมีความผูกพันกันจนก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีกันในทีม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนภัสวรรณ เกียรติวุฒิกัญจน์ (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง สมรรถนะที่พึงประสงค์ของเลขานุการผู้บริหารระดับสูงมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะที่พึงประสงค์ของเลขานุการผู้บริหารระดับสูงมหาวิทยาลัยมหิดลวิทยาเขตกาญจนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรีต้องการที่จะเพิ่มพูนทักษะความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ให้บรรลุผลตามที่หน่วยงานต้องการและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าเดิมการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์กรนั้นเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบในการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง และเพิ่มพูนเพื่อให้บุคลากรมีทักษะ ความรู้ความสามารถ ตลอดจนคุณธรรม ค่านิยม และเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพอันก่อให้เกิดความก้าวหน้าต่อตนเองและประโยชน์ต่อหน่วยงานสังคม ประเทศชาติทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชยาภรณ์ นินนานนท์ (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่องความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารหน่วยงานสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้การวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารหน่วยงาน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

7. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ บุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี เมื่อปฏิบัติงานเสร็จสิ้นควรมีการประเมินผลงานของตนเอง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ

1.2 ด้านบริการที่ดี บุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ควรมีความกระตือรือร้นต่อการให้บริการ ที่แสดงถึงความเต็มใจ ใส่ใจ บริการที่สุภาพ ให้เกียรติผู้มารับบริการ ไม่เลือกปฏิบัติ

1.3 ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ บุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ควรมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ เช่น ร่วมประชุมทางวิชาการ อบรม สัมมนา หรือวิธีการอื่น ๆ

1.4 ด้านจริยธรรม บุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ควรมีการยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ

1.5 ด้านความร่วมมือร่วมใจ (การทำงานเป็นทีม) บุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี ควรมีการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับกลุ่มคนที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลากรกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี

2.2 ควรมีการศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะ ในสังกัดกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานในกลุ่มอื่น ๆ

8. เอกสารอ้างอิง

กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี. (2563). สารสนเทศ. สิงห์บุรี : กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 2 สิงห์บุรี.

เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม. (2550). การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงาน : สมรรถนะหลัก. วารสารการบริหารการศึกษา, 1(1), 25-28.

ชยาภรณ์ นินนานนท์. (2554). ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะ หลักของผู้บริหารหน่วยงาน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ชาติรี เทียนทอง. (2556). แนวทางส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร กองการเจ้าหน้าที่กรมควบคุมโรค. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ปริศนา พิมพ์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

รัชนิดา รักกาญจน์. (2560). การพัฒนาบุคลากรตามกรอบสมรรถนะของข้าราชการสายงานวิชาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง. (2558). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครสวรรค์ : หจก. ริมปิงการพิมพ์.

สาธิต ทรัพย์รวงทอง และวราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง. (2564). การพัฒนารูปแบบความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงในยุค ดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. วารสารปรัชญาปริทรรศน์. 26(1), 44-52.

สายชล เกษอินทร์ และปจรรย์ ผลประเสริฐ. (2561). แนวทางพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาสมัครตำรวจชุมชนเกาะทิวสถานตำรวจชุมชนเกาะทิว (ตุ๋ยามโคบัง) จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารพิบูล. 16(2), 71-87.

- สิทธิชัย บุษหมั่น. (2556). การพัฒนาระบบการฝึกอบรมบนเว็บ เพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2550). การจัดโครงสร้างส่วนราชการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2547). การบริหารทรัพยากรมนุษย์บนพื้นฐานของ Competency. (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.hrcenter.co.th>.
- นภัสวรรณ เกียรติวุฒิกัญจน์. (2554). สมรรถนะที่พึงประสงค์ของเลขานุการผู้บริหารระดับสูง มหาวิทยาลัยมหิดลวิทยาเขตกาญจนบุรี. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2(1), 90-99.
- Certo, Samuel C. (2000). Modern Management. New York : Prentice - Hall.
- Yamane, T. (1970). Statistics, an Introductory Analysis. (3th ed). Tokyo : Harger& Row.
- Virtanen, T. (1996). The Competencies of New Public Managers," In New public managers in Europe : Public Servants in Transition, 53-78.

ปัจจัยในการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

Factors Effecting the Selection for Health Services by Alternative Medicine of
Consumers in Muang District, Nonthaburi Province

อุสุมา เบญจการ¹, ตะวัน วิกรัยพัฒน์², ชนินทร์ วิจุลลตา³ และ พรพนา ศรีสทานนท์⁴
Usuma Banjakarn¹, Tawan Vikraipat², Chanin Vijchulata³ and Pornpana Srisatanon⁴

Received July 2, 2021 & Revised November 6, 2021 & Accepted November 7, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อเปรียบเทียบการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามลักษณะของผู้บริโภค 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย ด้านส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคาสถานที่และการส่งเสริมการตลาดด้านพฤติกรรมด้านสุขภาพด้านความคาดหวัง ด้านผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและด้านการรับรู้เกี่ยวกับแพทย์ทางเลือก กับการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีกลุ่มตัวอย่าง คือผู้ใช้บริการจำนวน 385 คนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1)กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกแตกต่างกัน 2) การเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือก มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับส่วนประสมทางการตลาด ($r=.574$)ความคาดหวัง ($r=.603$) และผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ($r=.686$) การเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับพฤติกรรมด้านสุขภาพ ($r=.758$)

คำสำคัญ : 1. ปัจจัย, 2. สุขภาพ, 3. แพทย์ทางเลือก

Abstract

The objectives of this research were 1) to study consumers' personal factors, motivating factors, factors influencing on to the decision to choose alternative medicine in Muang district, Nonthaburi province and 2) to study a relationship between motivating factors(marketing factors

^{1, 2, 3, 4} คณะบริหารธุรกิจ สถาบันรัชต์ภาคย์

^{1, 2, 3, 4} Faculty of Business Administration, Rajapark Institute

Email: nongfa@windowslive.com

which included product, price, place, marketing promotion), health behavior, expectation, influencers to the decision, awareness of alternative medicine and the decision to choose alternative medicine of consumers in Mueng district, Nonthaburi province. Samples included 385 customers. A questionnaire was used as a tool to collect data. Statistics used in this research included frequency, percentage, mean, standard deviation, t- test, F-test or one-way analysis of variance, Pearson Product Moment Correlation Coefficient. Outcome of the study revealed that respondents with different monthly income did differ in their choice of alternative medicine. Furthermore, the outcome of the research showed that there existed positive relationship, although the relationships were moderate, between the choice of alternative medicine and marketing factors ($r=.574$), expectation ($r=.603$), influencers to the decision ($r=.686$). The choice of alternative medicine on the part of consumers in Mueng district, Nonthaburi province was highly correlated to health behavior ($r=.758$).

Keywords : 1. Factors, 2. Health, 3. Alternative Medicine

1. บทนำ

ปัจจุบันนอกจากการแพทย์แผนปัจจุบันแล้วยังมีการแพทย์ทางเลือกยังเป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการรักษาพยาบาลโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ จากการสำรวจขององค์การอนามัยโลกพบว่า ในปัจจุบันการแพทย์ทางเลือกได้รับความสนใจมากขึ้นทั้งในทวีปอเมริกา ยุโรปและ ในประเทศไทยได้เริ่มมีการส่งเสริมให้มีแพทย์ทางเลือกตั้งแต่ปีพ.ศ.2530โดยมีการนำแพทย์ทางเลือกมาใช้ในการรักษาพยาบาลร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันที่เรียกว่าการแพทย์เสริม (Complementary medicine) หรือการแพทย์เสริมและการแพทย์ทางเลือก (Complementary and alternative medicine) และในปีพ.ศ.2545 การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้เข้าสู่พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยมีการแบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก ทำหน้าที่รวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกให้เป็นกรมใหม่ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาการด้านการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือกเป็นกองที่มีพันธกิจเกี่ยวกับการการแพทย์ทางเลือกโดยตรง กรมการพัฒนาแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกได้สนับสนุนให้ทุกจังหวัดมีการดำเนินงานโครงการส่งเสริมสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในสถานบริการขึ้นในปี 2552 โดยมุ่งเน้นเพื่อนำความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกสู่ระบบสุขภาพ สามารถผสมผสานกับการปฏิบัติงานเดิมโดยได้รับการร่วมมือในการดำเนินงานทุกจังหวัด 75 แห่ง ซึ่งมีการดำเนินงานทั้งในระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลศูนย์ในปี 2552 (กองการแพทย์ทางเลือก, 2562)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มีการพัฒนาสุขภาพคนไทยไปสู่ระบบสุขภาพแบบพอเพียง และได้รื้อฟื้นนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาสุขภาพ และกำหนดระบบสุขภาพไทยว่า “มุ่งสู่สุขภาพพอเพียง เพื่อสร้างให้สุขภาพดี บริการดี สังคมดี ชีวิตมีความสุขอย่างพอเพียง” เป้าหมายหลักในการพัฒนาการสร้างทางเลือกสุขภาพที่หลากหลายผสมผสานกับภูมิปัญญาไทยและสากลอย่าง

รู้เท่าทันและพึ่งตนเองได้ในด้านสุขภาพด้วยการส่งเสริมสมุนไพร การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก รวมทั้งพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่มีความปลอดภัย และยังดำเนินการต่อเนื่องไปยังแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มียุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพวิธีการดูแลสุขภาพจากภูมิปัญญาไทยให้มีความปลอดภัย มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ พัฒนาระบบการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือกให้ มาตรฐาน เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีสุขภาพในการสร้างสุขภาพ ตลอดจนการพึ่งตนเองด้านสุขภาพบนพื้นฐานภูมิปัญญาไทย (แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564) การแพทย์ทางเลือกจึงเป็นสำหรับการรักษาที่อาจทำให้คุณภาพดีขึ้น หรือสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยลง ประเทศไทยมีการนำการแพทย์ทางเลือกมาใช้ และได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นตามเหตุผลการใช้หลายอย่าง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยของผู้มาใช้บริการที่สามารถเลือกใช้ บริการการแพทย์ทางเลือกด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น เพื่อน ญาติแนะนำ ต้องการทดลอง เป็นต้น โดยผู้ได้รับการ ทางเลือกมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับระบบการแพทย์ทางเลือกทางด้านโครงสร้าง และทางด้านอารมณ์ความรู้สึก คือความกังวลใจ ปัจจุบันมีการตื่นตัวการแพทย์ทางเลือกต่าง ๆ สูงมาก ทำให้ส่งผลกระทบการแพทย์ทางเลือกใน ด้านความนิยมของแพทย์ทางเลือกในปัจจุบัน เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม วัฒนธรรมที่มีเนื้อหาขอบเขต และเหตุ ปัจจัยผลักดันที่กว้างขวาง ซับซ้อน ผลกระทบที่ติดตามมาจึงเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในระบบสุขภาพ และสังคม โดยรวม โดยเฉพาะความหลากหลายของรูปแบบการดูแลสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้แพทย์ทางเลือกทั้งส่วนผู้ เคยใช้และเคยได้ยิน ทำให้ทราบถึงจำนวนการแพทย์ทางเลือกที่มีการใช้อยู่ในประเทศ ซึ่งมีจำนวน 35 ศาสตร์ และที่นิยมเลือกใช้แบ่งออกเป็น 3 อันดับคือ การนวด (Massage) อันดับ 2 การอดอาหารเพื่อสุขภาพ (Fasting) อันดับ 3 การฝังเข็ม (Acupuncture) (กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2556)

จากสาเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง ปัจจัยในการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือก ของผู้บริโภคในเขต อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วย แพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี และเป็นแนวทางในการพัฒนาการให้บริการแพทย์ ทางเลือกให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อเปรียบเทียบการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขตอำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามลักษณะของผู้บริโภค

2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงใจ ประกอบด้วยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ และการส่งเสริมการตลาด ด้านพฤติกรรม ด้านสุขภาพ ด้านความคาดหวัง ด้านผู้มีอิทธิพลต่อการ ตัดสินใจ และด้านการรับรู้เกี่ยวกับแพทย์ทางเลือก กับการใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของ ผู้บริโภคในเขต อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี

3. ทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของแพทย์ทางเลือก

อายุพร ประสิทธิเวชชากร (2557) ได้ให้ความหมายว่า แพทย์ทางเลือก หมายถึง การรักษาอีกรูปแบบ หนึ่งที่แตกต่างจากการแพทย์แผนปัจจุบันซึ่งผู้รักษาต้องสำเร็จการศึกษาวิชาชีพแพทย์ และได้รับใบประกอบโรค

ศิลปะเป็นแพทย์ทั่วไป หรือแพทย์เฉพาะทาง ส่วนแพทย์ทางเลือกเป็นวิทยาการผสมผสานให้ใกล้เคียงกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ มิใช่การแพทย์ที่ให้การรักษาโดยใช้ยาแผนปัจจุบัน ผู้ให้การรักษาไม่จำเป็นต้องจบวุฒิทางการแพทย์แผนปัจจุบัน แต่เป็นผู้ที่ผ่านการอบรมและได้รับการฝึกฝนจนเป็นที่ชำนาญในแต่ละสาขา

กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก (2554) อธิบายถึง แพทย์ทางเลือกไว้ว่า คำจำกัดความของการแพทย์เสริมและการแพทย์ทางเลือก (Complementary and Alternative Medicine หรือ CAM) ว่า กลุ่มของเวชปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพแบบกว้าง ๆ ซึ่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของระบบแผนเดิมของประเทศไทย และไม่ได้ รวมอยู่ในระบการดูแลสุขภาพกระแสหลัก คำอื่นที่ใช้ ได้แก่ การแพทย์แบบธรรมชาติ (Natural Medicine) การแพทย์ที่ไม่ใช่แบบแผน (Non-Conventional Medicine) และการแพทย์แบบองค์รวม (Holistic Medicine)

ในปี 2001 มีการประชุมกัน ของประเทศที่เป็นสมาชิกของ องค์การอนามัยโลก WHO ได้ให้จำกัดความของแพทย์ทางเลือกว่า Complementary and Alternative Medicine หรือ CAM ว่า “คำว่า CAM มักหมายถึงชุดการดูแลสุขภาพที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีของประเทศและไม่ได้รวมเข้ากับระบบการดูแลสุขภาพที่โดดเด่น บางครั้งคำศัพท์อื่น ๆ ที่ใช้เพื่ออธิบายการปฏิบัติด้านการดูแลสุขภาพเหล่านี้ ได้แก่ “ยาธรรมชาติ” “ยาที่ไม่ใช่ยาสามัญ” และ ‘ยารักษาโรคแบบองค์รวม’ แต่คำว่า การแพทย์ ก็มีความหมายว่า ศาสตร์ของ วินิจฉัย บำบัดรักษาหรือป้องกันโรค โดยมุ่งหมายให้มนุษย์บรรเทาจากอาการทุกข์ทรมานที่เป็นอยู่ หรือช่วยให้สามารถรักษาชีวิตหรือให้กลับมาสู่สภาวะที่ไม่เจ็บป่วยได้ ซึ่ง การแพทย์มีหลายระบบ เช่น การแพทย์แผนปัจจุบันหรือการแพทย์ตะวันตกหรือที่เรียกว่าการแพทย์แบบแผน (conventional medicine) การแพทย์แผนจีน การแพทย์อายุรเวช การแพทย์แผนไทย เป็นต้น ในมุมมองของคนทั้งโลกและผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือแพทย์แผนปัจจุบัน มองว่าการแพทย์ทางเลือก คือ การแพทย์ที่ไม่ใช่การแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งจะไม่ตรงกับมุมมองของ องค์การอนามัยโลก อาจเป็นเพราะว่า องค์การระดับโลกนี้ มี สมาชิกอยู่หลายประเทศ และแต่ละประเทศ ล้วนมีมุมมองว่า การแพทย์ประจำชาติของตนเอง ไม่ควรมีศักดิ์ศรีเป็นเพียงการแพทย์ทางเลือก จึงมีการกำหนดคำจำกัดความของคำว่า CAM ในปี ค.ศ. 2003 ขึ้น

กองการแพทย์ทางเลือก (2562) ได้กล่าวว่า คำว่า “ทางเลือก” เทียบกับ “ทางหลัก” จะเข้าใจว่า เป็นอีกทางหนึ่ง ที่นำมาเป็นตัวเลือกใน การตัดสินใจ ที่จะใช้ทางไหน ทางหลัก คือทางที่ คนส่วนใหญ่ใช้กัน ส่วนทางเลือก เป็นทางใหม่ หรือ ทางอื่น ที่เป็นตัวที่จะเลือกใช้ หากคนยอมรับและใช้กันมากก็จะกลายเป็นทางหลักไปอีกเช่นกัน ความหมาย ของการแพทย์ทางเลือก นั้นขึ้นกับ เวลา และสถานที่ ในระยะเวลาแตกต่างกัน ความหมายก็แตกต่างกันเช่น ในประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ 4 ในสมัยนั้น มีหมอฝรั่งนำการแพทย์แผน ตะวันตกเข้ามาใช้ในสยามประเทศ เราเรียกการแพทย์แผนตะวันตกในตอนนั้นว่า การแพทย์ทางเลือก ในสถานที่ต่างกันจะมีความหมายแตกต่างกัน เช่น ในประเทศอินเดีย จะใช้การแพทย์แผนอินเดีย เป็น การแพทย์หลักของประเทศอินเดีย เช่น การแพทย์อายุรเวช ถือเป็นการแพทย์แผนปัจจุบัน ของ อินเดีย ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะประชาชนทั้งประเทศยอมรับที่จะใช้เป็นหลัก ประเทศจีน มีการใช้ การแพทย์แผนโบราณของจีน เป็นหลัก ถือเป็นการแพทย์กระแสหลักของจีนเช่นเดียวกัน

การแพทย์ทางเลือก คือ การรักษาพยาบาลอีกรูปแบบหนึ่ง แตกต่างไปจากการแพทย์แผน ปัจจุบัน (Conventional Medicine) ซึ่งผู้ที่ให้การรักษา จะต้องสำเร็จการศึกษาวิชาชีพแพทย์ และ ได้รับใบประกอบโรคศิลปะ เป็นแพทย์ทั่วไป หรือแพทย์เฉพาะทาง ส่วนแพทย์ทางเลือก เป็น วิทยาการผสมผสานให้ใกล้เคียงกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ มิใช่การแพทย์ที่ให้การรักษาโดยใช้ยา แผนปัจจุบัน ผู้ให้การรักษา ไม่จำเป็นต้องจบวุฒิทาง

การแพทย์แผนปัจจุบัน แต่เป็นผู้ที่ผ่านการอบรม และได้รับการฝึกฝนจนชำนาญในแต่ละสาขา การแพทย์ทางเลือก (Alternative Medicine) หมายความว่า ศาสตร์เพื่อการวินิจฉัย รักษา และป้องกันโรค นอกเหนือจากศาสตร์การแพทย์แผนปัจจุบัน การแพทย์แผนไทย และการแพทย์พื้นบ้านไทย

การจำแนกการแพทย์ทางเลือกนั้น จำแนกได้หลายแบบ ซึ่งการจำแนกตามการนำไปใช้มีดังนี้ 1) Complementary Medicine คือ การแพทย์ทางเลือกที่นำไปใช้เสริมหรือใช้ร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบัน 2) Alternative Medicine คือ การแพทย์ทางเลือกที่สามารถนำไปใช้ทดแทนการแพทย์แผนปัจจุบัน เนื่องจากไม่สามารถบำบัดรักษาได้ด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันได้ในขณะนั้น เช่นกรณีผู้ป่วยป่วยยาจนไม่สามารถรักษาได้ด้วยยาเป็นต้น หรือผู้ป่วยอยู่ในระยะสุดท้ายที่ไม่สามารถรักษาได้ด้วยการแพทย์แผนปัจจุบัน (กองการแพทย์ทางเลือก, 2562)

4. ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริโภค ในเขตเมือง จังหวัดนนทบุรีไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน กลุ่มตัวอย่างในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดจากผู้บริโภคที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถทราบกลุ่มประชากรที่แน่นอนได้ จึงได้คำนวณกลุ่มตัวอย่างของ W.G. Cochran (1953) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น (Confidence Interval) ที่ระดับ 95%, ค่าความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ $\pm 5\%$ (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2560) โดยคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม มี 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะของผู้บริโภค ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย ประกอบด้วย ส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ และการส่งเสริมการตลาด ด้านพฤติกรรมด้านสุขภาพ ด้านความคาดหวัง ด้านผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และด้านการรับรู้เกี่ยวกับแพทย์ทางเลือก ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Five Rating Scale)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีประกอบด้วย การตอบสนองความต้องการ คุณภาพการบริการ และความพึงพอใจในบริการ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Five Rating Scale)

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลปฐมภูมิ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากผู้บริโภคที่เคยใช้บริการด้านสุขภาพจากแพทย์ทางเลือก รวม 385 ชุด ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4P's แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในบริการ แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง และข้อมูล

เกี่ยวกับแพทย์ทางเลือกปัจจัยในการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการสร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่จะศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยจัดทำรหัสตามที่กำหนดไว้ และกรอกข้อมูลลงในโปรแกรม ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการที่มีเพศ อายุ สถานภาพการสมรส แตกต่างกันมีการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้ใช้บริการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 1 แสดง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจกับการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ปัจจัย	การเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี					
	N	$\bar{X}$	S.D.	r	Sig.	ระดับ ความสัมพันธ์
ปัจจัยจูงใจ					.000*	
	385	4.65	.286	.684	*	ปานกลาง
ส่วนประสมทางการตลาด 4P's					.000*	
	385	4.65	.292	.574	*	ปานกลาง
-ด้านผลิตภัณฑ์	385	4.65	.312	.279	.000**	ต่ำมาก
-ด้านราคา	385	4.65	.461	.343	.000**	ต่ำ
- ด้านสถานที่/ช่องทางการ จัดจำหน่าย	385	4.64	.373	.517	.000**	ปานกลาง
- ด้านการส่งเสริม การตลาด	385	4.66	.387	.603	.000**	ปานกลาง
พฤติกรรมด้านสุขภาพ	385	4.66	.372	.758	.000**	สูง
ความคาดหวัง	385	4.66	.350	.603	.000**	ปานกลาง
ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ		4.61	.383	.686	.000**	ปานกลาง
การรับรู้เกี่ยวกับแพทย์ ทางเลือก	385	4.65	.392	.350	.000**	ต่ำ

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิจัยพบว่าการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับปัจจัยจิตใจในภาพรวม ($r=.684$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับความคาดหวัง ($r=.758$) การเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ($r=.574$) ปัจจัยพฤติกรรมด้านสุขภาพ ($r=.603$) และผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ($r=.686$) การเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ กับการรับรู้เกี่ยวกับแพทย์ทางเลือก ($r=.350$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6. อภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการที่มีเพศ อายุ สถานภาพการสมรส แตกต่างกันมีการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ใช้บริการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของวรรณวิมล เมฆวิมล (2553) เรื่อง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ฝึก ฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่พบว่า ปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีกับปัจจัยจิตใจ พบว่า การเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับความคาดหวัง ($r=.758$) การเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับปัจจัยจิตใจในภาพรวม เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยพฤติกรรมด้านสุขภาพ และผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การเลือกใช้บริการด้านสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ กับการรับรู้เกี่ยวกับแพทย์ทางเลือก ($r=.350$) สอดคล้องกับผลการศึกษาของขวัญชนก เทพปิ่น (2560) เรื่องการตัดสินใจเลือกใช้บริการแผนแผนไทยของประชาชนผู้ใช้บริการที่โรงพยาบาลทั่วไปในจังหวัดราชบุรี ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการแพทย์แผนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การเคยรับรู้ข้อมูลแพทย์แผนไทย สอดคล้องกับผลการศึกษาของฉวีวรรณ วรพิสุทธิวงศ์ (2554) เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองด้วยการแพทย์แผนไทยของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่พบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองด้วยการแพทย์แผนไทยของ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อยู่ในระดับ ปานกลาง ปัจจัยนำ ได้แก่ เจตคติต่อการ ดูแลสุขภาพตนเองด้วยการแพทย์แผนไทยและการรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพตนเองด้วยการแพทย์แผนไทย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองด้วยการแพทย์แผนไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ และปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งบริการด้านการดูแลสุขภาพตนเองด้วยการแพทย์แผนไทย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองด้วยการแพทย์

แผนไทย ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข่าวสาร จากสื่อประเภทต่าง ๆ และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคล มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองด้วยการแพทย์แผนไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

7. ข้อเสนอแนะ

การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย ภาครัฐควรให้การสนับสนุน โดยมีโครงการเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือก และมีการจัดเจ้าหน้าที่แนะนำการให้บริการด้านต่าง ๆ มีการให้คำแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพแก่ผู้บริโภค มีการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือก รับรู้ถึงประโยชน์ของการดูแลสุขภาพ และดูแลสุขภาพได้ด้วยตนเองและได้จากการปฏิบัติจริง ทำการประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์ และมีป้ายประชาสัมพันธ์ ในขณะเดียวกันคลินิกที่ให้บริการแพทย์ทางเลือก ควรมีผู้ให้บริการที่มีความชำนาญศาสตร์ของแพทย์ทางเลือกให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ควรปรับปรุงกระบวนการขั้นตอนการให้บริการให้มีความรวดเร็ว มีเจ้าหน้าที่แนะนำการให้บริการด้านต่าง ๆ และคำแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพ แก่ผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคบอกต่อ และกลับมาใช้บริการซ้ำ

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2554). คู่มือการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคด้วยการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. กรุงเทพมหานคร: องค์การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย.
- กองการแพทย์ทางเลือก. (2562). แพทย์ทางเลือก. สืบค้นจาก <https://thaicam.go.th/ความหมายของแพทย์ทางเลือก/> (30 พฤศจิกายน 2562)
- กัลยา วาณิชยปัญญา. (2560). สถิติสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญชนก เทพปิ่น. (2560). การตัดสินใจเลือกใช้บริการแผนไทยของประชาชนผู้ใช้บริการที่โรงพยาบาลทั่วไป ในจังหวัดราชบุรี. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี. 28(2).
- ณัฐวรรณ วรพิสุทธิวงศ์. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองด้วย การแพทย์แผนไทยของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วรรณวิมล เมฆวิมล. (2553). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ฝัก ฝักปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- อายุพร ประสิทธิ์เวชชากร. (2557). สุขภาพทางเลือกกับมุมมองในการพิจารณาเลือกใช้ที่ไม่ควรมองข้าม. วารสารพยาบาลทหารบก. 15(3), 38-43.

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี
Administration according to Good Governance of Office of Singburi Provincial
Public Prosecution

สุนิศา รุ่งกลิ่น¹, วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง² และ วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์³,
Sunisa Rungklin¹, Waraporn Subruangthong² and Wasita Kerdphol Prasopsak³

Received August 27, 2021 & Revised September 20, 2021 & Accepted November 7, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือน และ 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 230 คน ได้แก่ ข้าราชการฝ่ายอัยการ จำนวน 16 คน ข้าราชการพลเรือน จำนวน 6 คน และข้าราชการตำรวจ จำนวน 208 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.980 และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ one way ANOVA จากการทดสอบเป็นรายคู่ใช้วิธี LSD ผลการศึกษาพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักคุณธรรม รองลงมา คือ หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักความ หลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามเพศและตำแหน่ง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือน พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า มีปัญหา อุปสรรค ทั้ง 6 ด้าน

คำสำคัญ : 1. การบริหาร, 2. หลักธรรมาภิบาล, 3. สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of administration according to the good governance of the Office of Provincial Public Prosecution of Singburi, 2) to compare

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

^{1, 2, 3}Thepsatri Rajabhat University

Email : sunisa050133@gmail.com

opinions towards administration according to the good governance of the Office of Provincial Public Prosecution of Singburi, classified by personal factors such as gender, age, education level, work position, term of office, and monthly income, and 3) to study problems, obstacles, and recommendations for administration according to the good governance of the Office of Provincial Public Prosecution of Singburi. There were 230 samples participating in this study, consisted of 16 public prosecutors, 6 civil servants, and 208 police officers. A research instrument for data collection was a questionnaire with a reliability of 0.980. The data were analyzed using descriptive statistics such as percentage, mean, standard deviation, t-test and one way ANOVA, and LSD for a pairwise comparison. The results revealed that 1) overall administration according to the good governance of the Office of Provincial Public Prosecution of Singburi was at a high level. When individual aspects were considered, an aspect with the highest mean was Integrity, followed by Rule of Law, Responsibility, Transparency, and Participation, respectively. 2) When administration according to the good governance of the Office of Provincial Public Prosecution of Singburi was classified by personal factors, the samples with different gender and work position had different opinion towards administration according to the good governance with a statistical significance level of .001. In contrast, the samples with different age, educational level, term of office, and monthly income had indifferent opinion towards administration according to the good governance. 3) Problems, obstacles and recommendations for administration according to the good governance of the Office of Provincial Public Prosecution of Singburi indicated that there were six problems and obstacles.

Keywords : 1. Administration, 2. Good Governance, 3. Office of Provincial Public Prosecution of Singburi

1. บทนำ

แนวคิดเรื่องหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้ถูกนำเสนอเป็นครั้งแรกโดยองค์กรระหว่างประเทศ คือ ธนาคารโลก และองค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ซึ่งมีความหมายสากล คือ ระบบโครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศโดยเฉพาะภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อพัฒนาการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้น ธนาคารโลกและองค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติจึงได้วางแนวทางให้แก่ประเทศที่ต้องการกู้เงินไปพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือจัดทำบริการสาธารณะต้องมี “หลักธรรมาภิบาล” ซึ่งธนาคารโลกจะใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้แก่ประเทศเหล่านั้น (อริย์รัช แก้วสະบ้ำ, 2561: 1) ประเทศไทยได้ให้ความสนใจเรื่องหลักธรรมาภิบาลอย่างมาก ภายหลังประเทศเกิดวิกฤตเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 เมื่อมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็ยังมุ่งเน้นการพัฒนาให้สัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน ตลอดจนถึงการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยภาคประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยใน พ.ศ.

2542 คณะรัฐมนตรีได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 เพื่อนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และใน พ.ศ. 2545 ก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 โดยเพิ่มมาตรา 3/1 ซึ่งมีหลักการมุ่งเน้นให้ส่วนราชการใช้วิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดีมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ อีกทั้งใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องการบริหาร บ้านเมืองที่ดีเอาไว้อีกด้วย รวมทั้งได้กำหนดแนวทางเพื่อการพัฒนาสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีให้มีประสิทธิภาพ ปราศจากการทุจริต บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ต่อมาใน พ.ศ. 2546 ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่า ด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ขึ้น ซึ่งมีหลักการเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และ วิธีการในการปฏิบัติราชการและการสั่งการที่ส่วนราชการและข้าราชการจะต้องปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อันเป็นการครอบคลุมหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติหลัก ธรรมาภิบาลไว้ในหมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 74 กำหนดให้ “บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงานลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้ เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์ตลอดจนอำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรร มาภิบาลของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติภารกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับ ประชาชน” และในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้บัญญัติหลักธรรมาภิบาลไว้ ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วย โดยบัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 ไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว การจัดทำ การกำหนด เป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความเห็นของ ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย” ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล ซึ่งได้บัญญัติไว้ใน กฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ นอกจากนั้นยังได้นำมาบรรจุไว้ในส่วนที่ 3 ยุทธศาสตร์การ เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และหลักธรรมาภิบาลยังได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อเนื่องมาจนถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งถูกบรรจุอยู่ในส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การ พัฒนาประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ (อริยรัช แก้วสะบ้า, 2560 : 1)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 255 ได้ระบุไว้ว่าองค์กรอัยการมีสถานะเป็น องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ และตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ ของพนักงานอัยการและกฎหมายอื่น และพนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้ เป็นไปโดยเที่ยงธรรม แต่กตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นี้องค์กรอัยการไม่ได้มี สถานะเป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญแล้ว แต่มีสถานะเป็นองค์กรอัยการตามที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในหมวด 13 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 248 (หน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตาม รัฐธรรมนูญ) และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 248 วรรค 4 กำหนดให้ต้องมี

การบัญญัติกฎหมายให้มีมาตรการป้องกันไม่ให้พนักงานอัยการกระทำการหรือดำรงตำแหน่งใด อันอาจมีผลให้การสั่งคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปโดยอิสระ รวดเร็ว เทียบธรรม หรือปราศจากอคติทั้งปวง หรืออาจทำให้มีการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และมาตรการป้องกันนี้ต้องกำหนดให้ชัดเจนและใช้เป็นการทั่วไป โดยจะมอบอำนาจให้มีการพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปไม่ได้ และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 248 วรรค 2 ยังได้กำหนดว่า การพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการไม่ให้ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครองด้วย ซึ่งเป็นการบัญญัติเพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และน่าจะทำให้การพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการมีความชัดเจนในทางกฎหมายมากขึ้นกว่าเดิม (ธนกฤต วรรณรัชกาล, 2560 : 8) และหลักธรรมาภิบาลก็ได้ถูกนำมากำหนดเป็นพันธกิจหลักในการบริหารงานของสำนักงานอัยการสูงสุดในแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี สำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2555-2558 เป็นต้นมา ต่อมาแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี สำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2559-2562 หลักธรรมาภิบาลได้ถูกกำหนดเป็นกรอบในการจัดทำแผน จนมาถึงแผนยุทธศาสตร์สำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2563-2566 หนึ่งในพันธกิจหลักสำนักงานอัยการสูงสุด คือ พัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพคู่คุณธรรมตามหลักธรรมาภิบาล บุคลากรมีสมรรถนะสูง มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณภาพที่ดี โดยในแต่ละกลวาระการดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด จะประกาศเจตนารมณ์ขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรม เพื่อกำหนดกิจกรรมแสดงเจตจำนงสุจริตของผู้บริหารในการบริหารงาน และมีนโยบายให้บุคลากรในสังกัดปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม และจริยธรรม จนกระทั่งมาถึงในช่วง ศาสตราจารย์พิเศษเข้มชัย ชุตินวงศ์ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด ผู้ซึ่งมีความมุ่งมั่นเข้ามาปฏิรูปองค์กรอัยการให้ทันยุคทันสมัย ในช่วงระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ (1 ตุลาคม 2560-30 กันยายน 2562) อย่างจริงจังและจริงใจ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐและแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งแผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนสภาพทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในยุคโลกใหม่ อันเป็นความคาดหวังของสังคมผู้นำ สำนักงานอัยการสูงสุดได้ตระหนักอย่างถ่องแท้ ถึงพื้นฐานของความเป็นพนักงานอัยการ คือการยึดมั่นในความเป็นจริงและความเป็นธรรม จึงได้ลงนามสนับสนุนแผนปฏิรูปองค์กรอัยการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2562-2566 เพื่อให้การบริหารจัดการองค์กรเป็นไปตามแนวทางของภาครัฐ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนที่หน่วยงานรัฐต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่เพื่อพลิกโฉมให้เป็นที่น่าเชื่อถือไว้วางใจและเป็นที่พึงของประชาชนได้อย่างแท้จริง (ไพรัช วรปานิ, 2561 : 1-4)

สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี เป็นหน่วยงานระดับภูมิภาค สังกัดสำนักงานอัยการภาค 1 ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานอัยการสูงสุด และในฐานะที่เป็นส่วนราชการที่อำนวยความสะดวกตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของสำนักงานอัยการสูงสุด จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินงานให้เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปองค์กรในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานในด้านการอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวกับคดีอาญาให้กับประชาชนในเขตท้องที่ภายในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งรับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวงในอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดภายในเขตท้องที่ของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลจังหวัดสิงห์บุรี ศาลจังหวัดสาขาหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นในศาลจังหวัดสิงห์บุรี แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งว่าด้วยการนั้น รวมทั้งปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย อย่างไรก็ตาม ถึงแม้สำนักงานอัยการ

จังหวัดจะมีความสำคัญในการดำเนินคดีและให้บริการความเป็นธรรมแก่ประชาชนในพื้นที่ส่วนภูมิภาคตามเขตอำนาจศาล โดยการบริหารของอัยการจังหวัดภายใต้หลักนิติธรรมและหลักกฎหมาย แต่สถาบันอัยการและสำนักงานอัยการจังหวัดที่เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมก็มีปัญหาเกิดขึ้นหลากหลายเช่นกัน ซึ่งในหลาย ๆ คดีความก็ปรากฏเป็นภาพข่าวและสื่อต่าง ๆ ที่เผยแพร่อยู่ในสังคมออนไลน์เกี่ยวกับการดำเนินคดีของพนักงานอัยการในการสั่งคดี ซึ่งยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบันนี้ ส่งผลให้ภาพลักษณ์ขององค์กรอัยการในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมเกิดความเสียหาย และเกิดการตั้งคำถามจากสื่อและประชาชนชนรวมทั้งองค์กรอื่น ๆ ว่าองค์กรอัยการได้มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลจริงหรือไม่ ซึ่งจุดนี้ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรอัยการ

ปรากฏการณ์ของคดีความต่าง ๆ ทางอาญาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยตลอดมานั้นมักจะเกิดขึ้นด้วยเหตุปัจจัยที่คล้ายคลึงกัน เช่น ความประมาท การเมาสุรา ยาเสพติด ความแค้นด้วยเจตนา หรือการทะเลาะเบาะแว้งต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งหลายคดีนั้นมักจบลงด้วยความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินที่แตกต่างกันไปในแต่ละเรื่องราว เมื่อใดที่เกิดคดีความขึ้นแล้วจะต้องจบลงภายใต้ระบบยุติธรรม (Justice System) ที่มีผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบอยู่หลายส่วน ในกระบวนการยุติธรรมที่เริ่มจากต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ ซึ่งขับเคลื่อนโดยตำรวจผู้ใช้อำนาจหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน ทำการสืบสวนสอบสวนส่งพยานหลักฐานต่อให้ พนักงานอัยการที่จะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐาน จัดทำคำฟ้องเพื่อฟ้องร้องต่อศาลให้พิจารณาพยานหลักฐานต่าง ๆ ในการลงโทษหรือยกฟ้องปล่อยตัวจำเลยเมื่อคดีถึงที่สุด แต่ก็มีหลายคดีที่พนักงานสอบสวนและ/หรืออัยการสั่งไม่ฟ้องด้วยหลายเหตุผลที่สังคมหรือคนส่วนใหญ่อาจสงสัยหรือไม่เห็นด้วย ขณะที่องค์กรอัยการมีกระบวนการที่ดีแล้วแต่การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการบางเรื่อง ยังเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยของประชาชน เรื่องความถูกต้องด้วยหลักนิติธรรม (เทวัญอุทัยวงศ์, 2563 : 1) และจากกรณีคดีทายาทธุรกิจชื่อดังซึ่งเป็นผู้ต้องหาในคดีขับรถชนเจ้าหน้าที่ตำรวจถึงแก่ความตายเมื่อปี พ.ศ. 2555 และอัยการได้สั่งไม่ฟ้อง และทางฝ่ายตำรวจไม่ได้แย้งในปี พ.ศ. 2563 และปรากฏภาพข่าวตามสื่อต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้คนในสังคมต่างแสดงความคิดเห็นในเชิงลบต่อการทำงานของพนักงานอัยการซึ่งรับผิดชอบในคดีนี้อย่างกว้างขวาง ทำให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาสอบสวนหาความจริงเกี่ยวกับคดีนี้ และมีการแถลงผลของการทำงานสรุปได้ว่า การสั่งไม่ฟ้องของอัยการชอบด้วยกฎหมาย และเป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด แต่ก็ได้ลงลึกถึงรายละเอียดและเหตุผลที่ว่า ทำไมอัยการจึงสั่งไม่ฟ้อง ทั้ง ๆ ที่อัยการเคยไม่รับอุทธรณ์ร้องขอความเป็นธรรมของผู้ต้องหาและสั่งฟ้อง (สามารถ มั่งสั่ง, 2563 : 3-4)

จากรายละเอียดดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าองค์กรอัยการยังมีปัญหาอันเกิดจากตัวบุคคลภายในองค์กรบางคน ซึ่งส่งผลให้บุคคลภายนอกเข้าใจในการบริหารงานขององค์กรอัยการคลาดเคลื่อน ทั้งที่ได้กระทำตามกฎหมายแล้วก็ตาม หากแต่ความรู้สึกของบุคคลภายนอกยังรู้สึกถึงความไม่เป็นธรรม แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานอัยการจังหวัด เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานดังกล่าว เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดความเชื่อมั่นว่า สำนักงานอัยการจังหวัด มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าสำนักงานอัยการจังหวัดเป็นหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมายซึ่งสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีเป็นส่วนราชการที่เปรียบเสมือนหน่วยงานกลางน้ำของกระบวนการยุติธรรมที่ต้องดำเนินการพิจารณาคดีความตามพยานหลักฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามอำนาจ

และหน้าที่ รวมถึงการพิจารณาสิ่งที่ดีความตามหลักนิติธรรมให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจว่าจะได้รับการคุ้มครองสิทธิโดยชอบธรรม และสามารถเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนเมื่อได้รับความเดือดร้อนในด้านกฎหมายได้อย่างแท้จริง ซึ่งต้องใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทาง เพื่อก่อให้เกิดการบริหารงานที่ถูกต้อง มีคุณธรรม ซึ่งทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติ และเพื่อจะได้นำผล การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของข้าราชการ และบุคลากรของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือน
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี

3. ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร (Population) ที่ใช้ในงานวิจัยเป็นข้าราชการฝ่ายอัยการในสังกัดสำนักงานอัยการในจังหวัดสิงห์บุรีและสำนักงานอัยการศาลสูงภาค 1 ส่วนสนับสนุนอัยการศาลสูงจังหวัดสิงห์บุรี ข้าราชการพลเรือนในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สิงห์บุรี และข้าราชการตำรวจในสังกัดสถานีตำรวจภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจภูธรจังหวัดสิงห์บุรี รวมจำนวนทั้งสิ้น 532 คน (ข้อมูลประชากร ณ วันที่ 14 ธันวาคม 2563)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างยามานะ (Yamane) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กาสิก เตชะชั้นหมาก, 2553 : 93-95) จากการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้จำนวนไม่น้อยกว่า 228 คน เพื่อความสะดวกในการประเมินผล การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 230 คน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 228 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้นั้นผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยใช้สัดส่วนตามประชากรที่เป็นข้าราชการที่ปฏิบัติงานในแต่ละหน่วยงาน จำนวน 13 หน่วยงาน จำนวนทั้งสิ้น 532 คน จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามสัดส่วนในแต่ละประเภทข้าราชการของแต่ละหน่วยงานแล้วทำการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จนได้กลุ่มตัวอย่างครบจำนวนตามความต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความ

รับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า จำนวน 30 ข้อ ซึ่งกำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบ (Check List) ตามรายการที่กำหนดมาให้ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ (Likert) คือมากที่สุด ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended Questions) ซึ่งกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนแสดงความคิดเห็น

วิธีรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

- 1) ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง
- 2) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
- 3) นำแบบสอบถามที่ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วมาทำการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลและลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีการกำหนดระดับคะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทำการแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ของเบสท์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 121)
3. การเปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือน โดยการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ด้วยการทดสอบค่าเอฟ (F - test) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะนำมาทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของฟิชเชอร์ (Fisher's - Least - Significant Difference : LSD)
4. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีสรุปประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุต่ำกว่า 31 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นข้าราชการตำรวจ สายงานอำนวยการตำแหน่งผู้บังคับหมู่ป้องกันและปราบปราม คิดเป็นร้อยละ 77 มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งไม่เกิน 5 ปี มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,000-25,000 บาท

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ภาพรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความคุ้มค่าด้านหลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้าน มีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านหลักนิติธรรม ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ สำนักงานอัยการ จังหวัดสิงห์บุรีมีการบริหารงานโดยยึดหลักกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด รองลงมา คือ สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการนำกฎระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการปฏิบัติราชการอย่างเหมาะสม และสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการชี้แจง แนะนำแนวทางหรือขั้นตอนการติดต่อ ราชการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการได้อย่างถูกต้องเป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.2 ด้านหลักคุณธรรม ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ข้าราชการในสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการปฏิบัติราชการโดยยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม รองลงมา คือ ข้าราชการในสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการปฏิบัติราชการโดยยึดหลักจริยธรรม จรรยาของข้าราชการฝ่ายอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด และข้าราชการในสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการปฏิบัติราชการด้วยความสุภาพ อ่อนโยนและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างเหมาะสม

2.3 ด้านหลักความโปร่งใส ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ข้าราชการในสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสซื่อสัตย์สุจริตอยู่เสมอ รองลงมา คือ สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีจัดให้มีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลแก่ประชาชนผู้รับบริการมากกว่าหนึ่งช่องทาง เช่น ระบบสารสนเทศ (โทรศัพท์, เว็บไซต์) ป้ายประชาสัมพันธ์บุคคลากร เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก และสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจำเป็นที่เป็นประโยชน์และเป็นปัจจุบันอย่างตรงไปตรงมาแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างชัดเจน

2.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มาติดต่อราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มาติดต่อราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มาติดต่อราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติราชการของสำนักงานได้อย่างต่อเนื่อง

2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ บุคลากรของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รองลงมาคือ ผู้บริหารของสำนักงาน

อัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรของสำนักงานไว้อย่างชัดเจนและบุคลากรของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติงานของฝ่ายธุรการ เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานและให้เกิดความสะดวกแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนผู้มาติดต่อราชการรองลงมาคือข้าราชการในสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เต็มความสามารถ เต็มเวลาและรวดเร็ว และสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เกิดความคล่องตัวสะดวกและรวดเร็ว เช่น การประกันตัว การติดต่อประสานงาน การขอคัดถ่ายเอกสาร

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี มีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีจำแนกตามเพศ ภาพรวมพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า หลักนิติธรรม พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และหลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใส พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามอายุ พบว่าในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3.5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง พบว่า ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ปัญหาหรืออุปสรรค 1) ด้านหลักนิติธรรม ข้าราชการบางส่วนยังไม่เข้าใจข้อกฎหมายหรือข้อบัญญัติ ระเบียบต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานและการพิจารณาสำนวนคดีความที่ไม่ยุ่งยากนานเกินสมควร 2) ด้านหลักคุณธรรม ข้าราชการขาดความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาล และเกิดการเกี่ยงงานกันของข้าราชการภายในสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี 3) ด้านหลักความโปร่งใส การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับข้อมูลในการปฏิบัติงาน รวมถึงเอกสาร

ที่เกี่ยวข้องยังไม่เพียงพอ 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ขาดการประชุมภายในหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านหลักความรับผิดชอบบุคลากรภายในหน่วยงานยังขาดการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ 6) หลักความคุ้มค่า สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีนำเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมาใช้น้อยเกินกว่าที่ควรจะเป็นมีขั้นตอนการทำงานยุ่งยากเกินสมควรข้อเสนอแนะที่ควรดำเนินการ 1) ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรให้พนักงานอัยการทบทวนข้อกฎหมายต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ และทำการอธิบายหรือให้ความรู้ข้อกฎหมายต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรภายในองค์กรได้รับทราบและทำความเข้าใจ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง 2) ด้านหลักคุณธรรม ควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้ในการนำหลักธรรมาภิบาลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการ 3) ด้านหลักความโปร่งใส ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำในการติดต่อสอบถามหรือขอข้อมูลต่าง ๆ หรือติดป้ายประชาสัมพันธ์ขั้นตอนในการติดต่อสอบถามหรือขอข้อมูลต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ทราบ 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ควรจัดให้มีการประชุมหรือเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารหน่วยงาน 5) ด้านหลักความรับผิดชอบควรมีการจัดทำคำสั่งมอบหมายงานหมุนเวียนงานหรือสลับงานกัน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า ควรมีการนำข้อมูลต่าง ๆ จัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้น เพื่อลดขั้นตอนการทำงาน ทำให้การสืบค้นข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

5. อภิปรายผล

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ผู้ศึกษาได้พบประเด็นสำคัญที่ควรจะนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัย พบว่าข้าราชการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านการมีส่วนร่วมสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการบริหารงานโดยยึดหลักกฎหมายและกฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างเคร่งครัดรองลงมาคือ สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการชี้แจง แนะนำแนวทางหรือขั้นตอนการติดต่อราชการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการได้อย่างถูกต้องเป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรภายในองค์กรมีการบริหารงานโดยยึดหลักกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับมีการนำกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการปฏิบัติราชการอย่างเหมาะสม เป็นธรรมและเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของณัฐสุดา ปันเงิน (2558 : 72) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แตกสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของนิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559 : 101) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า ด้านหลักนิติธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและ สอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของวิมลวรรณ หนูศรีแก้ว (2563 :

91) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สำนักงานอัยการภาค 8 ผลการศึกษาพบว่า ด้านหลักนิติธรรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของบุคลากรในสำนักงานอัยการภาค 8 มีความคิดเห็นด้านลักษณะงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านหลักคุณธรรม จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้าราชการในสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการปฏิบัติราชการโดยยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม มีการปฏิบัติราชการโดยยึดหลักจริยธรรม จรรยาของข้าราชการฝ่ายอัยการสำนักงานอัยการสูงสุด รองลงมาคือ ข้าราชการในสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการปฏิบัติราชการด้วยความสุภาพอ่อนโยนและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากร ภายในองค์กรให้ความสำคัญและคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ และประโยชน์ของประชาชน มีการปฏิบัติงานโดยยึดหลักจริยธรรม จรรยาของข้าราชการฝ่ายอัยการสำนักงานอัยการสูงสุด มีการปฏิบัติราชการด้วยความสุภาพอ่อนโยนและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อประชาชนคำนึงถึงความซื่อสัตย์ และมีจิตสำนึกความรับผิดชอบอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของณัฐสุดา ปันเงิน (2558 : 72) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของนิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559 : 101) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า ด้านหลักคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของวิมลวรรณ หนูศรีแก้ว (2563 : 91) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สำนักงานอัยการภาค 8 ผลการศึกษาพบว่า ด้านหลักคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของบุคลากรในสำนักงานอัยการภาค 8 มีความคิดเห็นด้านลักษณะงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านหลักความโปร่งใส จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้าราชการในสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริตอยู่เสมอ รองลงมาคือ สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจำเป็นที่เป็นประโยชน์และเป็นปัจจุบันอย่างตรงไปตรงมาแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างชัดเจน จัดให้มีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลแก่ประชาชนผู้รับบริการมากกว่าหนึ่งช่องทาง เช่น ระบบสารสนเทศ (โทรศัพท์, เว็บไซต์) ป้ายประชาสัมพันธ์บุคลากร เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยได้มีการจัดทำแผนผังในการปฏิบัติงานขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับการรับสำนวนคดีความ การพิจารณาตีความ การยื่นขอประกันตัว ติดประชาสัมพันธ์ไว้บริเวณด้านหน้าสำนักงาน เพื่อให้ประชาชนผู้มาติดต่อราชการได้อ่านทำความเข้าใจในเบื้องต้น และได้จัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ขั้นตอนการดำเนินงาน การประกาศจัดซื้อจัดจ้าง การขอประกันตัวในคดีอาญา ซึ่งมีการแก้ไขข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของณัฐสุดา ปันเงิน (2558 : 73) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของนิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559 : 101) ได้ทำการศึกษา

เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของวิมลวรรณ หนูศรีแก้ว (2563 : 92) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สำนักงานอัยการภาค 8 ผลการศึกษาพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของบุคลากรในสำนักงานอัยการภาค 8 มีความคิดเห็นด้านลักษณะงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับวศินา พันธุ์ทรัพย์, สาร ทรัพย์รวงทอง (2563) ศึกษาเรื่องแนวการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 โดยรวมมีการบริหารอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสูงสุด คือ หลักความโปร่งใส รองลงมา คือ หลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักการมีคุณธรรม

ด้านหลักการมีส่วนร่วม จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มาติดต่อราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มาติดต่อราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี เปิดโอกาสให้ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ติดตามความคืบหน้าในขั้นตอนการดำเนินงาน ร้องเรียน หรือแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานได้อย่างสะดวก โดยสามารถเขียนคำร้องยื่นต่ออัยการจังหวัดสิงห์บุรีเพื่อพิจารณาได้โดยตรงหรือสามารถส่งเอกสารทางไปรษณีย์หรือส่งทางโทรสารมายังสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีเพื่อตรวจสอบหรือร้องขอให้ดำเนินการตามกฎหมาย และสามารถโทรสอบถามได้ตลอดเวลาทำการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐสุดา ปันเงิน (2558 : 73) ได้ทำการศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของนิภาพรณ ผิวอ่อน (2559: 102) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของวิมลวรรณ หนูศรีแก้ว (2563 : 92) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สำนักงานอัยการภาค 8 ผลการศึกษาพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของบุคลากรในสำนักงานอัยการภาค 8 มีความคิดเห็นด้านลักษณะงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านหลักความรับผิดชอบ จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รองลงมา คือ ผู้บริหารของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรของสำนักงานไว้อย่างชัดเจน และบุคลากรของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีได้มีคำสั่งมอบหมายงานในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน มีการกำหนดขอบเขตของงานที่ต้องรับผิดชอบอย่างชัดเจน ซึ่งทำให้

ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงส่วนงานและหน้าที่ที่ตนเองต้องรับผิดชอบส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ สามารถตอบข้อสงสัยหรือข้อซักถามของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานข้อมูลวิจัยของณัฐสุตา ปันเงิน (2558, หน้า 73) ได้ทำการศึกษ เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ด้านความรับผิดชอบต่อสภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของนิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559 : 102) ได้ทำการศึกษ เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของวิมลวรรณ หนูศรีแก้ว (2563 : 93) ได้ทำการศึกษ เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสำนักงานอัยการภาค 8 ผลการศึกษพบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านหลักความคุ้มค่า จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติงานของฝ่ายธุรการ เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานและให้เกิดความสะดวกแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนผู้มาติดต่อราชการ รองลงมาคือ ข้าราชการในสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เต็มความสามารถ เต็มเวลาและรวดเร็ว ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานอัยการสูงสุดได้มีนโยบายในการนำเทคโนโลยีสารบบคดีอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยการนำข้อมูลเกี่ยวกับคดีความต่าง ๆ เช่น เลขคดีอาญา เลขคดีแพ่ง ชื่อผู้ถูกกล่าวหา ชื่อผู้เสียหายหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น บันทึกลงในสารบบคดีอิเล็กทรอนิกส์ เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการสืบค้นหาข้อมูล ซึ่งลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน สามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่ายและสะดวกขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของณัฐสุตา ปันเงิน (2558 : 73) ได้ทำการศึกษ เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ผลการศึกษพบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ด้านความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของนิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559 : 102) ได้ทำการศึกษเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของวิมลวรรณ หนูศรีแก้ว (2563 : 93) ได้ทำการศึกษเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สำนักงานอัยการภาค 8 ผลการศึกษพบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของบุคลากรในสำนักงานอัยการภาค 8 มีความคิดเห็นด้านลักษณะงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จำแนกตามเพศ พบว่า ภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาตามพบว่า หลักนิติธรรม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และหลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใส มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบต่อ และหลักความคุ้มค่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้าราชการกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายและเพศหญิง แต่ละบุคคลมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลในระดับที่แตกต่างกัน ทั้งจากการรับรู้ผ่านทางการฝึกอบรมสื่อต่าง ๆ หรือการเรียนรู้จากภายในองค์กรของตนเอง จึงทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของนงศ์คาร พึ่งพร้อม (2561 : 101) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเพ็ญ ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ หลักความคุ้มค่า

จำแนกตามอายุ พบว่า ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการกลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงอายุที่ได้มาติดต่อราชการประสานงานกับสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีอยู่เป็นประจำ มีความเข้าใจและรับทราบขั้นตอนในการบริหารงานของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีและรับรู้ว่ามีว่าบุคลากรในสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีจะอายุเท่าใดก็ต้องปฏิบัติงานตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้อายุที่ต่างกันไม่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี สอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของนันทน์ภัส ศรีวะรัมย์ (2562 : 151) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของอัยการจังหวัดในประเทศไทย ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของอัยการจังหวัดในประเทศไทย จำแนกตามอายุ พบว่า อายุต่างกันมีระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของนิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559 : 99) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามอายุ พบว่า อายุโดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายด้านแล้ว พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกัน คือ ด้านหลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วม โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า พบว่าในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการมีระดับการศึกษาที่ใกล้เคียงกันเป็นจำนวนมาก จึงทำให้มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลในระดับที่ใกล้เคียงกันพอสมควร ส่งผลให้ความคิดเห็นทัศนคติและมุมมองรวมถึงหลักการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของนันทน์ภัส ศรีวะรัมย์ (2562: 154) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของอัยการจังหวัดในประเทศไทย ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของอัยการจังหวัดในประเทศไทย จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกันแต่ไม่สอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของวรรณฯ เฟิงพวง (2563 : 133) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ในด้านระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน ปรากฏตามผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้ ระดับการศึกษาของประชาชนตำบลบึงคอไห โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักคุณธรรมและความโปร่งใส มีความแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากประชาชนตำบลบึงคอไห ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีประสบการณ์ในการศึกษาเล่าเรียนที่อาจไม่เหมือนกัน ทำให้ประชาชนแต่ละคนเกิดทัศนคติและมุมมองรวมถึงหลักการคิดวิเคราะห์ในแต่ละเรื่องที่แตกต่างกันได้

จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะแต่ละตำแหน่งของข้าราชการกลุ่มตัวอย่างนั้น มีการแบ่งประเภทของข้าราชการอย่างชัดเจน และตำแหน่งของข้าราชการแต่ละประเภทนั้นก็มีการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะตำแหน่งไว้อย่างชัดเจน รวมถึงมีการกำหนดอำนาจหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้หน้าที่และความรับผิดชอบย่อมไม่เหมือนกัน รวมทั้งปริมาณงานและจำนวนเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานที่ต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของยุวดี พ่วงรอด (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การขับเคลื่อนหลักธรรมาภิบาลต่อการปฏิบัติราชการในยุคการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ กรณีศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการเปรียบเทียบพบว่า เปรียบเทียบการขับเคลื่อนหลักธรรมาภิบาลต่อการปฏิบัติราชการในยุคการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ทั้งหมด 6 ด้าน จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้ ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนหลักธรรมาภิบาลต่อการปฏิบัติราชการในยุคการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่แตกต่างกัน

จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง พบว่า ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของข้าราชการกลุ่มตัวอย่าง ถึงแต่ละบุคคลจะมีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน อาจจะเนื่องด้วยการย้ายสถานที่ปฏิบัติราชการ การเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกับสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี การติดต่อประสานงานกับบุคลากรภายในสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีของแต่ละบุคคลได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน จึงทำให้ไม่ส่งผลต่อระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ข้อมูลงานวิจัยของชวบดินทร์ อิทธิพงศ์เดช (2560 : 65-66) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรสังกัดที่ว่าการอำเภอวัฒนานครจังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษา พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรสังกัดที่ว่าการอำเภอวัฒนานครจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (PostHoc) ด้วยวิธี LSD พบว่า คู่แตกต่างกันอยู่ 1 คู่ คือ ประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี

จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะรายได้ต่อเดือนของข้าราชการกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันตามระดับตำแหน่งและวุฒิการศึกษา แต่ก็ได้รับค่าตอบแทนพิเศษหรือค่าตอบแทนอื่นนอกเหนือจากเงินเดือนซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายหรือระเบียบหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ เมื่อรวมแล้วทำให้เกิดความพึงพอใจในรายได้ต่อเดือนโดยรวมทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติราชการ ส่งผลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของนิภาพรณ ฝิวอ่อน (2559 : 105) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การ

บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า รายได้โดยเฉลี่ยและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของชวดินทร์ อิทธิพงศ์เดช (2560 : 65) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรสังกัดที่ว่าการอำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรสังกัดที่ว่าการอำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของที่ว่าการอำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. อภิปรายจากผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี สรุปประเด็นที่นำมาอภิปราย คือ

ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แม้ว่าผลการศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีในภาพรวมจะอยู่ในระดับมาก แต่ก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นข้าราชการที่ปฏิบัติงานโดยตรงและที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี กล่าวโดยสรุปคือ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี องค์กรรมถึงผู้ปฏิบัติงานยังขาดการตระหนักให้มีการสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับการหลักธรรมาภิบาล โดยตั้งมั่นอยู่ในการปฏิบัติที่ถูกต้อง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้าราชการผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ยังขาดการฝึกอบรมการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง และสำนักงานอัยการสูงสุดเองในฐานะเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ยังนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นหลักสูตรในการฝึกอบรมของข้าราชการไม่มากพอและขาดการฝึกอบรมหรือเผยแพร่เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติราชการอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานละเลยในการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลอย่างจริงจัง จึงควรให้ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานในองค์กรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติภายใต้การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลควรมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกให้แก่ข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานเป็นไปอย่างถูกต้อง เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรและประชาชนและผู้บริหารควรส่งเสริมให้ข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้นในการให้บริการประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและเกิดความร่วมมือประสานงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของนภาพร เกษอาจค์ (2562 : 11-13) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการในสำนักงานคดีอัยการสูงสุด สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ผลการวิจัยสรุปว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานคดีอัยการสูงสุด คือ 1) ปัญหาของบุคลากรภายในองค์กรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจและขาดจิตสำนึกในหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานในองค์กร ซึ่งเกิดจากบุคลากรบางส่วนยังไม่มีความรู้และความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลที่ดีพอ จึงเกิดการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องต่อ ๆ กันมา และละเลย เห็นเป็นเรื่องเล็กน้อยและการขาดจิตสำนึกของบุคลากรในการปฏิบัติงานส่งผลให้องค์กรขาดประสิทธิภาพในการบริหารจึงส่งผลเสียต่อองค์กรรวมถึงการที่บุคลากรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ไม่เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่นและเพื่อนร่วมงาน 2) องค์กรขาดการให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอในเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานในองค์กร

องค์กรมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานและมีแนวทางให้บุคลากรยึดหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานในการทำงานแตกต่างการอบรมให้ความรู้ในเรื่องธรรมาภิบาลอย่างสม่ำเสมอ กล่าวคือ ในการที่องค์กรไม่กระตุ้นให้บุคลากรเห็นความสำคัญและยึดหลักธรรมาภิบาล บุคลากรบางส่วนอาจจะเฉยและไม่ใส่ใจ เพราะเห็นว่าองค์กรไม่ได้เน้นย้ำในเรื่องนี้ และบุคลากรบางคนที่ไม่เข้ามาทำงานใหม่ อาจยังไม่รู้และไม่เข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลอาจเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานที่ไม่ถูกต้องถูกวิธีการ ฉะนั้นเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลที่ถูกต้องและเข้าใจตรงกัน องค์กรควรมีการให้ความรู้วิธีการต่าง ๆ ในการนำหลักธรรมาภิบาลมาปฏิบัติใช้ในการทำงาน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมหรือการสอนวิธีการต่าง ๆ ในการนำหลักธรรมาภิบาลมาปฏิบัติงานในองค์กร และ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐสุดา ปันเงิน (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด ผลการศึกษาพบข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย คือ 1) องค์กรควรปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรให้มีความเหมาะสมโดยคำนึงถึงสายการบังคับบัญชาความรู้ ความสามารถของบุคลากร 2) ควรส่งเสริมหลักการกระจายอำนาจโดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างรวดเร็ว 3) ควรส่งเสริมบุคลากรให้มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถเฉพาะตำแหน่งเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านแบบมืออาชีพ และ 4) สนับสนุนการบริหารจัดการโดยนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์กรเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์การยิ่ง ๆ ขึ้นไป สอดคล้องกับวศิณา พันธุ์ทรัพย์, สาริ ทรัพย์รวงทอง (2563) ศึกษาเรื่องแนวการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่าแนวทางการบริหารการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ คือ สร้างความตระหนัก เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของครู และบุคลากรทางการศึกษาจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแนวทางปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับเปิดโอกาสให้ผู้ได้รับการร้องทุกข์ อุทธรณ์ของบุคลากรทางการศึกษาที่กระทำความผิดภายใต้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับได้ชี้แจงจัดทำแผนปฏิบัติการ การบริหารงบประมาณตรวจสอบและรายงานการบริหารงบประมาณเป็นไปตามแผนปฏิบัติการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประชุมชี้แจง เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ในการปฏิบัติงาน ของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ขวัญและกำลังใจจากการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาตามโอกาสอันสมควรสร้างความตระหนักถึงการบริหารจัดการสถานศึกษา มีระบบติดต่อประสานงาน มีความ รวดเร็วในการทำงานที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดลดขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อลดขั้นตอนในการติดต่อประสานงานและติดตามการใช้ทรัพยากรให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านหลักนิติธรรม สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีทั้งผู้บริหาร ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานควรคำนึงถึงหลักกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ กฎกระทรวง พระราชบัญญัติต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รวมถึงการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการฝ่ายอัยการและบุคลากรของสำนักงานอัยการสูงสุดอย่างเคร่งครัดและมีความเป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ

1.2 ด้านหลักคุณธรรม สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ควรมีการจัดทำสื่อหรือแผ่นพับสำหรับอธิบายข้อกฎหมายให้เป็นภาษาทั่วไปเพื่อให้ประชาชนสามารถหยิบอ่านทำความเข้าใจเสริมอีกทางเลือกหนึ่ง และผู้บริหารสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีควรให้ผู้ที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายภายในสำนักงาน มาถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นที่ต้องนำมาปฏิบัติงานให้แก่ข้าราชการธุรการ สายงานบริหารงานทั่วไป เพื่อสามารถให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่ประชาชนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้การประชาชนได้รับการบริการที่สะดวกและรวดเร็วขึ้น

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีควรเปิดโอกาสหรือเพิ่มช่องทาง ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร้องเรียน ทักท้วง การปฏิบัติงานราชการของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน หรือรับรู้ข่าวสารทางด้านกฎหมายได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยการนำเทคโนโลยีทางด้านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น แอปพลิเคชันไลน์ เฟซบุ๊กแฟนเพจ เป็นต้น หรืออ็อปเททปรับปรุงหน้าเว็บไซต์หลักของสำนักงานให้มีบอร์ดสนทนา สำหรับให้ประชาชนเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นหรือร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ ได้สะดวกอีกช่องทางหนึ่ง

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ควรมีการจัดประชุม ประจำเดือนหรือรายไตรมาสหรือทำหนังสือขอหารือในส่วนที่เกิดข้อขัดข้องหรือปัญหาทางด้านกฎหมายหรือการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสถานีตำรวจภูธรต่าง ๆ ภายในจังหวัดสิงห์บุรีเพื่อร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นทางด้านกฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการทำข้อตกลงต่าง ๆ ในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานร่วมกัน

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีควรเน้นย้ำและมีนโยบาย ในการดูแลควบคุมข้าราชการผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กรให้ตระหนักถึงงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด และให้มีจิตบริการอยู่เสมอ โดยใส่ใจในการบริการประชาชนมากยิ่งขึ้นไม่เลือกปฏิบัติและไม่นิ่งเฉยเมื่อประชาชนมาติดต่อราชการ เช่น จัดเจ้าหน้าที่เป็นเวรประจำวันเพื่อเป็นฝ่ายประชาสัมพันธ์สำหรับการติดต่อเรื่องต่าง ๆ ให้ประชาชนสามารถติดต่อสอบถามได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า สำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี ควรมีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ ให้มีจำนวน และขนาดพอเหมาะ เพื่อให้มีจำนวนเพียงพอในการให้บริการประชาชน โดยอาจจะขอใช้พื้นที่บริเวณห้องโถง ส่วนกลางระหว่างชั้นของศาลากลางจังหวัดสิงห์บุรี สำหรับวางโต๊ะ เก้าอี้ เสริมเพิ่มเติมไว้สำหรับให้บริการประชาชน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อให้ทราบว่าข้าราชการภายในสังกัดสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลมากน้อยเพียงใด เพื่อส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานวิจัยต่อไป

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารงานของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีต่อไป

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีกับสำนักงานอัยการจังหวัดอื่น เพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรีต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

- กาสิก เตชะชั้นหมาก.(2553). หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ชวดินทร์ อิทธิพงศ์เดช.(2560). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรสังกัดที่ว่าการอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐสุตา ปันเงิน.(2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานอัยการสูงสุด. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- เทวัญ อุทัยวัฒน์.(2563). กลุ่มนโยบายสาธารณะเพื่อสังคมและธรรมาภิบาล. ธรรมาภิบาลของระบบยุติธรรมไทยมีอยู่จริง ? สืบค้นวันที่ 4 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/74220>
- ธนกฤต วรณัชชากุล.(2560). ศาลและองค์กรอัยการก้าวแห่งการเปลี่ยนแปลงภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560. ย่อหน้าที่ 8 สืบค้นวันที่ 4 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://thaipublica.org/2017/05/constitutionlaw-2560/>
- นงศ์คาร พึ่งพร้อม (2561). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นภาพร เกษอาจค์.(2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการในสำนักงานคดีอัยการสูงสุด สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นภาพร เกษอาจค์.(2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการในสำนักงานคดีอัยการสูงสุด สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นันทน์ภัส ศรีวระมย์.(2562). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของอัยการจังหวัดในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นิภาพรณ ผิวอ่อน.(2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุ่มเหินอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด.(2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ไพรัช วรปาณี มติชนออนไลน์.(2561). ปฏิรูป‘อัยการ’ยุคใหม่... เน้นความเป็นจริงและเป็นธรรม. สืบค้นวันที่ พฤศจิกายน 4, 2563, จาก https://www.matichon.co.th/article/news_1187882
- ยุวดี พ่วงรอด.(2561). การขับเคลื่อนหลักธรรมาภิบาลต่อการปฏิบัตินิติราชการในยุคการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ กรณีศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. 12(2), 334-351.

- วรรณา เพ็งพวง. (2563). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงค้อไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วศิณา พันธุ์ทรัพย์, สาธิต ทรัพย์รวงทอง. (2563). แนวการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์. 8(2), 45-58.
- วิมลวรรณ หนูศรีแก้ว. (2563). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สำนักงานอัยการภาค 8. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7(9), 85-95.
- สามารถ มั่งสัง เอ็มจีอาร์ออนไลน์. (2563). กระบวนการยุติธรรมถูกบิดเบือน : เหตุให้เกิดความไม่เป็นธรรมสืบค้นวันที่ พฤศจิกายน 4, 2563, จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9630000084159>

แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักสามัคคีธรรมของชุมชนบางลำพู

แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

The Living according to Samakkhi Dhamma of Banglamphu Community,

Chanasongkram Sub-district, Phranakhon District, Bangkok

แม่ชีบุญช่วย ศรีเปรม¹ และ แม่ชีจำเรียง กำเหนิดโทน²
Boonchuay Sriprem¹ and Jumrieng Kamnerdthon²

Received September 9, 2021 & Revised September 28, 2021 & Accepted November 17, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาและศาสนาอิสลาม ของชุมชนบางลำพู 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จจากแรงจูงใจในการนำหลักสามัคคีธรรมมาใช้ในสังคมของชุมชนบางลำพู 3) เพื่อศึกษาวิธีการประยุกต์ใช้หลักสามัคคีธรรมในการสร้างความสำคัญและคุณประโยชน์ให้กับสังคมไทยในปัจจุบันของชุมชนบางลำพู โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากชุมชนบางลำพู จำนวน 20 รูป/คน สรุปเอกสารวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินชีวิตตามหลักสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาและศาสนาอิสลามของชุมชนบางลำพู คือ การสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนคือการนำหลักศีล พรหมวิหาร มาใช้ในการดำเนินชีวิต 2) ปัจจัยแห่งความสำเร็จจากแรงจูงใจในการนำหลักสามัคคีธรรมมาใช้ในสังคมของชุมชนบางลำพู คือ สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 คนไทยมุสลิมมีหลักปฏิบัติ 5 ศรัทธา 6 3) วิธีการประยุกต์หลักสามัคคีธรรมนำมาใช้ในการสร้างความสำคัญและคุณประโยชน์กับสังคมไทยในปัจจุบันของชุมชนบางลำพู ประชาชนบางลำพู ให้ความร่วมมือในการสร้างคุณประโยชน์ให้กับชุมชน โดยนำหลักสุจริต 3 สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 ศีล 5 สาราณียธรรม 6 อปริหานิยธรรม 7 ประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ความเจริญและความผาสุกให้แก่สังคมและชุมชน

คำสำคัญ : 1. ศาสนาพุทธ, 2. ศาสนาอิสลาม, 3. สามัคคีธรรม, 4. ชุมชนบางลำพู

Abstract

This research aims to 1) To study life according to the principles of unity in Buddhism and Islam of Banglamphu community 2) to analyze the success factors from the motivation in applying the principle of unity in Banglamphu community 3) to study how to apply the principle of unity to create importance and benefits to Thai society in at present. The

¹คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University

²คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

²Faculty of Humanities, Mahamakut Buddhist University

Email : boonchuay133@gmail.com

qualitative research methodology of Banglamphu community was used to collect data from in-depth interviews from Banglamphu community of 20 persons. Summarizing a document is a content analysis. The results of the research found that 1) living in harmony with Buddhism and Islam of Banglamphu community is reconciliation in the community and the application of the principles of Brahmavihara in their lives. 2) The success factor from the motivation for applying the principle of unity in the society of Banglamphu community is four Sangahavatthus, four Iddhipadas, Thai Muslims have principles of six Faiths and five Practices. 3) Applied methods of solidarity principles used to create importance and benefits to Thai society of Banglamphu community. They cooperate in creating benefits for the community by applying the principles of three Sucaritas, four Sangahavatthus, four Brahmaviharas, four Iddhipadas, five Silas, six Saraniyadhammas, seven Aparihaniyadhammas, and apply them to create prosperity and well-being for society and community.

Keywords : 1. Buddhism, 2. Islam, 3. Samakkhi Dhamma, 4. Banglamphu Community

1. บทนำ

กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสัตว์สังคมมีหลายประเภทด้วยกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ชุมชน เมืององค์กร พรรค สมาคม เป็นต้น ซึ่งความหมายของคำว่า สังคมกับชุมชนนั้น มีความแตกต่างกันคือ สังคม (Society) หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบ กฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน ส่วนคำว่า ชุมชน (Community) มีความหมาย 3 ประเด็นหลัก คือ 1) คนกลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกับสังคมแต่มีขนาดเล็กกว่าและมีความสนใจที่จะประสานงานกันในวงแคบ 2) เขตพื้นที่ระดับของความคุ้นเคยและการติดต่อกันระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดมากกว่าสังคม แต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสังสรรค์ใกล้ชิดกว่า และมีความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งมากกว่า อาจมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเป็นเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ต้นกำเนิดเดิมของชาติหรือศาสนา 3) ความรู้สึกและทัศนคติทั้งหมดที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน การรวมตัวกันของสังคมและที่อยู่อาศัยขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่ม โดยใช้คำเรียกที่แตกต่างกันออกไป เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้าน เมือง นคร และมหานคร จะเห็นได้ว่าสังคมกับชุมชนมีความแตกต่างกันในด้านขนาดของกลุ่มคนมากกว่าด้านอื่น ๆ แต่บางครั้งมีการใช้คำว่า ชุมชนนำหน้าชื่อของกลุ่มคนเพื่อบ่งบอกถึงคุณลักษณะต่าง ๆ คือ การบ่งบอกกลุ่มพื้นที่ เช่น ชุมชนหนองมน บอกลึงเชื้อชาติ เช่น ชุมชนจีน บอกศาสนา เช่น ชุมชนมุสลิม บอกอาชีพ เช่น ชุมชนชาวประมง เป็นต้น ส่วนกลุ่มคนขนาดใหญ่ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ โดยทั่วไปมักใช้คำว่า สังคม นำหน้า เช่น สังคมไทย สังคมชนบท สังคมเมือง เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social Animal) ซึ่งรวมกันอยู่เป็นหมู่เป็นพวก มากบ้างน้อยบ้างเริ่มตั้งแต่สังคมเล็กๆ ภายในครอบครัวหนึ่งๆแล้วขยายวงกว้างออกไปเป็นสังคมหมู่บ้าน สังคมตำบล ตลอดจนสังคมประเทศชาติ การรวมพลังกายและการระดมความคิดที่เริ่มสร้างสรรค์ในกิจการงานต่าง ๆ การช่วยกันปกป้องคุ้มครองรักษามิให้ภัยอันตรายต่าง ๆ เกิดขึ้น เป็นหน้าที่ของคนในชุมชน หากคนในชุมชนประสบกับภัยพิบัติอุปสรรค ภัยอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ต้องช่วยกันคิดหาอุบายวิธีแก้ไขภัยอันตรายนั้น ๆ ให้สูญสิ้นไปด้วยสติปัญญาความรู้ความสามารถที่มนุษย์แต่ละคนพึงกระทำ ภายใต้กรอบแห่งระเบียบ กฎกติกา ข้อบังคับและกฎหมายของสังคมนั้น ๆ ที่ตกลงร่วมกันเป็นกติกาทางสังคม แม้กฎหมายก็เช่นเดียวกัน

ต้องอาศัยคนไทยทุกคนไม่ว่าจะมีศ ตำแหน่ง หน้าที่การงานอะไรก็ตามทุกคนต้องให้ความร่วมมือ ร่วมใจกัน มีความสมานฉันท์ รักใคร่ สามัคคีปรองดองกันเป็นพื้นฐาน การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมและดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอดได้นั้น จะต้องมีความรัก สัมผัสความสามัคคี และจะต้องมีปฏิสัมพันธ์อันดี มีความเห็นใจ ห่วงใย กัน ซึ่งในบางครั้งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์มิได้ด าเนินไปอย่างราบรื่นหรือเป็นระเบียบแบบแผน เนื่องมาจาก ความแตกต่างกันระหว่างฐานะความเป็นอยู่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการศึกษาและด้านพื้นฐานทางความคิด

ดังนั้น จึงต้องมีระเบียบแบบแผนอันดีงามเพื่อเชื่อมโยงความสามัคคีให้พร้อมเพรียงกันของมวลมนุษย กกล่าวได้ว่าหลักธรรมคำสอนทางศาสนาเรื่องสามัคคีธรรมเป็นคุณธรรมประการหนึ่ง ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว จิตใจของประชาชนเป็นอันมาก ก่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขและความราบรื่นในสังคม ประเทศชาติ หาก ชุมชนไร้ความสามัคคี ขาดคุณธรรมที่จะยึดเหนี่ยวจิตใจของตนแล้ว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ย่อมพินาศสูญ สิ้นไปด้วยเหตุแห่งการขัดแย้ง คอรัปชั่น ฆ่าทำลายล้างครอบครัวแตกแยก ทำผิดกฎหมาย ดังที่เป็นข่าวเกิดขึ้น ในปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า “การศึกษาหลักสามัคคีธรรมของชุมชนบางลำพู เขต พระนคร กรุงเทพมหานคร” เป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งเพื่อปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมแม้ จะต่างศาสนา กัน ได้เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสามัคคีเพื่อเป็นแบบอย่างในการวางรากฐานชีวิตที่ดีใน ชุมชน สังคมและประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักสามัคคีธรรมในศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม ของชุมชน บางลำพู แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จจากแรงจูงใจในการนำหลักสามัคคีธรรมมาใช้ในสังคมของ ชุมชนบางลำพู แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อศึกษาวิธีการประยุกต์ใช้สามัคคีธรรมนำมาใช้ในการสร้างสำคัญและคุณประโยชน์กับ สังคมไทย

3. ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัยในลักษณะการวิจัยแบบผสม (Mixed Research Method) โดยกำหนดให้การวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีการวิจัยหลัก คือ ศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่เกี่ยวกับการสร้าง ความสามัคคี จากพระไตรปิฎก หนังสือ บทความ งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และแบบการสัมภาษณ์เชิง ลึก (Indepth Interview) ของชาวพุทธและชาวมุสลิมในชุมชนบางลำพู มาประกอบการวิจัยเชิงคุณภาพให้ม ีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในชุมชนย่านบางลำพูทั้งหมด จำนวน 400 คน (สัมภาษณ์จากผู้นำ ชุมชน)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นชาวพุทธและมุสลิมแบบเจาะจง จำนวน 20 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) 15 คน รายการกลุ่ม 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้เอกสาร และแบบ สัมภาษณ์เชิงลึกโดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน การ

วิเคราะห์และนำเสนอผล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

4. ผลการวิจัย

1. การดำเนินชีวิตตามหลักสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาและศาสนาอิสลามของชุมชนบางลำพู แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ชุมชนชาวพุทธและชาวมุสลิมมีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาของตนเอง คือ คนไทยพุทธในชุมชนส่วนใหญ่มีการรักษาศีล 5 ตักบาตร ทำบุญ ไหว้พระ เวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ส่วนคนไทยมุสลิมถือศีลอดทำพิธีฮัจญ์ที่มีสยิด และยังมีคนไทยเชื้อสายจีนมีประเพณีทำบุญถือศีลกินเจ ไหว้เจ้า ไปศาลเจ้า สวดมนต์จีน ตามประเพณีของคนจีน ทุกคนต้องการความสงบ ไม่กระทบกระทั่งทำร้ายกัน มีศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรมตามศาสนาของตน โดยประธานหัวหน้าชุมชนบางลำพู กล่าวว่า ตัวผมเองนับถือพระพุทธศาสนา เป็นหัวหน้าชุมชนชาวมุสลิม บางลำพู มา 11 ปีแล้ว อยู่ร่วมกันได้ด้วยการช่วยเหลือกัน ไม่มีปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ขอให้มีความขยัน มีความซื่อสัตย์สุจริต คนไทยพุทธประกอบอาชีพค้าขาย คนไทยมุสลิมก็ประกอบอาชีพค้าขาย ขายอาหาร ทำกับข้าวขาย ทำขนมขายในตรอก และหน้าตลาดบางลำพู อยู่ร่วมกันช่วยเหลือกัน ตัวผมเองอยากให้คนไทยมุสลิมเป็นประธานชุมชนบ้าง คือ เปลี่ยนกันเป็น ผู้นำชุมชน แต่เพื่อนคนไทยมุสลิมไม่ยอมเป็นผู้นำ ขอให้ผมซึ่งเป็นคนไทยพุทธเป็นผู้นำชุมชนต่อไป ผมมีอาชีพค้าขาย ขายอาหารที่หน้าตลาดบางลำพูทุกวัน เป็นเล่นที่บางลำพู มีปลาทุ้มเค็ม ปลาตะเพียนต้มเค็ม แกงไตปลา ข้าวเหนียวไก่ทอด และกับข้าวหลายอย่าง

2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จจากแรงจูงใจในการนำหลักสามัคคีธรรมมาใช้ในสังคมของชุมชนบางลำพู แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ต้องปลูกฝังจิตสำนึกประชาชนโดยใช้หลักธรรมที่เสริมสร้างความสามัคคีของหมู่คณะ คือ สังคหวัตถุธรรม 4 ประการ

- 1) ทาน คือ การให้ปันของแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจและศิลปวิทยา
- 2) ปิยวาจา คือ พูดจาปราศรัยด้วยถ้อยคำอ่อนหวานไพเราะเป็นที่เจริญใจ มีวาจาที่นิมนวลไพเราะอ่อนหวาน เป็นคุณ ทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้ได้ยินได้ฟัง
- 3) อัตถจริยา คือ การประพฤติสิ่งที่ประโยชน์แก่กันและกัน ช่วยเหลือกันด้วยกำลังกาย กำลังความคิด และกำลังทรัพย์ เป็นต้น

4) สมานัตตตา คือ ความเป็นผู้วางตนเหมาะสม ประพฤติปฏิบัติตามที่ควรจะเป็น วางกิริยาอัธยาศัยให้เหมาะสมกับฐานะหรือตำแหน่งหน้าที่ การเสริมสร้างความสามัคคี มีแต่ได้ไม่มีเสียหาย ขอให้ปรารถนาดีต่อกันอย่างจริงใจ และปฏิบัติตามธรรม 4 ประการข้างต้น ความสามัคคีย่อมจะเกิดขึ้น เมื่อเกิดความสามัคคีขึ้นแล้ว การงานทุกอย่างแม้จะยากสักเพียงใด ก็กลายเป็นง่าย ชีวิตมีแต่ความราบรื่น แม้จะเกิดอุปสรรคก็สามารถจัดให้หมดสิ้นได้ ดังคำกล่าวที่ว่า "สามัคคี คือ พลัง"

การอยู่ร่วมกันของคนหลายเผ่าพันธุ์ ศาสนา ความเชื่อ ต้องมีข้อปฏิบัติร่วมกัน เต็มใจที่จะปฏิบัติตามทุกฝ่าย ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนบางลำพูเข้มแข็งมี 4 อย่าง คือ 1) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนที่เก่าแก่ เช่น การทำขนมไทยโบราณ ช่วยกันการรักษาสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีเก่าแก่ของชุมชน การทำขนมไทยโบราณ ข้าวต้มน้ำวุ้น ภูมิปัญญาศิลปะการแทงหยวก ศิลปะการปักผ้าลวดลายต่าง ๆ การทำชุดละคร ชุดโขน หัตถศิลป์ การทำเครื่องถม การสืบทอดประเพณีสงกรานต์ ส่วนชุมชนมุสลิมมีการทำทอง คำขายทอง ขายโรตีสายจีน คนไทยมุสลิมที่อยู่ในชุมชนบางลำพูมีอาชีพค้าขายเป็นหลัก 3) ปัจจัยด้านความสามัคคี ประชาชนมีความปรองดองเข้าใจกัน มีความซื่อสัตย์ ไม่ขัดแย้ง ไม่แบ่งแยก ช่วยเหลือกัน อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข 4)

ปัจจัยด้านการพัฒนา ชุมชนคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างร่วมกันสร้างความเจริญให้เกิดในชุมชน ดูแลรักษาสถานที่อยู่อาศัย สถานที่สำคัญ ๆ ถนน คลอง สาธารณูปโภคต่าง ๆ ไม่ให้เสียหาย ปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดความสามัคคี คือ ผู้ใดมีภาระหน้าที่อื่นใดอยู่ ก็เร่งกระทำให้สำเร็จลุล่วงไปให้ทันการณ์ทันเวลา โดยเต็มกำลังความรู้ ความสามารถ และโดยบริสุทธิ์ใจ ผลงานของแต่ละคนจึงได้ส่งเสริมกันขึ้นเป็นความสำเร็จและความมั่นคงของชุมชนและสังคม

3. เพื่อศึกษาวิธีการประยุกต์หลักสามัคคีธรรมนำมาใช้ในการสร้างความสำคัญและคุณประโยชน์กับสังคมไทยในปัจจุบันของชุมชนบางลำพู แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนในชุมชนบางลำพูมีพลังในการสร้างความสามัคคี โดยประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เรียกว่า สารานิยธรรมมี 6 ประการ คือ

1) กายกรรม อันประกอบด้วยเมตตา คือ การกระทำทางกายที่ประกอบด้วยเมตตา เช่นการให้การอนุเคราะห์ช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ไม่เบียดเบียนรังแกทำร้ายผู้อื่น

2) วาจกรรม อันประกอบด้วยเมตตา คือ การมีวาจาที่ดี สุภาพ อ่อนหวาน พุดมีเหตุผล ไม่พุดให้ร้ายผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

3) มโนกรรมอันประกอบด้วยเมตตา คือ ความคิดที่ประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นการคิดดีต่อกันไม่คิดอิจฉาริษยาหรือไม่คิดมุ่งร้ายพยาบาท หากทุกคนคิดแล้วปฏิบัติเหมือนกันความสามัคคีก็จะเกิดขึ้นในสังคม

4) สาธารณโภคี คือ การรู้จักแบ่งสิ่งของให้กันและกันตามโอกาสอันควร เพื่อแสดงความรักความหวังดีของผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

5) สีสสามัญญตา คือ ความรักใคร่สามัคคี รักษาดีอย่างเคร่งครัดเหมาะสมตามสถานะของตนมีความประพฤติสุจริตปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหมู่คณะ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

6) ทิฐีสามัญญตา คือ การมีความเห็นร่วมกัน ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นร่วมมือร่วมใจในการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบ

หลักธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคีของหมู่ชน คือ อปริหานิยธรรม หมายถึง ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม แต่เป็นธรรมเพื่อความเจริญก้าวหน้า อันเป็นอุปการะมากสำหรับสร้างความสำคัญและคุณประโยชน์ให้แก่ผู้บริหาร หัวหน้าชุมชน และคนในสังคม อปริหานิยธรรมสำหรับคฤหัสถ์ (วัชชีอปริหานิยธรรม) มี 7 ประการ คือ

1. จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เป็นนิตย
2. การประชุมต้องให้หมู่คณะพร้อมกัน เลิกประชุมพร้อมกัน และการทำกิจอันสมควรให้พร้อมกัน
3. บัญญัติหรือมีมติในเรื่องใหม่ ต้องไม่ขัดต่อบัญญัติเดิม พร้อมยอมรับและศึกษาในธรรมของชาววัชชีที่ได้บัญญัติไว้แล้ว

4. ให้เคารพนับถือคำพูดของผู้อาวุโส

5. ไม่ล่วงละเมิดสตรีเพศ

6. ให้ความเคารพ สักการะ และบูรณะเจดีย์หรือพุทธสถานที่สร้างไว้

7. ให้การสงเคราะห์และอุปถัมภ์แก่สงฆ์ทั้งหลาย

อปริหานิยธรรมสำหรับภิกษุ (ภิกขุอปริหานิยธรรม) 7 ประการ หลังจากทรงแสดงอปริหานิยธรรม 7 ประการ แก่วัชชีการพราหมณ์แล้ว ต่อมาจึงตรัสเรียกประชุมสงฆ์ทั้งหมดที่อยู่ในกรุงราชคฤห์ พร้อมกับแสดงธรรมปรีหานิยธรรมทั้ง 7 ประการ ดังนี้

1. หมั่นประชุม แลกเปลี่ยนธรรมกันเป็นนิตย

2. การเข้าประชุมและการเลิกประชุมให้เกิดความพร้อมเพรียงในหมู่คณะ และการทำกิจอันสมควร
3. ไม่พึงบัญญัติในสิ่งที่พระพุทธรเจ้าไม่เคยบัญญัติ และไม่เพิกถอนในสิ่งที่พระพุทธรองค์ได้บัญญัติไว้ รวมถึงข้อบัญญัติใหม่ไม่พึงขัดกับบัญญัติที่พระพุทธรองค์ได้ทรงบัญญัติไว้
4. พึงเชื่อ และเคารพในภิกษุที่อาวุโส
5. พึงละเว้น และไม่ชวนชวายเป็นความอยากทั้งหลาย
6. พึงยินดีในสถานที่พักของตน
7. พึงตั้งความปรารถนาดีในทางธรรมต่อภิกษุหรือสามเณรผู้ที่จะเข้ามาอยู่ด้วย

การพัฒนาชุมชนบางลำพู ทั้งชาวพุทธและมุสลิมได้ปฏิบัติตามหลักอปริหานิยธรรมคือชาวพุทธช่วยกันเสียสละทรัพย์โดยใช้เงินงบประมาณของชาวพุทธครั้งหนึ่ง ชาวมุสลิมก็ใช้เงินงบประมาณของชาวมุสลิมครั้งหนึ่งร่วมกันสร้างความเจริญ ก่อให้เกิดความสุขขึ้นในชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน ช่วยกันดูแลสภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น ตรอกรามบุตรี ตรอกสุเหร่า มัสยิด ที่อยู่อาศัย คลองบางลำพู ให้สะอาด การพัฒนาชุมชนวัดชนะสงคราม วัดเป็นสถานที่ปลูกศรัทธาของพุทธศาสนิกชน เป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ทางวัดได้มีการพัฒนาให้ความสะดวกในการบำเพ็ญบุญกุศลแก่ประชาชนที่มาติดต่อทำบุญในวันสำคัญ เช่น ทำบุญวันเกิด จัดกิจกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนา วันสำคัญของชุมชน เช่น วันสงกรานต์ และทางวัดมีการพัฒนาทางด้านการศึกษาของภิกษุ สามเณร โดยจัดให้มีการเรียน การสอนและสอบวิชานักธรรมและวิชาภาษาบาลี การอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวมุสลิม ในการดำเนินชีวิตในชุมชนบางลำพูแห่งนี้ มีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน มีความซื่อสัตย์ต่อกัน มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความขยันประกอบอาชีพทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

5. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องนี้ได้ค้นพบข้อเท็จจริง (Fact Finding) ที่มีคุณค่าทางวิชาการและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จึงนำผลมาอภิปรายผลโดยใช้หลักตรรกวิทยาได้ ดังนี้

การดำเนินชีวิตตามหลักสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาและศาสนาอิสลามของชุมชนบางลำพู คือ การดำเนินชีวิตตามหลักอปริหานิยธรรม (เสนอ อัศวมโนตา, 2557) คือ หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ เพื่อให้เกิดผลดีทางกาย วาจา และใจของบุคคลโดยผ่านแนวความคิด ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง เป็นการสร้างความรักความสามัคคีในสังคม (พระมหาชาญชัย เกษี, 2551) ที่เป็นเช่นนี้เพราะความสมานฉันท์ มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันต่อบุคคลและสังคม (พระครูนิกรสุนทรกิจ (สมพงษ์ นุ่มสกุล), 2553) จะทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน มีความพอใจร่วมกัน รู้สึกไว้วางใจต่อกัน มีความปรองดอง เอื้ออาทรต่อกัน ดูแลอนุเคราะห์กันด้วยเมตตาทายกรรม เมตตาจริกรรม เมตตาโมกกรรม ความสมานฉันท์จึงประสานประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ประชาชนในชุมชนมีการรักษาศีล (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ และวิธาน สุชีวงศ์, 2538) เข้าวัดฟังธรรม บริจาคทาน ร่วมกันทำพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา จึงสอดคล้องกับแนวคิดในโครงการ “ปฐมัตถิโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5” (สมเด็จพระมหาธีรราชมิ่งคลาจารย์, 2558 : 27) ว่า การรักษาศีล 5 ต้องประกอบด้วยเจตนา จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชัยณรงค์ วิทิต (2555) คือ ตั้งใจงดเว้นจากความชั่ว ความทุจริต สิ่งที่ไม่ดีทุกประการ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข จากจิตสำนึกว่า เรารักตนเองต้องการความสุข ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากเพียงใด คนอื่นก็ย่อมมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จจากแรงจูงใจในการนำหลักสามัคคีธรรมมาใช้ในสังคมของชุมชนบางลำพู คือ สังคหวัตถุธรรม 4 ประการ 1) ทาน 2) ปิยวาจา 3) อตถจริยา 4) สมานัตตตา (สมเด็จพระพุฒาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559 : 187) คือ ความเป็นผู้วางตนเหมาะสม การอยู่ร่วมกันของคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม

แม้จะมีเชื้อชาติ ศาสนาต่างกัน ทำตามวัฒนธรรมประเพณีของตน คือคนไทยพุทธทำบุญตักบาตรไหว้พระที่วัด เวียนเทียนวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คนไทยมุสลิมถือศีลอดพิธีฮัจญ์ที่มีสยิด คนไทยเชื้อสายจีนประเพณี ทำบุญถือศีลกินเจไหว้เจ้า ไปศาลเจ้าสวตมนต์จีน ถือศีลกินเจเทศกาลกินเจตามประเพณีของคนจีน ไหว้เจ้า และไหว้บรรพบุรุษ เมตตาไม่เบียดเบียนมีความยุติธรรม การพูดจา ประกอบไปด้วยความเมตตาพูดด้วยเหตุผล มีความเห็นตรงกัน ทุกคนต้องการความสงบ ไม่กระทบกระทั่งทำร้ายกันมีศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม มีจารีต ประเพณีสืบต่ออย่างเหมาะสม ปลูกฝังจิตสำนึกประชาชนให้รักถิ่นฐานที่อยู่อาศัย การรักษาสืบต่อวัฒนธรรม ประเพณีสงกรานต์มีการทำบุญ ตักบาตรตอนเช้า สรงน้ำพระตอนบ่าย รดน้ำผู้ใหญ่ และออกมาสาดน้ำกัน อย่างสนุกสนานบริเวณถนนข้าวสาร (กิตติศักดิ์ พานเจริญชัยโรจน์, 2544) ประชาชนในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก (ปราณี กล้าส้ม, 2537) ทั้งนี้สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของพระมหาประเสริฐ จันทสุวณโณ, 2556 : 3) การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ นับเป็นสิ่งจำเป็นที่จะพัฒนาคนให้ยืนอยู่บนรากฐานของตนเองซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชุมชนและสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนในระยะยาว โดยมีแนวทางในการเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีให้กับชุมชน เพื่อพัฒนาและสร้างความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก พบว่า มีการสนับสนุนให้มีการสืบต่อ วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมให้คงอยู่ตลอดไป เช่น อาชีพการทำทอง การทำอาหาร การทำขนม การฝีมือปักผ้าลวดลายต่าง ๆ ลายดอกไม้ลายเทพนม การทำชุดละคร ชุดโขน จึงนับได้ว่าเป็นเสน่ห์บางลำพู (ขวัญจิรา ปานโรสงค์, 2559)

วิธีการประยุกต์หลักสามัคคีธรรมนำมาใช้ในการสร้างความสำคัญและคุณประโยชน์กับสังคมไทยในปัจจุบันของชุมชนบางลำพู ประชาชนบางลำพูให้ความร่วมมือในการรักษาดูแล พื้นที่คู คลอง เมือง ให้สะอาด (ศรีศักดิ์ วลลิโกตม, วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2558) และทำความเจริญโดยการพัฒนาตลาด ตรอก สุหรั คลอง ถนน วัด โรงเรียน มัสยิด และสถานที่สำคัญต่าง ๆ โดยความสมานฉันท์ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการสร้างคุณประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคม (พิเชฐ สายพันธ์, 2542) โดยหลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ความเจริญและความผาสุกให้แก่ชุมชนนั้น คือ สุจริตธรรม 3 (ที.ปา. 11/228/227) สังคหัตถุธรรม 4 (ที.ปา. 11/140/167) พรหมวิหารธรรม 4 (อง.ปญจก. 22/192/252) อิทธิบาทธรรม 4 (ที.ปา. 11/231/233) ศีลธรรม 5 (อง.ปญจก. 22/172/277) สาราณียธรรม 6 (อง.ฉก. 22/282/321) และอปริหานิยธรรม 7 (อง.สตตก. 23/21/21) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์, (2545 : 40) ที่กล่าวว่า หลักความสำเร็จ ควรปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการ เรียกว่า อิทธิบาท มี 4 ข้อ คือ 1. ฉันทะ : รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัล หรือผลกำไร 2. วิริยะ : สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ ขยัน) คือ พากเพียรทำ ขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำให้สำเร็จด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดทิ้ง ก้าวไปข้างหน้า จนกว่าจะสำเร็จ 3. จิตตะ : ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาจิตผูกใจ ตั้งจิต รับผิดชอบในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่าน ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อย ๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ 4. วิมังสา : ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ ทดสอบ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข) ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลยบกพร่องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

สรุปผล แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักสามัคคีธรรมของชุมชนบางลำพู แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ชุมชนบางลำพูมีหลักการดำเนินชีวิตของคนไทยพุทธประกอบด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สุจริตธรรม 3 อธิบาตธรรม 4 สังคหัตถุธรรม 4 พรหมวิหารธรรม 4 ศีลธรรม 5 สาราณียธรรม 6 อปริหานิยธรรม 7 ส่วนคนไทยมุสลิมดำเนินชีวิตตามหลักธรรมที่สำคัญของศาสนาอิสลาม ได้แก่ 1. หลักศรัทธา 6 ประการ คือ (1) ศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้า คือ พระอัลลอฮ์แต่เพียงพระองค์เดียว (2) ศรัทธาในบรรดามลาอิกะฮ์ว่า มีจริง หมายถึง ทูตสวรรค์หรือทูตทูตของพระเจ้า เป็นคนกลางระหว่างพระเจ้ากับศาสนิก (3) ศรัทธาในคัมภีร์อัลกุรอาน (4) ศรัทธาในบรรดาศาสนทูต 25 ท่าน ท่านแรก คือ นบิอาดัม และท่านสุดท้ายคือ นบีมุฮัมมัด (5) ศรัทธาในวันพิพากษา (6) ศรัทธาในกฎศกาวะ (ลิขิต) ของพระเจ้า 2 ประเภท คือ กฎที่ตายตัว เช่น การถือกำเนิดชาติพันธุ์ รูปร่างหน้าตา ฯลฯ และกฎที่ไม่ตายตัว เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว 2. หลักปฏิบัติ 5 ประการ คือ (1) การปฏิญาณตน ยอมรับความเป็นพระเจ้าองค์เดียวของพระอัลลอฮ์และยอมรับในความเป็นศาสนทูตของท่านนบีมุฮัมมัด (2) การละหมาด วันละ 5 ครั้ง (3) การถือศีลอด (4) การบริจาคซะกาต หมายถึง การบริจาคทรัพย์เพื่อขัดเกลาจิตใจ (5) การประกอบพิธีฮัจญ์ หมายถึง การเดินทางไปประกอบศาสนกิจหรือจาริกแสวงบุญ ณ วิหารอัลกะฮ์ และสถานที่ต่าง ๆ ในนครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบียจึงส่งผลให้ประชาชนมุสลิมซึ่งเป็นชาวพุทธและประชาชนในชุมชนบางลำพูมีความสมัครสมานสามัคคี มีเมตตาช่วยเหลือกัน ขยันประกอบสัมมาชีพ ทำทองและค้าขายในย่านบางลำพูเป็นหลัก ทำให้ชุมชนบางลำพูและคนในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง และดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสภาพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน ตามแนวคำสอนทางพระพุทธศาสนา
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังในการดำเนินชีวิตของชุมชนที่เข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

7. เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในชุมชนตลาดบางลำพู. สัมภาษณ์. วันที่ 27 มิถุนายน 2560.
- กิตติศักดิ์ ปานเจริญชัยโรจน์. (2544). ถนนข้าวสาร. สารนิพนธ์ปริญญาสาขาวิชการออกแบบชุมชนเมือง ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,
- ขวัญจิรา ปานไธสงค์. (2559). บทความงานเสวนาเสน่ห์บางลำพู ธนารักษ์คู่ชุมชน.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ และวิธาน สุชีวกุปต์. (2538). หลักการดำรงชีวิตในสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปราณี กล้าส้ม. (2537). วันวานที่ย่านบางลำพู. เมืองโบราณ. 10(3).
- พระครูนิกรสุนทรกิจ (สมพงษ์ นุ่มสกุล). (2553). การศึกษาวิเคราะห์เรื่องความสามัคคีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระชัยณรงค์ วิฑิต (2555). การประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม. วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ.ปยุตโต). (2548). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาชาญชัย เกษ. (2551). การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องความสามัคคี. การศึกษาค้นคว้า
อิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระมหาสมศักดิ์ ญาณโพธิ์, รศ.ดร. วัดชนะสงคราม, สัมภาษณ์, วันที่ 28 มิถุนายน 2560.
- พิเชษฐ สายพันธ์. (2542). รายงานโครงการวิจัยชุมชนศึกษาเรื่องจินตภาพบางลำพู. กรุงเทพมหานคร : สถาบัน
ไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2543). พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับครบรอบ 200 ปี แห่งราชวงศ์จักรี. พิมพ์
ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ศรีศักดิ์ วลลิโกดม และวลัยลักษณ์ ทรงศิริ. (2558). พื้นที่ย่านชานพระนครและคลองเมือง. บทความมูลนิธิ
เล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์. 105(มกราคม-มีนาคม).
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่
34. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- สมเด็จพระราชสังฆราชเจ้า. (2558). ปุริมัตถิ์โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5. กรุงเทพมหานคร : วัดปากน้ำ.
- สัมฤทธิ์ ปันมณีนวรัตน์. ประธานชุมชนบางลำพู. สัมภาษณ์. 27 มิถุนายน 2560.
- เสนอ อัครมนต์. (2557). รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
นนทบุรี. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.

การกำกับดูแลกิจการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย Internet Business Governance in Thailand

ธนะพัฒน์ เดชเลิศวรพัฒน์¹ และ รัตพงษ์ สอนสุภาพ²
Thanapat Detlertwarapat¹ and Rattaphong Sonsuphap²

Received November 6, 2021 & Revised November 20, 2021 & Accepted November 22, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์สองประการ คือ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการและหลักเกณฑ์กำกับดูแลธุรกิจการสื่อสารและระบบอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย และ 2) เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานกำกับดูแลกิจการ (Regulator) ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้กำกับดูแล ผู้บริหารกิจการ และผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต แล้วนำข้อมูลนั้นมาสังเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ และแสดงผลในรูปแบบการบรรยายพรรณนาความ ผลของการศึกษาพบว่า 1) พัฒนาการอุตสาหกรรมและการก่อเกิดของหลักเกณฑ์การกำกับดูแลกิจการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานที่รัฐต้องการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจสมัยใหม่ 2) บทบาทของหน่วยงานกำกับดูแลกิจการ กิจการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยมีรูปแบบของการกำกับที่เอื้อให้กลุ่มผลประโยชน์ ทำให้การกำกับดูแลกิจการในประเทศไทยมักจะก่อให้เกิดต้นทุนในการจัดสรรค่าเช่าทางเศรษฐกิจในกลุ่มผลประโยชน์ระหว่างผู้มีอำนาจอนุมัติกับผู้ขอใบอนุญาต และ 3) ปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม อัตราการเกิดของนวัตกรรมต่ำจากการใช้อินเทอร์เน็ต ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการพัฒนา ด้านการศึกษาและสาธารณสุขต่ำ รวมทั้งผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยไม่กล้าลงทุนทั้งที่อินเทอร์เน็ตมีต้นทุนธุรกรรมในการเริ่มต้นต่ำ ข้อเสนอแนะรัฐควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ broadband โดยส่งเสริมให้มีการแข่งขันในธุรกิจบริการ broadband บนพื้นฐานการแข่งขันเสรีและเป็นธรรม รวมถึงการเปิดกว้างทางเทคโนโลยี เพื่อก่อให้เกิดการลงทุนในโครงข่ายและขยายการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทัวถึง มีคุณภาพในราคาที่เหมาะสม

คำสำคัญ : 1. การกำกับดูแล, 2. อุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต, 3. ประเทศไทย

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต

¹Doctor of Philosophy Program in Leadership in Society, Business and Politics, Rangsit University

²อาจารย์ที่ปรึกษา

²Advisor

Email: thanapate@trueconnect.co.th

Abstract

This article had two objectives as follows: 1) to study development and criteria of Internet business governance in Thailand and 2) to study the role of regulatory agencies, problems, and obstacle to development of internet industry in Thailand. This was qualitative study by studying from documents and in-depth interview from regulators, business executives and internet users and then synthesized those data according to the objective and showed the result in a form of description. The study results were as follows: 1) development of industry and creating of criteria of supervising Internet in Thailand was on the foundation that the government needed to develop the country to follow the changed context of the digital technology which was a new important economic foundation in developing the country to new economy, 2) the role of regulatory agencies of internet business in Thailand had the governance format which helped groups with interest so business governance in Thailand would usually create cost in allocating economic rent in allocating such right between the groups with interest between the authority with approving power (Regulator) and license requestor (Operator), 3) problems and obstacle to internet industry development in Thailand including the inconsistent policy of the government to the need of society, low innovation rate from using internet, low use of internet for developing education and public health and internet users in Thailand were afraid to invest despite the fact that the Internet had low beginning business cost. Suggestion: the government should develop infrastructure and broadband service by promoting competition in broadband service business on the foundation of free and fair trade and create opportunity on technology to create network investment and expanding service to be efficient, widely covered, with quality and at suitable price.

Keywords : 1. Governance, 2. Internet Industry, 3. Thailand

1. บทนำ

ในปัจจุบันโลกเป็นยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Digital Transformation) ไปอย่างรวดเร็ว ทำให้องค์กรธุรกิจต้องมีการปรับตัวรับกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ความพร้อมในการแข่งขันและสามารถตอบสนองความต้องการผู้บริโภคได้อย่างหลากหลาย (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, 2560)

การให้บริการโทรคมนาคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกลไกตลาด มากกว่าการให้บริการโทรคมนาคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐโครงสร้างดังกล่าวยังช่วยให้สามารถปฏิบัติตามที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการกำกับดูแลขององค์กรการค้าโลก จากการจัดให้มีหน่วยงานกำกับดูแลที่แยกออกจากหน่วยงานที่เป็นผู้ให้บริการโทรคมนาคม ทำให้สามารถแก้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเชื่อมต่อโครงข่ายได้อีกด้วย (Colin Blackman and Lara Srivastava, 2011)

โครงสร้างองค์กรในการกำกับการให้บริการโทรคมนาคมมีลักษณะสำคัญหลายประการ คือ 1) หน่วยงานภาครัฐสามารถกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติได้โดยปราศจากความขัดแย้งในบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นเจ้าของ เป็นผู้จัดการ หรือเป็นลูกจ้างของผู้ให้บริการโทรคมนาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐย่อมจะพยายามกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในตลาดมากยิ่งขึ้น หากหน่วยงานรัฐไม่ได้เป็นผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมรายหลักอีกต่อไป 2) หน่วยงานกำกับดูแลที่เป็นอิสระย่อมสามารถนำนโยบายของรัฐบาลปฏิบัติด้วยความเป็นกลางโดยปราศจากอคติส่วนบุคคล การแยกเป็นอิสระออกจากผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่รัฐเป็นเจ้าของช่วยให้หน่วยงานกำกับดูแลสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางต่อผู้ให้บริการในตลาดทุกราย เช่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการแข่งขัน และการเชื่อมต่อโครงข่าย 3) การสร้างระดับความเชื่อมั่นของตลาดที่มีต่อความเป็นกลางของการตัดสินหรือวินิจฉัยปัญหาในการกำกับดูแลจะเพิ่มขึ้นตามระดับของความเป็นอิสระของหน่วยงานกำกับดูแลที่แยกต่างหากจากทั้งผู้ให้บริการและจากภาครัฐ ความเชื่อมั่นดังกล่าวจะส่งเสริมให้เกิดการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มขึ้นสำหรับผู้ให้บริการโทรคมนาคมรายเดิมและรายใหม่ และ 4) ผู้ให้บริการภาคเอกชนสามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลเชิงเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับการให้บริการโทรคมนาคมโดยปราศจากความขัดแย้งอันเกิดจากการที่รัฐเป็นเจ้าของกิจการ

ดังนั้นอินเทอร์เน็ตจึงกลายมาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของคนในสังคมในยุคไร้พรมแดน ในปี พ.ศ. 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พบว่า ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2554-2558 มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 23.7 (จำนวน 14.8 ล้านคน) เป็นร้อยละ 39.3 (จำนวน 24.6 ล้านคน) ซึ่งสถิติดังกล่าวเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของอินเทอร์เน็ตที่มีต่อคนในสังคมได้เป็นอย่างดี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558) และยังคงแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของธุรกิจอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยจะยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยฐานผู้ใช้บริการบรอดแบนด์ในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จากปีก่อนหน้า เป็นประมาณ 10 ล้านราย ซึ่งผลักดันให้อัตราผู้ใช้บริการบรอดแบนด์โดยรวมต่อจำนวนครัวเรือนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 47 เมื่อเทียบกับร้อยละ 43 ในปี พ.ศ.2561 ตามความต้องการใช้บริการไฟเบอร์บรอดแบนด์ที่เพิ่มขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563)

อย่างไรก็ตามจากผลการสำรวจปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในช่วงปี พ.ศ. 2560-2561 พบว่า ร้อยละ 80.0 ปัญหาการโฆษณาออนไลน์มีมากเกินไป ร้อยละ 77 ปัญหาความล่าช้าในการเชื่อมต่อการใช้งานอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 39.1 ปัญหาไม่มั่นใจว่าข้อมูลที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ตจะเชื่อถือได้ ร้อยละ 31.3 ปัญหาการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตยากหรือหลุดบ่อย ร้อยละ 31.0 ปัญหาการถูกรบกวนด้วยอีเมลขยะ ร้อยละ 30.1 ปัญหาการให้บริการอินเทอร์เน็ตไม่ทั่วถึง ร้อยละ 18.2 ปัญหาถูกรบกวนด้วยสื่อบริการโฆษณา ร้อยละ 16.7 ปัญหาค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตแพงเกินคุณภาพบริการ ร้อยละ 13.2 ปัญหาติดไวรัสคอมพิวเตอร์ และ ร้อยละ 11.5 ปัญหาไม่รู้จะขอความช่วยเหลือจากใคร (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562)

เมื่อพิจารณาผู้ประกอบการภาคธุรกิจในฐานะผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Operator/Provider) ในประเทศไทยมีผู้ประกอบการรายใหญ่เพียง 5 รายเท่านั้น โดยเป็นกิจการภาคเอกชน 3 ราย คือ กลุ่ม True กลุ่ม 3 BB กลุ่ม AIS ส่วนกิจการของรัฐ 2 ราย คือ บริษัท TOT และบริษัท CAT เมื่อสิ้นปี พ.ศ.2561 พบว่า กลุ่ม True เป็นผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Network Provider) รายใหญ่ของประเทศ โดยกลุ่ม True มีส่วนแบ่งการตลาดมากที่สุดในธุรกิจอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ร้อยละ 38 ของมูลค่าตลาดทั้งหมด (บริษัททรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 2562) ขณะที่กลุ่ม AIS ถึงแม้จะมีส่วนแบ่งทาง

การตลาดเพียงร้อยละ 8 แต่เป็นผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่รายใหญ่ของประเทศ โดยมีส่วนแบ่งการตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่สูงถึงร้อยละ 45 ของส่วนแบ่งตลาดทั้งหมด ในขณะที่ส่วนแบ่งตลาดธุรกิจอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ร้อยละ 8 ของมูลค่าตลาดทั้งหมด (บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน), 2562)

จากปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการเชิงระบบของอุตสาหกรรมโทรคมนาคมและอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการกำกับดูแลและความรับผิดชอบต่อสังคมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. ในฐานะเป็นหน่วยงานกำกับดูแลกิจการภาพรวม (Regulator) โดยมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุ กระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน สำหรับผู้ประกอบการภาคธุรกิจ ในฐานะผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Operator/Provider) ตลอดจนการปกป้องต่อความเสี่ยงสะท้อนจากผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Consumer) อีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาพัฒนาการและหลักเกณฑ์กำกับดูแลธุรกิจการสื่อสารและระบบอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย รวมทั้งศึกษาบทบาทของหน่วยงานกำกับดูแลกิจการ (Regulator) และผู้ประกอบการกิจการอินเทอร์เน็ต (Internet Operator/Provider) ในประเทศไทย รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ซึ่งการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์เชิงนโยบายของภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นแนวคิดในการบริหารกิจการโทรคมนาคมอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการและหลักเกณฑ์กำกับดูแลธุรกิจการสื่อสารและระบบอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานกำกับดูแลกิจการ (Regulator) กิจการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิควิธีเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือกึ่งมีโครงสร้าง (Unstructured or Semi Structure Interviews) ซึ่งเป็นหลักวิธีหนึ่งของการเก็บข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Legard, Keegan and Ward, 2003)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงประกอบด้วย ตัวแทนผู้กำกับดูแลกิจการ (Regulator) จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้ประกอบการ (Internet Operator/Provider) จำนวน 2 คน และตัวแทนกลุ่มผู้บริโภค (Internet Consumer) จากสถาบันศึกษา จำนวน 4 คน และเข้าประชุมแบบมีส่วนร่วม (Participation) กับภาคประชาสังคมและสัมมนาวิชาการ จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) จากตัวแทนผู้กำกับดูแลกิจการ (Regulator) ตัวแทนผู้ประกอบการ (Internet Operator/Provider) และตัวแทนกลุ่มผู้บริโภค (Internet Consumer) จากสถาบันศึกษา รวมทั้งการเข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วม (Participation) กับภาคประชาสังคมและสัมมนาวิชาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ดำเนินการโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น เก็บข้อมูลจากผู้กำกับนโยบาย ผู้ประกอบการ และผู้ใช้บริการ รวมทั้งภาคประชาสังคมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ดำเนินการโดยค้นคว้าจากเอกสารวิจัย บทความวิชาการ รายงานประจำปีขององค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากการสัมภาษณ์เจาะลึก และการเข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วม (Participation) กับภาคประชาสังคมและสมมนาวิชาการ ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพโดยกำหนดประเด็นเพื่ออธิบายปรากฏการณ์อย่างเป็นระบบ ใช้ความเป็นเหตุเป็นผล และความสอดคล้องของข้อมูลตามความจริงสอดคล้องตามทฤษฎี (Theoretical Sampling) ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการค้นคว้าวิจัยเชิงคุณภาพที่ต้องยึดสภาพความเป็นจริงเป็นหลัก (Miles, M.B. & Huberman, 1994) และนำเสนอในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยจะเสนอแนวคิดแบบผสมผสาน (Integrated Theories) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการแทรกแซงของรัฐและการกำกับดูแล รวมกับแนวคิดว่าด้วยการกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมและอินเทอร์เน็ต เป็นแนวคิดหลักในงานวิจัยนี้

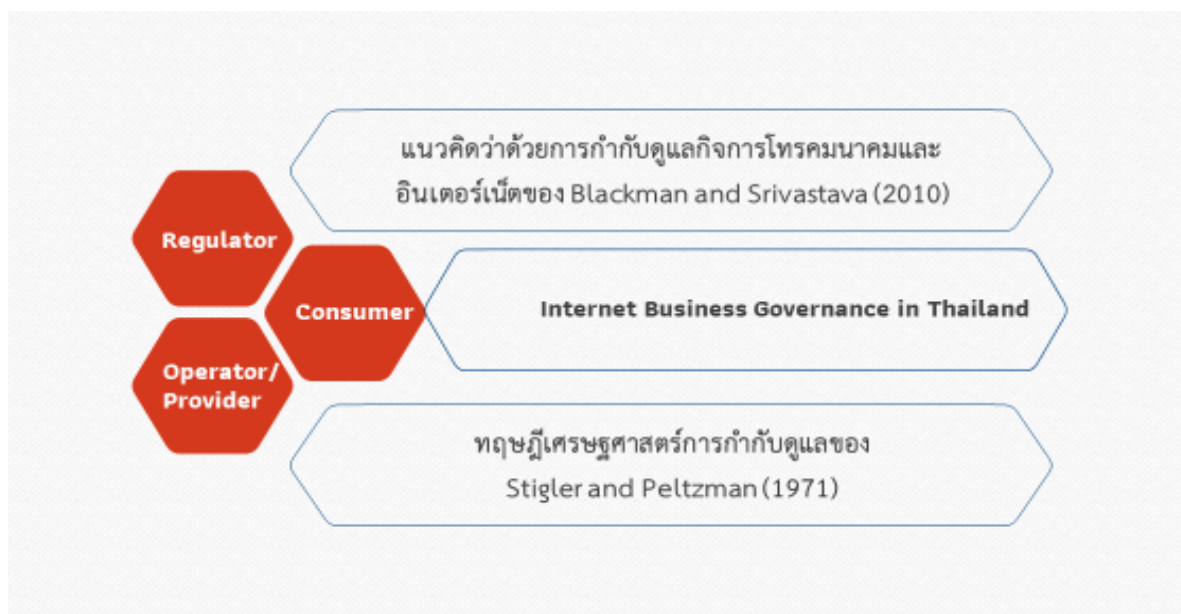
ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การกำกับดูแลของ Stigler and Peltzman (1971) จะนำมาอธิบายบทบาทของรัฐในแง่ที่รัฐขาดความน่าเชื่อถือในการแทรกแซงกลไกตลาดจึงสนับสนุนให้การลดการแทรกแซงกลไกตลาดของรัฐและลดการกำกับดูแลลงด้วย โดย Stigler and Peltzman เสนอว่านโยบายของรัฐบาลในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่ใช้แก้ไขปัญหอันเกิดจากกลไกตลาด เมื่อเกิดปัญหาความล้มเหลวของตลาดที่เป็นพื้นฐานของนโยบายสาธารณะแม้ว่าการจำหน่ายสินค้าและบริการนั้นเป็นพื้นฐานของสังคมแบบทุนนิยม แต่ก็มีบางสถานการณ์ที่ตลาดไม่สามารถที่จะจัดหาสินค้าและบริการที่ต้องการนั้นได้ กลไกตลาดอย่างเดียวนั้นไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ทางด้านเศรษฐกิจได้ทั้งหมด ดังนั้นนโยบายสาธารณะจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้ามาแก้ไข และสนับสนุนในกิจกรรมบางอย่าง และสิ่งที่รัฐจะต้องพิจารณาหนึ่งในนั้นก็คือความล้มเหลวของตลาด (Market failure) ทำให้รัฐต้องเข้าดำเนินการเพื่อให้สถานการณ์นั้นดีขึ้น สินค้าและบริการบางอย่างนั้นตลาดไม่สามารถจัดหาให้ได้อย่างเต็มที่ เช่น การศึกษา การใช้กฎหมายและการจัดระเบียบ ค่านิยมในสิ่งแวดล้อม การป้องกันประเทศ ถนนและสะพาน โรงพยาบาลและงานดูแลสุขภาพ งานบริการสวัสดิการ งานขนส่งสาธารณะ และกิจการโทรคมนาคม เป็นต้น

ส่วนการกำกับดูแลในแง่มุมของแนวคิดนี้จะมองว่า กลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งมีระบบจัดการที่มีประสิทธิภาพจะได้รับประโยชน์จากการกำกับดูแลมากกว่ากลุ่มผลประโยชน์ที่มีความซับซ้อนและมีขนาดใหญ่ เช่น กลุ่มผู้บริโภค เพราะกลุ่มผู้บริโภคมียุทธศาสตร์ที่ยากที่จะบริหารจัดการให้เป็นกลุ่มก้อนและอาจมีต้นทุนในการบริหารจัดการหรือรวมตัวที่สูงมาก ดังนั้น นโยบายการกำกับดูแลมักจะให้ความสำคัญกับการรักษาหรือคงไว้ซึ่งการจัดสรรค่าเช่าทางเศรษฐกิจในระหว่างกลุ่มสมาชิกในกลุ่มผลประโยชน์นั้น เมื่อการกำกับดูแลตั้งอยู่บนพื้นฐานการจัดสรรความมั่งคั่งในระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลเหนือองค์กรกำกับดูแล นโยบายซึ่งลดความความเหลื่อมล้ำหรือกระจายความมั่งคั่งจึงมักจะไม่ได้รับการยอมรับหรือถูกปฏิเสธ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การกำกับดูแลจึงเสนอว่าหากการกำกับดูแลไม่ได้ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจอีกต่อไป ควรลด

หรือกำจัดการดูแลเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกเลิกข้อจำกัดหรือการกำกับดูแลจำนวนผู้ประกอบการในตลาด

แนวคิดว่าด้วยการกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมและอินเทอร์เน็ต เป็นแนวคิดของ Colin Blackman and Lara Srivastava (2010) ได้อธิบายโครงสร้างองค์กรในการกำกับการให้บริการโทรคมนาคมมีลักษณะสำคัญหลายประการ คือ 1) หน่วยงานภาครัฐสามารถกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติได้ โดยปราศจากความขัดแย้งในบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นเจ้าของ เป็นผู้จัดการ หรือเป็นลูกจ้างของผู้ให้บริการโทรคมนาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐย่อมจะพยายามกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในตลาดมากยิ่งขึ้น หากหน่วยงานรัฐไม่ได้เป็นผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมรายหลักอีกต่อไป 2) หน่วยงานกำกับดูแลที่เป็นอิสระย่อมสามารถนำนโยบายของรัฐมาปฏิบัติด้วยความเป็นกลางโดยปราศจากอคติส่วนบุคคล การแยกเป็นอิสระออกจากผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่รัฐเป็นเจ้าของช่วยให้หน่วยงานกำกับดูแลสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางต่อผู้ให้บริการในตลาดทุกราย เช่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการแข่งขัน และการเชื่อมต่อโครงข่าย 3) การสร้างระดับความเชื่อมั่นของตลาดที่มีต่อความเป็นกลางของการตัดสินหรือวินิจฉัยปัญหาในการกำกับดูแลจะเพิ่มขึ้นตามระดับของความเป็นอิสระของหน่วยงานกำกับดูแลที่แยกต่างหากจากทั้งผู้ให้บริการและจากภาครัฐ ความเชื่อดังกล่าวจะส่งเสริมให้เกิดการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มขึ้นสำหรับผู้ให้บริการโทรคมนาคมรายเดิมและรายใหม่ และ 4) ผู้ให้บริการภาคเอกชนสามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลเชิงเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับการให้บริการโทรคมนาคมโดยปราศจากความขัดแย้งอันเกิดจากการที่รัฐเป็นเจ้าของกิจการ (Colin Blackman and Lara Srivastava, 2010) ด้วยเหตุดังกล่าวนี้แนวคิดของเขาจึงมองว่า หน่วยงานกำกับดูแลอิสระแห่งชาติ (Separate National Regulatory Authority) โดยได้มีการพัฒนาวิธีการในการจัดตั้งและการดำเนินงานของหน่วยงานกำกับดูแลหลายวิธีด้วยกัน ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้งการดำเนินงานของหน่วยงานกำกับดูแลแห่งชาติที่ต้องนำมาพิจารณามีอยู่ 5 ประเด็นด้วยกัน คือ 1) ความเป็นอิสระของหน่วยงานกำกับดูแล 2) การสนับสนุนงบประมาณสำหรับกระบวนการกำกับดูแล 3) หน่วยงานกำกับดูแลเดี่ยว (Single Regulator) และคณะกรรมการร่วม (Collegial Commissions) และ 4) หน่วยงานกำกับดูแลหลายกิจการ (Multi-sector Regulators)

จากกรอบแนวคิดทั้ง 2 แนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจะนำมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการกำกับดูแลและความรับผิดชอบต่อสังคมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช.ในฐานะเป็นหน่วยงานกำกับดูแลกิจการภาพรวม (Regulator) โดยมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุ กระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน สำหรับผู้ประกอบการภาคธุรกิจ ในฐานะผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Operator/Provider) ตลอดจนเสียงสะท้อนจากผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Consumer) ภายใต้บริบทของสังคมไทย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. ผลการวิจัย

1. พัฒนาการและหลักเกณฑ์การกำกับดูแลธุรกิจการสื่อสารและระบบอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ธุรกิจอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยยังคงเติบโตต่อเนื่อง โดยฐานผู้ใช้บริการบรอดแบนด์ในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จากปีก่อนหน้า เป็นประมาณ 10 ล้านราย ซึ่งผลักดันให้อัตราผู้ใช้บริการบรอดแบนด์โดยรวมต่อจำนวนครัวเรือนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 47 เมื่อเทียบกับร้อยละ 43 ของปี พ.ศ. 2560 อย่างไรก็ตามการที่ระบบอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม ตลอดจนการติดต่อสื่อสาร ดังนั้น ธุรกิจการให้บริการอินเทอร์เน็ตจึงเป็นหนึ่งในธุรกิจที่สำคัญที่เชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อผู้คนจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่เข้ามาควบคุม กำกับดูแล และให้ความคุ้มครองทั้งในด้านของผู้บริโภคและผู้ให้บริการ เนื่องจากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ตัวแสดงในระบบอินเทอร์เน็ต (Internet Actors) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ให้บริการเครือข่าย (Network Provider) ผู้ให้บริการการเข้าถึง (Access Provider) และผู้ให้บริการเนื้อหาออนไลน์ (Online Service Provider)

ด้วยเหตุนี้สำนักงานกฤษฎีกาจึงออกระเบียบว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการฯ และมีผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) เป็นประธานและเลขานุการ ทำให้เนคเทคมีฐานะเป็น “สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ” โดยมีบทบาทในการวางนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัยเพื่อใช้ข้อมูลพื้นฐานในการกำกับดูแลเนื้อหาของรัฐให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมตลอดจนการให้ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นอันตรายและการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยกับผู้ใช้ที่เป็นเด็กและเยาวชน รวมทั้งออกหลักเกณฑ์การกำกับดูแลกิจการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย โดยมี สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. ในฐานะเป็นหน่วยงานกำกับดูแลกิจการ (Regulator) เป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ

จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 โดยมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลกิจการและออกใบอนุญาตมี 3 ประเภท คือ 1) ใบอนุญาตแบบที่หนึ่ง ได้แก่ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตประเภทที่ไม่มีโครงข่ายโทรคมนาคมเป็นของตนเอง เช่นบริการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น มีระยะเวลาการอนุญาตให้ประกอบกิจการคราวละ 5 ปี 2) ใบอนุญาตแบบที่สอง ได้แก่ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีหรือไม่มีโครงข่ายโทรคมนาคมเป็นของตนเอง เป็นการประกอบกิจการที่มีวัตถุประสงค์ให้บริการจำกัดเฉพาะกลุ่มบุคคล หรือเป็นการประกอบกิจการที่ไม่มีผลกระทบต่อความสำคัญต่อการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม หรือต่อประโยชน์สาธารณะและผู้บริโภค เช่น บริการสายเช่า บริการระบบเครือข่ายข้อมูล บริการแบนด์วิธ และบริการศูนย์ข้อมูล เป็นต้น มีระยะเวลาการอนุญาตให้ประกอบกิจการไม่เกิน 15 ปี ให้บริการอินเทอร์เน็ตเกตเวย์ระหว่างประเทศ (International Internet Gateway) และบริการชุมสายอินเทอร์เน็ต (Internet Exchange) และ 3) ใบอนุญาตแบบที่สาม ได้แก่ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีโครงข่ายโทรคมนาคมเป็นของตนเอง เป็นการประกอบกิจการที่มีวัตถุประสงค์ให้บริการแก่บุคคลทั่วไปจำนวนมาก หรืออาจมีผลกระทบต่อความสำคัญต่อการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม หรืออาจกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ หรือมีเหตุจำเป็นต้องคุ้มครองผู้บริโภคเป็นพิเศษ เช่น บริการเกตเวย์ออกต่างประเทศ บริการชุมสายอินเทอร์เน็ตบริการเครือข่ายสื่อสารบรอดแบนด์ บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านโทรศัพท์ บริการสื่อสารร่วมระบบดิจิทัล บริการเข้าถึงเครือข่ายบรอดแบนด์ และบริการวงจรเช่าระหว่างประเทศ เป็นต้น มีระยะเวลาการอนุญาตให้ประกอบกิจการไม่เกิน 10 ปี โดยจะต้องการให้บริการอินเทอร์เน็ตเกตเวย์ระหว่างประเทศ (International Internet Gateway) และบริการชุมสายอินเทอร์เน็ต (Internet Exchange)

2. บทบาทของหน่วยงานกำกับดูแลกิจการ (Regulator) กิจการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

พบว่า การกำกับดูแลกิจการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ภาครัฐมีเจตนารมณ์ที่จะสนับสนุนการพัฒนาบริการบรอดแบนด์ อันถือเป็นบริการที่มีความสำคัญเทียบเท่าบริการที่เป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้ทั่วถึง เพียงพอ ในราคาที่เหมาะสม ภายใต้การแข่งขันเสรีและเป็นธรรม ประชาชนคนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการพัฒนาบริการบรอดแบนด์ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและลดช่องว่างทางดิจิทัล ทั้งในเชิงภูมิศาสตร์และเชิงกลุ่มประชากรสามารถกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคทั่วประเทศ ตลอดจนยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ภาครัฐและภาคธุรกิจสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการพัฒนาบรอดแบนด์ได้อย่างเต็มที่ เพื่อเพิ่มผลิตภาพ และความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างยั่งยืน สะท้อนได้จากกรณีโครงการพัฒนาโครงข่ายบรอดแบนด์ให้ครอบคลุมประชากร ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ภายในปี พ.ศ. 2558 โดยมีสัดส่วนมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่อ GDP เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10 ภายในปี พ.ศ. 2558 และไม่ต่ำกว่าร้อยละ 95 ภายในปี พ.ศ. 2563 โดยมีคุณภาพบริการที่ได้มาตรฐานและมีอัตราค่าบริการที่เหมาะสม รวมทั้งให้มีบริการบรอดแบนด์ความเร็วสูงผ่านเคเบิลใยแก้วนำแสงในเมืองที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาค ความเร็วไม่ต่ำกว่า 100 Mbps ภายในปี พ.ศ.2563 ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถได้รับบริการผ่านโครงข่ายบรอดแบนด์ ทั้งในด้านการศึกษา สาธารณสุขการเฝ้าระวังและเตือนภัยพิบัติและภัยธรรมชาติ และบริการสาธารณะอื่น ๆ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ รวมทั้งยังส่งผลทำให้ภาคธุรกิจไทยสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากโครงข่ายบรอดแบนด์ได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการเติบโตของเศรษฐกิจไทยอย่างสมดุลและต่อเนื่อง รวมทั้งให้โครงข่ายบรอดแบนด์เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมจนสามารถยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานทางอุตสาหกรรมการผลิตเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมีการพัฒนา เกิดการขยายตัวและยกระดับ

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ไปสู่ระดับสากลเพื่อให้ประเทศยกระดับความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นตามเกณฑ์ของ World Competitiveness Rankings

3. ปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

3.1 ปัญหาการนำอินเทอร์เน็ตมาใช้ในขับเคลื่อนพัฒนาประเทศระดับต่ำ ผลการปฏิบัติยังไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากมีปัญหาในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงการลงทุนและสร้างฐานรากเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet) ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่รัฐกำหนดยังเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบทเช่นเดิม

3.2 ปัญหาในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตแนวทางการทำงานที่มีอยู่ยังขาดความสมดุลและไม่เกิดความหลากหลายในการขับเคลื่อนทำให้ภาคประชาสังคมไทยยังไม่มีแนวทางที่ทัดเทียมต่างประเทศ

3.3 ปัญหาเสรีภาพของการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตควรส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงออกบนสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสาธารณะมาสร้างความชอบธรรมเพื่อปิดกั้นการปิดกั้นเนื้อหาที่มีความเสี่ยงประเภทอื่น เช่น เนื้อหาการเมือง ในบริบทที่มีการแบ่งขั้วทางความคิดทางการเมือง ความคิดเห็นที่แตกต่างก็จะถูกปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพในการรับรู้ไปโดยปริยาย

3.4 ปัญหาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานผ่านอินเทอร์เน็ต

ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยทั้งในแง่นโยบายของรัฐบาลไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม อัตราการเกิดของนวัตกรรมต่ำจากการใช้อินเทอร์เน็ต ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการพัฒนาด้านการศึกษาและสาธารณสุขต่ำ รวมทั้งผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยไม่กล้าลงทุนทั้งที่อินเทอร์เน็ตมีต้นทุนธุรกรรมในการเริ่มต้นต่ำ

6. อภิปรายผล

พัฒนาการอุตสาหกรรมและการก่อเกิดของหลักเกณฑ์การกำกับดูแลกิจการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานที่รัฐต้องการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology Startup) ซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจสมัยใหม่ รวมทั้งการต่อยอดเทคโนโลยีดิจิทัลไปสู่เชิงพาณิชย์ (Disruptive Business) ซึ่งเป็นการแทรกแซงเศรษฐกิจโดยรัฐสอดคล้องกับ Stigler and Peltzman (1971) ที่มองว่า นโยบายของรัฐบาลในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่ใช้แก้ไขปัญหาล้มเหลวของตลาดที่เป็นพื้นฐานของนโยบายสาธารณะแม้ว่าการจำหน่ายสินค้าและบริการนั้นเป็นพื้นฐานของสังคม ซึ่งกลไกตลาดอย่างเดียวนั้นไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ทางด้านเศรษฐกิจได้ทั้งหมด นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิด Colin Blackman and Lara Srivastava (2011) ที่มองว่าหน่วยงานภาครัฐสามารถกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติได้โดยปราศจากความขัดแย้งในบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นเจ้าของ เป็นผู้จัดการ หรือเป็นลูกจ้างของผู้ให้บริการโทรคมนาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐจะต้องกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในตลาดมากยิ่งขึ้น หากหน่วยงานรัฐไม่ได้เป็นผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมรายหลัก รวมทั้งหน่วยงานกำกับดูแลจะต้องเป็นอิสระอย่างสมบูรณ์นำนโยบายของรัฐมาปฏิบัติด้วยความเป็นกลางโดยปราศจากอคติส่วนบุคคล การแยกเป็นอิสระออกจากผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่รัฐเป็นเจ้าของช่วยให้หน่วยงานกำกับดูแลสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางต่อผู้ให้บริการในตลาดทุกราย เช่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการแข่งขัน และการเชื่อมต่อโครงข่าย เป็นต้น

ส่วนประเด็นบทบาทของหน่วยงานกำกับดูแลกิจการ (Regulator) กิจการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การกำกับดูแลของ Stigler and Peltzman (1971) ได้

อธิบายรูปแบบของการกำกับดูแลว่า กลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งมีระบบจัดการที่มีประสิทธิภาพจะได้รับประโยชน์จากการกำกับดูแลมากกว่ากลุ่มผลประโยชน์ที่มีความซับซ้อนและมีขนาดใหญ่ เช่น กลุ่มผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ต (Internet Operator/Provider) กลุ่มผู้บริโภคอินเทอร์เน็ต (Internet Consumer) เพราะกลุ่มผู้บริโภคมีขนาดใหญ่จึงมีความต้องการที่หลากหลายจึงยากในการบริหารจัดการต้นทุนของผู้ประกอบการที่มุ่งจำกัดต้นทุนให้ต่ำ (Minimize Cost) โดยมีเป้าหมายที่กำไรสูงสุด (Maximize Profit) ดังนั้น นโยบายรัฐจึงต้องเข้าไปแทรกแซงกำกับดูแลให้สังคมได้รับประโยชน์สูงสุด (Social Utility) อย่างไรก็ตาม ด้วยบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในแต่ละประเทศแตกต่างกัน การกำกับดูแลกิจการมักจะก่อให้เกิดต้นทุนในการจัดสรรค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (Economic and Economic Rent) เกิดขึ้นในการจัดสรรสิทธิ์นั้นในกลุ่มผลประโยชน์ระหว่างผู้มีอำนาจอนุมัติ (Regulator) กับผู้ขอใบอนุญาต (Operator) นั้น ซึ่งการกำกับดูแลตั้งอยู่บนพื้นฐานการจัดสรรความมั่งคั่งในระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลเหนือองค์กรกำกับดูแลนโยบายซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคม (Social Cost) เกิดขึ้นจากภาวะเงื่อนไขดังกล่าวนี้ ซึ่งทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การกำกับดูแลจึงเสนอว่าหากการกำกับดูแลใดไม่ได้ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจอีกต่อไป ควรลดหรือกำจัดการดูแลเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกเลิกข้อจำกัดหรือการกำกับดูแลจำนวนผู้ประกอบการในตลาด

นอกจากนั้นการแสดงบทบาทอำนาจหน้าที่ของ กสทช. ในการให้ใบอนุญาตเพื่อการประกอบกิจการโทรคมนาคมให้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ต (Internet Operator/Provider) จำเป็นต้องขอรับใบอนุญาตในการเป็นผู้ให้บริการ ตามระเบียบของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการขอรับใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ต ที่กำหนดประเภทของใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ตไว้ 3 แบบ สำหรับผู้ขอรับใบอนุญาตแบบที่สามที่ต้องการให้บริการอินเทอร์เน็ตเกตเวย์ระหว่างประเทศ (International Internet Gateway) และบริการชุมสายอินเทอร์เน็ต (Internet Exchange) ผู้ขอรับใบอนุญาตสามารถขอรับอนุญาตได้ ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของ Colin Blackman and Lara Srivastava (2010) ที่เสนอว่า หน่วยงานกำกับดูแลที่เป็นอิสระย่อมสามารถนำนโยบายของรัฐบาลมาปฏิบัติด้วยความเป็นกลางโดยปราศจากอคติส่วนบุคคล การแยกเป็นอิสระออกจากผู้ประกอบการโทรคมนาคมที่รัฐเป็นเจ้าของช่วยให้หน่วยงานกำกับดูแลสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางต่อผู้ให้บริการในตลาดทุกราย ทั้งนโยบายการแข่งขันและการเชื่อมต่อโครงข่าย สำหรับประเด็นเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรในการกำกับดูแลการให้บริการโทรคมนาคมนั้น ควรเป็นหน่วยงานกำกับดูแลอิสระแห่งชาติ (Separate National Regulatory Authority) โดยมีการจัดตั้งและการดำเนินงานครอบคลุมทั้ง 5 ประเด็น คือ 1) ความเป็นอิสระของหน่วยงานกำกับดูแล 2) การสนับสนุนงบประมาณสำหรับกระบวนการกำกับดูแล 3) หน่วยงานกำกับดูแลเดี่ยว (Single Regulator) และ 4) หน่วยงานกำกับดูแลหลายกิจการ (Multi-sector Regulators)

7. ข้อเสนอแนะ

1. รัฐควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการบรอดแบนด์ โดยส่งเสริมให้มีการแข่งขันในธุรกิจบริการบรอดแบนด์ บนพื้นฐานการแข่งขันเสรีและเป็นธรรม มีคุณภาพ ในราคาที่เหมาะสม
2. กสทช.ควรประกันความมั่นคงปลอดภัยของโครงข่ายบรอดแบนด์และความปลอดภัยของสังคมโดยรวมโดยพัฒนาระดับบุคลากรผู้เชี่ยวชาญความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศและโครงข่ายทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ
3. กสทช.ควรบริหารจัดการขับเคลื่อนนโยบายและการประสานการกำกับดูแลจัดให้มีการประสานงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนรวมทั้งองค์กรกำกับดูแล เพื่อ

สนับสนุนให้เกิดการแข่งขันการให้บริการ ภายใต้หลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่เอื้อต่อการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรม

8. เอกสารอ้างอิง

- บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). (2562). รายงานประจำปี 2562. กรุงเทพมหานคร : บริษัททู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน).
- บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน). (2562). รายงานประจำปี 2562. กรุงเทพมหานคร : บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน).
- เศรษฐกิจ มະลิสุวรรณ. (2560). Blockchain. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติโทรคมนาคม.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติโทรคมนาคม. (2553). พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบ กิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุ โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติโทรคมนาคม.
- _____. (2561). รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2561. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติโทรคมนาคม.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. เรื่อง ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมชั่วคราวและฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 2).ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนพิเศษ 198 ง วันที่ 20 มิถุนายน 2550.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2562). รายงานผลการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2558). การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2563). การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- Colin Blackman and Lara Srivastava (2011). Telecommunications Regulation Handbook. Tenth Anniversary Edition, The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, InfoDev, and The International Telecommunication Union.
- Legard, R., Keegan, J. & Ward, K. (2003). 'In-depth Interviews', in Qualitative Research Practice. A Guide for Social Research Students and Researchers. London : SAGE.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). Qualitative data analysis: an expanded sourcebook. 2nd. Ed. London: SAGE.
- Stigler and Peltzman. (1971). The Theory of Economic Regulation. The Bell Journal of Economics And Management Science. 2(1), 3-21.

ความสัมพันธ์ระหว่างบริบทสถาบันกับทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา
Relationship between Organization Context and Innovation Skills of
the Personnel in the Higher Education Institutions

ภูษิต วงษ์เล็ก¹, ภิศาชล พรหมวงษ์², กรรณิการ์ สุธสม³, วัลยา ชูประดิษฐ์⁴ และ เฉลิมพร เย็นเยือก⁵
Phusit Wonglek¹, Pisachol Pomvong², Kanikar Susom³, Wallaya Chupradist⁴ and
Chalernporn Yenyuak⁵

Received November 18, 2021 & Revised December 13, 2021 & Accepted December 19, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทสถาบันอุดมศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา และ 2) เพื่อต้องการสารสนเทศจากการศึกษามาประยุกต์ใช้เป็นข้อเสนอในการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อไป ใช้การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือจากกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 120 ตัวอย่างแล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาพบว่า บริบทของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะการทำงาน ด้านนโยบายสถาบันอุดมศึกษา และ ด้านผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน มีความสัมพันธ์กับทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยเฉพาะด้านนโยบายองค์การ ที่พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงที่สุด ($r=740$) ซึ่งถือเป็นสารสนเทศสำคัญสำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมให้กับบุคลากรให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถาบัน และยังเป็นแนวทางการเสริมสร้างความสามารถทางการแข่งขันให้กับสถาบันอุดมศึกษา ช่วยลดต้นทุนและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

คำสำคัญ : 1. บริบทสถาบัน, 2. ทักษะด้านนวัตกรรม, 3. สถาบันอุดมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the context of organization relationship to Innovation Skills of personal in Higher Education Institution, and 2) to study Information for guidelines and development Innovation Skills of personal in Higher Education Institution. This research was based on the quantitative method, data were collected from 120 Samples through a questionnaire. The Pearson's correlation was employed to analyze the collected data. The results of quantitative research showed the

^{1, 2, 3, 4}วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

^{1, 2, 3, 4}Southeast Bangkok College

⁵มหาวิทยาลัยรังสิต

⁵Rangsit University

Email : wonglek.p2000@gmail.com

contexts of higher education institute in 3 dimensions were correlation with the innovation skills of personnel at the level of statistical significance of 0.05, especially the organizational policy dimension were highest level of correlation ($r=.740$). In addition, the finding can be utilized as a development guideline for Leader of higher education institutes applied for personnel's innovation skills appropriate to the context of each institute and enhance competitiveness for higher education institutes.

Keywords : 1. Organization Context, 2. Innovation Skills, 3. Higher Education Institution

1. บทนำ

ความสามารถทางการแข่งขันขององค์กร เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร (Competitive Advantage) เป็นความสามารถที่องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้ความสำคัญ และ มุ่งสร้างพัฒนา ส่งเสริมให้เกิดขึ้นในองค์กรของตนมาตลอดระยะเวลามากกว่า 40 ปีที่ผ่านมา และในอนาคตระดับการแข่งขันอาจรุนแรงมากยิ่งขึ้น ประเด็นการศึกษาเรื่อง การได้เปรียบทางการแข่งขันนั้น มีนักวิชาการจำนวนได้ศึกษาในมิติที่หลากหลาย โดยผลการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่า มีกลยุทธ์สำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนช่วยสร้างความสามารถทางการแข่งขันได้ คือ กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมที่มีส่วนช่วยสร้างความสามารถได้เปรียบในการแข่งขันเหนือองค์กรอื่น จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดขององค์กร เกิดสร้างสรรค์ประโยชน์ และคุณค่าให้กับองค์กร สังคมและประเทศโดยรวม แนวคิดการสร้างความสามารถได้เปรียบทางการแข่งขันได้รับการยอมรับ และนำมาปฏิบัติ ในราวปี ค.ศ. 1980 โดย Michael E. Porter ได้นำเสนอแนวคิด กลยุทธ์การแข่งขัน (Competitive Strategy) และ แนวคิดการสร้างความสามารถได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) ที่ได้รับความนิยมอย่างมากมาจนถึงปัจจุบัน และมีนักวิชาการได้คิดพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาจมีบริบทจากภายนอกมาเป็นอุปสรรค หรือ เป็นโอกาสในการดำเนินการ จึงทำให้บางองค์กรประสบความสำเร็จและบางองค์กรอาจล้มเหลวไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรืออาจมีบริบทภายในองค์กรเองที่เป็นส่วนช่วยสนับสนุนให้สำเร็จได้ โดยเฉพาะจากการบริหารจากผู้นำหรือผู้บริหารภายในองค์กรเอง ซึ่งหากผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มุ่งเน้นแสวงหาและสร้างโอกาสทางธุรกิจให้องค์การได้มีโอกาสเติบโตโดยเฉพาะการใช้แนวคิดด้านนวัตกรรมเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในองค์กร อันจะนำมาซึ่งความสามารถทางการแข่งขันขององค์กรต่อไป

การบริหารจัดการภายในขององค์กร โดยเฉพาะการกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติจากระดับสูงไปยังผู้ปฏิบัติงานนั้น ผู้บริหารนอกจากจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นตัวอย่างหรือแนวปฏิบัติที่ดีให้กับสมาชิกในองค์กรแล้ว ควรต้องให้ความสำคัญกับสมาชิกในองค์กร พิจารณาศักยภาพของสมาชิกที่ผ่านระบบการคัดสรรที่ดีขององค์กรเข้ามาแล้ว จะพบว่าศักยภาพของสมาชิกแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันไป ทั้งในเชิงความคิดและแนวปฏิบัติ ดังนั้น หากองค์กรต้องการให้สมาชิกทุกระดับในองค์กรได้เติบโตก้าวหน้าไปพร้อมๆ กัน จำเป็นต้องตระหนักอยู่เสมอว่า การดำเนินงานจะสำเร็จได้นั้น เกิดขึ้นจากสมาชิกในองค์กรทุกระดับ โดยเฉพาะระดับปฏิบัติการ ดังนั้นการให้ความสำคัญกับระดับปฏิบัติการจึงถือว่าเป็นพันธกิจสำคัญของผู้บริหารที่ดี ที่ต้องทำความเข้าใจและช่วยพัฒนาศักยภาพของระดับปฏิบัติการ ให้เป็นสมาชิกองค์กรที่เข้มแข็ง มีความสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน (Results) ใหม่ ๆ ให้กับองค์กร ทำให้บรรลุเป้าหมายความสำเร็จที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน

การพัฒนาประเทศโดยเน้นสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (National Competitiveness) และการปรับตัวเพื่อให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ต่างๆ ของโลกที่เกิดขึ้น และ

เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการปฏิบัติงาน ให้สามารถแก้ปัญหา ตอบสนองต่อความต้องการ ลงทุนน้อยแต่ได้ผลมากขึ้น ด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ หรือ พยายามผลักดันให้เป็นองค์กรนวัตกรรม จำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในปัจจัยต่าง ๆ ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายการเป็นองค์กรนวัตกรรมได้ โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ภายใต้วิสัยทัศน์สำคัญประการหนึ่งคือการเพิ่มอันดับความสามารถการแข่งขันในระดับนานาชาติอย่างยั่งยืน ภายในปี พ.ศ. 2580 เน้นการขับเคลื่อนนวัตกรรม (Innovation Driven) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การสร้างสถาบันการศึกษาในทุกกระดับ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้เป็น “องค์กรนวัตกรรม” สามารถปรับตัว พร้อมรับการแข่งขัน และการเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน

สถาบันอุดมศึกษา ถือเป็นสถาบันที่มีพันธกิจสำคัญคือ ประสานและส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และศักยภาพบุคลากรในระบบอุดมศึกษา และประสานส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และสนับสนุนการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2564) โดยเริ่มในระดับบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา ที่หลายแห่งพยายามนำแนวคิดด้านนวัตกรรมมาเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพในผลการดำเนินงานขององค์กรในทุกมิติ มุ่งเน้นผลลัพธ์จากกิจกรรมด้านนวัตกรรม ความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ของบุคคล แนวคิด กระบวนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และคุณค่าอย่างยั่งยืน (Adair, 2009) แต่อย่างไรก็ตามจากทบทวนผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษา พบว่ายังสามารถพัฒนาได้อีก โดยต้องเริ่มพัฒนาในระดับบุคคล ที่นำไปสู่การกำหนดแนวทางการสร้างและพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อันจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในการทำงานให้กับองค์กรได้อย่างมีคุณค่า โดยใช้แนวคิดด้านนวัตกรรมเป็นแรงขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาให้ได้แนวปฏิบัติใหม่ ๆ ที่สามารถองค์การ เป็นความรู้ที่สามารถนำมาใช้ตอบโจทยความยุ่งยาก และความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในธุรกิจปัจจุบัน คณะผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรทางการศึกษา และ มุ่งเน้นศึกษาเรื่องนวัตกรรมในองค์การอย่างต่อเนื่อง จึงมุ่งเน้นศึกษาถึงบริบทของสถาบันอุดมศึกษาที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งต่อการสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรอันจะนำมาสู่การคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ ตามบริบทของสถาบันอุดมศึกษาที่จะเอื้อให้เกิดความสามารถทางการแข่งขันต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทสถาบันอุดมศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา
2. เพื่อต้องการสารสนเทศจากการศึกษามาประยุกต์ใช้เป็นข้อเสนอในการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

นวัตกรรม (innovation) หมายถึง ความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่มีใครเคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้มีคุณค่า ทันสมัยและใช้ประโยชน์ได้ดียิ่งขึ้น นวัตกรรมที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและคุณค่าในการทำงานมากขึ้น องค์กรที่มี ความสามารถในการสร้างหรือสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมซึ่งครอบคลุมทั้ง ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ การบริการ และการบริหารจัดการ เพื่อสร้างคุณค่าต่อลูกค้า สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และความสามารถในการปรับตัวให้กับองค์กรได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายอย่างกว้างที่สำคัญโดยรวมถึง องค์การที่สร้างนวัตกรรม และการบริหารองค์การทั้ง หน่วยงานภาครัฐและ เอกชนที่มีแนวคิดในการบริหารองค์การแบบใหม่ เน้นการสร้างนวัตกรรมในแต่ละรูปแบบทั้ง ใน รูปของผลิตภัณฑ์ บริการ ขั้นตอน กระบวนการ หรือรูปแบบองค์การใหม่ที่ก่อให้เกิดคุณค่า ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่เคยมีหรือ อาจยังไม่มีมาก่อนก็ได้ หรืออาจเป็นสิ่งที่เคยทำมาแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมจากองค์การ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การสร้างนวัตกรรมในองค์การจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างบรรยากาศให้สมาชิกทุกระดับภายในองค์การ มีแรงกระตุ้น มีความกล้าที่จะคิดนอกกรอบ กล้าทดลองทำสิ่งใหม่ๆ และมีความสนใจใฝ่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ (อาภารัตน์ มหาพันธ์, 2564) อีกทั้งการสร้างนวัตกรรมในองค์การให้เกิดการ ขับเคลื่อนได้อย่างยั่งยืน มีหลักการสำคัญสามารถกล่าวโดยสรุปได้คือ (เอกกมล เอี่ยมศรี, 2554) การสร้างแรงกระตุ้น ให้กับสมาชิกในองค์การ ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ด้วยการใช้บุคคลแรงกระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ สร้างสรรค์ความรู้สึก องค์การมีนโยบายส่งเสริมการสร้างทีมนวัตกรรม (Innovation Team) ใน องค์การสร้างการรับรู้ให้กับสมาชิกในองค์การได้รับรู้ถึงคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ และ ความเสียหายที่หากไม่ปรับตัว หรือดำเนินการใดใดอย่างเหมาะสมตลอดเวลา รวมถึงการสร้างช่องทางและรูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกใน องค์การทุกระดับได้สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และให้อิสระในการสื่อสารระหว่างทีมงาน การให้ความเคารพ และ ยอมรับซึ่งกันและกัน มีการประยุกต์ใช้ความรู้ภายในองค์การ (Close Innovation) รวมถึงความรู้และความร่วมมือจาก ภายนอกองค์การ เพื่อสร้างสร้างนวัตกรรมขององค์การโดย การค้นหาความรู้ใหม่ๆ ผ่าน กระบวนการคิดด้วย บุคคลากรภายในขององค์การ หรือเกิดจากการรับแนวคิดใหม่ๆจากบุคคลากรหรือหน่วยงานภายนอกองค์การ เกิดการ แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดใหม่ๆ จากบุคคลากรภายนอกอย่างต่อเนื่อง โดยองค์การมีการกำหนดนโยบายและ แนวทางสนับสนุน แสวงหาและติดตามความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และประสบการณ์จากแหล่งต่างๆ มาต่อยอด พร้อม เปิดรับสิ่งใหม่ที่มีคุณค่า รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่เอื้อต่อการเกิดนวัตกรรม เช่นการจัดพื้นที่หรือ จัดสถานที่ให้เหมาะสม กับการสร้างนวัตกรรม นอกจากนี้ ผู้บริหาร หรือหัวหน้างาน ควรสร้างแรงกระตุ้น สร้างขวัญ และกำลังใจผ่านช่องทางต่างๆ ให้เป็นต้นแบบให้กับสมาชิกในองค์การได้รับทราบร่วมกัน

การสร้างทักษะด้านนวัตกรรมให้กับสมาชิกในองค์การ มีปัจจัยสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะปัจจัยที่เกิดจาก การสนับสนุนขององค์การ ภายใต้บริบทขององค์การ โดยการกำหนดนโยบาย มอบหมายงานที่ทำหาย รวมถึงการให้ การสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้บริหาร ในการส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมให้กับสมาชิกในองค์การอย่างจริงจัง ผ่าน กระบวนการพัฒนาทักษะตามที่องค์การได้วางแผนไว้ เพื่อนำไปสู่การค้นหา (exploration) เพื่อรวบรวมสารสนเทศ (convergent thinking) จากความคิดนั้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจากสมาชิกในองค์การทุกระดับ จากมุมมองที่ หลากหลายอันจะทำให้เกิดการคิด (leading to think) อย่างสร้างสรรค์ แล้วนำผลที่ได้นั้นมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้อง กับบริบทขององค์การ ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานแต่ละแห่งมีข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไปจึงไม่ สามารถนำวิธีการของ หน่วยงานอื่นมาปรับใช้ได้ทันที ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องคิดอย่างมีวิสัยทัศน์หรือ การคิดเชิงกลยุทธ์ (strategic thinking) ที่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าสถานการณ์ศึกษาที่มีจุดเด่นและจุดที่ต้อง พัฒนาอะไร โอกาสและอุปสรรคใดบ้าง เพื่อนำผลการ วิเคราะห์ไปกำหนดเป็นแผนงานหรือกลยุทธ์ การพัฒนา เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง (leading to change) ต่อไป ทั้งนี้ การสร้างทักษะด้านนวัตกรรม (leading to innovation skills) ให้สมาชิกในองค์การโดยเริ่มจากการสร้างความ ตระหนักถึงประโยชน์ของการเปลี่ยนแปลงแล้ว ผู้บริหารจะต้องสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมต่อความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ ด้านนวัตกรรม โดยศศิประภา ชัยประสิทธิ์ กล่าวว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมจะมีประสิทธิภาพต้องมีการกำหนด ทิศทาง วัตถุประสงค์เป้าหมาย และกลยุทธ์ที่ชัดเจนที่สามารถพัฒนาองค์การให้มุ่งสู่การเป็นองค์การ แห่งนวัตกรรม รวมถึงความมุ่งมั่นทุ่มเทของผู้บริหาร และเมื่อทิศทางและความมุ่งมั่นของผู้บริหารมี ความชัดเจนแล้ว ต้องมีลักษณะ

โครงสร้างองค์กรที่สามารถกระตุ้น และก่อให้เกิดนวัตกรรมภายใน องค์กรโดยเฉพาอย่างยิ่งการมีโครงสร้างองค์กรที่มีความยืดหยุ่นในระดับที่เหมาะสมที่จะกระตุ้น ให้เกิดนวัตกรรมภายในองค์กรได้

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย คณะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาวิจัย ดังนี้

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในเขตจังหวัดปทุมธานี ในปีการศึกษา 2564 คณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มปฏิบัติหน้าที่เป็นฝ่ายสนับสนุนพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา ที่สำคัญคือ ต้องเป็นบุคลากรที่ได้รับการบรรจุเป็นพนักงานประจำเรียบร้อยแล้ว และปัจจุบันยังปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ดี สามารถอ้างอิงข้อมูลจากการศึกษาไปยังกลุ่มประชากรได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยมีจำนวนประชากรจำนวน 919 คน และ เมื่อคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการ G*power ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% กำหนดค่า $\alpha = 5\%$ และ อำนาจการทดสอบ $1 - \beta = 95\%$ Effect size $f = 0.15$ (medium size) ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 119 ชุด ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เพิ่มแบบสอบถามอีกจำนวน 1 ชุด รวมทั้งสิ้น ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 120 ชุด

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามปลายปิด (Close-Ended Questionnaire) เป็นแบบตรวจสอบ (Check list)

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านบริบทของสถาบันอุดมศึกษา มีลักษณะคำถามแบบใช้มาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะด้านนวัตกรรม มีลักษณะคำถามแบบใช้มาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือวัดโดยใช้เทคนิค Index of Item-Objective Congruence: IOC ของแบบสอบถาม จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ผลการทดสอบ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Rovinelli and Hambleton, 1977) และการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) กับกลุ่มพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย ในการวิจัยโดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha's Cronbach) พบว่า ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทุกข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.885 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 (Cronbach, 1970) แบบสอบถามจึงมีความน่าเชื่อถือสำหรับนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมด้านข้อมูลเชิงปริมาณ โดยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ ไปยังประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และได้รับตอบแบบสอบถามครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้คำนวณไว้ จำนวนรวม 138 ชุด และได้ตรวจสอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนแล้วนำมาลงรหัส เพื่อเตรียมวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ประกอบการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จำแนกสถิติการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศตามวัตถุประสงค์ การวิจัยที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

1) สถิติพรรณนา

สำหรับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

สำหรับข้อมูลด้านบริบทของสถาบันอุดมศึกษา และ ข้อมูลทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากร คือ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) สถิติอนุมาน สำหรับทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ต่างกัน ได้แก่สถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย t-test และ one-way ANOVA

สมมติฐานข้อ 2 บริบทของสถาบันอุดมศึกษามีความสัมพันธ์กับทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่สถิติทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน pearson correlation

5. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ ชาย	36	30.0
หญิง	84	70.0
อายุ 20 – 30 ปี	15	12.5
31 – 40 ปี	30	25.0
41 – 50 ปี	41	34.2
มากกว่า 50 ปี	34	28.3
การศึกษา น้อยกว่าปริญญาตรี	6	5
ปริญญาตรี	44	36.7
สูงกว่าปริญญาตรี	70	58.3
ระยะเวลาทำงาน น้อยกว่า 3 ปี	9	7.5
3 – 5 ปี	15	12.5
6 – 10 ปี	28	23.3
11 – 15 ปี	23	19.2

มากกว่า 15 ปี	45	37.5
---------------	----	------

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานบริบทของสถาบันอุดมศึกษาด้านลักษณะการทำงาน ด้านนโยบายสถาบันอุดมศึกษา และ ด้านผู้บังคับบัญชา / หัวหน้างาน

ที่	บริบทของสถาบันอุดมศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านลักษณะการทำงาน			
1	สภาพแวดล้อมการทำงานมีความสอดคล้องเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน	4.12	.700
2	หน่วยงานสนับสนุนทรัพยากร / วัสดุอุปกรณ์ / เครื่องมือ ที่ใช้ปฏิบัติงานได้เหมาะสม เพียงพอ	3.75	.862
3	องค์กรมีการกำหนดสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน สามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่นได้อย่างรวดเร็ว	3.95	.732
4	หน่วยงานมอบหมายหน้าที่ที่ทำทนาย น่าสนใจให้บุคลากรในหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม	4.00	.710
5	การมอบหมายหน้าที่ที่ให้บุคลากรในหน่วยงานมีความชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน	4.01	.772
	เฉลี่ยรวม	3.97	.586
ด้านนโยบายสถาบัน			
1	หน่วยงานมีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายของงานได้ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง	4.13	.709
2	หน่วยงานเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน เพื่อร่วมกำหนดแนวทางการทำงาน	4.02	.860
3	หน่วยงานมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสม	3.85	.876
4	หน่วยงานมีการกำกับติดตามและวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง	3.98	.804
5	หน่วยงานมีการจัดทำแผนดำเนินงานที่ชัดเจน และประกาศล่วงหน้าให้บุคลากรได้รับทราบอย่างทั่วถึง	3.99	.815
	เฉลี่ยรวม	3.99	.723
ด้านผู้บังคับบัญชา / หัวหน้างาน			
1	หัวหน้างานมีการวินิจฉัย สั่งการและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้หลักเหตุผล	4.20	.784
2	หัวหน้างานให้คำปรึกษาที่ชัดเจน มีประโยชน์ เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินงาน	4.26	.815
3	หัวหน้างาน มีการช่วยเหลือ ให้กำลังใจและส่งเสริมการดำเนินงานในหน้าที่อย่างเหมาะสม	4.14	.853
4	หัวหน้างานมีการประเมินและตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานที่เหมาะสม	4.05	.839

เป็นธรรม

5 หัวหน้างานสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์การอยู่เสมอ	4.25	.781
เฉลี่ยรวม	4.15	.742

ผลการวิจัยบริบทของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะการทำงาน ด้านนโยบายสถาบันอุดมศึกษา และ ด้านผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน พบว่า บริบทของสถาบันอุดมศึกษาด้านผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.15 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .742 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการให้คำปรึกษาที่ดีมีเหตุผลจากหัวหน้างานเมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ 4.26 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .815 และ และน้อยที่สุดคือด้าน หน่วยงานให้การสนับสนุนทรัพยากรหรือวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเพียงพอและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.75 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .862

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานเพศที่แตกต่างกัน มีทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig.
เพศ ชาย	3.98	.651	.084	.933
หญิง	3.97	.533		

ผลการทดสอบปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีทักษะด้านนวัตกรรมไม่ต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ การศึกษา ระยะเวลาการทำงานที่แตกต่างกัน มีทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
อายุ 20 – 30 ปี	3.97	.495	1.354	.260
31 – 40 ปี	4.07	.488		
41 – 50 ปี	4.04	.609		
มากกว่า 50 ปี	3.82	.602		
รวม	3.98	.568		
การศึกษา น้อยกว่าปริญญาตรี	3.63	.367	2.554	.059
ปริญญาตรี	3.85	.498		
สูงกว่าปริญญาตรี	4.13	.650		
รวม	3.98	.568		
ระยะเวลาทำงาน น้อยกว่า 3 ปี	4.11	.540	.355	.840
3 – 5 ปี	3.91	.459		
6 – 10 ปี	4.04	.468		
11 – 15 ปี	4.00	.693		

มากกว่า 15 ปี	3.92	.606		
รวม	3.98	.568		

ผลการทดสอบปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ด้านอายุ ระดับการศึกษา และ ระยะเวลาการทำงาน พบว่าในทุกด้านที่แตกต่างกัน มีทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาไม่ต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษา กับทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากร

ปัจจัยด้านบริบทของสถาบันอุดมศึกษา	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ลักษณะงาน	.527*	.000	ปานกลาง
นโยบายสถาบัน	.740*	.000	สูง
ผู้บังคับบัญชา / หัวหน้างาน	.546*	.000	ปานกลาง

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบริบทของสถาบันอุดมศึกษา ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะการทำงาน ด้านนโยบายองค์กร และ ด้านผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน กับ ทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาพบว่า บริบทของสถาบันอุดมศึกษาด้านนโยบายองค์กรมีความสัมพันธ์กับทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาในระดับ .740 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

6. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาบริบทของสถาบันอุดมศึกษาด้านลักษณะงาน ด้านนโยบายสถาบัน และ ด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน ที่มีความสัมพันธ์กับทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา สามารถสรุปผลและอภิปรายได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ระยะเวลาการทำงาน ที่แตกต่างกัน พบว่ามีทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาไม่ต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน สามารถอภิปรายได้ว่า ถึงแม้ว่าแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกันในมิติต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลก็ยังคงมีความต้องการเจริญก้าวหน้าในตัวเอง ด้วยการแสวงหาสิ่งสนับสนุน ส่งเสริมให้ตนเองได้รับการยกย่องในการทำงาน ได้รับยอมรับในความสามารถจากสังคม และมีความพยายามพัฒนาตนเองให้เท่าเทียมกับผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ตรงต่อความต้องการของตนเองแล้ว บุคคลจะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง และ ตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้อื่น ในกรณีการศึกษาครั้งนี้ เป็นการมุ่งเน้นศึกษาถึงทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ที่เป็นผลจากบริบทของสถาบันอุดมศึกษาที่มีต่อบุคลากร ทั้งด้านการกำหนดลักษณะการทำงาน การกำหนดนโยบายสถาบัน และการให้การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน จึงทำให้บุคลากรทุกคนต่างมีความต้องการในการพัฒนาตนเอง ทำให้มีทักษะที่สำคัญ และจำเป็นต่อการทำงานคือ ทักษะด้านนวัตกรรม

2. บริบทของสถาบันอุดมศึกษาด้านลักษณะงาน มีความสัมพันธ์กับทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาในระดับปานกลาง กล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากการจัดสภาพแวดล้อมการทำงาน ที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายที่ท้าทาย และ เหมาะสมกับแต่ละบุคคล แต่อย่างไรก็ดี เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนให้บุคลากรมีทักษะด้านนวัตกรรมเพิ่มขึ้น อาจมีการมอบหมายผู้บริหาร / หัวหน้างานได้มุ่งเน้นบทบาทในการ

ขับเคลื่อนกิจกรรมด้านนวัตกรรมเพิ่มขึ้น เช่น การกำหนดนโยบายด้านนวัตกรรมเพิ่มขึ้น การกระตุ้นใจและสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการออกแบบเพื่อสร้างคุณค่าให้แก่สถาบันอุดมศึกษา มุ่งเน้นสนับสนุนการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ และนวัตกรรมการผลิตแบบใหม่ๆ เพื่อลดขั้นตอนการทำงานลง แต่มีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น มีการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาทุกระดับเพื่อแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติ แนวคิดใหม่ เพื่อกระตุ้นให้เกิดทักษะด้านนวัตกรรมมากขึ้น

3. บริบทของสถาบันอุดมศึกษาด้านนโยบายสถาบัน มีความสัมพันธ์กับทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาในระดับสูง จากผลการศึกษาพบว่า นโยบายสถาบันมีความสัมพันธ์กับการเกิดความคิดสร้างสรรค์หรือนวัตกรรมในการทำงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา โดยองค์กรที่มีการตระหนักด้านนวัตกรรมจะให้ความสำคัญตั้งแต่การสร้างบรรยากาศ การให้การสนับสนุนด้านทรัพยากร การให้โอกาส และอิสระในการทำงาน รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมด้านนวัตกรรม มีการกำกับติดตาม ประเมินผล และสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงนโยบายที่ส่งเสริมการดำเนินงานด้านนวัตกรรมอย่างชัดเจน ทั้งถึงและต่อเนื่อง อันอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้บุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาได้สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรอีกด้วย นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษา อาจมีการบูรณาการแนวคิดด้านนวัตกรรมกับแนวปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษา ไปสู่การสร้างสรรค์แนวปฏิบัติใหม่ๆ ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีคุณค่ายิ่งขึ้น โดยจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่ยั่งยืน เพื่อนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม ให้เกิดขึ้นภายในสถาบันอุดมศึกษา สามารถบูรณาการเชื่อมโยงกับหน่วยงานพันธมิตร เพื่อนำไปสู่องค์การแห่งนวัตกรรม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมีพันธกิจสำคัญด้านนวัตกรรมอีกด้วย อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ และยังก้าวสู่สถาบันที่มีความสามารถทางการแข่งขัน เป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำที่สามารถแข่งขันและอยู่รอดได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน

4. บริบทของสถาบันอุดมศึกษาด้านผู้บังคับบัญชา หรือ หัวหน้างาน มีความสัมพันธ์กับทักษะด้านนวัตกรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาในระดับปานกลาง กล่าวได้ว่า การให้การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน โดย มีการกำหนด หลักการและแนวปฏิบัติด้านนวัตกรรม (Innovation concepts and practices) ในการปฏิบัติงานที่ช่วย ส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรม (Innovation skills) ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา สร้างช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคลากรอย่างใกล้ชิด ใช้กลยุทธ์การสื่อสาร นำเสนอแนวคิดด้านนวัตกรรมเพื่อเป็นการสร้างแรงกระตุ้น สร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา และยังเป็นการสร้างโอกาสในการเสริมสร้างทักษะนวัตกรรมจากการทำงานร่วมกับบุคลากรในหน่วยอื่น หรือ ในองค์กรพันธมิตร เพื่อสนับสนุนให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ๆ เทคนิคการปฏิบัติงานที่รวดเร็วมีอัตราประโยชน์มากขึ้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกระดับในสถาบันอุดมศึกษา ที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาให้ร่วมค้นหา และออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับการสร้างทักษะด้านนวัตกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทและบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้จำแนกการเสนอดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำผลการศึกษา ไปประกอบการจัดทำแผนพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรม โดยเน้นในระดับนโยบายองค์การ และ ผู้บริหาร หัวหน้างาน และผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวพัฒนาด้านนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการแข่งขัน ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานด้านนวัตกรรมให้ครอบคลุมตามบริบทของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อยกระดับการพัฒนาด้านนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต

2. สารสนเทศที่ได้นำมาใช้เป็นแนวความคิดในการปรับปรุงธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา มุ่งเน้นการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม โดยอาจเริ่มจากระดับบุคคล ที่ตัวผู้บริหารหรือ หัวหน้างานจะต้องแสดงคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วม การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบันอุดมศึกษา โดยต้องเรียนรู้และ รู้จักประยุกต์การใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ในปัจจุบัน มาใช้ประกอบการวางแผนดำเนินงาน และ ให้การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอเหมาะสม สามารถตอบสนองต่อการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะด้านนวัตกรรมให้กับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างมีคุณค่า และยังสามารถส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการสร้างสรรค่นวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อีกด้วย

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีนวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ ให้กับสถาบันอุดมศึกษา หรือ องค์การต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของสถาบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม อาทิเช่น การติดต่อสื่อสาร และแรงจูงใจ กลยุทธ์องค์การ แรงกดดันจากสภาพแวดล้อม และ ใช้สถิติขั้นสูงเพิ่มขึ้น เช่น การใช้สมการโครงสร้างเพื่อหาปัจจัยเชิงสาเหตุ หรือตัวแปรแทรกซ้อน (Moderator) เช่น แนวคิด และ แนวปฏิบัติด้านนวัตกรรม และตัวแปรควบคุม (Controlled variables) ได้แก่ ขนาดองค์กร หรือ ระบบการบริหารจัดการด้านนวัตกรรม ทั้งนี้ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจจะดำเนินการศึกษาเฉพาะกรณีสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เช่น บุคลากรทางการศึกษาในส่วนงานอื่นเพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ครอบคลุมครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

- นิตยา ถนอมศักดิ์ศรี เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย และนฤมล ปทุมรักษ์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านนวัตกรรมในองค์การพยาบาลตามการรับรู้ของหัวหน้างานพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชน สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล. 36(2), 77-94.
- สมหวัง วิทยาปัญญา นนท์. (2564). สร้างนวัตกรรมเป็นวัฒนธรรมองค์กร. สืบค้นจาก <http://www.budmgt.com/topics/top02/inno-culture.html>, 2548.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2564). สารสนเทศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. สืบค้นจาก <http://www.mua.go.th/vision.html>
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). สารสนเทศสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. สืบค้นจาก <http://www.nia.or.th/innolinks/page.php?issue=201309§ion=4>. 2013.
- อาภารัตน์ มหาขันธ์. (2564). องค์กรนวัตกรรม : การสร้างวัฒนธรรมและระบบนิเวศนวัตกรรม. สืบค้นจาก http://www.thaindc.org/images/main_1426099571/11.pdf

- เอกกมล เอี่ยมศรี. (2564). 8 ขั้นตอนการสร้างวัฒนธรรมด้านนวัตกรรมที่ยั่งยืน. สืบค้นจาก <http://www.oknation.net/blog/newmanagement/2011/05/15/entry-1>, 2554.
- Adair J. (2009). *Leadership for Innovation: How to Organize Team Creativity and Harvest Ideas*. London : Kogan Page.
- Durst, S. and Poutanen, P. (2013). Success Factors of Innovation Ecosystems–initial Insights from a Literature Review. In Smeds, R and Irrmann, O. (eds.) *CO-CREATE 2013 : The Boundary-Crossing Conference on Co-Design in Innovation* : 27-38.
- Kaplan, S. and Winby, S. “Organizational Models for Innovation”. InnovationPoint LLC. Retrieved December 4, 2012 From [http://www.innovation-point.com/Organizational %20Models%20for %20Innovation.pdf](http://www.innovation-point.com/Organizational%20Models%20for%20Innovation.pdf).
- KuczmariskiInnovation. “Live It (Innovation Culture)”. <http://www.kuczmariski.com/liveit/>, 2016.
- Markman, A. “How to Create an Innovation Ecosystem”. Harvard Business Review. Retrieved December 4, 2012 from <https://hbr.org/2012/12/how-to-creatan-innovation-ec>. 2012.
- Morgan, J. “The Innovation Ecosystem for The Future of Work”. Forbes/Leadership. Retrieved August 12, 2015 from <http://www.forbes.com/sites/jacobmorgan/> 2015/08/12/innovation-ecosystem-future-of-work/#2940975f6079, 2015.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-referenced Test Item Validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49–60.

การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็น
ผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่าย
ภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

Education, Mindset, Motivation, and Creativity Affecting Entrepreneurial
Intention of Students in Higher Education Institutions under
the Upper Central Region Network in Thailand

อำพล นววงศ์เสถียร¹, ภูษิต วงษ์เล็ก², ปิศาชล พรหมวงษ์³, กรรณิการ์ สุธสม⁴,
บุษยา วงษ์ชาวลิตกุล⁵ และ เฉลิมพร เย็นเยือก⁶

Ampol Navavongsathian¹, Phusit Wonglek², Pisachol Pomvong³, Kanikar Susom⁴
Busaya Wongchawalitkul⁵ and Chalernporn Yenyuak⁶

Received November 18, 2021 & Revised December 3, 2021 & Accepted December 18, 2021

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ คือเพื่อวิเคราะห์ ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถามออนไลน์ที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น สุ่มแบบเฉพาะเจาะจงจากนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนในเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่าการศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทยโดยโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยค่าสถิติ $\chi^2 = 786.67$ df. = 412 ค่า $\chi^2/df. = 1.909$, p-value = .056, CMIN/DF = 1.909, GFI = .997, TLI = .999, AGFI = .998 และ CFI = .993, RMSEA = .056 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการศึกษาจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายในการให้การศึกษา ความรู้ การอบรมเฉพาะ การสร้างแรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย รวมทั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิตมีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ มีความรู้ ทักษะ และเสริมสร้างประสบการณ์ให้จบออกไปเป็นบัณฑิตที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลกและออกไปเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในโลกธุรกิจ

คำสำคัญ : 1. การศึกษา, 2. ความเชื่อ, 3. แรงจูงใจ, 4. ความคิดสร้างสรรค์, 5. ผู้ประกอบการ

^{1, 2, 3, 4, 5}วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

^{1, 2, 3, 4, 5} Southeast Bangkok College

⁶มหาวิทยาลัยรังสิต

⁶ Rangsit University

Email : n_ampol@yahoo.com

Abstract

The purpose of this research was to analyze education, mindset, motivations, and creativity affecting students' entrepreneurial intentions in higher education institutions under the network of the upper central region in Thailand. The primary data was collected from an online questionnaire sent to the sample, which was obtained by sampling using a random sampling method, without probability—randomly selected from students in public and private higher education institutions in the upper central region 400 samples in Thailand using structural equation model. The results showed that education, mindset, motivation, and creativity affect students' entrepreneurial intention in higher education institutions under the upper central region network in Thailand. The model is harmonious with the empirical data with statistical values at $\chi^2 = 786.67$, $df = 412$ ค่า $\chi^2/df = 1.909$, $p\text{-value} = .056$, $CMIN/DF = 1.909$, $GFI = .997$, $TLI = .999$, $AGFI = .998$ และ $CFI = .993$, $RMSEA = .056$. at 05 significance level. The results of the study will be used for policy decision making in the learning and teaching of Thai higher education institutions. Including the incubation center for higher education institutions to create graduates with the characteristics of entrepreneurship, be aware of the changes in society and the world, and go out to be a successful entrepreneur in the business world.

Keywords : 1. Education, 2. Mindset, 3. Motivation, 4. Creativity, 5. Entrepreneur

1. บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 มุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศ มีความพร้อมทางกาย ใจ สติปัญญา และทักษะศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม เคารพกฎหมาย มีภาวะผู้นำ รู้รักคุณค่าความเป็นไทยและรู้บริบทสากล โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิต สร้างวิถีการเรียนรู้ของคนไทย ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สู่การร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579) และในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีคุณลักษณะของคนไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยกำหนดไว้ในข้อ 4 มาตรฐานการอุดมศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐาน 5 ด้าน ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม มาตรฐานที่ 3 ด้านการบริการวิชาการ มาตรฐานที่ 4 ด้านศิลปะและวัฒนธรรมและความเป็นไทยและ มาตรฐานที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ

ในส่วนมาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน สถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างให้บัณฑิต (1.1) เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และความรอบรู้ด้านต่าง ๆ ในการสร้างสัมมาอาชีพ ความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเป็นผู้มีคุณธรรม ความเพียร

มุ่งมั่น มานะ บากบั่น และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ (1.2.) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก สามารถสร้างโอกาสและเพิ่มมูลค่าให้กับตนเอง ชุมชนสังคม และประเทศ และ (1.3) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องรู้คุณค่าและรักษาความเป็นไทย ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาคมโลก (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561)

เมื่อพิจารณาจากมาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ในข้อ (1.2.) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก

จะเห็นได้ว่าประกาศดังกล่าวได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตในด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก ประกาศของกระทรวง ศึกษาธิการดังกล่าวจึงมุ่งหวังให้สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตให้ได้ผลลัพธ์มีคุณลักษณะเป็นผู้ประกอบการได้เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว

สำหรับความเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง ความสามารถ ความเต็มใจ แรงบันดาลใจ รวมถึงการมีแรงจูงใจที่มากเพียงพอที่จะเริ่มต้นธุรกิจใหม่และบริหารจัดการธุรกิจโดยการระดมทุนและหาผู้ร่วมก่อตั้งธุรกิจ โดยพร้อมยอมรับความเสี่ยง และมีเป้าประสงค์ของการบริหารจัดการธุรกิจเพื่อหวังผลกำไร (Navavongsathian, & Rungruang, 2020; Audretsch, et al., 2012) นอกจากนี้ ยังหมายถึงรวมถึงความสามารถในการค้นหาและใช้โอกาสในการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้และสนับสนุนการสร้างธุรกิจใหม่โดยใช้นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาต่อยอดเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อีกด้วย (Scott and Venkatraman, 2000)

ในมิติของการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในการที่จะมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตเพื่อให้ออกไปเป็นผู้ประกอบการ จำเป็นต้องทำความเข้าใจบริบททั้งทางด้านสภาพแวดล้อมภายในสภาพแวดล้อมภายใน รวมทั้งปัจจัยความเป็นปัจเจกบุคคล ปัจจัยทางจิตวิทยาของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาอีกด้วย

งานวิจัยในต่างประเทศที่ทำการศึกษเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาจบไปเป็นบัณฑิตแล้วไปเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จพบว่า ผู้ประกอบที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มีแรงจูงใจที่สำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ (Stefanovic et al., 2010) มีความปรารถนาส่วนตัวและความเต็มใจที่จะเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการในขณะที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อจบไปเป็นผู้ประกอบการ (Pangsestun, et al., 2014) การมีสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่บ่มเพาะให้เป็นผู้ประกอบการและการมีที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำในการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ (Aziz et al., 2013) ความต้องการมีอาชีพที่อิสระและเป็นเจ้านายของตนเอง (Kumar & Kalyani, 2011)

ในงานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาว่าสำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยการศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา โดยจะทำการศึกษาเฉพาะนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนทั้งที่มีการก่อตั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบัน อยู่ระหว่างการก่อตั้ง หรือไม่มีศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้

เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่มีความหลากหลายและความสามารถในการเป็นตัวแทนประชากรที่มีลักษณะบริบทที่แตกต่างกันได้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

3. ทบทวนวรรณกรรม

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 มุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศ มีความพร้อมทางกาย ใจ สติปัญญา และทักษะศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม เคารพกฎหมาย มีภาวะผู้นำ รู้รักคุณค่าความเป็นไทยและรู้บริบทสากล โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิต สร้างวิถีการเรียนรู้ของคนไทย ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สู่การร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีคุณลักษณะของคนไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยกำหนดไว้ในข้อ 4 มาตรฐานการอุดมศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐาน 5 ด้าน ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม มาตรฐานที่ 3 ด้านการบริการวิชาการ มาตรฐานที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทยและมาตรฐานที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ

ในส่วนมาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน สถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างให้บัณฑิต (1.1) เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และความรอบรู้ด้านต่างๆ ในการสร้างสัมมาอาชีพ ความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเป็นผู้มีคุณธรรม ความเพียร มุ่งมั่น มานะ บากบั่น และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ (1.2.) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก สามารถสร้างโอกาสและเพิ่มมูลค่าให้กับตนเอง ชุมชนสังคม และประเทศ และ (1.3) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องรู้คุณค่าและรักความเป็นไทย ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาคมโลก (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561)

เมื่อพิจารณาจากมาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ในข้อ (1.2.) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก จะเห็นได้ว่าประกาศดังกล่าวได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตในด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก ประกาศของกระทรวงศึกษาดังกล่าวจึงมุ่งหวังให้สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตให้ได้ผลลัพธ์เป็นผู้ประกอบการได้เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว

สำหรับความเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง ความสามารถ ความเต็มใจ แรงบันดาลใจ รวมถึงการมีแรงจูงใจที่มากเพียงพอที่จะเริ่มต้นธุรกิจใหม่และบริหารจัดการธุรกิจโดยการระดมทุนและหาผู้ร่วมก่อตั้ง

ธุรกิจ โดยพร้อมยอมรับความเสี่ยง และมีเป้าประสงค์ของการบริหารจัดการธุรกิจเพื่อหวังผลกำไร (Audretsch, et al., 2002) นอกจากนี้ ยังหมายความว่ารวมถึงความสามารถในการค้นหาและใช้โอกาสในการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้และสนับสนุนการสร้างธุรกิจใหม่โดยใช้นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาต่อยอดเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อีกด้วย (Scott and Venkatraman, 2000)

ผู้ประกอบการเป็นหนึ่งในอาชีพอิสระและเป็นทางเลือกของนักศึกษาและบัณฑิตในยุค 4.0 จากการสำรวจของ NIDA Poll ภายใต้หัวข้อ “เด็กไทยในยุค ไทยแลนด์ 4.0” โดยทำสำรวจระหว่างวันที่ 8 – 10 มกราคม 2561 โดยสอบถามความคิดเห็นจากประชาชนทั่วประเทศ กระจายทุกภูมิภาค ระดับการศึกษา และอาชีพ รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,250 หน่วยตัวอย่าง เกี่ยวกับเด็กไทยในยุค ไทยแลนด์ 4.0 การสำรวจใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยความน่าจะเป็นจากบัญชีรายชื่อฐานข้อมูลตัวอย่างหลัก (Master Sample) ของ “นิต้าโพล” ด้วยวิธีแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งชั้นภูมิตามภูมิภาค จากนั้นในแต่ละภูมิภาคสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 95.0 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error: S.E.) ไม่เกินร้อยละ 1.4 เมื่อถามถึงอาชีพในฝันที่เด็กและเยาวชนอยากเป็นในยุคไทยแลนด์ 4.0 (5 อันดับแรก) พบว่า ส่วนใหญ่ อันดับ 1 ร้อยละ 20.62 ระบุว่าเป็น อาชีพส่วนตัว / อิสระ รองลงมา อันดับ 2 ร้อยละ 11.34 ระบุว่าเป็น อาชีพครู/อาจารย์ อันดับ 3 ร้อยละ 9.28 ระบุว่าเป็น อาชีพแพทย์/พยาบาล รับราชการทหาร และวิศวกร/สถาปนิก/นักออกแบบดีไซน์ ในสัดส่วนที่เท่ากัน อันดับ 4 ร้อยละ 7.22 ระบุว่าเป็น อาชีพตำรวจ และนักธุรกิจ ในสัดส่วนที่เท่ากัน และอันดับ 5 ร้อยละ 5.15 ระบุว่าเป็น อาชีพรับราชการ (ไม่ระบุสาขา) และนักบัญชี/การเงิน/ธนาคาร/การตลาด ในสัดส่วนที่เท่ากัน (Nidapoll, 2561) ซึ่งอาชีพลำดับแรกที่เด็กไทยในยุค 4.0 มีความต้องการเป็นมากที่สุดคืออาชีพส่วนตัว/ อิสระ ซึ่งหมายถึงการเป็น “เจ้านาย” ตัวเองหรือการเป็นผู้ประกอบการ แต่ที่น่าสนใจกว่าผลการสำรวจก็คืออะไรคือปัจจัยที่ทำให้ “เด็กไทยในยุค ไทยแลนด์ 4.0” สนใจอยากจะเป็นผู้ประกอบการ

ทฤษฎีและการพัฒนาสมมติฐาน

ทฤษฎีความรู้ทางสังคมอ้างอิงถึงทฤษฎีการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้เชิงสังเกตของบุคคลตามรูปแบบและความสามารถของตัวเอง (Beauchamp et al.,2019) ทฤษฎีนี้มีข้อสังเกตว่าบุคคลถูกจูงใจในผลลัพธ์แห่งความสำเร็จจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายของตนเองด้วยทักษะและความสามารถของตนเองที่มีอยู่ (Lim et al,2020, Wu et al.,2020) การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการช่วยให้เข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคลเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียน กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ผ่านการคิดและการกระทำในกิจกรรมการเป็นผู้ประกอบการ ทิศทาง ความคิดที่โน้มเอียงการเป็นตัวของตัวเองในฐานะผู้ประกอบการ ทฤษฎีความรู้ทางสังคมใช้อธิบายว่าทำไมนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ได้รับการศึกษาและการบ่มเพาะให้เกิดจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ ชุมความเชื่อและความคิด และความคิดสร้างสรรค์ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงทั้งความคิดและความรู้ ทักษะความสามารถที่จะได้รับการพัฒนาให้ไปเป็นผู้ประกอบการที่ดีและประสบความสำเร็จหลังจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย(Yuan et al.,2020) นอกจากนี้ผลการศึกษาที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้เชื่อว่าการมุ่งเน้นไปที่การศึกษาความรู้ทั่วไปมีความสำคัญต่อการพัฒนาความก้าวหน้าในภาพรวมและการวางโปรแกรมความเป็นผู้ประกอบการเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของแต่ละบุคคล (Liguori, et al., 2018) ซึ่งจากมุมมองของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมบุคคลจากถูกสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านช่องทางหลายระดับที่แตกต่างกันและสร้างเสริมทักษะและองค์ความรู้ของพวกเขาเหล่านั้นเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ (Oo, et al.,2018) ดังนั้น การศึกษา

ความเชื่อ ความคิดสร้างสรรค์ แรงจูงใจจะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของบุคคล และเสริมสร้างระดับความเชื่อมั่นที่จะสามารถแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ และสร้างสรรค์โอกาสใหม่ ๆ ทางธุรกิจ เพื่อไปสู่การสร้างธุรกิจใหม่ (Chia and Liang, 2016)

การศึกษาและความเชื่อของผู้ประกอบการ

มหาวิทยาลัยหลาย ๆ แห่งให้การศึกษา โดยจัดหาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมทั้งการฝึกทักษะด้านการวางแผนและการจัดการการตลาด การให้ลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งด้านกฎหมายและการจัดการการเงินซึ่งบางครั้งผู้จบการศึกษาที่กำลังเข้าสู่การเริ่มต้นธุรกิจใหม่ (Startup) ได้รับการศึกษาหาความรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบโมเดลธุรกิจด้วยตัวของพวกเขาเอง (Sihombing & Rachmawati, 2015) การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรู้และสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับนักศึกษาที่ได้รับการบ่มเพาะสู่การเริ่มต้นธุรกิจ (Startup) ในรั้วมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทรัพยากรทางความรู้ปัญญาประดิษฐ์และกลไกของการสร้างและให้ได้สัมผัสอย่างลึกซึ้งในองค์ความรู้และทักษะเพื่อถ่ายทอดสู่นักศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ (Shapero & Sokol, 1982) นอกจากนี้ Krueger et al. (2000) เห็นว่านอกจากความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเป็นผู้ประกอบการ ความเชื่อหรือชุดความคิดในตัวบุคคลยังเป็นปัจจัยเสริมสร้างด้านจิตวิทยาในความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จแล้ว ระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายยังเป็นการส่งเสริมความเชื่อหรือชุดความคิด การสร้างเสริมความตั้งใจในการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ (Startup) ด้วย และเพื่อที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในตัวแสดงในระบบนิเวศที่ประกอบด้วย นักศึกษา การให้ความรู้ การเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ความเชื่อหรือชุดความคิดเป็นปัจจัยทางจิตวิทยา ผู้ประกอบการเพื่อการบ่มเพาะที่ทำให้ให้นักศึกษาให้เกิดความมุ่งมั่นในการเป็นผู้ประกอบการและการเริ่มต้นธุรกิจใหม่อีกด้วย (Ramoglou et al., 1982) นอกจากนี้ผลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยของ Navavongsathian and Rungruang (2019) พบว่าความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ แรงจูงใจ ความสำเร็จ และความมุ่งมั่นมีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

แรงจูงใจการเป็นผู้ประกอบการ

การศึกษาของ Kuratko and Hodgetts (1997) โดยศึกษาความสัมพันธ์ของผู้ที่จบการศึกษากับการเป็นผู้ประกอบการพบว่า ปัจจัยจูงใจมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การได้รับผลลัพธ์จากการทำงานและการทุ่มเทให้กับธุรกิจตัวเองคือ “ทุ่มเทมาก ได้รับผลตอบแทนกลับมา” ปัจจัยลำดับต่อมาคือ ความเป็นอิสระ ความเป็นส่วนตัว และเชื่อว่าทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิตมากกว่าตามลำดับ นอกจากนี้ Swierczek and Thai (2003) ได้ศึกษาผู้ประกอบการรุ่นใหม่ชาวเวียดนามในธุรกิจที่เริ่มต้นใหม่ (Startup) พบว่า ประเด็นความท้าทายและการมุ่งสัมฤทธิ์ผลของการประกอบการเป็นสิ่งจูงใจสำคัญที่มีอิทธิพลมากกว่าความจำเป็นและความมั่นคงในงาน ปัจจัยด้านการเป็นผู้ประกอบการที่ Bewayo (1995) ทำการศึกษาผู้ประกอบการในประเทศยูกันดา พบว่าปัจจัยที่ทำให้คนรุ่นใหม่มุ่งเป็นผู้ประกอบการได้แก่ “ความสามารถในการทำเงิน (making money)” เป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุด

ความคิดสร้างสรรค์ผู้ประกอบการ

นอกจากปัจจัยจูงใจแล้ว อีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวแปรสำคัญในการทำให้นักศึกษาหรือคนรุ่นใหม่สนใจเข้ามาเป็นผู้ประกอบการได้แก่ ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาของ Stewart and Roth (2007); Collins, Hanges and Locke (2004); Begley and Boyd (1987); Ahmed (1985); Lachman

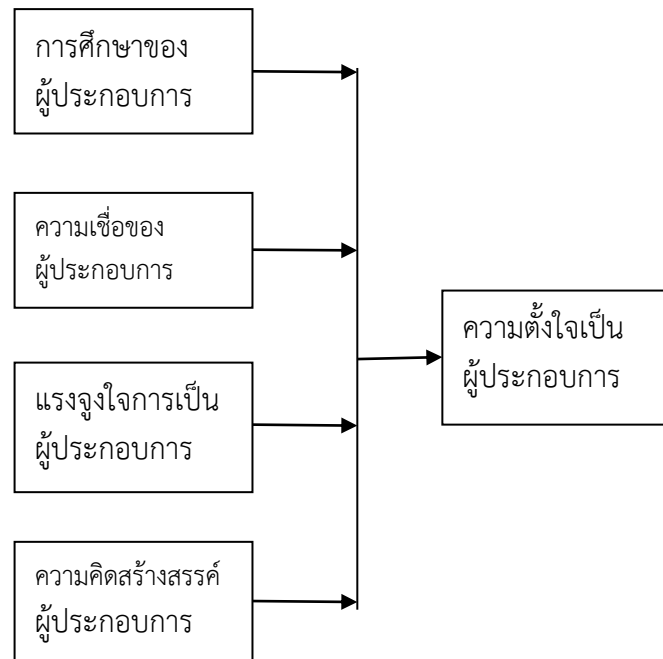
(1980) พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการมีทักษะในเชิงการประกอบการที่ดีและพัฒนาบุคลิกภาพความเป็นผู้ประกอบการที่มีความแตกต่างทั้งในมิติของการตัดสินใจและการสร้างธุรกิจใหม่ ผู้ประกอบการที่เข้าสู่การเริ่มต้นและการสร้างธุรกิจใหม่ จำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะสร้างความสำเร็จให้กับตนเองและธุรกิจ โดยทัศนคติ แรงบันดาลใจ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบการเป็นจิตวิญญาณสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของกระบวนการทางองค์ความรู้ส่วนบุคคลและสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่และใช้ความคิดให้เป็นประโยชน์ผ่านข้อมูลที่เหมาะสมและความรู้ นอกจากนี้ความคิดสร้างสรรค์ถูกกำหนดเป็นความสามารถและทักษะของบุคคลซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาได้อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเป็นผู้ประกอบการและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Sihombing & Rachmawati, 2015) งานวิจัยของ Mohamad et al. (2015) ซึ่งได้เก็บตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยในปากีสถานจำนวน 390 คน ซึ่งผลการศึกษาพบว่าความคิดสร้างสรรค์มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความคิดสร้างสรรค์ แรงบันดาลใจกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยที่มีอยู่ในตัวของผู้ประกอบการที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จในช่วงอายุของตนเอง การแสวงหาความรู้และทักษะสำคัญที่จำเป็นในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ความคิดในการสร้างสรรค์ธุรกิจใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากอุตสาหกรรมเป็นปัจจัยสำคัญต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและนำผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ (Linan, 2004) นอกจากนี้ทัศนคติส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ (Krueger et al., 2000) การรับรู้และบรรทัดฐานของสังคมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ในการเป็นผู้ประกอบการ (Shapero&Sokol, 1982) ความเป็นไปได้ในการเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จจากความคิดสร้างสรรค์ของตัวเองและความเชื่อมั่นในความสำเร็จมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและมุ่งสู่ความสำเร็จ (Linan, 2004; Ajzen, 1991; Shapero&Sokol, 1982; Krueger, et al., 2000) นอกจากนี้ผลการศึกษาของ Wu et al.(2020) พบว่าความคิดสร้างสรรค์ การศึกษา การอบรมเฉพาะในขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยส่งผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและความตั้งใจมุ่งสู่ความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการ

ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

ความตั้งใจหมายถึงความพยายามที่แสดงออกโดยปัจเจกบุคคลในการแสดงพฤติกรรมในรูปแบบที่มีความแน่นอนหรือการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ชัดเจน (Ajzen,1991) ความตั้งใจของบุคคลเป็นการพิจารณาตัวพยากรณ์ที่แข็งแกร่งที่สุดของความเป็นพฤติกรรมที่แท้จริงของบุคคลหนึ่ง เพื่อที่จะทำความเข้าใจอย่างชัดเจนในพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งซึ่งมีความสำคัญในบางขั้นตอนเพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความตั้งใจของบุคคลที่นำไปสู่การแสดงออกเกี่ยวกับพฤติกรรม ดังนั้น นักวิจัยหลายคนจึงได้ทำการศึกษารื่องดังกล่าวอย่างจริงจังว่าอะไรคือตัวกระตุ้นความตั้งใจของปัจเจกบุคคลในการแสดงพฤติกรรมที่แน่นอนในขอบเขตที่แตกต่างกัน (Mohamad, et.al, 2015; Mandan, et.al., 2013) การศึกษาความตั้งใจของนักวิจัยหลายคนได้มุ่งเน้นค้นหาว่าอะไรที่เป็นตัวชี้ว่าปัจเจกบุคคลที่มีความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ (Uygun, et.al., 2013) โดยได้ชี้ว่าการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ไม่ได้เป็นสิ่งบังเอิญแต่เป็น “การแสดงออกของความเป็นผู้ประกอบการ” ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความตั้งใจเป็นอย่างมาก (Wilson, et.al., 2007) ดังนั้นการเริ่มต้นธุรกิจใหม่จึงเป็นนิยามได้อย่างง่ายว่าเป็นความเจาะจงกับการเลือกอาชีพด้วยความตั้งใจ(Urban, 2010) นอกจากนี้ Krueger, Reilly and Carsrud (2000) ยังเห็นว่าการศึกษาคความตั้งใจของการเป็นผู้ประกอบการยังมีความสำคัญเพราะเป็นการอธิบายถึงรูปแบบของเหตุผลว่าทำไมจำนวนผู้ประกอบการที่มีความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจจึงเริ่มต้นจากความตั้งใจและความมุ่งมั่น

แรงจูงใจ การมุ่งที่ความสำเร็จประกอบกับการสร้างสมและบ่มเพาะความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการอย่างเต็มที่เพื่อเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการและเริ่มต้นธุรกิจใหม่(Ajzen, 1991;Mohamad et.al, 2015; Linan, 2004)

ผลการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้สร้างเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยนี้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ปรับปรุงจาก Jiatong et al., 2021; Navavongsathian & Rungruang, 2019; Mohamad et.al, 2015; Swierczek & Thai, 2003

4. ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการวิจัยเชิงปริมาณจะใช้วิธีการสำรวจ ด้วยการสร้างมาตรวัด ได้แก่ แบบสอบถาม โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมาตรวัดที่ดีต้องสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้ โดยจะต้องมีทั้งความเที่ยงตรง (Validity) และเชื่อถือได้ (Reliability) ในเชิงเนื้อหาตรงตามความสัมพันธ์กับเกณฑ์และตรงตามมโนทัศน์

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะเริ่มต้นจากการสร้างมาตรวัดที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ตามเกณฑ์และตรงตามมโนทัศน์ ก่อนจะดำเนินการเก็บข้อมูล หลังจากนั้นเมื่อออกแบบข้อคำถามจากการตรวจสอบทบทวนรายการคำถามดีแล้ว ผู้วิจัยจะให้นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านการบ่มเพาะวิสาหกิจและการเป็นผู้ประกอบการ และผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและระเบียบวิธีการวิจัย จำนวนรวม 5 ท่านให้คำแนะนำและแก้ไขแบบสอบถามที่จะใช้เป็นมาตรวัดก่อนลงมือเก็บข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้มาตรวัดที่จะใช้วัดได้ในสิ่งที่ต้องการวัด ก่อนออกแบบสอบถามและก่อนการเก็บข้อมูล การทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดใช้สถิติทดสอบ Cronbach's Alpha หากผลการทดสอบมาตรวัดไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด (ค่าอัลฟาต่ำกว่า 0.60) ผู้วิจัยจะทำการเพิ่มข้อคำถามและ/หรือ ตัดข้อคำถาม และทำการทดสอบซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกระทั่งมาตรวัดมีความถูกต้องและเชื่อถือได้โดยใช้แบบสอบถามทั้งออนไลน์ทั้งนี้เพื่อให้ได้ตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการสำหรับงานวิจัยนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม

มาตรวัด	จำนวนข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา
การศึกษาของผู้ประกอบการ	4	.987
ความเชื่อของผู้ประกอบการ	4	.984
แรงจูงใจการเป็นผู้ประกอบการ	4	.984
ความคิดสร้างสรรค์ผู้ประกอบการ	3	.983
ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ	4	.987
Total	19	.985

จากตารางที่ 1 แสดงค่าของสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดที่ใช้ในงานวิจัยนี้ จากข้อคำถามจำนวนทั้งสิ้น 19 ข้อคำถาม โดยใช้แบบสอบถามที่มีโครงสร้างกับตัวอย่างจำนวน 40 ตัวอย่าง จากกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้สำหรับงานวิจัยนี้ได้แก่ นิสิตนักศึกษาจากเครือข่ายภาคกลางตอนล่าง จำนวนตัวอย่าง 40 ตัวอย่าง ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเชื่อถือได้หรือความสอดคล้องภายในของมาตรวัดที่ใช้ในการวิจัยนี้ มีค่าเฉลี่ยของสหสัมพันธ์คือค่าอัลฟาระหว่างค่า .983 ถึง .987 ส่วนข้อคำถามทั้ง 19 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค .985 ซึ่งถือว่ามาตรวัดที่ใช้เป็นแบบสอบถามในงานวิจัยนี้มีความเชื่อถือได้ในระดับที่สูง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นิสิตและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในภาครัฐและเอกชนสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบน จำนวน 44 สถาบัน โดยมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันแม่ข่าย ตามรายชื่อสถาบันอุดมศึกษาแม่ข่ายและสมาชิกเครือข่ายกลุ่มพัฒนาเครือข่ายอุดมศึกษาที่จำแนกโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง

1) ขนาดตัวอย่าง

ในการพิจารณาขนาดตัวอย่าง สำหรับการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝง (Causal Structure Models with Latent Variable) Hair Jr, et al (2010) ได้เสนอไว้ว่า ขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างต้องไม่ต่ำกว่า 100 ตัวอย่าง และมีสัดส่วนจำนวนเท่าของขนาดตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าเป็น 10-12 ตัวอย่างต่อ 1 พารามิเตอร์ โดยมีเงื่อนไขเพื่อกำหนดขนาดตัวอย่างต่ำสุดสำหรับการวิเคราะห์ กรณีตัวแปรแฝง ≤ 7 ตัวแปร และแต่ละตัวแปรแฝงวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ > 3 ตัวแปร ขนาดตัวอย่างต่ำสุดไม่ควรต่ำกว่า 150 ตัวอย่าง นอกจากนี้แล้ว นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ได้เสนอให้พิจารณาจากค่า Hoelter ว่าควรมีค่ามากกว่า 200 จึงจะถือว่ารูปแบบสมการมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นในงานวิจัยนี้จะใช้ตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง ซึ่งจะครอบคลุมตามเกณฑ์ดังกล่าว

ในงานวิจัยนี้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในภาครัฐและเอกชนสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบน จำนวน 44 สถาบัน เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างครบตามจำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง โดยการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมตามกฎโดยทั่วไปในการเลือกใช้ค่าระดับสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Alpha level) และค่าความผิดพลาดที่ยอมรับ

ได้ คืออัลฟา = 0.05 และค่าความผิดพลาดที่ยอมรับได้ เป็น 5% ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่เหมาะสม (Krejcie & Morgan, 1970) เนื่องจากในงานวิจัยนี้ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงได้กำหนดสัดส่วนประชากรที่ต้องการสุ่มไว้ที่ 20% หรือ 0.2 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 5% หรือ 0.05 โดยใช้สูตรการคำนวณจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้สูตร Cochran (2007) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 384 ตัวอย่างงานวิจัยนี้จะใช้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง ซึ่งจะครอบคลุมจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมตามสูตรของ Cochran (2007) ขณะเดียวกันก็จะได้ตัวอย่างขนาดใหญ่กว่าซึ่งมีข้อได้เปรียบในด้านของความน่าเชื่อถือและการเป็นตัวแทนประชากรตามแนวคิดของ Newman (1997)

2) เทคนิคในการสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยการเลือกตัวอย่างจากประชากรที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในภาครัฐและเอกชนสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบน จำนวน 44 สถาบันและเลือกตัวอย่างให้ครบตามจำนวนที่ต้องการโดยไม่มีกฎเกณฑ์ในการเลือกจำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

5. ผลการวิจัย

เพื่อเป็นการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ที่ว่าเพื่อศึกษาและวิเคราะห์การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis-EFA) โดยเลือกใช้ Common Factor Analysis วิธี Principle Axis Factoring (PAF) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

ตารางที่ 2 ค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) และ Barlett's Test of Sphericity ซึ่งค่า KMO มีค่า 0.876 และ Sig = .000<0.05 ซึ่งค่า $0 \leq KMO \leq 1$ มีค่าเข้าใกล้ 1 หมายถึง ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันมาก สามารถจัดกลุ่มเป็นปัจจัยได้ดีเพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยต่อไปได้ องค์ประกอบรวมสามารถอธิบายความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างตัวแปรได้ในระดับดี (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2563)

ตารางที่ 2 Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Barlett's Test of Sphericity

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)	0.876
Barlett's Test of Sphericity	
Approx.Chi-Square	786.67
df	412
Significant	.000

ตารางที่ 3 ค่าสถิติประเมินความตรงเชิงโครงสร้างของแบบจำลองเชิงประจักษ์

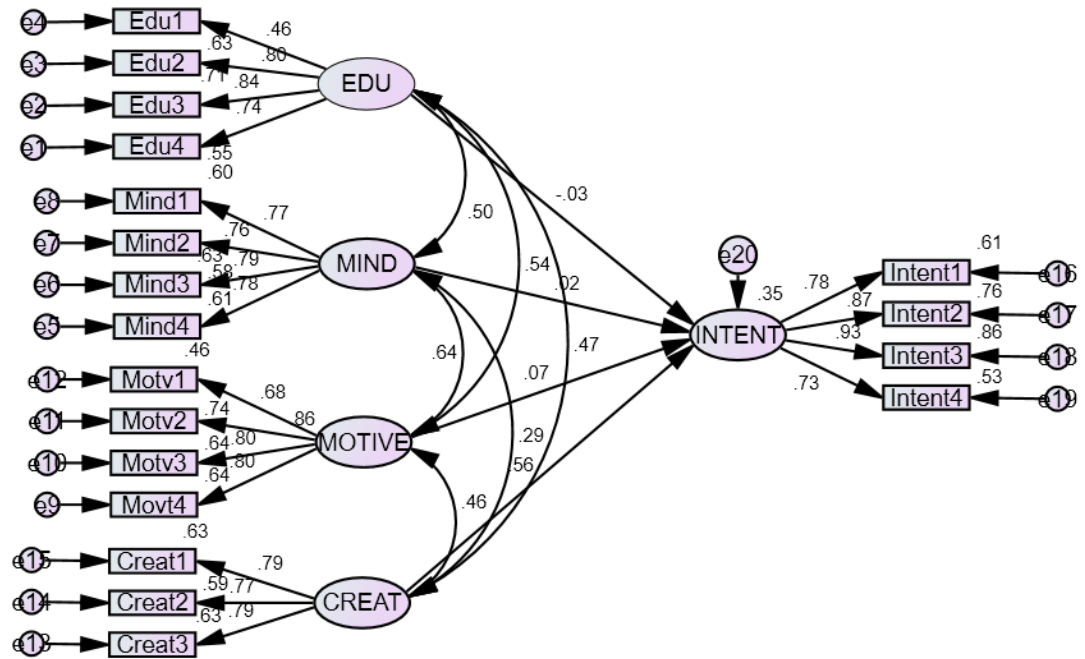
ค่าดัชนี	เกณฑ์มาตรฐาน	ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์
p-value	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.05 (Schumacker& Lomax,2010)	.059
$\chi^2 = 786.67$ df.= 412 ค่า χ^2 /df. = 1.909	ไม่ควรเกิน 2.0 (Schumacker& Lomax,2010)	1.909
CMIN/DF	น้อยกว่า 2.0 (Schumacker& Lomax,2010)	1.909
GFI	มากกว่า 0.95 (Kelloway,2015)	.997
TLI	มากกว่า 0.95 (Kelloway,2015)	.999
AGFI	มากกว่า 0.95 (Kelloway,2015)	.998
CFI	มากกว่า 0.95 (Kelloway,2015)	.993
RMSEA	น้อยกว่า 0.05 (Kelloway,2015)	.056

จากตารางที่ 3 ได้ค่า $\chi^2 = 786.67$ df.= 412 ค่า χ^2 /df. = 1.909, p-value = .056, CMIN/DF = 1.909 ซึ่งน้อยกว่า 2.0 มีระดับความสอดคล้องดี (Schumacker& Lomax, 2010) ซึ่งหมายถึงแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนั้นพบว่าค่า , GFI = .997, TLI = .999, AGFI= .998 และ CFI = .993 มีค่ามากกว่า 0.95 ทุกค่าแสดงว่ามีระดับความสอดคล้องดี (Kelloway,2015) และพบว่า RMSEA = .056 และ PCLOSE หรือ p-value = 0.000 จึงยอมรับสมมติฐานคือ RMSEA น้อยกว่า 0.05 (Kelloway,2015) สรุปได้ว่าค่าดัชนีตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานและอยู่ในระดับความสอดคล้องดี

ตารางที่ 4 HOELTER

Model	HOELTER 0.5	HOELTER 0.1
Default model	225	234

จากตารางที่ 4 ค่า HOELTER 0.5 ได้ค่า 225 ซึ่งมากกว่า 200 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในงานวิจัยนี้มีความเหมาะสมดี

$\chi^2 = 786.67$ df. = 412 ค่า $\chi^2/\text{df.} = 1.909$, p-value = .056, CMIN/DF = 1.909, GFI = .997, TLI = .999, AGFI = .998 และ CFI = .993, RMSEA = .056 ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ภาพที่ 2 แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างการศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดโดยพิจารณาจากค่า Standardized Regression Weights แสดงให้เห็นว่า

1. ค่าน้ำหนักปัจจัยมาตรฐานในภาพที่ 2 จะพบว่าน้ำหนักปัจจัย ได้แก่ ความเชื่อ การศึกษา แรงจูงใจ ความคิดสร้างสรรค์ เรียงตามลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ ความเชื่อของผู้ประกอบการ (.541) การศึกษาของผู้ประกอบการ (.505) แรงจูงใจ (.467) และ ด้านคิดสร้างสรรค์ (.459)
2. ค่าน้ำหนักปัจจัยด้านการศึกษาของผู้ประกอบการของตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว เรียงตามค่าน้ำหนักปัจจัยจากมากไปน้อย ดังนี้ การเรียนรู้ (.844) ทักษะ (.801) การเสริมสร้างประสบการณ์ (.744) และความรู้ (.630)
3. ค่าน้ำหนักปัจจัยด้านความเชื่อของตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว เรียงตามค่าน้ำหนักปัจจัยจากมากไปน้อย ดังนี้ ความต้องการเป็นเจ้านายตัวเอง (.791) ความมั่นคง (.784) ได้เป็นเจ้าของธุรกิจ (.767) รายได้ที่สูง (.760)
4. น้ำหนักปัจจัยด้านแรงจูงใจของตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว เรียงตามค่าน้ำหนักปัจจัยจากมากไปน้อย ดังนี้ ผลตอบแทน (.864) ความมั่นคง (.799) รายได้ที่สูง (.799) ความเป็นอิสระ (.740)

5. นำหนักปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ของตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว เรียงตามค่าน้ำหนักปัจจัยจากมากไปน้อย ดังนี้ การสร้างธุรกิจใหม่ ๆ ที่แตกต่าง (.792) การมุ่งสู่ความสำเร็จที่แตกต่าง (.792) และการสร้างสรรค์ธุรกิจใหม่ที่แตกต่างจากอุตสาหกรรม (.770)

ผลการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทยและผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของการศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทยที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อทดสอบค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของการศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทยและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปร การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทยและผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตัวแปรสังเกต	ตัวแปรผล	Estimate	S.E.	Z-test	p	R ²
X ₁ = การศึกษา (EDU)	Y = ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ	.312	.065	7.799	.000	.64
X ₂ = ความเชื่อ (MIND)		.232	.078	5.125	.000	
X ₃ = แรงจูงใจ (MOTIVE)		.227	.055	7.889	.000	
X ₄ = ความคิดสร้างสรรค์ (CREAT)		.443	.079	6.090	.022	

สรุปผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของ การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทยพบว่า

1. ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางมีค่าระหว่าง .459 ถึง .541 โดยปัจจัยด้านความสำเร็จมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางความเชื่อของผู้ประกอบการมากที่สุด (.541) รองลงมาคือการศึกษาของผู้ประกอบการ (.505) แรงจูงใจ (.467) และ ด้านคิดสร้างสรรค์ (.459) น้อยที่สุด

2. เมื่อพิจารณาค่า R² จากตารางที่ 6 พบว่าปัจจัยด้านความสำเร็จ ด้านแรงจูงใจ ด้านความรู้และทักษะ และด้านความมุ่งมั่นสามารถพยากรณ์ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้ร้อยละ 64

3. เมื่อพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าสัดส่วนระหว่างค่าไครสแควร์กับระดับองศาอิสระมีค่า 1.909 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2 ดัชนีวัดความกลมกลืน (CFI) มีค่า .993 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.95 ดัชนีวัดความเหมาะสมพอดีไม่อิงเกณฑ์ (TLI) มีค่า .999 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.95 ดัชนีวัด

ระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่า .998 ซึ่งมากกว่า .95 และดัชนีค่าความคาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่า .056 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 (Vanichbuncha, 2020)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และผลที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของ นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล	
	Y = ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ	
	Direct Effect	Total Effect
X ₁ = การศึกษา	.389	.389
X ₂ = ความเชื่อ	.441	.441
X ₃ = แรงจูงใจ	.264	.264
X ₄ = ความคิดสร้างสรรค์	.261	.261
สัมประสิทธิ์การทำนาย (R ²)	R ² = 0.64	

ผลการตรวจสอบอิทธิพลทางตรงอิทธิพลทางอ้อมและปัจจัยรวมของการศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทยพบว่า

1. ปัจจัยด้านความเชื่อมีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดต่อ การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทยโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .441 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

2. ปัจจัยด้านการศึกษาของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงรองลงมาต่อ การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทยโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .389 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

3. ปัจจัยด้านแรงจูงใจของผู้ประกอบการการศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อ การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทยโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .264 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

4. ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการการศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อ การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทยน้อยที่สุดโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .261 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

6. อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่องการศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยด้านความเชื่อของผู้ประกอบการมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือการศึกษาของผู้ประกอบการ แรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการและความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบการมีผลต่อการศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

การศึกษาและความเชื่อของผู้ประกอบการมีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งพบว่างานวิจัยของ Sihombing & Rachmawati (2015) ที่ได้เก็บข้อมูลในมหาวิทยาลัยหลาย ๆ แห่งที่ได้จัดหาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมทั้งการฝึกทักษะด้านการวางแผนและการจัดการการตลาด การให้ลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งด้านกฎหมายและการจัดการการเงิน สำหรับการเตรียมนักศึกษาให้จบเป็นบัณฑิตแล้วออกไปเป็นผู้ประกอบการ ผลการศึกษาพบว่าหากนักศึกษาและผู้กำลังจบการศึกษาที่กำลังเข้าสู่การเริ่มต้นธุรกิจใหม่ (Startup) ได้รับการบ่มเพาะความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการจะส่งผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาและผู้ที่กำลังจะจบการศึกษาอย่างมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Shapero & Sakol (1982) ที่ค้นพบว่าการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบโมเดลธุรกิจการส่งเสริมและพัฒนาความรู้และสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อการเริ่มต้นธุรกิจ (Startup) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทรัพยากรทางเช่าวิญญูญาประดิษฐ์และกลไกของการสร้างและให้ได้สัมผัสอย่างลึกซึ้งในองค์ความรู้และทักษะเพื่อถ่ายทอดสู่ นักศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ ส่วน Krueger et al.(2000) เห็นว่านอกจากความรู้และทักษะที่เป็นปัจจัยเสริมสร้างด้านจิตวิทยาในความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จแล้ว ระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย ยังเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความตั้งใจในการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ (Startup) ด้วย รวมทั้งการให้ความรู้ การเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ จิตวิทยาผู้ประกอบการเพื่อการบ่มเพาะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ให้นักศึกษาให้เกิดความมุ่งมั่นในการเป็นผู้ประกอบการและการเริ่มต้นธุรกิจใหม่อีกด้วย (Ramoglou et al., 2016)

ส่วนปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีอิทธิพลต่อตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kuratko and Hodgetts (1997) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยจูงใจมีความสำคัญมากที่สุด โดยปัจจัยจูงใจที่สำคัญในความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการคือ “การทุ่มเทมาก ได้รับผลตอบแทนกลับมา” และยังสอดคล้องกับการศึกษาของSwierczek and Thai (2003) โดยพบว่า ประเด็นความท้าทายและการมุ่งสัมฤทธิ์ผลของการประกอบการเป็นสิ่งจูงใจสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ Bewayo (1995) ยังพบว่าปัจจัยที่ทำให้คนรุ่นใหม่มุ่งเป็นผู้ประกอบการได้แก่ “ความสามารถทำเงิน (making money)” เป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการเช่นเดียวกัน

ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Stewart and Roth (2007); Ahmed (1985) พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการมีทักษะในเชิงการประกอบการที่ดีและพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้ประกอบการที่มีความแตกต่างทั้งในมิติของการตัดสินใจและการสร้างธุรกิจใหม่ ผู้ประกอบการ

ที่เข้าสู่การเริ่มต้นและการสร้างธุรกิจใหม่ จำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะสร้างความสำเร็จให้กับตนเองและธุรกิจ โดยทัศนคติ แรงบันดาลใจ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบการเป็นจิตวิญญาณสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของกระบวนการทางองค์ความรู้ส่วนบุคคลและสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่และใช้ความคิดให้เป็นประโยชน์ผ่านข้อมูลที่เหมาะสมและความรู้ นอกจากนี้ความคิดสร้างสรรค์ถูกกำหนดเป็นความสามารถและทักษะของบุคคลซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาได้อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเป็นผู้ประกอบการและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Sihombing & Rachmawati, 2015) งานวิจัยของ Murad et al. (2021) ซึ่งได้เก็บตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยในปากีสถานจำนวน 390 คน ซึ่งผลการศึกษพบว่าความคิดสร้างสรรค์มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความคิดสร้างสรรค์ แรงบันดาลใจกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

7. ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้พบว่า การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยปัจจัยด้านความเชื่อของผู้ประกอบการมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือการศึกษาของผู้ประกอบการ แรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการและความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบการมีผลต่อการศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการศึกษาและความเชื่อของผู้ประกอบการ

สถาบันการศึกษาควรอบรมบ่มเพาะความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาเกี่ยวกับความรู้ด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมทั้งการฝึกทักษะด้านการวางแผนและการจัดการการตลาด การให้ลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งด้านกฎหมายและการจัดการการเงิน สำหรับการเตรียมนักศึกษาให้จบเป็นบัณฑิตแล้วออกไปเป็นผู้ประกอบการ จัดกิจกรรมที่ให้ความรู้และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบโมเดลธุรกิจการส่งเสริมและพัฒนาความรู้และสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อการเริ่มต้นธุรกิจ (Startup) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทรัพยากรทางเข้าปัญหาประดิษฐ์และกลไกของการสร้างและให้ได้สัมผัสอย่างลึกซึ้งในองค์ความรู้และทักษะเพื่อถ่ายทอดสู่นักศึกษา การสร้างเสริมความรู้และทักษะที่เป็นปัจจัยเสริมสร้างด้านจิตวิทยาในความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ จัดให้เกิดระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายยังเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความตั้งใจในการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ (Startup) รวมทั้งการให้ความรู้ การเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ จิตวิทยาผู้ประกอบการเพื่อการบ่มเพาะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักศึกษาให้เกิดความมุ่งมั่นในการเป็นผู้ประกอบการและการเริ่มต้นธุรกิจใหม่

นอกจากนี้สถาบันการศึกษาอาจจะ Entrepreneur Academic โดยโครงการนี้ช่วยให้นักศึกษาที่สนใจเป็นผู้ประกอบการมีเครื่องมือ แหล่งข้อมูล และเครือข่ายในการเสริมสร้างศักยภาพในการสร้างความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติงานจริงในการเป็นผู้ประกอบการรวมทั้งมีโอกาสทัศนศึกษาพูดคุยกับผู้ประกอบการที่ฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ จนสามารถเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ตลอดจนมีที่ปรึกษาให้นักศึกษาในการฝึกเป็นผู้ประกอบการ จนนักศึกษามีเชื่อมั่นในการเป็นผู้ประกอบการในอนาคต

2. ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษาควรให้การบ่มเพาะนักศึกษาโดยกระตุ้นให้มองเห็นว่าผลลัพธ์จากการทำงานและการทุ่มเทให้กับธุรกิจตัวเองคือ “ทุ่มเทมาก ได้รับ

ผลตอบแทนกลับมา” และชี้ให้เห็นว่าการเป็นผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่มีความเป็นอิสระ ความเป็นส่วนตัว และเชื่อว่าจะทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ให้นักศึกษามองเห็นถึงประเด็นความท้าทายและการมุ่งสัมฤทธิ์ผลของการประกอบการเป็นสิ่งจูงใจสำคัญ และกระตุ้นให้เห็นว่าการเป็นผู้ประกอบการจะทำให้คนรุ่นใหม่กลายเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถทำเงินได้ไม่ยากนัก

3. ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์

สถาบันการศึกษาควรกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดการมีทักษะในเชิงการประกอบการที่ดีและพัฒนาบุคลิกภาพความเป็นผู้ประกอบการที่มีความแตกต่างทั้งในมิติของการตัดสินใจ และการสร้างธุรกิจใหม่ ผู้ประกอบการที่เข้าสู่การเริ่มต้นและการสร้างธุรกิจใหม่ จำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะสร้างความสำเร็จให้กับตนเองและธุรกิจ โดยทัศนคติ แรงบันดาลใจ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบการเป็นจิตวิญญาณสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของกระบวนการทางองค์ความรู้ส่วนบุคคลและสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่และใช้ความคิดให้เป็นประโยชน์ผ่านข้อมูลที่เหมาะสมและความรู้เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์ถูกกำหนดเป็นความสามารถและทักษะของบุคคล ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเป็นผู้ประกอบการและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ความคิดสร้างสรรค์ยังมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความคิดสร้างสรรค์ แรงบันดาลใจกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

8. เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2563). การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579. ค้นจาก <https://www.kanpeo.go.th/wp-content/uploads/2017/10-2560-2579.pdf>
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานการอุดมศึกษา 2561. ค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/E/199/T19.PDF>
- สำนักประสานและส่งเสริมกิจการอุดมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2564). รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาแม่ข่ายและสมาชิกเครือข่ายกลุ่มพัฒนาเครือข่ายอุดมศึกษา.
- Ahmed, S. U. (1985). Nach, risk-taking Propensity, Locus of Control and Entrepreneurship. Personality and Individual Differences. 6(6), 781-782.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. Organizational Behavior and Human Decision Processes. 50(2), 179-211.
- Audretsch, D. B., Bozeman, B., Combs, K. L., Feldman, M., Link, A. N., Siegel, D. S. & Wessner, C. (2002). The Economics of Science and Technology. The Journal of Technology Transfer. 27(2), 155-203.
- Aziz, N., Friedman, B. A., Bopieva, A., & Keles, I. (2013). Entrepreneurial Motives and Perceived Problems : An Empirical Study of Entrepreneurs in Kyrgyzstan. International Journal of Business. 18(2), 163-176.

- Beauchamp, M. R., Crawford, K. L., & Jackson, B. (2019). Social Cognitive Theory and Physical Activity : Mechanisms of Behavior Change, Critique, and Legacy. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 110-117. doi: 10.1016/j.psychsport.2018.11.009
- Begley, T. M., & Boyd, D. P. (1987). Psychological Characteristics Associated with Performance in Entrepreneurial Firms and Smaller Businesses. *Journal of Business Venturing*. 2(1), 79-93.
- Bewayo, E. D. (1995). Uganda Entrepreneurs: Why Are They in Business. *Journal of Small Business Strategy*. 6(1), 67-78.
- Chia, C. C., & Liang, C. (2016). Influence of Creativity and Social Capital on the Entrepreneurial Intention of Tourism Students. *Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation*. 12(2), 151-168. doi: 10.7341/20161227
- Cochran, W. G. (2007). *Sampling Techniques* (3rd ed.). New York : John Wiley & Sons.
- Collins, C. J., Hanges, P. J., & Locke, E. A. (2004). The Relationship of Achievement Motivation to Entrepreneurial Behavior: A Meta-analysis. *Human Performance*. 17(1), 95-117.
- Hair Jr., J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. (7th ed). Pearson Education, Upper Saddle River.
- Jiatong, W., Murad, M., Bajun, F., Tufail, M. S., Mirza, F., & Rafiq, M. (2021). Impact of Entrepreneurial Education, Mindset, and Creativity on Entrepreneurial Intention: Mediating Role of Entrepreneurial Self-Efficacy. *Frontiers in Psychology*, 3366. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.724440>
- Kumar, D., & Kalyani, B. (2011). Motivational Factors, Entrepreneurship and Education : Study with Reference to Women in SMEs. *Far East Journal of Psychology and Business*. 3(2), 14-35.
- Kelloway, E.K. (2015). *Using Mplus for Structural Equation Modeling : A Researcher's Guide*. CA : SAGE Publications.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Krueger Jr, N. F., Reilly, M. D., & Carsrud, A. L. (2000). Competing Models of Entrepreneurial Intentions. *Journal of Business Venturing*. 15(5-6), 411-432.
- Kuratko, D. F., & Hodgetts, R. M. (1995). *Entrepreneurship: A Contemporary Approach*. Ohio : South-Western Publishers.
- Liguori, E. W., Bendickson, J. S., & McDowell, W. C. (2018). Revisiting Entrepreneurial Intentions: a Social Cognitive Career Theory Approach. *International Entrepreneurship and Management Journal*. 14(1), 67-78. doi: 10.1007/s11365-017-0462-7

- Lim, J. S., Choe, M. J., Zhang, J., & Noh, G. Y. (2020). The Role of Wishful Identification, Emotional Engagement, and Parasocial Relationships in Repeated Viewing of Live-streaming Games: A Social Cognitive Theory Perspective. *Computers in Human Behavior*. 108, 106327.doi: 10.1016/j.chb.2020.106327
- Mandan, M., Hossein, S., & Furuzandeh, A. (2013). Investigating the Impact of Advertising on Customers' Behavioral Intentions: A Case of Agriculture Bank. *Business and Economic Research*. 3(1), 1-20.
- Mohamad, N., Lim, H. E., Yusof, N., & Soon, J. J. (2015). Estimating the Effect of Entrepreneur Education on Graduates' Intention to be Entrepreneurs. *Education+ Training*. 57(8/9), 874-890.
- Murad, M., Li, C., Ashraf, S. F., & Arora, S. (2021). The Influence of Entrepreneurial Passion in the Relationship between Creativity and Entrepreneurial Intention. *International Journal of Global Business and Competitiveness*. 16(1), 51-60. doi: 10.1007/s42943-021-00019-7
- Navavongsathian, A., & Rungruang, P. (2020). Entrepreneurial Intention of Students in Higher Education Institutions within the Network of the Upper Central Region of Thailand. *Humanities and Social Sciences Letters*. 8(3), 342-353. DOI: 10.18488/journal.73.2020.83.342.353
- Newman, W. L. (1997). *Social Research Methods*. Boston : Allyn and Bacon.
- Nidapoll. (2561) เด็กไทยในยุค ไทยแลนด์ 4.0. ค้นจาก <http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=576>
- Oo, P. P., Sahaym, A., Juasrikul, S., & Lee, S. Y. (2018). The Interplay of Entrepreneurship Education and National Cultures in Entrepreneurial Activity: A Social Cognitive Perspective. *Journal of International Entrepreneurship*. 16(3), 398-420.
- Ramoglou, S., & Tsang, E. W. (2016). A Realist Perspective of Entrepreneurship: Opportunities as Propensities. *Academy of Management Review*. 41(3), 410-434.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G., (2010). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. (3rd ed.). New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates.
- Shapero, A., & Sokol, L. (1982) The Social Dimensions of Entrepreneurship. In C. Kent., D. Sexton., & K. Vesper, (Eds.), *Encyclopaedia of Entrepreneurship*, 72-90.
- Sihombing, R., & Rachmawati, E. C. (2015). Understanding Motivational Actors Affecting Entrepreneurial Decision: A Comparison between Bandung Student Entrepreneurs and Student Non Entrepreneurs (Case Study for Bandung Institute of Technology Student). *Journal of Business and Management*. 4(6), 615-622.
- Stefanovic, I., Prokic, S., & Rankovic, L. (2010). Motivational and Success Factors of Entrepreneurs : the Evidence from a Developing Country. *Original Scientific Paper*. 28(2), 251-269.

- Stewart, W. H., & Roth, P. L. (2007). A Meta-analysis of Achievement Motivation Differences between Entrepreneurs and Managers. *Journal of Small Business Management*. 45(4), 401-421.
- Swierczek, F. W., & Thai, T. H. (2003). Motivation, Entrepreneurship and the Performance of SMEs in Vietnam. *Journal of Enterprising Culture*. 11(1), 47-68.
- Urban, B. (2010). A Gender Perspective on Career Preferences and Entrepreneurial Self-efficacy. *SA. Journal of Human Resource Management*. 8(1), 1-8.
- Uygun, R., & Kasimoglu, M. (2013). The Emergence of Entrepreneurial Intentions in Indigenous Entrepreneurs: The Role of Personal Background on the Antecedents of Intentions. *International Journal of Business and Management*. 8(5), 24-40.
- Wilson, F., Kickul, J., & Marlino, D. (2007). Gender, Entrepreneurial Self-efficacy, and Entrepreneurial Career Intentions : Implications for Entrepreneurship education. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 31(3), 387-406.
- Wu, Y. J., Liu, W. J., & Yuan, C. H. (2020). A Mobile-based Barrier-free Service Transportation Platform for People with Disabilities. *Computers in Human Behavior*. 107, 105776. doi: 10.1016/j.chb.2018.11.005
- Yuan, C. H., Wang, D., Mao, C., & Wu, F. (2020). An Empirical Comparison of Graduate Entrepreneurs and Graduate Employees Based on Graduate Entrepreneurship Education and Career Development. *Sustainability*. 12(24), 10563. doi: 10.3390/su122410563

การศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา
กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี

Studying the Need for Competency Development of Military Officers of the
Psychological Operations Battalion in Lopburi Province

ประภากร เพ็งวิภาส¹, วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง² และ มยุรี รัตนเสริมพงศ์³
Prapakorn Pangwiphas¹, Waraporn Subruangthong² and Mayuri Rattanasermpong³

Received October 29, 2021 & Revise November 22, 2021 & Accepted November 25, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับสมรรถนะและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรีและ 2) เปรียบเทียบความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มี 2 ตอนที่มีดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.91 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) การเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรีจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษาและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : 1. สมรรถนะ, 2. ข้าราชการทหาร, 3. กองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the level of competence and the need for competency development of military personnel of the Psychological Operations

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹ Master of Public Administration, Thepsatri Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา

² Advisor

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

³ Co-advisor

Regiment; Psychological Operations Battalion and 2) to compare the need for competency development of military personnel of the Psychological Operations Regiment Psychological Operations Battalion Lopburi Province Classified by Personal Factors. The sample group used in this research were military personnel of the Psychological Operations Regiment. The research instrument was a questionnaire which consisted of 2 parts with a consistency index between question and content between 0.67-1.00, confidence value 0.91. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and one-way analysis of variance. The results of the research were as follows: 1) The competency of military officers of the Psychological Operations Regiment Psychological Operations Battalion Lopburi The overall and individual aspects are at a high level. As for the needs for the development of the competency of the military officers of the Psychological Operations Battalion Psychological Operations Battalion Lopburi. The overall and individual aspects were at a high level and 2) a comparison of the need for competency development of military personnel of the Psychological Operations Company. Found that Psychological Operations Battalion Lopburi Province classified by age, education level and duration of work in general, no difference.

Keywords : 1. Competency, 2. Military Officer, 3. Psychological Operations Regiment

1. บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลสมัยใหม่ ได้ให้ความสำคัญกับ สมรรถนะ (Competency) โดยมองว่า สมรรถนะเป็นปัจจัยชี้วัดศักยภาพ หรือวัดความสามารถของบุคคล โดยแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะหรือขีดความสามารถในการทำงาน เกิดขึ้นช่วงต้นศตวรรษที่ 1970 เกิดจากการศึกษาวิจัยว่าทำไมบุคลากรในตำแหน่งเดียวกันมีผลงานต่างกับของ David C McClelland นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา (สุกัญญา รัชมิโชติ, 2548 : 1) ได้กล่าว สมรรถนะว่า เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความโดดเด่น โดยเป็นผลมาจากการบุคคลนั้น ได้รู้ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ที่ทำให้สามารถสร้างผลงานได้ เติบโตก้าวหน้าเพื่อนร่วมงานในองค์กร ในแต่ละตำแหน่งงานมักไม่เหมือนกันแต่มีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นพฤติกรรมในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของงาน กล่าวคือ เป็นพฤติกรรมในการทำงาน ของบุคคลให้เกิดผลงานที่โดดเด่น โดยที่บุคคลต้องมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ จึงจะทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เรียกว่า สมรรถนะ ยกตัวอย่างเช่น นักการทูต จำเป็นต้องมีความรู้ในด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง ภาษา และอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนที่เป็นความรู้ ทักษะ ความสามารถ ตามตำแหน่งที่ได้รับ แต่นักการทูตที่มีผลปฏิบัติงานโดดเด่น พบว่าต้องมีความเข้าใจระหว่างบุคคลด้านวัฒนธรรม มีความรู้รวดเร็วด้านการเมืองมีความคาดหวังทางบวกกับผู้อื่น สิ่งนี้เรียกว่า สมรรถนะ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2550 : 4) ดังนั้น ความรู้ ทักษะ ความสามารถเป็นพื้นฐานที่ทำให้บุคคลปฏิบัติงานได้และสมรรถนะเป็นส่วนที่บุคคลนั้นปฏิบัติงานได้โดดเด่นมาตรฐาน กำหนดตำแหน่งที่ ก.พ.จัดทำตามมาตรา 48 แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ให้กำหนดตำแหน่งเป็นประเภทและสายงานตามลักษณะงานและจัดตำแหน่งในประเภทเดียวกันที่มีคุณภาพของงานเท่ากัน

โดยประมาณเป็นระดับเดียวกัน โดยคำนึงถึงลักษณะหน้าที่ความรับผิดชอบคุณภาพงานและคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งเพื่อการบริหารทรัพยากรบุคคลดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและข้าราชการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 (3) แห่งพระราชบัญญัติตามระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ก.พ. จึงกำหนดมาตรฐานด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อให้ส่วนราชการใช้เป็นแนวทางในการนำเดินการกำหนดความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งขึ้น รวมทั้งสมรรถนะของกำลังพลซึ่งหมายถึง กลุ่มของทักษะ ความรู้ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม คุณลักษณะและทัศนคติที่ทหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์การหรือกองทัพ อีกนัยหนึ่งสมรรถนะหรือขีดความสามารถ (Competency) อาจหมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในตัวบุคคลซึ่งถือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้บรรลุถึงความ ต้องการของงานภายใต้ปัจจัยสภาพแวดล้อมขององค์การ และทำให้บุคคลมุ่งมั่นสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ ในเรื่องของการได้มาของกำลังพลทางทหารของประเทศไทย

ทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา เป็นหน่วยทหารหน่วยหนึ่งของ กองทัพบก มีภารกิจหลัก คือ ปฏิบัติการจิตวิทยาเพื่อสนับสนุนการรบ ปฏิบัติงานจิตวิทยาเพื่อสนับสนุน มาตรการความมั่นคง เสริมการปฏิบัติและธรรมาภิบาลด้านการปฏิบัติการจิตวิทยา ปฏิบัติงานทางจิตวิทยาด้วยการ ฉายภาพยนตร์ การกระจายเสียงทางสถานีวิทยุดนตรี และการแสดงเป็นสื่อโฆษณา วิเคราะห์และกำหนดแนว โฆษณา สนับสนุนโครงการช่วยเหลือประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบให้การ ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เราในเรื่องการปฏิบัติการจิตวิทยาการต่อต้าน หรือตอบโต้โฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายตรงข้าม ปฏิบัติการข่าวสนับสนุนการรบและรักษาความมั่นคง ให้แก่ ทบ. กระทรวงกลาโหมและกองทัพบกมีการ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างให้มีความทันสมัย และการพัฒนาการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงด้านค่าตอบแทนกำลังพล เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อม ทั้งจากภายในและภายนอก ประเทศนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการเกษียณอายุราชการก่อน กำหนดในช่วงที่ผ่านมา ที่มีเป้าหมายลดกำลัง พลที่สูงอายุซึ่งต้องใช้งบประมาณค่าตอบแทนที่สูง ทดแทนด้วย กำลังพลบรรจุใหม่ซึ่งใช้งบประมาณ ค่าตอบแทนที่น้อยกว่า ทำให้หน่วยต่างๆ มีกำลังพลที่เข้าร่วมโครงการ เกษียณอายุก่อนกำหนดมาก และได้มี การเลื่อนกำลังพลขึ้นทดแทนในตำแหน่งที่ว่าง แล้วรับบรรจุกำลังพลใหม่ ทดแทนในตำแหน่งที่ว่างขึ้นต่ำสุด ของทุกหน่วย หรือในตำแหน่งพนักงานราชการ ในการบรรจุกำลังทดแทน และได้รับอนุมัติให้สอบคัดเลือก บรรจุกำลังพลใหม่ทดแทน โดยกำลังพลที่ผ่านการสอบคัดเลือกเหล่านี้ได้มา จากทหารกองหนุนหรือบุคคล ทั่วไปที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กองทัพบกกำหนด ซึ่งกำลังพลดังกล่าวนี้ มีความรู้ ความสามารถในทางการศึกษา ตามคุณวุฒิของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ยังไม่มีความพร้อมพื้นฐานด้าน การทหารตามระเบียบกองทัพบกที่ เหมาะสมในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ต้องมีสมรรถนะ กำลังพลให้มีความ พร้อมพื้นฐานตามระเบียบกองทัพบก ตามความจำเป็นเบื้องต้นอย่างเพียงพอและให้เร็วขึ้น โดยใช้การบูรณาการทรัพยากรภายในหน่วยเอง ผู้วิจัยจึง มีแนวความคิดที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาสมรรถนะกำลังพลของ กองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพัน ปฏิบัติการจิตวิทยา

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อย ปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นายทหารสัญญาบัตร นายชั้นทหารประทวน กองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยาจังหวัดลพบุรีแบ่งตามตำแหน่งหน้าที่ 6 กลุ่ม 1.หัวหน้าชุด 40 นาย 2.นายสิบแกลงข่าว 40 นาย 3.นายสิบฉายภาพ 40 นาย 4.นายสิบการภาษา 40 นาย 5.นายสิบพยาบาล 40 นาย 6.พลขับ 40 นาย ทั้งหมด 240 นาย (กองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยาจังหวัดลพบุรี, 2564)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นายทหารสัญญาบัตร นายชั้นทหารประทวน กองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยาจังหวัดลพบุรี ซึ่งดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดย การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่แน่นอน (finite population) โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane Taro) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 จำนวน 150 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจ (check list) เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกำลังพลกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยาจังหวัดลพบุรีประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษาระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับสมรรถนะและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของกำลังพลกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี 7 ด้าน ดังนี้ 1.ความพร้อมปฏิบัติการกิจ 2.การทำงานเป็นทีม 3.การมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย 4.การสร้างความสามัคคีด้วยนวัตกรรม 5. การบริการที่ดี 6.การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 7.จริยธรรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ที่มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 สมรรถนะและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 ทดสอบสมมติฐานในการวิจัย โดยการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ใช้การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบเอฟ (F-test) แบบวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของฟิชเชอร์ (Fisher's-Least-Significant Difference : LSD)

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. สมรรถนะและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี

1.1 สมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ความพร้อมปฏิบัติการกิจ การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การสร้างความหมายด้วยนวัตกรรม การทำงานเป็นทีม การบริการที่ดี จริยธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ความพร้อมปฏิบัติการกิจ จริยธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย การสร้างความหมายด้วยนวัตกรรม การบริการที่ดี การทำงานเป็นทีม การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ

1.2 สมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี ความพร้อมปฏิบัติการกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ท่านมีการฝึกฝน ทบทวน และพัฒนาวิธีการทำงานอยู่เสมอ 2) ท่านเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีวินัยในการทำงาน 3) ท่านเป็นคนรักษาคำพูด และรักษาเกียรติของทหาร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ท่านพร้อมปรับตัว เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี ความพร้อมปฏิบัติการกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ท่านเป็นคนรักษาคำพูด และรักษาเกียรติของทหาร 2) ท่านเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีวินัยในการทำงาน 3) ท่านมีการฝึกฝน ทบทวน และพัฒนาวิธีการทำงานอยู่เสมอ ท่านพร้อมปรับตัว เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ท่านพร้อมปรับตัว เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง

1.3 สมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การทำงานเป็นทีม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ท่านรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน 2) ท่านให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี 3) ท่านให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดีแม้ไม่มีการร้องขอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ท่านกล่าวชื่นชมเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจเสมอ และความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การทำงานเป็นทีม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ท่านกล่าวชื่นชมเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจเสมอ 2) ท่านให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี 3) ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน ร่วมกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ท่านรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน

1.4 สมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ท่านสามารถลดความสับสนของการใช้วัสดุอุปกรณ์ ในการทำงาน 2) ท่านปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างถูกต้อง 3) ท่านพัฒนาการทำงานด้วยความละเอียด

รอบคอบเอาใจใส่และตรวจสอบความถูกต้องของงานทุกครั้งเพื่อให้งานมีคุณภาพ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ท่านมีความรับผิดชอบ เสียสละทุ่มเท โดยยึดมั่น คุณธรรมในการปฏิบัติงาน และความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ท่านสามารถลดความเสี่ยงของการใช้วัสดุอุปกรณ์ ในการทำงาน 2) ท่านปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างถูกต้อง 3) ท่านมีความรับผิดชอบ เสียสละทุ่มเท โดยยึดมั่น คุณธรรมในการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ท่านพัฒนาการทำงานด้วยความละเอียดรอบคอบเอาใจใส่และตรวจสอบความถูกต้องของงานทุกครั้งเพื่อให้งานมีคุณภาพ

1.5 สมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การสร้างความท้าทายด้วยนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ท่านชอบแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ 2) ท่านสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศแห่งการพัฒนาการ เรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน 3) ท่านมีการสังเคราะห์องค์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ งานและสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการทำงานได้อย่าง มีประสิทธิผล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับ ใช้ในการปฏิบัติงานได้เสมอ และความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การสร้างความท้าทายด้วยนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับ ใช้ในการปฏิบัติงานได้เสมอ 2) ท่านชอบแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ 3) ท่านมีการสังเคราะห์องค์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ งานและสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการทำงานได้อย่าง มีประสิทธิผล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ท่านสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศแห่งการพัฒนาการ เรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน

1.6 สมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การบริการที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้มาติดต่อประสานงานที่มาใช้บริการหรือขอทราบข้อมูลทุกครั้งที่ได้รับการประสาน 2) เมื่อผู้มาติดต่อประสานงาน มีข้อขัดข้องต่าง ๆ มีความพยายามหรือกระตือรือร้นในการให้ความช่วยเหลือโดยทันที 3) ความกระตือรือร้นต่อการให้บริการ ที่แสดงถึงความเต็มใจ ใส่ใจ บริการที่สุภาพ ให้เกียรติผู้มารับบริการ ไม่เลือกปฏิบัติ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สามารถให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ชัดเจน แก่ผู้มาติดต่อประสานงาน และความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การบริการที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สามารถให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ชัดเจน แก่ผู้มาติดต่อประสานงาน 2) ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้มาติดต่อประสานงานที่มาใช้บริการหรือขอทราบข้อมูลทุกครั้งที่ได้รับการประสาน 3) ความกระตือรือร้นต่อการให้บริการ ที่แสดงถึงความเต็มใจ ใส่ใจ บริการที่สุภาพ ให้เกียรติผู้มารับบริการ ไม่เลือกปฏิบัติ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ประสานงานกับหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้มาติดต่อประสานงานได้รับบริการที่ต่อเนื่องรวดเร็ว และถูกต้อง

1.7 สมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดย

เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ เช่น ร่วมประชุมทางวิชาการ อบรม สัมมนา หรือวิธีการอื่นๆ 2) การรวบรวมและประมวลความรู้ต่างๆ หลังจากการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ทุกครั้ง 3) ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับเพื่อนร่วมงานในกลุ่มงานเดียวกันให้มีความกระตือรือร้นสนใจ ใฝ่หาความรู้เพื่อพัฒนาทักษะและความเหมาะสมของตนเองอยู่เสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านวิชาการ หรืองานที่ปฏิบัติในหมู่เพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ และความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาปรับปรุงกระบวนการและวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อองค์กรได้เป็นอย่างดี 2) การรวบรวมและประมวลความรู้ต่างๆ หลังจากการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ทุกครั้ง 3) มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ เช่น ร่วมประชุมทางวิชาการ อบรม สัมมนา หรือวิธีการอื่นๆ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านวิชาการ หรืองานที่ปฏิบัติในหมู่เพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ

1.8 สมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี จริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใสและถูกต้อง 3) มุ่งมั่นและยืนหยัดในข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ รับผิดชอบต่อความผิดพลาดของงานที่อยู่ในหน่วยงานและร่วมหาแนวทางแก้ไข และความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี จริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สอดส่องดูแลมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลหรือความลับขององค์กรแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก 2) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใสและถูกต้อง 3) ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มุ่งมั่นและยืนหยัดในข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร

2. การเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี

2.1 ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี จำแนกตามอายุ ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี จำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

5. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี

1.1 ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของไพศาล น้ำทับทิม (2556) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสมรรถนะของกำลังพลในกองบิน 56 กองทัพอากาศ ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะด้านความรู้ในงานที่รับผิดชอบ ความรอบรู้ในงานสายวิทยาการและเทคโนโลยีมีระดับมาก

1.2 ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี ความพร้อมปฏิบัติการกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐนันท์สุขลิ้ม (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรังผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง อยู่ในระดับมาก

1.3 ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การทำงานเป็นทีม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญช่วง ศรีธรรมาภรณ์ (2561) ศึกษาผลกระทบของสมรรถนะหลักทางการบัญชีสมัยใหม่ที่มีต่อความสำเร็จในการทำงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะหลักทางการบัญชีของนักบัญชี บริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.4 ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของไพศาล น้ำทับทิม (2556) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสมรรถนะของกำลังพลในกองบิน 56 กองทัพอากาศ ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะด้านลักษณะนิสัยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นการมีความรับผิดชอบและยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง การเสียสละ อุทิศตน การมีระเบียบวินัย และการมีมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก

1.5 ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การสร้างความท้าทายด้วยนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภัทรกันย์ สุขพอดิ (2556) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะหลักของกำลังพลสังกัดกรมกำลังพลทหารบก กองทัพบก เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 พบว่า สมรรถนะหลักที่จำเป็นตามมาตรฐานของกำลังพลอยู่ในระดับมาก 9 ด้าน

1.6 ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การบริการที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปติณญา เหลือสุขและสุนันทา ณรงค์ฤทธิ์ (2562) ศึกษาสมรรถนะการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชี: กรณีศึกษา ในหน่วยงานราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเขตปริมณฑล ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะการทำงาน of พนักงานการเงินและบัญชี: กรณีศึกษา ในหน่วยงานราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเขตปริมณฑล อยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.7 ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสว่างวงศ์ หมายเทียมกลาง และนภาพร วงษ์วิชิต (2562) ศึกษาสมรรถนะหลักที่

ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์อยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.8 ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี จริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพศาล น้ำทับทิม (2556) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสมรรถนะของกำลังพลในกองบิน 56 กองทัพอากาศ ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะด้านทักษะในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยประเด็นการจัดการงาน การตัดสินใจและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการพัฒนางาน 57 มีระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี

2.1 ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี จำแนกตามอายุ ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐนันท์ สุขลิ้ม (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรังผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ ด้านอายุที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสว่างวงศ์ หมายเทียมกลาง และนภาพร วงษ์วิชิต (2562) ศึกษาสมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะหลัก ด้านทัศนคติทางวิชาชีพ ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสถาบันอุดมศึกษา สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี จำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปติณญา เหลือสุขและสุนันทา ณรงค์ฤทธิ์ (2562) ศึกษาสมรรถนะการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชี: กรณีศึกษา ในหน่วยงานราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเขตปริมณฑลผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะการทำงาน ด้านการยึดมั่นในหลักเกณฑ์การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชี: กรณีศึกษา ในหน่วยงานราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเขตปริมณฑลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ความพร้อมปฏิบัติการกิจ นั้นกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรีควรมีการสร้างกระบวนการให้ข้าราชการทหารมีความพร้อมที่จะปรับตัว เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง

1.2 การทำงานเป็นทีม นั้นกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรีควรสรรหาวิธีการที่จะให้ข้าราชการทหารกล้าขึ้นชมเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจเสมอ

1.3 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายนั้นกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรีควรมุ่งเน้นให้ข้าราชการทหารมีความรับผิดชอบ เสียสละทุ่มเท โดยยึดมั่น คุณธรรมในการปฏิบัติงาน

1.4 การสร้างความท้าทายด้วยนวัตกรรมนั้นกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรีควรมีการระดมสมองเพื่อคิดค้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้เสมอ

1.5 การบริการที่ดี นั้นกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรีควรมีกระบวนการฝึกอบรมให้ข้าราชการทหารสามารถให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ชัดเจน แก่ผู้มาติดต่อประสานงาน

1.6 การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ นั้นกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรีควรจัดเวทีให้ข้าราชการทหารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านวิชาการ หรืองานที่ปฏิบัติในหมู่เพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ

1.7 จริยธรรมนั้นกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรีควรสร้างจิตสำนึกของข้าราชการทหารให้มีความรับผิดชอบต่อความผิดพลาดของงานที่อยู่ในหน่วยงานและร่วมหาแนวทางแก้ไข

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการพัฒนาข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี

2.2 ควรมีการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของข้าราชการทหารกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา จังหวัดลพบุรี

7. เอกสารอ้างอิง

ณัฐนรินทร์ สุขลิ้ม. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

บุญช่วง ศรีธรรมราช. (2561). ผลกระทบของสมรรถนะหลักทางการบัญชีสมัยใหม่ที่มีต่อความสำเร็จในการทำงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ. วารสารวิชาการตลาดและการจัดการ โครงการปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. 5(1), 58-72.

ปติณญา เหลือสุข และสุนันทา ณรงค์ฤทธิ์. (2562). สมรรถนะการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชี : กรณีศึกษา ในหน่วยงานราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเขตปริมณฑล. การประชุม วิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 7 ประจำปี 2563.

- ไพศาล น้ำทับทิม. (2556). การศึกษาสมรรถนะของกำลังพลในกองบิน 56 กองทัพอากาศ. วิทยานิพนธ์
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช/นนทบุรี.
- ภัทรกันย์ สุขพอดิ. (2556). การพัฒนาสมรรถนะหลักของกำลังพล สังกัดกรมกำลังพลทหารบก กองทัพบก
เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558. ภาคนิพนธ์รัฐศาสตร มหาบัณฑิต สาขาการบริหาร
จัดการสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สว่างวงศ์ หมายเทียมกลาง และนภาพร วงษ์วิจิต. (2562). สมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ
ปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. วารสารวิชาการ
แพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัย กาฬสินธุ์. 6(2), 290-314.
- สุกัญญา รัศมีโชติ. (2548). แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency. กรุงเทพมหานคร : ศิริ
วัฒนาอินเตอร์พรีนท์ จำกัด (มหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2550). คู่มือการกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน คู่มือ
สมรรถนะหลัก. นนทบุรี : พิเอลิฟวิ่ง.

แนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ:
กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพด อำเภอคำตาก้า จังหวัดสกลนคร
Guidelines for Management of Natural Dye Fabric Manufacturer Group:
Four Community Women Groups in Phaed Sub-district, Kham Ta Kla District,
Sakon Nakhon Province

ปิยะวดี ยอดนา¹, อิริยา มณีเขียว² และ พรกมล สาข้อง³
Piyawadee Yodna¹, Iraya Maneekhiaw² and Pornkamon Sakong³

Received October 21, 2021 & Revised November 1, 2021 & Accepted December 13, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการในปัจจุบันของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ : กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพด อำเภอคำตาก้า จังหวัดสกลนคร และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิต ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ผลิต จำนวน 45 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิต จำนวน 5 ด้าน ภาพรวมมีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.28) และแนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม ได้แก่ 1) ด้านการจัดการ ควรมีโครงสร้างกลุ่ม มีการวางแผน มีเครือข่ายภายนอก 2) ด้านการผลิต ควรมีการพัฒนากระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่อง รักษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ด้านผลิตภัณฑ์ ควรมีสร้างตราสัญลักษณ์ สร้างบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน 4) ด้านการตลาด จัดทำแผนกลยุทธ์ทางการตลาด เพิ่มช่องทางการจำหน่าย เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของตลาด และ 5) ด้านเงินทุน หมุนเวียน ควรจัดหาแหล่งเงินทุนให้เพียงพอ และจัดทำบัญชีตามมาตรฐาน

คำสำคัญ : 1. การบริหารจัดการ, 2. กลุ่มผู้ผลิต, 3. ผ้าย้อมสีธรรมชาติ

Abstract

This article aimed 1) to study the current management of the natural dye fabric manufacturer group, four community women groups, Pad Sub-district, Khamtakla District, Sakon Nakhon Province and 2) to propose the management guidelines of the natural dye manufacturers group. The study was a mixed method of quantitative collected from a sampling of 45 producer members while the qualitative used in-depth interviews with 10 persons. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and content

^{1, 2, 3} คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{1, 2, 3} Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

Email : piyawadee.yn@gmail.com

analysis. The results showed that the management of the producer group in 5 aspects, overall, the operational level was at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.28). The guidelines for group's management are as follows: 1) management, there should be a group structure, planning, external networks, 2) production, continuously develop production processes, maintain local knowledge and wisdom, 3) products, create a logo, make quality of packaging, as well as improve product quality to meet community product standard, 4) marketing, make a marketing strategic plan for increasing sale channels to meet market demands and 5) working capital, should find sufficient sources of funds and standardized accounting.

Keywords : 1. Management, 2. Producer Group, 3. Natural Dyed Fabric

1. บทนำ

ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมา หน่วยงานภาครัฐมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยมุ่งเน้นสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข (Green and Happiness Society) ประชาชนมีครอบครัวเข้มแข็ง และการมีโอกาเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อสามารถนำไปประกอบอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคง ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐจึงกำหนดมาตรการช่วยเหลือชุมชนเพื่อลดปัญหาความยากจน ชุมชนพึ่งตนเองได้ ในช่วงปี พ.ศ. 2544 หน่วยงานภาครัฐได้มีนโยบายพัฒนาทุนชุมชน (Community capital) โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนได้เข้ามา มีบทบาทในการส่งเสริมชุมชนให้มีรายได้ มีการพัฒนาอาชีพครัวเรือน โดยเริ่มจากการรวมกลุ่มของชาวบ้าน เพื่อทำกิจกรรมประเภทเดียวกัน เรียกว่า “กลุ่มอาชีพ” มีกระบวนการสร้างกลุ่มใช้หลัก “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน ทำสิ่งที่เขาอยากทำ” ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คือ รายได้ ทำให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยการสร้างอาชีพ เป้าหมายหลักของการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการรวมกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพและก่อให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถในการผลิต การตลาด และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกลุ่มอาชีพที่กรมการพัฒนาชุมชนเข้ามาส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป้าหมายเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีข้อตกลงร่วมกันที่จะนำ เงินมาออม การจัดตั้งกลุ่มกองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อให้สมาชิกมีแหล่งเงินทุนในการกู้ยืมเพื่อนำเงินไปชำระหนี้ กลุ่มสวนยางพาราเพื่อการออมเงินและการกู้เงิน และกลุ่มอาชีพสตรีทอผ้า เป็นต้น หลังจากมีการจัดตั้งกลุ่มและดำเนินงานไประยะหนึ่ง มีบางกลุ่มที่มีการบริหารจัดการที่ดี ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ แต่บางกลุ่มมีการบริหารจัดการที่ล้มเหลว จนจำเป็นต้องหยุดกิจกรรมกลุ่ม และบางกลุ่มยังคงดำรงอยู่แต่ไม่สามารถพัฒนาให้เติบโตได้ สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่มาจากการบริหารจัดการกลุ่มที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ขาดแรงจูงใจของสมาชิกในการมีส่วนร่วม และคณะกรรมการ มีทักษะด้านการบริหารจัดการยังไม่เพียงพอ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2562)

กลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ ตำบลแพต อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสกลนคร เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยการรวมตัวกันของกลุ่มแม่บ้าน 4 ชุมชน ได้แก่ หมู่บ้านดงอืด้อย หมู่บ้านสามแยกพัฒนา หมู่บ้านโนนคิ่ง และหมู่บ้านเทพนิมิตร ทั้ง 4 ชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นคนในชุมชนจึงเปรียบเสมือนเครือญาติ มีสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน มีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน และต่อมากลุ่มแม่บ้านที่มีความคุ้นเคยกันได้ชักชวนให้มาทำอาชีพทอผ้า เพื่อต้องการหารายได้เสริมหลังจากฤดูทำนา ต่อมาในช่วงต้นปี พ.ศ. 2563 จึงได้จัดตั้งกลุ่ม

อาชีพสตรี โดยมีนางบุญช่วย พลอยสมบูรณ์ เป็นประธานกลุ่ม ในช่วงแรกการจัดตั้งมีสมาชิกเพียง 45 คน ในปัจจุบันจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 70 คน ถึงแม้ว่าจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น แต่ทางกลุ่มยังคงประสบปัญหา หลายๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด และด้านเงินทุน หมุนเวียน เนื่องจากกลุ่มมีการก่อตั้งได้ไม่นาน ทำให้มีประสบการณ์ไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ เมื่อรวมกลุ่มกันแล้วต่างคนต่างผลิตยังไม่รู้ทิศทางว่าจะดำเนินงานอย่างไร และทำอย่างไรที่จะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง มีตลาดที่ยั่งยืน และมีรายได้ที่มั่นคง

จากปัญหาดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการ กลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลบ้านแพด อำเภอคำตากกล้า จังหวัดสกลนคร ให้มีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างโอกาสการแข่งขันในตลาดทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่เจริญเติบโต และมีความมั่นคงด้านรายได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการในปัจจุบันของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพด อำเภอคำตากกล้า จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพด อำเภอคำตากกล้า จังหวัดสกลนคร

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ 4 ชุมชน ตำบลแพด อำเภอคำตากกล้า จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย บ้านดงอีต้อย หมู่ 4 บ้านเทพนิมิต หมู่ 4 บ้านสามแยกพัฒนา หมู่ 5 และบ้านโนนคิ่ง หมู่ 6
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพด อำเภอคำตากกล้า จังหวัดสกลนคร จำนวน 70 คน และกลุ่มตัวอย่างสุ่มตามสูตรของ Krejcie & Morgan ได้จำนวน 45 คน กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ มีจำนวน 10 คน ประกอบด้วย นักพัฒนาชุมชนอำเภอคำตากกล้า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพด อำเภอคำตากกล้า และสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพด อำเภอคำตากกล้า จังหวัดสกลนคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (Checklist) สำหรับสมาชิกของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ประกอบด้วย 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก ระดับรายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ด้านผลิตภัณฑ์ผ้าทอ
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการของกลุ่มในแต่ละด้านได้มีการนำมาปฏิบัติมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด และด้านเงินทุนหมุนเวียน ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

ระดับคะแนน

ระดับปฏิบัติการ

5	หมายถึง	ระดับปฏิบัติการมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับปฏิบัติการมาก
3	หมายถึง	ระดับปฏิบัติการปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับปฏิบัติการน้อย
1	หมายถึง	ระดับปฏิบัติการน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกลุ่ม

2. วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) กับนักพัฒนาชุมชนอำเภอ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกลุ่มผู้ผลิต และสมาชิกกลุ่มผู้ผลิต ประเด็นสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มผู้ผลิต

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการในปัจจุบันของกลุ่มผู้ผลิต ซึ่งเป็นการยืนยันผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเชิงปริมาณโดยใช้วิธีเชิงคุณภาพ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิธีเชิงปริมาณ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการลงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อนำมากำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามเท่ากับ 0.86

วิธีเชิงคุณภาพ ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมจากกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ที่ใช้ศึกษา มีการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการของกลุ่มในปัจจุบัน รวมทั้งการเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มผู้ผลิต
2. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และข้อมูลชุมชนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ในการตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาตรวจสอบก่อน ซึ่งจะใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้า โดยการใช้คำถามเดิมแต่เปลี่ยนบุคคลผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งเปลี่ยนสถานที่ เปลี่ยนเวลาการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง และถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนแล้วมาลงรหัสเลข (Code) และนำมาบันทึกลงในโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อประมวลผลหาค่าทางสถิติ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended) จากแบบสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการจำแนกข้อมูลที่รวบรวมได้ออกเป็นหมวดหมู่ให้มีความเชื่อมโยงกันและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. ผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการในปัจจุบันของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพต อำเภอคำตาก้า จังหวัดสกลนคร พบว่า

1) การบริหารจัดการของกลุ่มทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด และด้านเงินทุนหมุนเวียน มีค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อระดับปฏิบัติการ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังแสดงผลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพต อำเภอคำตาก้า จังหวัดสกลนคร (ภาพรวม)

ระดับปฏิบัติการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1 ด้านการจัดการ	3.72	0.29	มาก
2 ด้านการผลิต	3.48	0.34	ปานกลาง
3 ด้านผลิตภัณฑ์	3.60	0.16	มาก
4 ด้านการตลาด	3.36	0.25	ปานกลาง
5 ด้านเงินทุนหมุนเวียน	3.10	0.35	ปานกลาง
ภาพรวม	3.45	0.28	ปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพต อำเภอคำตาก้า จังหวัดสกลนคร ในปัจจุบัน พบว่า ภาพรวมของการบริหารจัดการทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการจัดการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 และด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ตามลำดับ อีก 3 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการผลิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ด้านการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 และด้านเงินทุนหมุนเวียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 ตามลำดับ

2) กลุ่มผู้ผลิตได้ให้ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการด้านเงินทุนหมุนเวียนมากที่สุด ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับมีเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ และต้องการให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุนหาแหล่งเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ หรือการได้รับเงินช่วยเหลือในรูปแบบการบริจาค เพื่อนำมาใช้ในการลงทุนซื้อวัตถุดิบโดยเฉพาะเส้นด้าย น้ำคราม และวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต รองลงมา ได้แก่ ความต้องการให้หน่วยงานภายนอกจัดฝึกอบรมในการพัฒนาลวดลายผ้า การหาตลาดที่ถาวรให้กับทางกลุ่ม รวมทั้งการจัดฝึกอบรมในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการประชาสัมพันธ์สินค้า

2. แนวทางในการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถสรุปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่ม ดังนี้

1) ด้านการจัดการ ทางกลุ่มผู้ผลิตยังไม่มีโครงสร้างกลุ่มที่ชัดเจน ทำให้ไม่มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ยกเว้นเมื่อมีงานแสดงสินค้าที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น ทางกลุ่มได้มีการทำงานประสานกันอย่างต่อเนื่องในการวางแผนการผลิตเพื่อให้มีสินค้าเพียงพอ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มกล่าวไว้ว่า เมื่อมีงานแสดงสินค้า ทางกลุ่มจะร่วมหารือและเร่งการผลิตอย่างเต็มที่ เพราะคาดหวังว่าจะสามารถสร้างยอดขายได้ตามเป้าหมาย แต่เมื่อจบงานแสดงสินค้าแล้ว ทางกลุ่มไม่ได้มีการวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่องต่างคนต่างผลิต ต่างจัดการตนเอง ขาดการมีส่วนร่วม

แนวทางการบริหารจัดการ ควรมีการกำหนดโครงสร้างกลุ่มที่ชัดเจนเกี่ยวกับหน้าที่ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของสมาชิก มีการประชุมวางแผนอย่างต่อเนื่องร่วมกันระหว่างสมาชิกเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนนโยบายของกลุ่มไปสู่เป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และการสร้างเครือข่ายภายนอก เพื่อให้สามารถรับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ ผลิตภัณฑ์ และกิจกรรมของกลุ่มให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเครือข่ายภายนอกเพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการบริหารจัดการ ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

2) ด้านการผลิต ทางกลุ่มผู้ผลิตใช้วัตถุดิบบางส่วนมาจากแหล่งในชุมชน โดยเฉพาะพืชพรรณที่มีอยู่ตามธรรมชาติเป็นแหล่งวัตถุดิบของสีย้อมธรรมชาตินอกจากเนื้อครามที่ต้องสั่งซื้อจากนอกชุมชน เนื่องจากทางกลุ่มไม่ได้ปลูกครามเอง ส่วนเส้นด้ายสั่งซื้อจากโรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร บางครั้งจะได้วัตถุดิบเส้นด้ายที่มีทั้งคุณภาพดีและคุณภาพต่ำ หากคุณภาพดีนำมาทอแล้วจะทำให้ได้ผ้าผืนที่สวยงาม แต่หากคุณภาพต่ำจะทำให้เนื้อผ้ามีลักษณะเก่า สำหรับวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตทางกลุ่มยังใช้แบบภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่น ใช้กี่ธรรมดา ยังกรอด้วยมือ ขนาดของหน้าฟืมยังมีจำกัด ทำให้ได้ขนาดความกว้างของผ้าทอไม่หลากหลายส่งผลให้ขาดโอกาสในการขาย ลูกค้าหันไปซื้อกับกลุ่มอื่นแทน นอกจากนี้ทางกลุ่มยังประสบปัญหาที่ไม่มีทายาทเข้ามาสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้า เพราะในยุคปัจจุบันคนรุ่นหนุ่มสาวมีทัศนคติต่อการทำอาชีพทอผ้าเป็นอาชีพล้าสมัย จึงไม่ให้ความสนใจที่จะเรียนรู้กระบวนการผลิต และในอนาคตอาจส่งผลให้องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นสูญหายไปมากที่สุด

แนวทางการบริหารจัดการด้านการผลิต ทางกลุ่มควรลดการพึ่งพาวัตถุดิบหลักจากภายนอก โดยหันมาปลูกครามเองซึ่งจะทำให้สามารถควบคุมปริมาณและคุณภาพได้และยังเป็นการเพิ่มศักยภาพด้านการผลิตของสมาชิกในกลุ่มด้วย กลุ่มควรมีการพัฒนากระบวนการผลิต ด้วยการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้าใช้ในการผลิต มีการพัฒนาทักษะการผลิตอย่างต่อเนื่อง ให้สมาชิกเข้ารับการอบรมทักษะการผลิต และมีที่ปรึกษาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิต และการรักษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการผลิตจากรุ่นสู่รุ่น

3) ด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันทางกลุ่มผู้ผลิตประสบกับปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะลวดลายผ้าที่ยังไม่หลากหลาย มีคุณภาพต่ำ ทำให้ไม่สามารถผลิตได้ตามความต้องการของตลาด เพราะสมาชิกส่วนใหญ่ใช้ประสบการณ์เดิม ผลิตลายผ้าตามความถนัดของตนเอง นอกจากนี้ยังมีปัญหาสินค้าเสื่อมคุณภาพเพราะเก็บไว้นานเกินไป สีที่เคยสดใสกลับหมองคล้ำ ดูเก่า เส้นด้ายหลุดออก ลวดลายผ้ายังไม่โดดเด่น บางครั้งผ้าทอมีลวดลายไม่สม่ำเสมอตลอดทั้งผืน ทำให้ลูกค้าปฏิเสธไม่ยอมรับสินค้าและส่งคืนกลับมาให้กลุ่มผู้ผลิต ซึ่งปัญหาเหล่านี้ อาจเกิดจากตัวผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีความหลงลืม ทำให้ผ้าที่ทอแล้วมีตำหนิ ไม่ได้มาตรฐาน ในส่วนการบรรจุภัณฑ์ ยังคงใช้ถุงพลาสติกบรรจุสินค้า เพราะมีความ

สะดวกกว่าและประหยัดต้นทุน นอกจากนี้กลุ่มยังไม่มีตราสัญลักษณ์ที่จะทำให้ลูกค้าจดจำ และไม่มีลวดลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ตัวอย่างลวดลายผ้าในปัจจุบันที่ทางกลุ่มได้ทำการผลิต ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ลวดลายผ้าทอของกลุ่มผู้ผลิต

แนวทางในการบริหารจัดการด้านผลิตภัณฑ์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทางกลุ่มควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยการออกแบบลายผ้าตามความต้องการของตลาด สร้างอัตลักษณ์ และตราสัญลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่แข็งแรง สวยงาม และโดดเด่น ซึ่งการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หลังจากนั้นควรนำสินค้าเข้าคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้คะแนนในระดับ 3-5 ดาว ซึ่งเป็นเกณฑ์ระดับคะแนนที่แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ชุมชนมีคุณภาพ สามารถพัฒนาให้เป็นสินค้าขายได้ในระดับประเทศ และต่างประเทศ

4) ด้านการตลาด กลุ่มผู้ผลิตยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการแข่งขันในตลาด เนื่องมาจากคุณภาพของผลิตภัณฑ์ยังต่ำ การผลิตที่ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่นลวดลายผ้ายังไม่โดดเด่น สถานที่จำหน่ายไม่แน่นอน สมาชิกยังใช้บ้านที่อยู่อาศัยเป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าและสถานที่ตามงานแสดงสินค้า เช่นงานกาชาดจังหวัดสกลนคร งานมูลมังอีสานสืบสานวัฒนธรรมที่จัดโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ตลาดประชารัฐหน้าว่าการอำเภอคำตากล้า การจำหน่ายสินค้าชุมชนหน้าห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี อำเภอคำตากล้า ตลาดนัดคลองถม ริมถนนทางเข้าหมู่บ้าน แต่เมื่อมีการระบาดของไวรัสโควิด 19 ทำให้ทางกลุ่มได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ไม่สามารถนำสินค้าไปจำหน่ายได้ตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ส่งผลให้รายได้ลดลงเป็นจำนวนมาก

แนวทางการบริหารด้านการตลาด กลุ่มผู้ผลิตควรกำหนดแผนกลยุทธ์ทางการตลาดโดยการเพิ่มช่องทางการขายให้หลากหลายโดยเฉพาะช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น เพจ ไลน์ เฟสบุ๊ก และการผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้ทางกลุ่มควรมีแหล่งจำหน่ายที่ถาวรและมีผู้ขายที่อยู่ต้อนรับลูกค้าที่มาเยือนได้ตลอดเวลา

5) ด้านเงินทุนหมุนเวียน ทางกลุ่มกำลังเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนเงินทุนเพื่อนำมาหมุนเวียนในการจัดซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบและเชื่อมโยงต่อกระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การทำการตลาด มีสมาชิกบางคนกล่าวว่าการขาดเงินทุนเหมือนขาดเส้นเลือดใหญ่ที่จะมา

หล่อเลี้ยงให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง เพราะการบริหารจัดการทุก ๆ ด้านต้องใช้เงินทุน เช่น การผลิตต้องซื้อวัตถุดิบที่มีคุณภาพและวัสดุอุปกรณ์ที่ครบครันเพื่อจะทำให้ได้ผลผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ การใช้เงินลงทุนในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อทำการตลาดออนไลน์ เมื่อไม่มีแหล่งเงินทุนที่เพียงพอ ทำให้การบริหารจัดการเต็มไปด้วยปัญหาและอุปสรรค ประธานกลุ่มผู้ผลิตกล่าวว่าเหตุผลหนึ่งที่ทางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้เนื่องมาจากกลุ่มยังไม่มี ความเข้มแข็งพอ โครงสร้างกลุ่มยังไม่ชัดเจน และรายได้ยังไม่สม่ำเสมอ ทำให้แหล่งเงินทุนไม่มั่นใจเมื่อให้กู้แล้วจะสามารถนำเงินมาชำระหนี้ได้ รวมทั้งระบบการจัดทำบัญชียังไม่ได้มาตรฐาน

แนวทางในการบริหารด้านเงินทุนหมุนเวียน กลุ่มผู้ผลิตจะต้องจัดโครงสร้างกลุ่มให้มีความชัดเจน มีการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ หาแหล่งเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยถูก การสร้างเครือข่ายภายนอกเพื่อสนับสนุนด้านเงินทุน มีการจัดทำบัญชีให้ถูกต้องตามมาตรฐาน รวมทั้งเข้าร่วมการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีตามหลักที่ถูกต้อง

สรุปภาพรวมการเสนอแนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ ตามภาพที่ 2

การบริหารจัดการ	แนวทางการบริหารจัดการ
ด้านการจัดการ	กำหนดโครงสร้างกลุ่มให้ชัดเจน การสร้างเครือข่ายภายนอก
ด้านการผลิต	พัฒนากระบวนการผลิต สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านผลิตภัณฑ์	พัฒนาคุณภาพสินค้า บรรจุภัณฑ์ สร้างอัตลักษณ์ และตราสัญลักษณ์
ด้านการตลาด	สร้างกลยุทธ์ทางการตลาด ใช้เทคโนโลยีในการขยายช่องทางการตลาด
ด้านเงินทุนหมุนเวียน	หาแหล่งเงินทุน พัฒนาระบบบัญชี

ภาพที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติกลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพต อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสกลนคร

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพต อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสกลนคร พบว่าการบริหารจัดการกลุ่มยังคงมีปัญหาและอุปสรรค ในด้านการจัดการที่ยังไม่มีโครงสร้างกลุ่มชัดเจน ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการวางแผนและการตัดสินใจ อาจเป็นเพราะสมาชิกมีความคิดเห็นว่าการเข้ามามีส่วนร่วมไม่เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ตนเอง และอาจไม่มีเวลาเข้าร่วมกับการดำเนินงานของกลุ่ม (ศิริพร พุทธิโส, 2564) ดังนั้น แนวทางการบริหารกลุ่มควรสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ เพราะจะทำให้มุ่งเป้าหมายได้ชัดเจน สามารถวางแผนให้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลต่อการอยู่รอดและความก้าวหน้าของกลุ่ม (คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2564) ในด้านการผลิต มีการนำอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตสินค้าน้อย เพราะอาจไม่มีทุน หรือรู้สึกมีความยุ่งยากในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ส่งผลให้ไม่สามารถแข่งขันทางการตลาดได้ ดังนั้นทางกลุ่มจึงควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้าช่วยในการผลิต ทำให้ผลิตสินค้าได้จำนวนมากขึ้น ช่วยลดแรงงานลดเวลาการผลิต และลดต้นทุนการผลิต (อภิญา สิตามาน, 2564) เมื่อมีการพัฒนากระบวนการผลิตแล้ว จะ

ส่งผลให้กลุ่มสามารถยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน ดังนั้นด้านผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มควรมีการผลิตตลาดขายผ้าให้มีความหลากหลายและเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน รวมทั้งการสร้างตราสัญลักษณ์ และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ หากกลุ่มต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และได้รับโอกาสในการจำหน่ายสินค้าให้กับตลาดระดับบน เช่น ตลาดระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบดังกล่าว ซึ่งสมาชิกบางคนกล่าวถึงการออกแบบตลาดขายผ้ายังไม่เน้นความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เนื่องจากกลุ่มมีความคิดเห็นว่าอัตลักษณ์ไม่สามารถช่วยให้เพิ่มยอดขายได้ และทางกลุ่มเองยังมีฐานการผลิตไม่เข้มแข็งเพียงพอ จึงเน้นเฉพาะการผลิตตลาดขายผ้าที่ตนเองถนัด แต่ความเป็นจริงอัตลักษณ์สามารถสร้างภาพลักษณ์ให้คนจดจำได้ ทำให้สินค้ามีความโดดเด่นในแง่ของการแข่งขัน (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2564) ในส่วนของแบรนด์หรือตราสัญลักษณ์สินค้านั้น กลุ่มผู้ผลิตควรตระหนักถึงประโยชน์และมองเห็นคุณค่า เพราะแบรนด์มีบทบาทสำคัญต่อการตลาด รวมทั้งมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของลูกค้าในการตัดสินใจซื้อสินค้าและการซื้อซ้ำ (Liu, M., Zhang, X., & Wu, H., 2021). ปัจจุบันกลุ่มผู้ผลิตใช้ช่องทางการขายสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ยังน้อยมาก เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เพจ มีเพียงสมาชิกบางคนใช้ไลน์เท่านั้น ส่วนใหญ่จะขายทางโทรศัพท์ ออกงานแสดงสินค้า และที่บ้านตนเอง ดังนั้นทางกลุ่มผู้ผลิตควรให้ความสำคัญกับการทำตลาดออนไลน์เพราะเป็นช่องทางการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายและยังเพิ่มฐานลูกค้าให้กับทางกลุ่มได้ (จิระนันต์ เจริญรัตน์ และคณะ, 2559) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Maha Abbas Alazwar, (2020) ที่กล่าวว่าตลาดออนไลน์ (E-marketing) เป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำให้ลูกค้าเข้าถึงได้ง่าย ทำให้ลูกค้าเกิดความพอใจจากการเข้ามาใช้บริการตลาดออนไลน์ ที่สะดวก รวดเร็ว และเกิดการซื้อซ้ำ ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตควรตระหนักถึงประโยชน์มากมายที่จะได้รับจากการใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น facebook, blocks และ WhatsApp (Joel, P. A., Dawha, M. E., & Istifanus, L. I., 2020) อย่างไรก็ตามในการพัฒนาทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการ การผลิต ผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาด จำเป็นต้องมีเงินทุนเพียงพอเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน แต่ทางกลุ่มไม่มีแหล่งเงินทุนเพียงพอ หรือหากมีแหล่งเงินทุนที่สามารถหาได้กลับมีอัตราดอกเบี้ยสูง ซึ่งแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ได้ปฏิเสธการให้กู้ยืม สอดคล้องกับ สืบศักดิ์ ลีลลักษณ์ (2564) ที่ให้เหตุผลว่าการที่แหล่งเงินทุนได้ปฏิเสธการให้กู้ยืมเพราะกลุ่มอาชีพยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการ ไม่มีการทำบัญชีที่ถูกต้อง รายได้ยังไม่มั่นคง ดังนั้นแนวทางที่ทำให้กลุ่มสามารถมีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการ จึงควรมีที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินมาให้คำแนะนำ ชี้แนะ การจัดฝึกอบรมในการจัดทำบัญชีให้ถูกต้อง และจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาพบว่า ทางกลุ่มผู้ผลิตยังคงมีปัญหาด้านการจัดการ โดยเฉพาะขาดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นเพราะสมาชิกของกลุ่มยังมองไม่เห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการผลิตก็ยังคงใช้เทคโนโลยีแบบดั้งเดิม ทำให้มีความล่าช้าในการผลิต ด้านผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้มาตรฐาน ทางกลุ่มยังไม่ให้ความสำคัญในการสร้างตราสัญลักษณ์ของตนเอง ด้านการตลาดยังไม่ได้พัฒนาให้มีการใช้ช่องทางสื่ออินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงลูกค้า ด้านเงินทุนหมุนเวียน ยังไม่มีแหล่งเงินทุนเพียงพอที่จะนำมาลงทุนในการผลิต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และสถาบันอุดมศึกษา ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชนในด้านการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง สามารถแข่งขันได้ทั้งในตลาดระดับประเทศและตลาดระดับต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนากลุ่มอาชีพในชุมชน ควรเข้ามาดูแลด้านการผลิต ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด และด้านเงินทุนหมุนเวียน โดยการจัดฝึกอบรมการพัฒนากระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ รวมทั้งการสร้างตราสัญลักษณ์เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของสินค้า การจัดฝึกอบรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาช่องทางการขายผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างจริงจัง ควรมีการติดตามประเมินผลหลังจากจบการฝึกอบรมเพื่อนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น สำหรับปัญหาด้านแหล่งเงินทุน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยเหลือในการหาแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม เช่น สถาบันการเงินที่ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มอาชีพชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อจำกัด เพราะเป็นเพียงการศึกษาเชิงสำรวจเพื่อดูสภาพการดำเนินงานปัจจุบันของกลุ่มและนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการให้กับกลุ่มเท่านั้น ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีกระบวนการส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยภายนอกพื้นที่ที่ต้องการเข้าไปแก้ไขปัญหา นักวิจัยท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ และกลุ่มอาชีพที่ต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ ตำบลแพด อำเภอดำรงวิทยารมย์ จังหวัดสกลนคร มีปัญหาในการบริหารกลุ่มหลายด้าน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าดูแลการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตอย่างจริงจังในด้านกระบวนการผลิต โดยเฉพาะสวดลายผ้า การใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่เหมาะสม รวมทั้งการเพิ่มช่องทางการขายผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับหากมีการพัฒนา คือ ผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพ เป็นที่ยอมรับของตลาด และลูกค้าสามารถเข้าถึงได้ง่าย จะทำให้กลุ่มสามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง และจะส่งผลให้กลุ่มมีความเข้มแข็งในอนาคต ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติและช่องทางการตลาดของกลุ่มสตรี 4 ชุมชน ตำบลแพด อำเภอดำรงวิทยารมย์ จังหวัดสกลนคร และสำหรับชุมชนอื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาเช่นเดียวกัน

7. เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2562). แนวทางการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ. กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2564). อัตลักษณ์สร้างอย่างไร ให้ปัง! (ตอนที่ 1). สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2564, <https://bsc.dip.go.th/th/category/marketing2/sm-buildingegosteals1>.
- คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2564). คู่มือเทคนิคและการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางการบริหารกิจบ้านเมืองที่ดี : การบริหารการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- จิระนันต์ เจริญรัตน์ และคณะ. (2559). แนวทางการสร้างช่องทางการตลาดผ้าไหมสีเขาลายดอกแก้วผ่านโซเชียลมีเดีย: กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้า อำเภอดำรงวิทยารมย์ จังหวัดสกลนคร. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริพร พุทธิโส. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรบางกะปิ จำกัด. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2564, <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/mlw12/6114961019.pdf>.

- สืบศักดิ์ ลีวัณลักษณ์. (2564). SMEs อยากได้เงินลงทุนสักก้อนในช่วงหลังวิกฤตโควิด ต้องทำยังไง. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2564, <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/sme-lend-money-form-bank-after-covid-crisis>.
- อภิญญา สีตามน. (2564). เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าและบริการ. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2564, <https://sites.google.com/site/sersthsastrthikhwrru/thekhnology-ni-kar-phlit-sinkha-laea-brikar?tmpl>.
- Alazwa, M. A. (2021). The Effectiveness of e-Marketing to Strengthen the Product Quality Customer Trust and Commitment with Organizations. A Systematic Literature Review from the Last Two Decades. Retrived September 1, 2021, from www.iiste.org.
- Joel, P. A., Dawha, M. E., & Istifanus, L. I. (2020). Library Professionals' Use of Social Media Technologies for Promoting Library Services in University Libraries in North East Nigeria. Department of Library and Information Science, University of Maiduguri.
- Liu, M., Zhang, X., & Wu, H. (2021). The Impact of Platform Restriction on Manufacturer Quality Transparency in the Blockchain Era. International Journal of Production Research. 1-17.
- Zhang, X. (2020). The Influences of Brand Awareness on Consumers' Cognitive Process : An Event-Related Potentials Study. School of Management, Southwest University of Political Science and Law, Chongqing, China.

การบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนทัศน์ใหม่ A New Paradigm of Temple Administration in Nonthaburi Province

พระเจริญ ทนตจิตโต (คางคำ)¹, กฤตสุขิน พลเสน² และ พระสุทธิสารเมธี³
Phra Charoen Dantacitto (Khangkam)¹, Kitsuchin Ponsen² and Phra Sutthisanmethi³

Received October 7, 2021 & Revised October 25, 2021 & Accepted December 13, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เรื่องการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนทัศน์ใหม่ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาด้วยระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา และสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการตามกรอบการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ อีกทั้งยังเป็นการบูรณาการบริหารวัดในรูปแบบกระบวนทัศน์ใหม่ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการปกครอง เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยวัตรข้อปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และสังคมโดยรวม ด้านศาสนศึกษา มุ่งศึกษาตามหลักธรรม 3 ประการ คือ 1) สीलสิกขา 2) จิตตสิกขา 3) ปัญญาสิกขา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จัดการศึกษาให้แก่ ประชาชน การตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียน ด้านการเผยแผ่ จัดให้มีการแสดงธรรมในวันอัมมัสสวนะและ สถานที่ต่าง ๆ ด้านการสาธารณูปการ บำรุงรักษาวัดและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการสาธารณสงเคราะห์ การสงเคราะห์ภิกษุสงฆ์ สามเณร และให้วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีการต่าง ๆ ทั้งราชการและเอกชน

คำสำคัญ : 1. การบริหารวัด, 2. กระบวนทัศน์ใหม่, 3. จังหวัดนนทบุรี

ABSTRACT

The research article aimed to present a new body of knowledge on "Management of temples in Nonthaburi Province with a new paradigm". This study was a qualitative methodological study with content analysis and in-depth interview techniques. The results of the study found that the key strategy was Management according to the development framework in 6 areas, namely government, religious education, propagation, public utilities, welfare education, and public welfare. This study found that the integration of measurement management in the new paradigm of 6 aspects with various methods i.e., governance was a person who had vision, knowledge, ability, and was well-equipped with rules of conduct that are accepted by the Sangha and society as a whole. Religious Studies focused on the study of 3 dharmas: 1) Silasikkha, 2) Cittasikkha, 3) Panyasikkha. In the field of education assistance,

^{1, 2, 3} คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1, 2, 3} Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University

Email : thana.pim@mbu.ac.th

providing education for the people, and setting up a student aid fund. On the propagation side, there was a dharma teaching on the day of Dhammasavana and various locations. Public utilities maintained the temple and religious treasures of the temple in good order. In the field of public welfare, it provided care for monks and novices and allowed the temple to be a place for various ceremonies, both government and private.

Keywords : 1. Temple Administration, 2. New Paradigm, 3. Nonthaburi Province

1. บทนำ

จากกระบวนทัศน์ของโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การบริหารจัดการวัดเกิดปัญหาเป็นเหตุให้ประชาชนเริ่มเสื่อมศรัทธาและหันหลังให้วัดเพิ่มมากขึ้น เพราะเรื่องราวที่ปรากฏตามสื่อโทรทัศน์ ข่าวสารต่าง ๆ เป็นเหตุให้เกิดความคิดว่า การบริหารวัดอย่างไรจึงจะเหมาะสม และเข้ากับสถานการณ์โลกปัจจุบันได้ เพราะเมื่อมองบริบทของวัดมีลักษณะและบทบาทเปลี่ยนไปจากเดิมหลายประการ คือ วัดนั้นเดิมที่เคยเป็นที่พักอยู่อาศัยของพระภิกษุสามเณร แต่ปัจจุบันมีคฤหัสถ์หลายคนเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์กับวัดในรูปแบบต่าง ๆ วัดเดิมเคยเป็นที่ให้กุลบุตรมาบวชเรียนเขียนอ่านศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ก็กลายเป็นที่บวชตามประเพณีไม่มีเป้าหมาย และเมื่อครบกำหนดก็ลาสิกขาไป การบวชในปัจจุบันก็ไม่มี การตรวจสอบที่สามารถรับรองได้ แม้พระอุปัชฌาย์เองก็ไม่รู้จักประวัติของผู้มา ขอบวชมาก่อนเลย นับว่าเป็นเรื่องอันตรายมากต่อพระพุทธศาสนา

โดยสภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสที่ต้องบริหารจัดการทั้ง 6 ด้าน มีสภาพปัญหา ดังนี้ 1. ด้านการปกครอง ปัญหาระบบโครงสร้างการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา กับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือจังหวัด การประพฤติผิดพระธรรมวินัยอย่างร้ายแรง 2. ด้านการศาสนศึกษา ปัญหาจำนวนพระภิกษุสามเณรลดลง และวัดร้าง 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ปัญหาคือโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์หรือศูนย์เด็กเล็กมีไม่ทั่วถึง 4. ด้านการเผยแผ่ ปัญหาคือการเข้าถึงแหล่งข้อมูลในการเผยแผ่ 5. ด้านการสาธารณูปการ ปัญหาประมาณในการก่อสร้าง และไม่สามารถตรวจสอบได้ 6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ขาดสวัสดิการของพระสงฆ์/ปัญหาในการเก็บค่าเผาศพ/ค่าที่จอดรถ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาด้านบริหารการเงินของวัด ซึ่งเป็นปัญหาที่ทุกวัดประสบอยู่ ยากที่จะแก้ไขได้ ในจังหวัดนนทบุรีถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีวัดวาอารามมากมายรวมทั้ง 197 วัด มี 6 อำเภอ เป็นศาสนสถานที่ เป็นสถาปัตยกรรมต่าง ๆ มีอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ พระอาราม เจดีย์ ตลอดจนพุทธรูป และจิตรกรรมฝาผนังที่มีความงดงาม ล้วนเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันล้ำค่า ที่มีอยู่ตามวัดต่าง ๆ ในจังหวัดนนทบุรีซึ่งสามารถบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนประวัติความเป็นมาพร้อมวัฒนธรรมประเพณี นอกเหนือจากการแสดงภาพความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแล้ว ยังบอกเล่าให้คนรุ่นหลังได้เห็นพลังอันยิ่งใหญ่ของสถานที่ต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนาและแสดงออกให้เห็นเป็นรูปธรรมที่มีสุนทรียะในลักษณะของสถาปัตยกรรมจิตรกรรม ประติมากรรมวรรณกรรม เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยต้องการนำหลักปรัชญากระบวนทัศน์ใหม่มาเติมเต็มการบริหารจัดการวัด เพราะเจ้าอาวาสหรือบุคลากรที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตน ซึ่งมีภาวะผู้นำ มีกระบวนการแนวคิดและวิธีการปฏิบัติงาน พร้อมมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัดและชุมชน หรือรัฐ รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้เกิดความสมบูรณ์มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาและความเข้าใจในพระธรรมวินัยซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อความศรัทธาและความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน เป็นเหตุให้การบริหารจัดการวัดหรือศาสนสถานเป็นไปได้ง่ายขึ้น

และมีความถูกต้องเป็นที่ไว้วางใจของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย โดยเฉพาะวัดในจังหวัดนนทบุรีซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดที่มีวัดมากถึง 197 วัด เพื่อเป็นรูปแบบในการบริหารจัดการวัดในพระพุทธศาสนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เรื่องการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารวัด

การบริหารวัดด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่ (พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), 2553) ได้กล่าวถึงธรรมะเพื่อการบริหาร คำว่า บริหารนี้ เป็นการให้ดำเนินไปได้อย่างเช่น กิจกรรมที่กระทำให้ดำเนินไปได้เอง กิจกรรมที่กระทำนั้นเรียกว่า การบริหารทำด้วยปัญญายังมีปัญญาเป็นเครื่องผลักดันจะเรียกว่าเชื่อเชิญให้ทำได้ เพราะถ้าทำด้วยปัญญามันไม่กดขี่ เผลอถ้าทำด้วยความหวังมันกดขี่เผลอ การทำด้วยปัญญามีสภาพเหมือนเชื่อเชิญพูดจาดี ๆ อ่อนหวานให้ทำ แล้วมันไม่ร้อน เป็นเรื่องเย็น การบริหารนี้ ถ้าเป็นขั้นต่ำมันก็เพื่อประโยชน์ตัวเอง พอเป็นขั้นกลางหรือขั้นสูงก็ทำตามก็เพื่อสังคมหรือเพื่อโลก ถ้าใจกว้างก็เพื่อทั้งหมด คือ เพื่อตนเองก็ได้เพื่อสังคมก็ได้ทั้งโลกก็ได้ ถ้ามันเป็นคนมีใจกว้างมันก็มีธุรกิจดำเนินธุรกิจบริหารธุรกิจเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ทั้งโลก แต่มันก็โดยอ้อมเป็นธรรมดาโดยตรงมันทำไม่ได้ มันก็โดยอ้อม ทำดี ทำถูกต้อง ทำเป็นตัวอย่าง แห่งผู้มีคุณธรรม มีความสุขให้ดู คนทั้งโลกก็จะพากันเอาอย่าง ให้เพ่งในขั้นสูงไว้เสมอว่า ถ้าเกิดมาเพื่อตนมันก็เห็นแก่ตัวถ้าเกิดมาเพื่อโลกก็เห็นแก่ผู้อื่น ทำเพื่อความถูกต้อง การบริหารงานนี้อย่างแรกที่จะบริหาร คือ ระบบงานนั่นเอง ระบบงานให้มีความเป็นไปได้ของระบบงานซึ่งมีทั้งการป้องกันและการแก้ไขอุปสรรค งานนี้ก็มีอุปสรรคต้องผ่านอุปสรรคต้องฝ่าอุปสรรคมันจึงจะถึงสำเร็จได้ (L. Gulick, 1937) ได้รวบรวมแนวคิดทางด้านการบริหารต่าง ๆ เอาไว้ในหนังสือ “Paper on the Science of Administration” โดยเสนอแนวคิดกระบวนการบริหาร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีชื่อ ว่า “POSDCORB” ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร 7 ประการ คือ Planning (การวางแผน) Organizing (การจัดองค์การ) Staffing (การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน) Directing (การอำนวยการ) Coordinating (การประสานงาน) Reporting (การรายงาน) และ Budgeting (การงบประมาณ) นอกจากนั้นเฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) ได้สรุปเป็นทฤษฎีการบริหารจัดการเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายนั้น มีองค์ประกอบด้วยกัน 5 ปัจจัย เรียกว่า POCCC ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาหรือการสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) นอกจากหน้าที่ของการบริหารจัดการแล้วยังมีแนวคิดทางการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น ธรรมาภิบาลทางการบริหาร (สมพงษ์ เกศานุช และคณะ, 2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ : ทิศทางการกำหนดกระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) มีหลักการสำคัญคือการมุ่งเน้นการลดขนาดขององค์กรให้มีความคล่องตัวเพื่อสะดวกรวดเร็ว มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพในการบริหารองค์กรสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วต่อการเปลี่ยนแปลง พัฒนาระบบการให้บริการที่ทันสมัยโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และยึดประโยชน์ของผู้ใช้ บริการเป็นเป้าหมาย สร้างและพัฒนากลไกการบริหารงานบุคคลที่ได้มาตรฐาน สร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงานแบบมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการบริหารงานที่มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตหนองคาย ควรนำแนวคิดการบริหาร จัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้เพื่อพัฒนาองค์กรในด้านต่าง ๆ ด้วยการบูรณาการรูปแบบองค์กร (Integrated Organizational) ที่สร้างความเชื่อมโยงของฝ่ายงานต่าง

ๆ เข้าด้วยกันเพื่อลดขั้นตอนในการตัดสินใจและให้บริการ พร้อมกับมุ่งการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) เพื่อผลสัมฤทธิ์ขององค์กร พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล (Human Resource Development) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานและทักษะที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาที่ทันสมัย (Technology for Education) อย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงเครือข่ายทางการศึกษา (Network Education) กับมหาวิทยาลัยที่อยู่ใกล้เคียง ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสร้างความร่วมมือทางด้านวิชาการ บุคลากรและด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการ ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากรอบแนวคิดของการจัดการของนักวิชาการแต่ละท่านมีมุมมองที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันไป (โชติ บดีรัฐ, 2554) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า (1) สภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค 4 ในการบริหารคน มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นการบริหารงาน มีการออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ (2) ประสิทธิภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค 4 ในการบริหารคนมีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานที่มอบหมายให้ทำการบริหารภาระงาน มุ่งบริหารที่สนองต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ และการบริหารองค์กร ได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น (3) ศักยภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค 4 การบริหารคนมีการนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงาน การบริหารภาระงานมีการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงาน และการบริหารองค์กร มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง (4) วิธีการพัฒนาการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค 4 ควรจะมีวิธีการพัฒนาด้านให้เก่งมีความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงาน โดยอบรมให้พระสังฆาธิการเป็นผู้นำในการพัฒนาจิตใจ จริยธรรมคุณธรรมและให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการป้องกันไม่ให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนา (สิริลักษณ์ ยิ้มประสาทร, 2548) ได้กล่าวถึง กระบวนทัศน์ใหม่กับการเรียนรู้ ของชุมชน และยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ของชุมชนในทศวรรษใหม่ โดยการที่สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่จุดเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญ เมื่อประชาชนเริ่มต้นตัวและ สนใจความเป็นไปของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการเมืองอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน สภาวะดังกล่าวมีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนประเทศชาติให้ข้ามพ้นสถานการณ์วิกฤต ดังที่ประเวศ วะสี (2547) กล่าวไว้ว่า ที่คนไทยจะมีฝันอันยิ่งใหญ่ถึงสังคมที่ดีงามอันเป็นที่พึงปรารถนา ของทุกคน เป็นประเทศไทยยุคศรัทธาวิริยะ ที่คนไทยสามารถรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำ เพื่อสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดตามความฝันอันยิ่งใหญ่ได้จริง เป็นกระแสพลังแห่งจินตนาการใหม่กระแสพลังทางสังคมใหม่ที่จะเปิดประตูประเทศไทยไปสู่ยุคใหม่

กระบวนทัศน์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและอนุวัติตามลักษณะการปกครองของบ้านเมือง การปกครองคณะสงฆ์นั้นนอกเหนือจะต้องยึดหลักพระธรรมวินัยแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอนุวัติตามพระราช หรือตามกฎหมายของบ้านเมืองไม่สามารถจะหลบหลีกได้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับสภาพของโครงสร้างการปกครองของสงฆ์ให้มีลักษณะที่สอดคล้อง หรือมีความใกล้เคียงกับระบบการปกครองของบ้านเมือง มิเช่นนั้นแล้วก็คณะสงฆ์ก็อาจจะมีสถานะที่ไม่ปกติมากนัก เพราะคณะสงฆ์จะต้องอาศัยศรัทธาของชาวบ้านเพื่อการดำรงชีพ โดยเฉพาะการได้รับการอุปถัมภ์ปกป้องจากพระมหากษัตริย์ผู้ปกครองบ้านเมืองนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้บริบทสังคมด้านต่าง ๆ จึงมีจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง

อนึ่ง การมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ขึ้นมานั้น สิ่งที่เกิดขึ้นมานอกจากจะต้องปฏิบัติ และรักษาพระธรรมวินัยแล้ว พระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้ตราไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์นั้นเกิดขึ้นครั้งแรกในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 และในปัจจุบันนี้ได้มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4)

พ.ศ. 2561 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูรให้ไว้ ณ วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 เป็นปีที่ 3 ในรัชกาลปัจจุบัน “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561” (ราชกิจจานุเบกษา. 2561, เล่ม 135, ตอน 50 ก.: 1-4) ทรงโปรดให้มีพระราชโองการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ที่เกิดในยุคปัจจุบันนับเป็นผลต่อเนื่องที่เกิดจากบริบทสังคมไทยในยุคปัจจุบันที่มีต่อการปกครองของคณะสงฆ์ไทยเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ในส่วนของการปกครองคณะสงฆ์ของมหาเถรสมาคม นั้น สามารถแบ่งการปกครองคณะสงฆ์ออกเป็น 6 ด้าน เรียกว่า กิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ถือว่าเป็นภารกิจหลักของมหาเถรสมาคมและมหาเถรสมาคมยังได้ออกระเบียบให้เป็นภารกิจของภารกิจหลักของเจ้าอาวาสวัดทุกวัด ตามระเบียบที่มหาเถรสมาคมได้กำหนดไว้ใน การปกครองคณะสงฆ์ เพื่อให้วัดทุกวัดมีการดำเนินการอย่างเป็นแบบแผนและเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของทางวัด ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ภายในวัดได้มีกิจกรรมและมีการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน และได้มีการพัฒนาขึ้นภายในวัด

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารวัดด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่ในจังหวัดนนทบุรีเพื่อ

ศึกษาสภาพทิศทางการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรี เพื่อนำเสนอการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตวิจัยไว้ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

5.1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีรูปแบบการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่ โดยอาศัยข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกและหนังสือ เอกสาร หรือบทความอันสำคัญที่เกี่ยวข้องตลอดจนงานวิจัยและบทความอื่น ๆ

5.1.2 ศึกษาวิเคราะห์สภาพแนวทางการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรี ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านการปกครอง 2. ด้านการศาสนศึกษา 3. ด้านการเผยแผ่ 4. ด้านการสาธารณูปการ 5. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

5.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 13 รูป/คน ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรี มีพระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดนนทบุรี ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี ศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี วัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรี

6. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก (Review Literature) และมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งกระบวนการและขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ คือ

6.1 การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัย ที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังต่อไปนี้

1) สืบหาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ เช่น ตำรา หนังสือ ที่เกี่ยวกับหลักการบริหาร

2) รวบรวมและศึกษา เอกสาร ตำรา ตามหลักการบริหารวัด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันด้วยหลักกระบวนการทัศน์ใหม่ โดยการศึกษาเป็นยุค ๆ เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของระบบการบริหารวัดรวมทั้งหลักธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อพุทธวิธีในการบริหารจัดการวัดในปัจจุบัน

3) นำข้อมูลที่ได้อาจจัดประเภท วิเคราะห์ อธิบายความ พร้อมกับการตีความ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

4) ขอคำแนะนำ ปรัชญา ความเห็นจากคณะกรรมการควบคุมดัชนีพนธ์

6.2 การสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ 13 รูป/คน โดยแบ่งกลุ่มที่ทำการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่พระสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 8 รูป และกลุ่มคฤหัสถ์ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี ศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี วัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรี และผู้เชี่ยวชาญทางด้านพุทธศาสนาและปรัชญา รวม 5 คน

ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์และไปสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่ท่านผู้ทรงคุณวุฒิสะดวก โดยขออนุญาตบันทึกเทปการให้สัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำบทสัมภาษณ์มาถอดเทปและวิเคราะห์ข้อมูล

6.3 นำเสนอรูปแบบการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และเอกสาร ตำรา พร้อมด้วยบทสัมภาษณ์

7. อภิปรายผล

การบริหารจัดการวัดเป็นสิ่งสำคัญของคณะสงฆ์ที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักของ พระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มติมหาเถรสมาคม กฎหมายบ้านเมือง และกฎระเบียบทางสังคมที่เป็นประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยผู้บริหารจะต้องมีกระบวนการทัศนในการบริหารจัดการองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติต่อศาสนาและต่อประชาชน โดยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

7.1 การบริหารด้วยกระบวนการทัศนใหม่

ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการนั้นมีหลากหลายทฤษฎี และมีหลักการที่คล้ายกัน ซึ่งมีทิศทางเดียวกัน คือให้งานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างสูงสุด และการที่ผู้บริหารองค์กรต่าง ๆ จะนำทฤษฎีเหล่านั้นมาใช้จำเป็นต้องศึกษาอย่างจริงจังถึงความเหมาะสม และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่องค์กรจะได้รับ ซึ่งผู้นำกระบวนการทัศนใหม่นั้นจะต้อง 1) มีวิสัยทัศน์ (Visioning) 2) มีการวางกลยุทธ์ (Strategic Orientation) 3) มีศักยภาพเพื่อนำการปรับเปลี่ยน (Change Leadership) 4) มีการควบคุมตนเอง (Self-Control) และ 5) มีการใช้อำนาจแก่ผู้อื่น (Empowerment) เหล่านี้ผู้นำต้องมีกระบวนการทัศน เพื่อปรับเปลี่ยนจากแนวคิดเดิมไปสู่แนวคิดใหม่ในการบริหารจัดการ กระบวนการทัศนในการบริหารคณะสงฆ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และอนุวัติตามลักษณะการปกครองของบ้านเมือง การปกครองคณะสงฆ์นั้นนอกเหนือจะต้องยึดหลักพระธรรมวินัยแล้ว จำเป็นที่จะต้องอนุวัติตามพระราช หรือตามกฎหมายของบ้านเมือง จำเป็นที่จะต้องปรับสภาพของโครงสร้าง การปกครองของสงฆ์ให้มีลักษณะที่สอดคล้อง ตลอดจนวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางด้านวัฒนธรรมองค์กร และทรัพยากรที่มีอยู่ แล้วนำมาปรับประยุกต์ใช้จนเกิดเป็นระบบ การบริหารที่ดีมีคุณภาพ ก็จะสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่องค์กรได้

7.2 การบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรี

การบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรี คณะสงฆ์ได้ยึดหลักธรรมาธิปไตยเป็นสำคัญ ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้บริหารเองต้องประพฤติธรรม และใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหารตามหลักพุทธวิธีบริหาร พุทธวิธีบริหารจึงไม่เป็นทั้ง อัตตาธิปไตย และโลกาธิปไตย ด้วยเหตุนี้ การบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีจึงมีความเรียบร้อยดีงาม โดยคณะสงฆ์แต่ละวัดมีศักยภาพในการบริหารจัดการวัดที่มีจุดเด่นแตกต่างกันในแต่ละด้าน โดยรวมแล้วก็ยังอยู่ภายใต้ภารกิจในการบริหารจัดการตามกรอบการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ โดยศรัทธาของพุทธศาสนิกชนเป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อน การร่วมกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ดูแลใส่ใจในการมีศาสนทายาท เพื่อสืบทอดคำสอนทางพระพุทธศาสนาและการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

7.3 บูรณาการการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนการทัศนใหม่

การบูรณาการการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรี ด้วยกระบวนการทัศนใหม่ทั้ง 6 ด้าน มีดังนี้ ด้านการปกครอง เป็นผู้ที่มิวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยวัตรข้อปฏิบัติเป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์ และสังคมโดยรวม ด้านการศึกษา มุ่งศึกษาตามหลักธรรม 3 ประการ คือ 1) การฝึกหัดอบรมกาย วาจาให้เรียบร้อย เรียกว่า สीलสิกขา 2) การฝึกหัดอบรมจิตให้สงบแน่วแน่เป็นสมาธิ เรียกว่า จิตตสิกขา 3) การหัดอบรมปัญญา ให้อำนาจแห่งตลอดสถานะความเป็นจริงถึงขั้นบริสุทธิ์หลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง เรียกว่า ปัญญาสิกขา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จัดการศึกษาให้แก่ประชาชน การตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียน ด้านการเผยแผ่ จัดให้มีการแสดงธรรมในวันอัมมัสสวนะ และสถานที่ต่าง ๆ ด้านการสาธารณูปการ บำรุงรักษาวัด และศาสนสมบัติของวัด

ให้เป็นไปด้วยดี บูรณปฏิสังขรณ์ และสร้างสิ่งใหม่ เน้นประโยชน์การใช้สอยเป็นหลัก ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ การสงเคราะห์ภิกษุสงฆ์ สามเณร และให้วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีการต่าง ๆ ทั้งราชการ และเอกชน

7.4 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือทำให้ทราบว่าการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่ นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะพระสงฆ์ ที่เป็นพระสังฆาธิการ เป็นผู้นำในการบริหารจัดการวัด จัดการพระศาสนา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีกระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น การบริหารวัดเป็นหัวใจสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา เพราะวัดเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการในทุก ๆ ด้าน นอกเหนือจากการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ที่เป็นหลักปฏิบัติของพระสงฆ์ก็เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้อำนาจพระพุทธศาสนา มีความเจริญรุ่งเรือง ก่อให้เกิดประโยชน์ และความมั่นคง ต่อประเทศชาติ และพระพุทธศาสนา โดยสามารถสรุปเป็น “GBS MODEL” โดยมีที่มาดังนี้

1. **G = Growth** (เจริญ) หมายถึง ความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ที่แผ่กว้างออกไปอย่างไม่สิ้นสุด พร้อมกับความสุขสงบของโลก ความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ คือความเจริญทางด้านกายภาพ สังเกตได้ในแต่ละวัด จะมีการก่อสร้างถาวรวัตถุที่มั่นคงถาวร พร้อมกับการจัดระเบียบของวัดให้เป็นสัดส่วน สะอาดสวยงาม เป็นที่เจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็น ก่อให้เกิดศรัทธาปสาทะแก่สาธุชนทั่วไป การก่อสร้างก็จะเน้นในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมผสมผสานกับวัฒนธรรมชาติอื่น ๆ นอกจากนี้ถาวรวัตถุต่าง ๆ ก็จะมีลักษณะรูปแบบการใช้สอยที่แยกประเภทกันอย่างชัดเจน เช่น อุโบสถ สำหรับใช้ทำสังฆกรรมของพระสงฆ์ ศาลาการเปรียญ ใช้สำหรับประกอบกิจกรรมงานทำบุญต่าง ๆ กุฏิ ใช้สำหรับพระสงฆ์ในการอยู่อาศัย แม้พระพุทธศาสนาจะเผยแผ่ไปยังต่างประเทศ รูปแบบการก่อสร้าง และการใช้สอยก็จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เพราะวัดเป็นศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรม วัดมีโบสถ์วิหาร และเจดีย์ เป็นต้น ที่สวยงามงดงาม มีพระพุทธรูปมากมาย มีภาพพุทธประวัติ หรือภาพทางพระพุทธศาสนาอยู่ตามฝาผนังอยู่ทั่วไป มีหนังสือพระไตรปิฎก และวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่มากมาย อีกทั้งวัดเป็นสถานที่จัดงานทำบุญตามประเพณีต่าง ๆ เช่น ตักบาตรเทโว หรือตักบาตรดาวดึงส์ ทาบุญสลากภัต และทำบุญวันสารท เป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงเป็นศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ของแต่ละชุมชนจนถึงเป็นสถานที่ฝึกอาชีพ วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน วัดจึงเป็นแหล่งแห่งวิชาชีพต่าง ๆ เช่น หมอดู หมอยา หมอนวดแผนไทย ช่างทั้งหลายตลอดถึงผู้ชำนาญในด้านเกษตรสาขาต่าง ๆ วัดเป็นสถานที่บันเทิงของชาวบ้าน คนทั่วไปชอบสนุกสนานบันเทิงรื่นรมย์ จึงจัดงานการเล่นต่าง ๆ บ้างในบางโอกาส เพื่อความเพลิดเพลินเจริญใจคลายความทุกข์ แต่ไม่มีสถานที่ที่กว้างพอที่จะจัดงานได้ จึงหันไปจัดที่วัดทั้งงานชั่วคราว และงานเทศกาลต่าง ๆ ความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนานี้เกิดจากการบริหารจัดการของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติพระธรรมวินัย กฎหมาย และภารกิจทั้ง 6 ด้านอย่างเข้มแข็งนั่นเอง

2. **B = Benefit** (ประโยชน์) หมายถึง การบริหารจัดการวัดงานทั้ง 6 มีประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ต่อประเทศชาติ ต่อประชาชน ต่อสังคม และต่อเศรษฐกิจ อย่างแท้จริง เพราะวัดทำหน้าที่ในฐานะเป็นผู้หล่อหลอม และยกระดับจิตใจของผู้คนในสังคมให้สูงขึ้น มีคุณธรรมจริยธรรม รักสันติ และสมานสามัคคีปรองดอง รวมทั้งความมีเหตุมีผลในการดำรงชีวิต วัดและพระพุทธศาสนาได้รังสรรค์ในประเด็นนี้ได้ครบถ้วน วัดและจริยธรรม วัดและสถาบันพระพุทธศาสนา จึงเป็นแหล่งกำเนิดของกฎระเบียบประเพณีวัฒนธรรมปทัสถาน และวิถีชีวิตของสังคมไทยมาโดยตลอด

ประโยชน์ที่ได้จากการบริหารวัดย่อมก่อให้เกิดประโยชน์โดยสรุปมี 3 ประการ คือ 1) ประโยชน์ต่อตนเอง พระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณ คือเป็นผู้นำปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ศึกษาเรียนรู้ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ เป็นการสร้างบุญบารมีที่เป็นความดีงามอย่างสูงยิ่ง จน

นำไปสู่การพ้นทุกข์ หมดกิลลีสลันสุดการเวียนวายตายเกิด 2) ประโยชน์ต่อผู้อื่น หมายถึงพุทธศาสนิกชน และสาธุชนทั่วไป ประการหนึ่ง เป็นที่รองรับศรัทธาของสาธุชนทั่วไป ให้มีโอกาสได้เรียนรู้หลักธรรม เข้าถึงธรรม และบรรลุธรรม ประการที่สอง เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ เพราะประเทศที่จะเจริญได้นั้น เพราะคนในชาติมีศีลธรรม มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองด้วยความสุจริต ประการที่สาม เป็นประโยชน์สังคม ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ การศึกษา การสงเคราะห์ในเรื่องสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ 3) ประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา โดยการสืบต่อของพุทธบริษัททั้ง 4 ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุสกะ อุบาสิกา ที่เป็นกำลังสำคัญในการรักษาผลประโยชน์ของพระพุทธศาสนาโดยรวม นอกจากนี้แล้ว โดยสรุป ได้แก่ ทิฐุธรรมมีกัตถประโยชน์ ประโยชน์ในชาติหน้า สัมปรายิกัตถประโยชน์ ประโยชน์ในภพหน้า และปรมาตถประโยชน์ ประโยชน์สูงสุดนั่นเอง

3. S = Stable (มั่นคง) หมายถึง ความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาที่ฝังรากลึกลงในจิตใจของมวลมนุษยชาติ ตี๋มดักักรพระธรรมคำสั่งสอนสร้างสุขสงบร่มเย็นให้กับประชาชน เป็นกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากร เงิน คน วัสดุ แผนงาน ภายในวัด หรือการปกครองดูแล รักษาหมู่คณะ ทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ที่มีอยู่ หรือพำนักอยู่ในวัด และทั้งการจัดกิจการของวัด เพื่อให้งานต่าง ๆ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยใช้ทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ในการบริหารงานกิจการงานองค์กรทั้ง 6 คือ 1) การปกครอง เป็นการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยยึดพระธรรมวินัยเป็นหลัก ตามพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ที่พระศาสดาทรงวางระบอบการปกครอง คือ พระวินัย เพื่อให้หมู่สงฆ์เป็นหมู่ที่ดีให้เป็นคนดี พร้อมทั้งความรู้ และความประพฤติ อำนาจในการปกครองสงฆ์นั้น เป็นอำนาจที่ได้มาจากพระธรรมวินัย วัตถุประสงค์ของการบัญญัติพระวินัย เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ในยุคสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ผู้บริหารคณะสงฆ์ย่อมมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการบริหาร/การปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับระเบียบต่าง ๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย 2) การศาสนศึกษา ส่งเสริมการสอนจริยธรรมในโรงเรียน และการสอบธรรมศึกษาของนักเรียน ในส่วนของพระสงฆ์ให้การสนับสนุนทั้งแผนกนักธรรม และบาลี ให้การอนุเคราะห์การจัดอบรมบาลีก่อนสอบ 3) การเผยแผ่หน้าที่การเผยแผ่ธรรมนั้น นับว่าเป็นหัวใจของการสืบอายุพระพุทธศาสนา และเป็นการแสดงเจตนาต่อพุทธประสงค์อย่างแท้จริง หน้าที่ หรือบทบาทในการเผยแผ่นี้ เป็นบทบาทของพระสงฆ์ที่สำคัญหากจะเทียบกับ บทบาทด้านอื่น บทบาทนี้นับว่าเป็นงานที่คณะสงฆ์จัดทำมากกว่าอย่างอื่นในการเผยแผ่นั้น พระสงฆ์ก็ดำรงตนในบทบาทหน้าที่ดังที่พระพุทธองค์เคยดำรงมาแล้ว เพราะการเผยแผ่ธรรมนั้น เป็นการให้ปัญญาแก่พุทธบริษัท จำต้องตั้งตนอยู่บนพื้นฐานความเป็นธรรม ผู้แสดงต้องมีภูมิธรรมความรู้ด้วย จึงจะทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การเผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากขึ้น จนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต รักษาปฏิบัติธรรม และตระหนักในคุณค่าของพระพุทธศาสนา จนกระทั่งช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีทั้งเชิงรับ และเชิงรุก ผู้ที่จะทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรมีคุณสมบัติพื้นฐาน คือ มีอุดมการณ์ มีศิลาจารวัตรตรงดงาม และมีความรู้ความสามารถ จึงจะสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การศึกษาสงเคราะห์ ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษา ชุมชน สนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้ขาดแคลน สร้างอาคารเรียนชักชวนประชาชนช่วยสร้างโรงเรียนขึ้นในวัด เพื่อให้บุตรหลานของชาวบ้านได้เล่าเรียน แนะนำแนวทางการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา สร้างแหล่งเรียนรู้ในวัด 5) การสาธารณูปการ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการนั้นต้องคู่กับเอกลักษณ์ ความเป็นพุทธศาสนา กล่าวได้ว่าพระสงฆ์หากกล่าวไปแล้วนับว่ามีความสำคัญไม่น้อย เพราะต้องคำนึงถึงความเป็นเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย ความเป็นพระพุทธศาสนา เพราะสร้างวัดสร้างศาสนวัตถุต้องให้เป็นเอกลักษณ์ที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นพุทธ ความเป็นไทยมาจากรากฐานของความเป็นพุทธ ความคิด ความเชื่อถือ และคุณธรรม ต่าง ๆ ที่ปลูกฝังถ่ายทอดกันมาจนติดเป็น

นิสสัยใจคอ โบราณสถาน และโบราณวัตถุทั้งหลาย เป็นมรดกและเป็นสมบัติที่สำคัญยิ่งของประเทศชาติ นอกจากนี้ เป็นหลักฐานสำหรับสืบค้น และยืนยันความเป็นมาในประวัติศาสตร์ของชาติแล้ว ยังเป็นของมีค่าอย่างสูงอีกด้วย ความสำเร็จที่ว่ามี ไม่ใช่เฉพาะคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมเท่านั้นแต่รวมถึงคุณค่าทางเศรษฐกิจอีกด้วย ดังนั้นวัดควรมี มาตรการอุปการให้เป็นเอกลักษณ์แบบพุทธ วัดจึงเป็นกำลังสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์แบบชาวพุทธซึ่งเป็นสมบัติ ของคนไทยและคนเนปาลไว้ให้คนรุ่นหลังได้ชื่นชมในความงดงามแบบพุทธ 6) การสาธารณสงเคราะห์ การบริหาร คณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ต้องมีการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การที่วัด หรือคณะสงฆ์ดำเนินการ อย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ คือ

(1) ด้านสังคมสงเคราะห์อันได้แก่ การสงเคราะห์ประชาชนทั้งหลายในด้านจิตใจ เช่น การแสดงพระธรรม เทศนาให้แก่ประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้ และเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของชีวิต และการที่ไม่เดือดร้อนมากนักเมื่อ เผชิญกับอุปสรรคของชีวิต นอกจากนี้ พระสงฆ์อาจให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตโดยใช้หลักพุทธธรรมเป็น แนวทางในบางกรณี บทบาทการสงเคราะห์ประชาชนทางด้านวัตถุด้วย ได้แก่ การให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนต่างถิ่น และผู้มาปฏิบัติธรรมรักษาศีลในวัด และการให้ประชาชนที่ยากจนได้เช่าที่ดินของวัดในราคาถูก เพื่อปลูกบ้านพัก อาศัย เป็นต้น

(2) ด้านการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์มีฐานะเป็นผู้นำชุมชนได้ให้วัดเป็นศูนย์กลางบริการสังคมด้วย เช่น เป็น โรงเรียนสำหรับเด็กวัด ศึกษสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะภิกษุสงฆ์เป็น ศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมา ภิกษุสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณ กุศลและช่วยเหลือบุคคล ผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส ดังนั้น การสาธารณสงเคราะห์ จึงเป็นการดำเนินการ ช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ การสงเคราะห์ภิกษุสงฆ์ สามเณร การ สร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การ ช่วยเหลือผู้ป่วยผู้ยากไร้ การสร้างห้องสมุดโรงเรียน เป็นต้น การสาธารณสงเคราะห์ นอกจากจะเป็นการ ช่วยเหลือชาวบ้าน ในสิ่งที่พวกเขาต้องการ และมีความจำเป็นแล้ว ยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับ บ้านอีกทางหนึ่งด้วย

เพื่อให้บรรลุไปตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ โดยมีเจ้าอาวาส และคณะสงฆ์ช่วยกันบริหาร จัดการตามความเหมาะสมตติงาม ซึ่งการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนทัศน์ใหม่ คือ “GBS MODEL” ดังแผนภูมิภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดของ GBS MODEL

8. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย การบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่ ผู้วิจัยพบว่า ยังมีลักษณะบางประการที่น่าสนใจในการทำวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเพื่อทำการวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรมีสถาบันการสร้างสรรค์ศาสนทายาทที่เป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การคัดสรรบุคคลที่เข้ามาบวช การจัดหลักสูตรที่ครบสมบูรณ์ทั้ง 6 ด้าน และเพิ่มเติมในเรื่องของภาษา และเทคโนโลยี พร้อมสวัสดิการในทุก ๆ ด้าน

2) ส่งเสริม สนับสนุน สร้างสวัสดิการให้กับศาสนทายาทที่อยู่ปัจจุบันให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยความร่วมมือขององค์กรคณะสงฆ์อย่างเป็นระบบ

3) ใช้หลักสามัคคีธรรมในการบริหารจัดการวัดในทุก ๆ ด้าน รวมถึงลากัฏฐการที่เกิดขึ้น ที่ต้องมีการรวมศูนย์ในการจัดสรรคน เงิน วัสดุ และการบริหาร

8.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่ หากมีผู้ประสงค์ จะทำวิจัยในครั้งต่อไปควรจะได้ศึกษาวิจัยตามประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาศักยภาพของศาสนทายาทเพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา
- 2) แนวทางการพัฒนาพระสงฆ์ที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน
- 3) รูปแบบการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 (เพิ่มเติม 2535)

9. เอกสารอ้างอิง

โชติ บดีรัฐ, (2554). การบริหารงานของพระสงฆ์ในการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

ดวงตา ราชอาษา สัญญา เคนาภูมิ และยุภาพร ยุภาศ. (2558). แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในยุคทุนนิยม” วารสารวิชาการแพรวา กาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. 2 (3), 130-152.

ประเวศ วะสี. (2547). การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง. กรุงเทพมหานคร : กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2553). ธรรมเพื่อการบริหารการปกครองแบบพุทธ. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561. (2561, 17 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135, ตอน 50 ก.: 1-4.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย พระวินัยปิฎกเล่มที่ 1, 2, 4, 7 และพระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 9, 10, 12, 13, 20, 21, 25, 27, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สิริลักษณ์ ยิ้มประสาพร. (2548). กระบวนทัศน์ใหม่กับการเรียนรู้ของชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

Gulick, Luther (1937). Notes on the Theory of Organization". ใน Gulick, Luther; Urwick, Lyndall (บ.ก.). Papers on the Science of Administration. New York : Institute of Public Administration.

Influence of E-commerce Environment Characteristics on Consumers' Online Impulse Purchase

Zhuopeng Li¹ and Wasin Phromthiphakul²

Received September 2, 2021 & Revised September 14, 2021 & Accepted December 17, 2021

Abstract

This research article aims to analysis influence of e-commerce environment characteristics on consumer's online impulse purchase. Impulsive buying is a very common form of consumption in our daily lives. Since the 1950s, method of this study and the needs of testing, the statistical analysis software SPSS 15.0 and AMOS 7.0 This study used multiple regression analysis to process the data. The online impulse purchase behavior integration model established in this study helps to better understand online consumer behavior and has certain guiding significance for network marketers. Result found Consumers motivate consumers to generate buying motives and then impulse purchases. In addition, existing online shopping research shows that trust is the reason many consumers give up online purchases. Therefore, this study adds trust variables to explain consumers, especially those with less online shopping experience. In the high-risk environment of the Internet, the phenomenon of impulse purchase is not implemented after the purchase impulse. The significant findings1) environmental characteristics of the e-commerce platform as a stimulus to trigger the emotional response of online consumers 2) Consumers motivate consumers to generate buying motives and then impulse purchases. 3) Existing online shopping research shows that trust is the reason many consumers give up online purchases the high-risk environment could be barriers of impulsive shopping.

Keywords : 1. E-commerce, 2. Online Impulse Purchase, 3. Trust, 4. Mood

1. Introduction

Impulsive buying is a universal and special way of consumption for humans (Parboteeah et al., 2008). In the traditional business context, impulse purchases account for a large proportion of sales in different retail formats (Kollat & Willet, 1967; Bellenger, Robertson & Hirschman, 1978; Weinberg & Gottwald, 1982; Rook & Fisher, 1995). For example, DuPont and others According to a survey conducted by commercial organizations, between 1945 and 1959, the proportion of impulse purchases by consumers in

^{1,2}Ph.D. Candidate, School of Management, Shinawatra University, Thailand

Email : 402036046@qq.com

supermarkets rose from 38% to 51%. Food, medicine, health and beauty care products were unplanned purchases, and even 80% of certain commodities. Sales are dependent on impulse purchases (DuPont Studies, 1978); in addition, more than 39% of department store shoppers and more than 62% of discount shop shoppers say they will experience at least one impulse purchase (Prasad, 1975). In the purchase of shopping centers, up to 50% of purchases are impulse purchases (Dittmar, Beattie & Friese, 1995), and this percentage is increasing (Dittmar, Beattie & Friese, 1996). A study by Iyer (1989) shows that almost all consumers have experienced at least one unplanned purchase, while new product purchases are mostly made by impulse purchases (Sfiligoj, 1996). In China, 53% of consumers buy clothing without seldom planning, usually like to buy, is an impulse shopping consumer group. A study of Chinese college students' consumption and lifestyle patterns in 2015 pointed out that 37% of college students admit that they often impulse to buy something they don't need. Obviously, impulse buying behavior is common in everyday life. Traditional retailers have recognized its importance through store appearance, in-store layout and display, Product packaging and in-store promotions create a shopping environment that attempts to motivate consumers to purchase impulses (Dholakia, 2000).

With the development of the Internet, Internet access has become an indispensable part of many people's lives. According to the "Statistical Report on the Status of China's Internet Development" issued by China Internet Network Information Center (CNNIC): as of December 2018 The number of netizens in China reached 829 million, with a penetration rate of 59.6%, an increase of 3.8 percentage points from the end of 2017, and a total of 56.53 million new netizens. The number of mobile Internet users in China reached 871 million, and the proportion of Internet users accessing the Internet through mobile phones was as high as 98.6%. The scale of Chinese netizens still maintains a rapid growth trend, while online shopping has grown rapidly.

In addition, the "43th Statistical Report on Internet Development in China" shows that as of December 2018, the number of online shopping users in China reached 610 million, with an annual growth rate of 14.4% and a netizen usage rate of 73.6%. The number of mobile phone network payment users in China reached 583 million, with an annual growth rate of 10.7%, and the mobile Internet user usage rate reached 71.4%. The first law of the e-commerce field, the "Electronic Commerce Law", was officially introduced, which is of great significance to promoting the sustainable and healthy development of the industry. And the report shows that the average online shopping frequency of Chinese IT netizens has remained at 4.8 times/month, which is basically once a week. It can be seen that online shopping has become an increasingly important sales channel.

The increase in consumer online shopping inevitably leads to more impulse purchases in the online context. Adelaar (2003) pointed out that the online environment does have impulse purchases, 34% of online shopping is achieved through impulse purchases (Spool,

2002), and online shoppers are more aggressive than non-network shoppers (Donthu & Garcia, 1999), some Scholars began to recommend a re-examination of impulse buying in the network environment. In the industry, online marketers have also begun to notice that impulsive consumers account for 25%-80% of total e-commerce consumers (Angus Reid Group, 2000), while college students called the Internet era spend an average of 12%. Is the Lord Focus on online impulse purchases of clothing, music, and books (Pastore, 2000). Impulsive purchases that may exist in the network have been valued by more scholars and online marketers.

In traditional marketing channels, impulsive buying accounts for almost half of the buying behavior. It is mainly affected by the shopping environment, leading to unpredictable purchasing behavior of consumers (Engel et al.; 1986). Today, with the rapid development of e-commerce, more and more enterprises are considering adopting the Internet as a marketing channel for their products or services, and hope to seek various means and measures to stimulate the impulse of shoppers who browse the website to generate purchases. But for these online retailers, various marketing methods are implemented through the web interface. They don't know how to use the website to create an online shopping environment (Wu et al., 2008), usually learning and imitating some other websites. Successful experience, however, practices vary from practice to practice and often occur Contradictory (Rosen et al., 2004). In this case, how to create an online shopping environment through website design to stimulate consumers' impulse shopping has become a matter of great concern to online retailers.

In addition, with the improvement of social living standards, people's consumption concepts and consumer tastes have undergone great changes, seeking excitement, chasing fashion has become the trend of contemporary consumers, and consumption has become a pursuit of happiness. In a novel and curious way, more and more consumers are paying more attention to self-enjoyment and emotional release. This change in concept has caused an increase in impulse buying behavior. The industry has also noticed this change in consumers, and more and more attention to the mood and mood of consumers when shopping. Then, the Internet-based shopping environment has an impact on consumers' inner feelings.

Finally, it is worth noting that despite the rapid development of the online shopping market, many consumers are still on the sidelines, they are through the Internet to master fashion information, compare product prices, browse various advertisements, read product descriptions and buyer reviews. Or have already had good communication with the seller, but when it comes to the final purchase stage, he is hesitant, and may eventually give up the online purchase and transfer to the physical store transaction. This can happen even when the shopper is already in a state of extreme excitement or has an impulse to buy. In the past impulse research of traditional business background, it is considered that self-

control (Baumeister, 2002) and ability to pay (Beatty and Ferrell, 1998) are impulsive to limit the impulse to purchase. Factors of purchase behavior. Then, in the network environment, whether there are other reasons hinder the impulse purchase behavior of the network consumers.

2. Literature Review

2.1 Impulse Purchase Definition

The study of impulsive purchases began in the 1950s and lasted for more than half a century. Based on different research backgrounds and research purposes, scholars have different definitions of impulsive purchases and have not reached consensus (Jeon, 1990). Despite the differences in definitions, it is useful to understand the advancement of impulse buying research, so it is necessary to briefly review the definitions of impulse purchases given by different scholars.

Early research suggests that impulsive purchases are unplanned purchases. The DuPont study first proposed the definition of impulse purchases, treating impulse purchases as unplanned purchases, that is the difference between the goods that consumers plan to buy before entering the store and the goods actually purchased (Dittmar et al., 1995). For some time thereafter, researchers basically equated impulse purchases with unplanned purchases, such as Clove (1950), West (1951), and Cox (1964).

Kallat and Willett (1967) divide the relationship between impulsive and unplanned purchases by comparing the combination of pre-purchase intentions with actual purchase behavior. The willingness to purchase is divided into five categories according to the degree of planning of product attributes, product categories and brands. The actual purchase results are divided into three types, as shown in Table 1. The 9 in the table is the impulse purchase. The author believes that impulse purchase is an unplanned, impulsive purchase, but it is also an effective way to make purchase decisions.

Table 1 Purchase Intention / Actual Purchase Result Matrix

Purchase Intention	Purchase of Goods and Brands	Didn't Buy	Goods Purchased Brand not Bought
Commodities and Brands	1	2	3
Only Goods	4	5	
Only type of Goods	6	7	
Know Your Needs	8		
Your Needs Are Unknown	9		

Source: Kollat, D. T., & Willett, R. P. (1967). Customer impulse purchasing behavior. *Journal of marketing research*, 4(1), 21-31.

Wood (1998) regards impulse buying as lack of willpower (akrasia) or (weakness Of will). Impulse buying, he argues, is unplanned, ill-thought-out and accompanied by intense emotion Status-quo, non-coercive, and the consumer's best judgment. Omar and Kent (2001) believed that impulse buying would present consumers in various specific ways. The thinking and consumption tendency of consumer is the consumption tendency of consumers' spontaneity, reactivity, immediacy and anytime and anywhere. Madehavaram(2004) proposed on the basis of previous studies that impulse buying is the immediate reaction behavior of consumers who are stimulated by the external environment and have hedonic dominant emotional tendency. Impulse buying occurs based on the change of shopping preference before and after stimulation, which comes from product elements or non-product elements.

Based on the review of the above definition, it can be seen that the early definition of impulse buying was based on simple behaviors The characteristic carries on the definition, is one kind of non-plan, the decision time is short behavior. Then psychological elements were added, it is believed that consumers experience a strong emotional reaction and purchase desire, and there is a failure of self-control. Late to learn others think impulse buying may be a psychological need. This study suggests that impulse buying involves the following Elements: unplanned purchase, drive by stimulus, quick decision making, lack of awareness and emotional body Check.

2.2 Emotional Theory

In traditional economics and marketing, consumers are often seen as “rational,” in which people choose products that give them the most impact after careful consideration of all choices (Schiffman & Kanuk, 2000). However, in real life, many shopping consumers make purchasing decisions in the mall. The time may be as fast as seconds, and they often have little patience to collect large amounts of information for processing (Engel, Blackwell & Miniard, 2001, p81), impulsive buying behavior. Cognitive models do not adequately explain such purchasing decisions and phenomena (Eewvelles, 1998), and therefore, in impulse buying behavior studies. This variable is introduced in the mood.

2.3 Related Research on e-Commerce Website Environment

In the network context, the product display is supported by information technology, through the human-machine interface as a medium. Therefore, online impulse purchases are not only affected by product characteristics, but also by the characteristics of the shopping environment (Madhavaram & Laverie, 2004).

According to the theory of environmental psychology, consumers' perceptions of their environment affect their browsing and shopping behavior in retail stores, so traditional

retailers attach great importance to the design of the store environment. Similarly, online consumers are shopping through browsing websites. When choosing, it is also in a shopping environment provided by the network. The appearance of the website interface, the design of the network environment, the layout of the layout and the overall presentation will make consumers feel different impressions. Jennings (2000) pointed out that the feeling of pleasure is very important, because they can create a good first impression, let users explore further, and use in e-commerce can stimulate users to achieve the ultimate consumption goals. The website environment in this study refers to the shopping website environment.

2.4 Trust Theory

The development of e-commerce in the world has been very rapid, but the goal of e-commerce popularization still exists for a distance. The main reason is that the average person has insufficient trust in the network environment (Kini & Choobineh, 1998). This section will introduce the definition of trust, the elements, and the current state of research in online shopping.

3. Research Methodology

Data Analysis Method

According to the purpose of this study and the needs of testing, the statistical analysis software SPSS 15.0 and AMOS 7.0 will be used to analyze and process the collected questionnaire data. In the process of data analysis and processing, the following statistical methods will be mainly used: descriptive statistical analysis, reliability analysis, validity analysis and regression analysis. According to the China Internet Network Information Center, China's online shopping users are mainly between 18 and 30 years old, with a monthly income of 1,000 to 3,000 yuan, and are mainly white-collar workers and students. They are a group of people of higher social level, and most of them are highly educated. Those with a master's degree and online shopping account for more than half of all online users. Therefore, this study selected college students as the main object of the survey, and in order to make the sample more representative, part of the sample was distributed among white-collar workers with working experience.

4. Results and Discussion

4.1 Relationship between Environmental Characteristics and Pleasure

This paper studies the environmental characteristics of the website, that is, website knowledge, website economy, website interaction and website vision. It can cause the pleasure of online consumers, stimulate the impulse buying desire of consumers, and then impulse buying behavior occurs. Therefore, first of all, regression analysis of the antecedent variables website environment characteristics and pleasure. The results are shown in Table 2.

Table 2 Regression Analysis Results of Ante-dependent Variables and Pleasure

	Non-standardized coefficient		Standardized coefficient					
Model	B	Standard error of	Beta value	T value	Sig.	R ²	Adj.R ²	The F value
(Constant)	2.53	0.209		12.09	0.00			
Informative	0.37	0.054	0.21	6.92	0.00			
Economy	0.27	0.042	0.18	6.35	0.00	0.46	0.45	43.61**
Interactive	0.33	0.046	0.24	7.19	0.00			
Visual Sex	0.35	0.058	0.15	6.12	0.00			

Note: ** indicates significance level $P < 0.01$.

Dependent variable pleasure

Table 2 shows that the characteristics of website environment have a significant impact on pleasure ($F=43.61$, $P<0.01$). The environmental characteristics of the station can explain that the variation proportion of the dependent variable is 45%, which indicates that the regression equation fits well and the linear relationship of the regression equation is significant.

4.2 The Relationship between the Characteristics of Website Environment and Arousal

The characteristics of website environment can cause consumers to wake up in different degrees, and the consumers in the excited and excited state. In this part, we will analyze the influence of the knowledge, economy, interaction and vision of the website on the arousal. The analysis data are shown in Table 3

Table 3 Regression Analysis Results of Ante-dependent Variables and Arousal

	Non-standardized coefficient		Standardized coefficient					
Model	B	Standard error of	Beta value	T value	Sig.	R ²	Adj.R ²	The F value
(Constant)	2.31	0.209		11.07	0.000			

Informative	0.28	0.046	0.22	6.01	0.000			
Economy	0.47	0.042	0.28	8.24	0.00	0.52	0.51	55.96**
Interactive	0.32	0.054	0.13	6.01	0.00			
Visual Sex	0.09	0.068	0.02	1.31	0.20			

Note: ** indicates significance level $P < 0.01$.

Dependent variable pleasure

Table 3 shows that the characteristics of website environment have a significant impact on arousal ($F = 55.96$, $P < 0.01$), and the variation rate of happiness of the dependent variable can be explained by the characteristics of website environment is 51%, which indicates that the regression equation fits well and the linear relationship of the regression equation is significant.

4.3 Relationship between Emotion and Purchase Impulse

In this study, hierarchical multiple regression method is used to analyze the data with two models. Model 1 explains the effects of control variables, such as website knowledge, website economy, website interactivity and website visually, on impulse buying desire. Model 2 adds the effects of variable pleasure, arousal and website browsing on impulse buying desire on the basis of model 1. The analysis results are shown in Table 4.

Table 4 Results of Stratified Regression Analysis of Emotion and Buying Impulse

variable	Model 1		Model 2	
	β	T value	β	T value
Control variables				
Informative	0.13	2.16*	0.11	1.98*
Economy	0.19	3.04**	0.17	2.91**
Interactive	0.22	4.56**	0.18	3.01**
Visual Sex	0.08	1.424	0.06	1.24
The Independent Variables				
Pleasure			0.38	8.53**
Wake up the			0.27	6.40**
R^2	0.16		0.52	

Adj.R ²	0.15	0.51
F	13.31**	28.21**
ΔR^2		0.36
Partial F		17.68**
N	603	603

Note: * indicates significance level $P < 0.05$, ** indicates significance level $P < 0.01$.

The dependent variable is impulse buying

Table 4 shows that in model 1, the control variable website environment characteristics have an impact on the dependent variable purchase impulse ($F=13.31$, $P<0.01$), which could explain the variation rate of purchasing impulse of dependent variable was 15% ($P<0.01$). In mold After adding the independent variables of pleasure and arousal in type 2, the proportion of variation explaining purchasing impulse was 51% ($P<0.01$) The proportion of impulse buying variation was 36% (partial $f=17.68$, $P<0.01$), partial F value was 0.01 It shows that the influence of independent variable on dependent variable is statistically significant.

4.4 Relationship among Impulse Buying, Trust and Impulse Buying Behavior

Hierarchical regression analysis is also used to analyze impulse buying behavior. Three models are used in this study. Model 1 is the effect of control variables pleasure, arousal, impulsive traits, materialism and self-control on impulse buying, model 2 adds independent variables such as impulse buying desire and trust to model 1, while model 3 adds independent variables such as impulse buying desire and trust to model 1 on the basis of model 2, the interaction between independent variables and regulatory variables is added. In order to test the independent variable and the moderator variable In this study, the mean value of all variables is centralized. The process does not change every change but it can reduce the multicollinearity problem. The analysis results are shown in table 5

Table 5 Results of Hierarchical Regression Analysis of Impulse Buying, Trust and Impulse Buying Behavior

Variable	Model 1		Model 2		Model 3	
	β	T value	β	T value	β	T value
Control Variables						
Pleasure	0.11	2.10*	0.10	2.01*	0.09	1.99*
Wake up the	0.13	3.65**	0.12	3.45**	0.12	3.55**
The Independent						

Variables						
Impulse Purchase			0.46	16.97**	0.43	17.68**
Trust			0.32	14.02**	0.34	14.26**
Interactive Items						
Buy Impulse X Trust					0.07	2.15*
R^2	0.15		0.53		0.55	
Adjusted R^2	0.14		0.52		0.54	
The F Value	18.79**		58.89**		45.01**	
ΔR^2			0.38		0.02	
Partial F Value			80.42**		8.61**	
N	603		603		603	

Note: * indicates significance level $P < 0.05$, ** indicates significance level $P < 0.01$.

The dependent variable is impulse buying behavior

As can be seen from Table 5.15, all models are significant at the statistical level of 0.01.

5. Discussion

5.1 Influence of Website Environment Characteristics on Online Consumer Sentiment

The empirical results of this study show that the features of the website environment, which is composed of the website's knowledge, economy and interactivity, significantly cause the consumers' pleasure and emotional response of arousal. Website knowledge will positively affect consumers' pleasure and arouse their emotions. That is to say, the information quality of websites plays a very important role in shaping consumers' emotion and cognition. The richer, truer and faster the information provided in the website is, the faster it can be updated and meet the needs of consumers to obtain information through the Internet. Especially when it exceeds consumers' expectations, consumers will have positive emotions. At the same time, new cognition will arouse consumers' awakening, which may stimulate their impulsive desire for consumption.

The economy of the website will positively affect consumers' pleasure and arouse their emotions. That is to say, in the network environment, price concessions, promotional means are still the main reasons for consumers to make impulse purchases. Online shopping may take this form even further. Online marketing activities that are different from traditional retail stores arouse consumers' emotions and bring them excitement, stimulation and

surprise, such as skill, auction and other activities, which stimulate consumers' shopping desire and satisfy consumers' demand for fashionable personality.

Website interaction will positively affect consumers' pleasure and arousal emotions. That is to say, the service quality provided by websites will directly affect consumers' attitudes towards online shopping. In addition, the interactive function provided by the network satisfies the needs of the consumer society, and at the same time, the exchange of shopping experience among consumers also arouses consumers' shopping desire. On the other hand, it also shows the importance of word of mouth. Website visually has a positive effect on mood, but it does not have a significant effect on mood awakening. That is, the design of the site does not arouse the emotions of consumers. According to the environmental load theory, the level of arousal depends to a certain extent on the environmental load, that is, the amount of information the individual receives to describe the environment. A high-load environment is one that conveys a lot of information, and a low-load environment is the other way around. All other things being equal, high-load environments have a stronger arousal than low-load environments. Environmental information affects environmental load from three aspects: intensity, novelty and complexity. Intensity refers to the absolute value of sensory stimuli, such as brightly colored colors, which are more likely to arouse people; Novelty refers to the familiarity of environmental information. Unfamiliar things require more attention, which usually leads to higher arousal. Complexity works as well as novelty: the more information the environment contains, the more effort is required. Therefore, the visual nature of the website does not arouse consumers' emotions, because the information intensity, novelty and complexity of the website appearance design are not enough, which is consistent with the simple interface and lack of difference of C2C online stores in real life. Therefore, online stores do not have unique appeal and cannot arouse the excitement and excitement of online shoppers.

5.2 Influence of Emotion on Buying Impulse

The empirical results of this study show that the pleasure and emotion aroused by the characteristics of the website environment have a significant effect on the purchase impulse. That is to say, the occurrence of buying impulse is caused by the happy and excited mood that consumers feel after being stimulated by the outside world. And Zhang Yunlai (2006) using structural equation model, the validation of the relation between emotion and impulse purchase, found pleasure and impulse purchase positive correlation ($\beta = 0.29$), awakens and impulse purchase no correlation ($\gamma = 0.03$, $T = 0.53$). The author explains the possible reason: The objects of the survey are large supermarkets, which mainly focus on daily necessities, and the range of commodity prices does not change much, so it is not easy to change the awakening degree of consumers. In online shopping, it gathers different kinds of goods from different countries and regions, as well as the current popular clothes,

etc. At the same time, rich promotional activities constantly impact the online shoppers' eyes and stimulate consumers' purchase impulse.

5.3 Influence of Impulse Buying on Impulse Buying

The results of the empirical part of this study show that the impulse to buy is positively correlated with the impulse to buy. Therefore, the impulse to buy of online shoppers will directly affect their impulse to buy. It confirms the general law from behavioral intention to behavior in consumer behavior, and explains that the impulsive buying behavior occurs when consumers are in high emotional reaction, low cognition and strong buying impulse. The research of Beatty and Ferrell (1998) also mentioned that in the impulse buying behavior, a strong desire to buy must be generated first, thus supporting the viewpoints of this study. However, the dispersion ratio of impulse buying to impulse buying behavior explanation is relatively low, which indicates that impulse buying significantly affects impulse buying behavior, but not all impulse buying will become impulse buying behavior, and the occurrence of impulse buying behavior will also be affected by other limiting factors.

5.4 Regulatory Role of Trust

The results of this study indicate that trust plays a moderating role between impulse buying and impulse buying behavior in the network environment. That is to say, trust is still an important determinant of whether or not consumers buy online. Even if the consumer is stimulated by the online environment, arousing pleasure and arousing emotion, thus forming the impulse to buy, he will still give up the purchase because he does not trust the online store. Previous studies have explored that consumers' self-control and ability to pay limit their hesitation or even give up their impulse purchase. In the network environment, due to the separation of time and space between retailers and consumers, the uncertainty of their transactions increases, and trust will become a limiting factor for the occurrence of impulse buying behavior. Therefore, online retailers need to reduce the risk of consumers through different marketing strategies to improve their trust.

5.5 Management Inspiration

Whether in literature discussion or in real life, impulse buying is considered to be an irregular behavior, but it does account for the majority of product sales (Kollat & Willet, 1967; Bellenger, Robertson & Hirschman, 1978; Weinberg and Gottwald, 1982; Rook & Fisher, 1995). With the rise of online shopping, some scholars believe that this Internet technology improves the occurrence of consumers' impulse buying. Before the research topic was determined, the exploratory research of this study believed that most online consumers believed that they had made impulse purchases, and even accounted for a large proportion of the whole shopping behavior. In addition, more and more retailers have realized the rich business opportunities of the Internet and are entering the online retail industry one after another. At the same time, individual entrepreneurs also build their own online stores with

the help of C2C website platforms. The market of suppliers in the network is constantly expanding, creating a situation of fierce competition. However, the understanding of the psychology and behavior of online consumers is relatively deficient.

6. Conclusion

Influence of e-commerce environment characteristics on consumers' online impulse purchase have significantly as seem website visibility has a positive effect on mood but had no significant effect on emotional awakening. Environmental data affects the environmental burden from three areas: severity, novelty and complexity. In online shopping, different types of products are collected from different countries and regions including today's popular clothing, for example. The impulse to buy from online shoppers directly influences impulse to buy. Consumers are stimulated by the online environment. Stimulates happiness and stimulates mood. It is causing impulse to buy He would still stop buying because customers didn't trust the online store.

7. References

- Adelaar, T., Chang, S., Lancendorfer, K. M., Lee, B., & Morimoto, M. (2003). Effects of Media Formats on Emotions and Impulse Buying Intent. *Journal of Information Technology*. 18(4), 247-266.
- Baumeister, R. F. (2002). Yielding to Temptation : Self-control Failure, Impulsive Purchasing, and Consumer Behavior. *Journal of Consumer Research*. 28(4), 670-676.
- Beatty, S. E., & Ferrell, M. E. (1998). Impulse Buying: Modeling Its Precursors. *Journal of Retailing*. 74(2), 169-191.
- Bellenger, D. N. (1980). Profiling the Recreational Shopper. *Journal of Retailing*. 56(3), 77-92.
- Madhavaram, S. R., & Laverie, D. A. (2004). Exploring Impulse Purchasing on the Internet. *ACR North American Advances*.
- Clover, V. T. (1950). Relative Importance of Impulse-buying in Retail Stores. *Journal of Marketing*. 15(1), 66-70.
- Cox, K. (1964). The Responsiveness of Food Sales to Shelf Space Changes in Supermarkets. *Journal of Marketing Research*. 1(2), 63-67.
- Dholakia, U. M. (2000). Temptation and Resistance: An Integrated Model of Consumption Impulse Formation and Enactment. *Psychology & Marketing*. 17(11), 955-982.
- Dittmar H., Beattie J. and Friese S. (1995). Gender Identity and Material Symbols : Objects and Decision Considerations in Impulse Purchases. *Journal of Economic Psychology*. 16(3), 491-511.
- Donthu, N., & Garcia, A. (1999). The Internet Shopper. *Journal of Advertising Research*. 39(3), 52-52.
- Engel, J. F., Blackwell, R. D., & Miniard, P. W. (1995). *Consumer Behavior*. 8th, Forth Worth.

- Iyer, E. S. (1989). Unplanned Purchasing : Knowledge of Shopping Environment and. *Journal of retailing*. 65(1), 40.
- Kini, A., & Choobineh, J. (1998). Trust in Electronic Commerce: Definition and Theoretical Considerations. In *Proceedings of the Thirty-first Hawaii International Conference on System Sciences*. 4, 51-61.
- Kollat, D. T., & Willett, R. P. (1967). Customer Impulse Purchasing Behavior. *Journal of Marketing Research*. 4(1), 21-31.
- Kollat, D. T., & Willett, R. P. (1969). Is Impulse Purchasing Really a Useful Concept for Marketing Decisions?. *Journal of Marketing*. 33(1), 79-83.
- Madhavaram, S. R., & Laverie, D. A. (2004). Exploring Impulse Purchasing on the Internet. *ACR North American Advances*.
- Omar, O., & Kent, A. (2001). International Airport Influences on Impulsive Shopping : Trait and Normative Approach. *International Journal of Retail & Distribution Management*. 29(5), 226-235.
- Pastore, M. Young Americans Take Their Spending Online [DB/OL]. Retrieved January 10,2002 from,http://eyberatlas.internet.com/big_picture/demographics/article/table
- Prasad, V. K. (1975). Unplanned Buying in 2 Retail Settings. *Journal of Retailing*. 51(3), 3-12.
- Rook, D. W., & Fisher, R. J. (1995). Normative Influences on Impulsive Buying Behavior. *Journal of Consumer Research*. 22(3), 305-313.
- Rosen, D. E., & Purinton, E. (2004). Website Design: Viewing the Web as a Cognitive Landscape. *Journal of Business Research*. 57(7), 787-794.
- Sfiligoj, E. (1996). Helping the Little Guy to Merchandise. *Periscope*, June, 30, 20.
- Weinberg, P., & Gottwald, W. (1982). Impulsive Consumer Buying as a Result of Emotions. *Journal of Business Research*. 10(1), 43-57.
- West, C. J. (1951). Results of Two Years' of Study into Impulse Buying. *Journal of Marketing* (pre-1986), 15(000003), 362.
- Wood, M. (1998). Socio-economic Status, Delay of Gratification, and Impulse Buying. *Journal of Economic Psychology*. 19(3), 295-320.
- Wu, C. S., Cheng, F. F., & Yen, D. C. (2008). The Atmospheric Factors of Online Storefront Environment Design: An Empirical Experiment in Taiwan. *Information & Management*. 45(7), 493-498.
- Zhou, Q., Chen, X., & Chen, Y. W. (2014, December). Influence of Online Store Belief and Product Category on Impulse Buying: An Empirical Investigation on Consumer Perceptions. In *2014 IEEE International Conference on Industrial Engineering and Engineering Management* (pp. 1453-1456). IEEE.

Factors Influencing Consumer Trust Based on Sharing Economy: A Case of Chongqing, China

Huijie Li¹ and Fuangfa Amponstira²

Received September 2, 2021 & Revised September 25, 2021 & Accepted December 17, 2021

Abstract

The research article names Factors Influencing Consumer Trust Based on Sharing Economy: A Case of Chongqing, China was the objectives of this study i.e., to study the influential factors of consumer trust based on sharing economy, and to find out what factors influence on consumer trust based on sharing economy in Chongqing, China. Consumers trust model in the sharing economy environment is established, and the hypothesis of the relationship between model variables is proposed, and survey questionnaire was used to collect the data from 400 consumers. The research employed One-way ANOVA and multiple regressions to test variables and to test hypothesis. The results from this study revealed that consumer trust propensity, consumer personal perception and experience, perceived quality, perceived price, platform reputation and platform ease of use, platform responsiveness, sharer credibility and government regulation have significant influence on consumer trust.

Keywords : 1. Consumer Trust, 2. Influencing Factors, 3. Sharing Economy

1. Introduction

Sharing economy plays an important role in promoting the global development. Fueled by the Internet and mobile technology, the sharing economy has emerged as a game-changing phenomenon of the 21st century, influencing consumer behavior worldwide. More and more people are willing to share resources including housing, travel, bicycles and other services with others through the Internet. Sharing economic activities have many typical characteristics, among which low cost, low threshold and low pollution. It can effectively save energy and reduce emissions, while high efficiency, high experience and high credibility can promote economic development. The sharing economy has injected new impetus to the development of the world economy. The rapid development of the sharing

^{1,2}Ph.D. Candidate, School of Management, Shinawatra University, Thailand
Email : 2917897625@qq.com

economy can contribute to the economic development, optimize the existing industrial structure, and contribute to the construction of a new information age network.

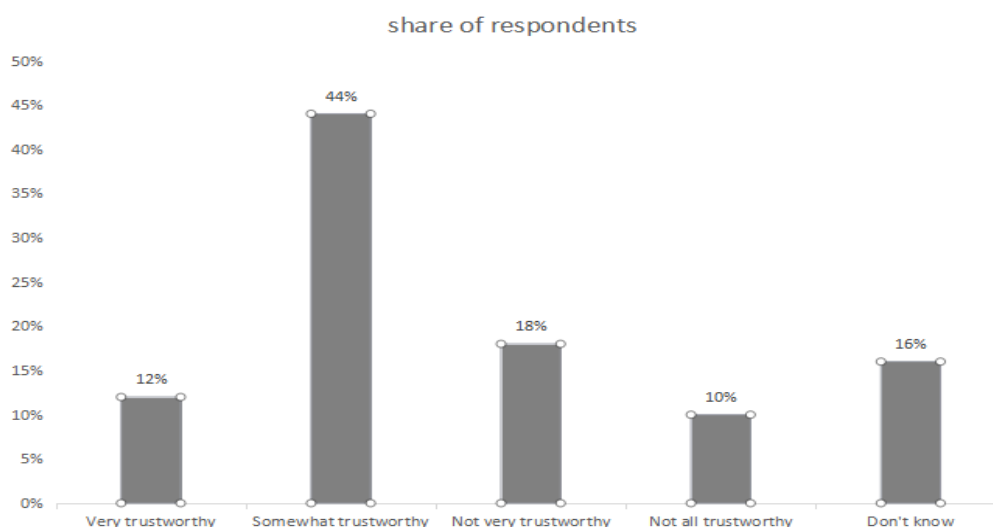
As shown in Table 1.1, the transaction volume of China's sharing economy in 2018 reached 2.942 trillion Yuan, an increase of 41.6percent over the previous year. In terms of market structure, sharing economy transactions in the three areas of life service, production capacity and transportation ranked the top three, with 1,589.4 billion Yuan, 823.6 billion Yuan and 247.8 billion Yuan respectively. In terms of the growth rate, the three areas of production capacity, Shared office space and knowledge and skills saw the fastest growth, with year-on-year growth of 97.5percent, 87.3percent and 70.3 percent respectively. In 2018, there were about 760 million participants and 75 million service providers in China's sharing economy, up 7.1 percent year-on-year. The number of employees on the platform was 5.98 million, up 7.5percent year-on-year.

Table 1 2017-2018 China's Sharing Economic Development (unit: 1billion Yuan)

Category	2017 (Year)	2018 (Year)	Growth rate
Sharing Traffic	2010	2478	23.3%
Sharing Space	120	165	37.5%
Knowledge and Skills	1382	2353	70.3%
Life Service	12924	15894	23%
Sharing Medical	56	88	57.1%
Sharing Office	110	206	87.3%
Production Capacity	4170	8236	97.5%
Sum	20772	29420	41.6%

Source: 2019 China's Sharing Economy Report

This statistic depicts the extent to which people in the United States consider sharing economy services trustworthy in 2019 (Figure 1). During the survey, 18percent of respondents stated that they consider sharing economy services to be not very trustworthy. There are 44 percent of respondents somewhat trustworthy who trust the sharing economy. 18 percent of respondents don't very trust the sharing economy, 10 percent of respondents don't trust the sharing economy at all, and 16 percent say they don't know the sharing economy. The survey was based on sharing economy services including Uber, Lyft, Airbnb and Home Away.

Source: @Statista 2019.

Figure 1 Trustworthy Ratio of the U.S. Sharing Economy in 2019

Consumers are willing to use them and pay a certain economic cost to get the idea and behavior of the transaction. In this way, consumers can quickly integrate and use sharing economic forms in various fields. Therefore, in sharing economy, the trust between the sharer and the consumer is the necessary condition and premise of transaction. With the core foundation of trust, it is possible to realize the sustainable and steady development of sharing economy. The perfect trust system between the two sides is the key. Consumers have more trust problems in shopping network, and the problem of trust is particularly urgent and prominent in sharing economy. Therefore, what factors of the sharing economy do consumers associate with their trust in? This study will make an in-depth study of this problem.

2. Research Objectives

- (1) To study the influential factors of consumer trust based on sharing economy.
- (2) To find out which factors influence on consumer trust based on sharing economy in Chongqing.

3. Literature Review

As early as 1900, Simmel defined trust in his book *"The philosophy of money"*. Simmel believes that trust is reflected in all aspects of our interpersonal communication. If there is no trust, no communication can be carried out, and trust can also be considered as a gamble with risks. Morgan and Hunt (1994) putted forward that trust is an important concept in relationship marketing, which has gradually attracted wide attention from managers and scholars. Since marketing is a concept involving consumers, we call the trust in marketing as consumer trust. Consumer trust is often defined by scholars as a belief and

intention. Mayer etc. (1995) believed that trust refers to the belief that the recipient will take satisfactory actions and be willing to take risks caused by the recipient's bad behaviors regardless of whether the recipient has control over the recipient or not. McKnight and Loper, (2002) pointed out that trust refers to the degree to which the other party can satisfy itself in terms of ability, benevolence, integrity and predictability, which includes trust belief and trust intention.

3.1 Sharing Economy Model

Sharing economy means “What is mine is yours, for a fee in “*The Economist*”. It is becoming more and more popular across all kinds of assets: flats, cars, transportation, tools. The most common revenue model of the platform provider is to charge a service fee for the matchmaking service as figure 2 below:

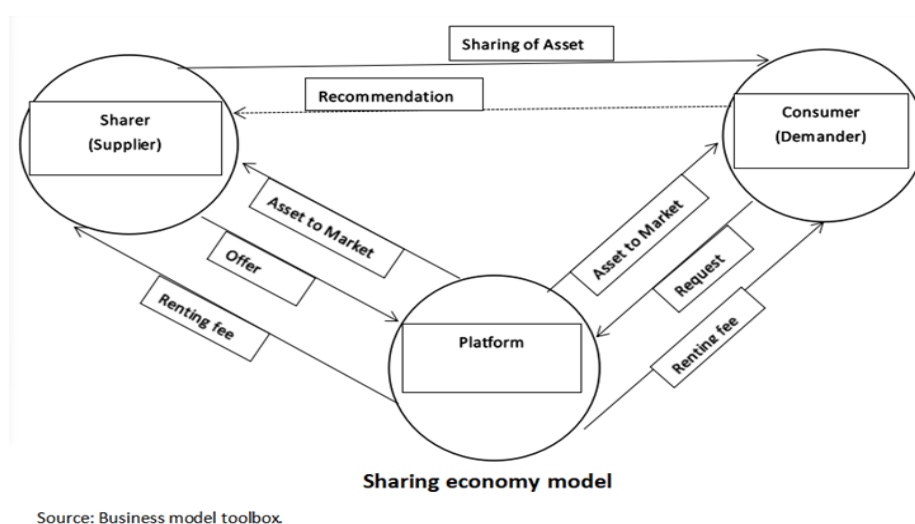

Figure 2 Sharing Economy Model

Sharing economy comes from three theories: collaborative consumption, transaction cost theory and multilateral platform theory. The sharing economy comes from collaborative consumption. Felson and Spaeth first talk about “cooperative consumption”, regarding it as an effective integration of the demand side and the supply side, which can make more efficient use of social resources (Felson & Speath, 1978). However, due to technological constraints, this economic model did not develop at that time. Botsman and Rogers (2010) believe that collaborative consumption is an activity that transcending ownership to obtain services and products, and will enjoy services and products through partial ownership. Consumers who are free from the trouble and risk of permanent ownership are called trans-formative consumers.

Transaction cost theory is the second theoretical source of sharing economy. Transaction Costs refer to the Costs paid by people who voluntarily communicate and

cooperate with each other in a certain social relationship, which is also known as human-to-human relationship Costs (Feng Yujun2001). It corresponds to the general production cost (human-nature relationship cost). There are human exchange activities. There will be transaction costs. It is an integral part of human social life.

3.2 Technology Acceptance Model

Venkatesh and Davis (2000). proposed technology acceptance model (Figure 3). TAM evolved from TRA. Davis' model of technology acceptance (Davis, Bagozzi, & Warshaw, 1989) is the most widely used model of user acceptance and use of technology. The emphasis of the technology acceptance model is the acceptance degree of users to the information system. At the same time, it studies the antecedents that affect users' behavior and motivation, and puts forward the perceived usefulness and perceived ease of use. TAM model holds that the user's use is determined by the user's motivation, which is jointly determined by the individual's attitude towards the use of the system and other system factors.

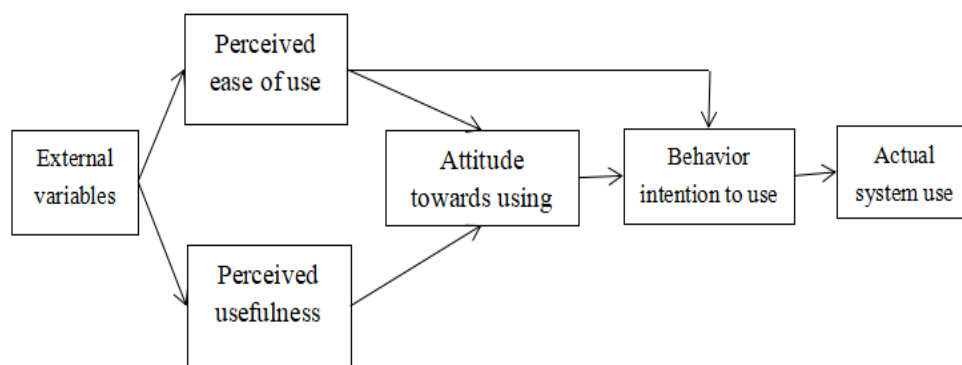

Figure 3 Technology Acceptance Model

Through the above analysis, previous researchers have mostly studied the influencing factors of consumer trust from one aspect or several aspects, but rarely comprehensively studied them. We found the following:

Firstly, sharing economy is gradually recognized and accepted by consumers. At present, scholars research in the field of sharing economy mainly focus on the definition of sharing economy concept, operating mode of sharing economy, development status, existing problems, countermeasures and future development trend. However, there is a lack of research on the factors of consumer trust based on sharing economy, both theoretical and empirical.

Secondly, the development of the sharing economy in specific industries in China has just started, and experts and scholars do not have extensive research on this. Although relevant research results in the field of e-commerce trust can be used for reference, these

theories still need to be further improved based on the current situation and development characteristics of China's sharing economy.

Finally, with the deepening development of the sharing economy, how to make consumers trust and use this new economic model has become a hot issue. Therefore, it is necessary to consider all subjects of the sharing economy based on existing literature, study the influencing factors of consumers' trust based on sharing economy, and conduct empirical analysis.

To sum up, we can find that the factors influencing consumer trust can be mainly summarized as consumers factors (Trust Propensity, Perception and Experience), product factors (Perceived Price, Perceived Quality), platform factors (Platform Reputation, Platform Ease of Use, Platform Responsiveness), sharer personal factors (Sharer Credibility) and social factors (Government Regulation).

4. Research Hypothesis

H1: There is a significant relationship between Consumer Factors and Consumer Trust based on sharing economy.

SubH1a: There is a significant relationship between Consumer Trust Propensity and Consumer Trust based on sharing economy.

SubH1b: There is a significant relationship between Consumer Perception and Experience and Consumer Trust based on sharing economy.

H2: There is a significant relationship between Product Factors and Consumer Trust based on sharing economy.

SubH2a: There is a significant relationship between Perceived Quality and Consumer Trust based on sharing economy.

SubH2b: There is a significant relationship between Perceived Price and Consumer Trust based on sharing economy.

H3: There is a significant relationship between Sharing Platform Factors and Consumer Trust based on sharing economy.

SubH3a: There is a significant relationship between Sharing Platform Reputation and Consumer Trust based on sharing economy.

SubH3b: There is a significant relationship between Sharing Platform Ease of Use and Consumer Trust based on sharing economy.

SubH3c: There is a significant relationship between Sharing Platform Responsiveness and Consumer Trust based on sharing economy.

H4: There is a significant relationship between Sharer Factors and Consumer Trust based on sharing economy.

SubH4a: There is a significant relationship between Sharer Credibility and Consumer Trust based on sharing economy.

H5: There is a significant relationship between Social Factors and Consumer Trust based on sharing economy.

SubH5a: There is a significant relationship between Government Regulation and Consumer Trust based on sharing economy.

5. Conceptual Framework

Conceptual framework of this study is put forward based on the above mentioned hypotheses as Figure 4.

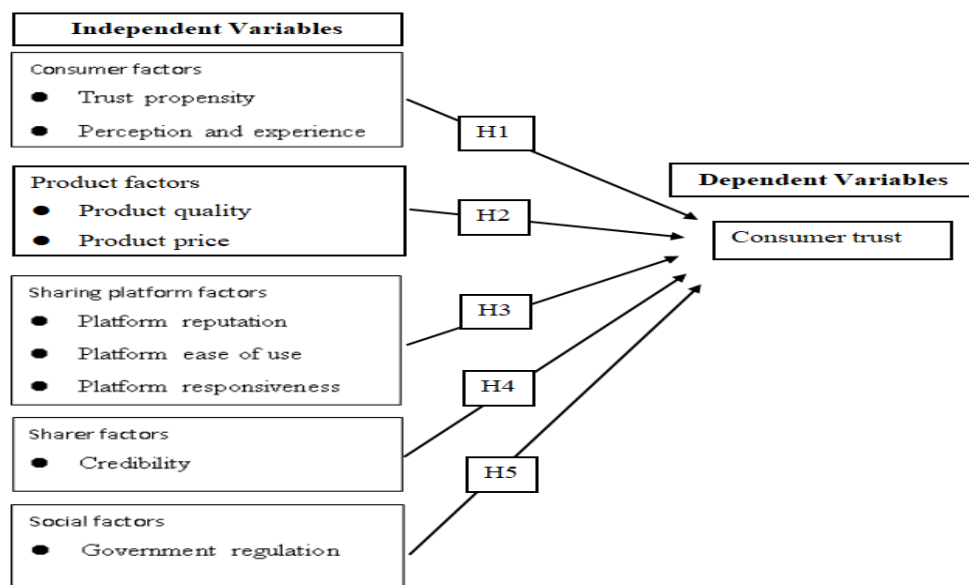

Figure 4 Conceptual Framework of Influential Factors on Consumer Trust based on sharing economy.

6. Research Methodology

Based on the predecessors' theory and research results, this research is a quantitative research design. The rationality of the questionnaire question was verified through expert interviews and pre-tests. The survey was submitted on wjx.cn, China's best online survey site. And through WeChat, QQ and other tools will be sent to the respondents to fill in the questionnaire link.

The questionnaire is designed based on the research conceptual framework which is developed from TAM, and past researches on consumer trust. After assessed by experts, the questionnaire is sent to 30 consumers as a trail to test the questionnaire reliability using Cronbach's alpha to test. Some modifications are made according to the pretest and final version of the questionnaire is developed. Some modifications are made based on the forecast results and a final questionnaire is prepared.

This questionnaire survey is mainly distributed online questionnaire. The research object is online consumers, so it is reasonable to collect research data through online questionnaire survey. The survey has been submitted in the best online survey website in China called wjx.cn. Most questionnaires contacted respondents through WeChat, QQ and other online channels. Colleagues and friends with trading experience on the sharing platform should reply online and send them to the mailbox for centralized collection, to avoid external interference when respondents fill in the questionnaire and collect the questionnaire data uniformly. In order to arouse the enthusiasm of the participants in the questionnaire, “red envelope” rewards were given at the same time. In the end, a total of 476 questionnaires were collected, and the remaining 450 questionnaires were valid, with an effective recovery rate of 94.5 percent, excluding the questionnaires with obvious incompleteness, omission and error, etc.

7. Research Results

We have carried out reliability analysis and validity analysis. To sum up, all the value of Bartlett’s test of sphericity is significant ($p < 0.001$, $p = 0.000$), all KMO measures are more than 0.7. It means that Bartlett’s test of sphericity and the KMO measure of sampling adequacy are both tests that can be used to determine the factorize ability of the matrix. Therefore, it is appropriate to process Factor Analysis to validate factors that affecting each dimension.

The figure means the portion of each variable’s variance that can be explained by the retained factors. The figure of component matrix states the correlations between the variable and the factor. The minimum accept value of this figure is 0.6 and, in this case, all the figures are higher than 0.8. It means that in each group, the variables could be considered belonging to the same factor. As the result, in all of groups, only one dimension was extracted that validate the study proposed.

Table 2 The correlations between the variable and the factor

Trust Propensity (TP)	0.726 p<0.001, p=0.000	79.919	TP1	0.893	0.893	Only one component was extracted
			TP2	0.918	0.918	
			TP3	0.869	0.869	
Perception and Experience (PE)	0.712 p<0.001, p=0.000	77.774	PE1	0.847	0.718	Only one component was extracted
			PE2	0.912	0.832	
			PE3	0.885	0.783	
Perceived Quality (PQ)	0.734 p<0.001, p=0.000	79.484	PQ1	0.871	0.759	Only one component was extracted
			PQ2	0.906	0.82	
			PQ3	0.897	0.805	
Perceived Price (PP)	0.748 p<0.001, p=0.000	83.955	PP1	0.911	0.831	Only one component was extracted
			PP2	0.931	0.867	
			PP3	0.906	0.821	
Platform Reputation (PR)	0.744 p<0.001, p=0.000	82.285	PR1	0.898	0.806	Only one component was extracted
			PR2	0.892	0.796	
			PR3	0.902	0.814	
Platform Ease of Use (PEU)	0.736 p<0.001, p=0.000	81.426	PEU1	0.886	0.784	Only one component was extracted
			PEU2	0.899	0.809	
			PEU3	0.922	0.85	
Platform Responsiveness (PRS)	0.735 p<0.001, p=0.000	79.088	PRS1	0.878	0.771	Only one component was extracted
			PRS2	0.904	0.818	
			PRS3	0.886	0.784	
Credibility (C)	0.75 p<0.001, p=0.000	86.215	C1	0.916	0.839	Only one component was extracted
			C2	0.945	0.893	
			C3	0.924	0.854	

Table 3 Hypotheses Testing Results

	Hypotheses	Testing Results
	SubH1a: There is a significant relationship between Consumer Trust Propensity and Consumer Trust based on sharing economy.	Accepted
H1	SubH1b: There is a significant relationship between Consumer Perception and Experience and Consumer Trust based on sharing economy.	Accepted
H2	SubH2a: There is a significant relationship between Perceived Quality and Consumer Trust based on sharing economy.	Accepted
	SubH2b: There is a significant relationship between Perceived Price and Consumer Trust based on sharing economy.	Accepted
H3	SubH3a: There is a significant relationship between Platform Reputation and Consumer Trust based on sharing economy.	Accepted
	SubH3b: There is a significant relationship between Platform Ease of Use and Consumer Trust based on sharing economy.	Accepted
	SubH3c: There is a significant relationship between Platform Responsiveness and Consumer Trust based on sharing economy.	Accepted
H4	SubH4a: There is a significant relationship between Sharer Credibility and Consumer Trust based on sharing economy.	Accepted
H5	SubH5a: There is a significant relationship between Government Regulation and Consumer Trust based on sharing economy.	Accepted

To sum up, Trust propensity, Perception and Experience, Perceived Quality, Perceived Price, Platform Reputation, Platform Ease of Use, Platform Responsiveness, Credibility, Government Regulation have significant relationship with Consumer Trust. The influencing factor model of this study is shown in figure 5.

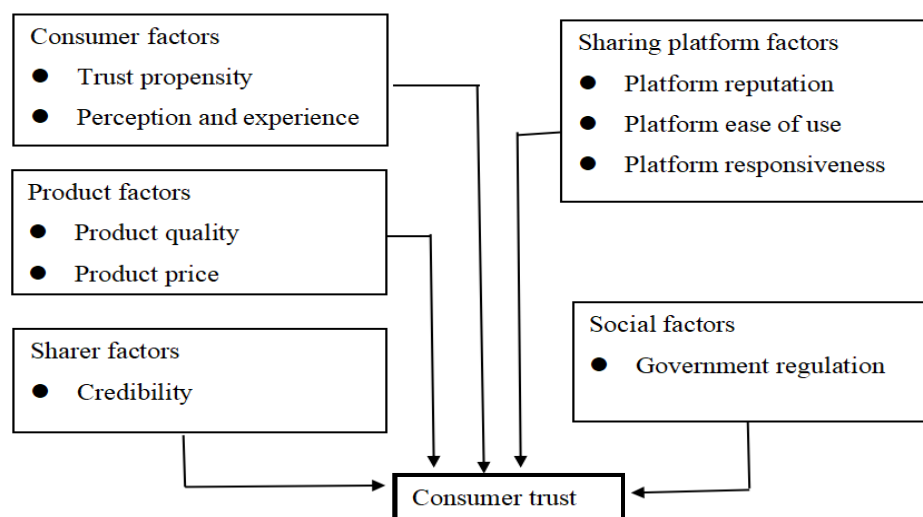

Figure 5 Research Results Model

8. Conclusion

Developed from TAM Model and past studies on sharing economy, this study tries to explore the factors influencing consumer trust based on sharing economy: a case of Chongqing, China with quantitative analysis.

This study starts from conceptual framework design, based on which a questionnaire is developed for collecting data. This study uses factor analysis and regression model to test the framework with the information collected. The purpose of this study is to help government and sharing business make strategy to enhance consumer trust, understand the focus of consumer demand for products and services, improve service quality, and transform more potential consumers into actual consumers.

The results from the research revealed that majority of the respondents were males 238 persons (52.9 %), held bachelor degrees 274 persons (60.89%), ages were between 18-24 years old 200 persons (44.4%), occupation was full-time Student 206 persons (45.8%), income was 5001 Yuan above 190 persons (42.2%). And Didi 414 people (92%) and Uber 94 people (20.9%) in the field of transportation sharing industry were the sharing economic platforms frequently used by respondents. Among the respondents, 214 persons (47.5%) have been using the sharing platform for more than 2 years. In terms of frequency, 232 persons (51.6%) used it less than once a month.

The number of males in the effective sample is 238 and the number of females is 212, with a ratio of 1.12:1. From the perspective of age, the users of the sharing economy platform are mainly young people. This is basically consistent with the age distribution of Internet users in the 43rd China Internet development statistical report and 2019 China's sharing economy report. Therefore, the sample gender and age structure meet the requirements. The respondents' educational background and undergraduate education account for 86.2 percent of the total number of samples, indicating that the people with higher education use the sharing economic platform more frequently, which may be that the people with higher education can easily accept sharing new things. Better ability to receive services. From the perspective of respondents' monthly income, there are more low-income groups, and students account for the majority. In addition, high income also accounts for a large proportion. College students and white-collar workers are the main force of the sharing economy in the market. The sample data meet the requirements in terms of occupation.

9. References

- Ajzen, I. (1985). From Intentions to Actions: A Theory of Planned Behavior. In Action control (pp. 11-39). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Benbasat, I., Gefen, D., & Pavlou, P. A. (2008). Trust in Online Environments. *Journal of Management Information Systems*. 24(4), 5-11.
- Botsman, R., & Rogers, R. (2010). What's Mine is Yours. The Rise of Collaborative Consumption.
- Chen, L., & Wang, R. (2016). Trust Development and Transfer from Electronic Commerce to Social Commerce: An Empirical Investigation. *American Journal of Industrial and Business Management*. 6(05), 568-576.
- Chan, B., & Keat, O. B. (2020). Academic Credit System in Contributing to Online Self-regulated Learning in China. *Journal of Management & Science*. 18(2), 66-71.
- Felson, M., & Spaeth, J. L. (1978). Community Structure and Collaborative Consumption: A Routine Activity Approach. *American Behavioral Scientist*. 21(4), 614-624.
- Feng Yujun. (2001). Transaction Cost Analysis of Contract Law. *Journal of Renmin University of China*. 05, 100-105.
- Mayer, R. C., Davis, J. H., & Schoorman, F. D. (1995). An Integrative Model of Organizational Trust. *Academy of Management Review*. 20(3), 709-734.
- Ma, Y., & Zhang, H. (2019). Development of the Sharing Economy in China : Challenges and Lessons. In *Innovation, Economic Development, and Intellectual Property in India and China* (pp. 467-484). Singapore : Springer.

- McKnight, L. R., & Loper, A. B. (2002). The Effect of Risk and Resilience Factors on the Prediction of Delinquency in Adolescent Girls. *School Psychology International*. 23(2), 186-198.
- Morgan, R. M., & Hunt, S. D. (1994). The Commitment-trust Theory of Relationship Marketing. *Journal of Marketing*. 58(3), 20-38.
- Peng Fei (2014). User Adoption Research of O2O Business. Beijing : Beijing University of Posts and Telecommunications.
- Venkatesh, V., & Davis, F. D. (2000). A Theoretical Extension of the Technology Acceptance Model : Four Longitudinal Field Studies. *Management Science*. 46(2), 186-204.

การปกครองระบอบประชาธิปไตยกับสถาบันทางการเมืองไทยในยุครัฐธรรมนูญ 2560 Democratic Governance with Thai Political Institutions in the Constitutional Era 2017

สมภพ ระวังบุทซ์¹
Sompop Rangubtook

Received July 21, 2021 & Revised August 20, 2021 & Accepted November 8, 2021

บทคัดย่อ

ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากการมีผู้ปกครองคนเดียว คือ พระมหากษัตริย์ หรือเรียกว่า ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยคณะราษฎรได้ยึดอำนาจจากรัชกาลที่ 7 เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 การเมืองการปกครองไทยจึงได้นำการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 โดยเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบประเทศอังกฤษ ซึ่งมีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเรียกว่า รัฐธรรมนูญ และถือเป็นกฎหมายสูงสุด ปัจจุบันเป็นฉบับที่ 20 คือ รัฐธรรมนูญ 2560 โดยบัญญัติให้มีสถาบันทางการเมืองประกอบด้วยฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ องค์การรัฐสภาเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายและตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร คือ รัฐบาล ฝ่ายบริหาร ได้แก่ รัฐบาล ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า รวมทั้งองค์การของรัฐบาล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมาย และฝ่ายตุลาการ ได้แก่ องค์การศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมบังคับให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย และยังมีองค์กรอิสระ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ คือ องค์การอัยการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

คำสำคัญ : 1. ประชาธิปไตย, 2. สถาบันทางการเมือง, 3. รัฐธรรมนูญ

Abstract

Thailand has changed the administration from having a single ruler, the King, or commonly known as the absolute monarchy to become a democratic regime. The People's Party seized power from King Rama VII on June 24, 1932 by following the form of democracy from the United Kingdom which is written in writing is called the constitution. The constitution is a supreme law. It is currently the 20th, 2017 edition. Stipulates that there are political institutions consisting of the legislative branch is the legislative body of parliament

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Graduate School, Mahamakut Buddhist University
Email : puppyannx@gmail.com

consisting of members from the house that representatives. The senators have the power to enact laws and monitor the exercise of executive powers, namely the government. The executive branch is the government headed by the prime minister including government organizations which has the power and duty in the administration of state affairs under the law and the judiciary, including the judiciary and the administrative courts and military courts. Which have the powers and duties to monitor, control and force all sectors of Thai society to comply with the law. There are also independent organizations such as “Election Commission Ombudsman National Anti-Corruption Commission State Audit Committee” and the “National Human Rights Commission” including constitutional organizations is the prosecutor's organization and local government organizations which are the political institutions under the democratic regime of Thailand having power and duty as stipulate by the constitution and organic law.

Keywords : 1. Democracy, 2. Political Institution, 3. Constitution

1. บทนำ

ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากการมีผู้ปกครองคนเดียว คือ พระมหากษัตริย์ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยคณะราษฎรได้ยึดอำนาจการปกครองจากรัชกาลที่ 7 เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 การเมืองการปกครองไทยจึงได้นำเอาการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 โดยการหยิบยืมรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศอังกฤษมาใช้ในการปกครองประเทศไทย ซึ่งมีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเรียกว่ารัฐธรรมนูญ และประเทศไทยมีความสำเร็จในการสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (วิทยากร เชียงกุล, 2551 : 23) ด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นกฎหมายสูงสุดในการจัดระเบียบการปกครองให้มีรัฐบาล ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี เป็นฝ่ายบริหาร มีรัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งของประชาชน เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และศาลซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษา หรือตุลาการ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ประเทศไทยนำมาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 นั้น เมื่อพิจารณาความหมายของประชาธิปไตยแล้ว พบว่ามันักคิดทฤษฎีได้ให้ความหมายไว้หลายท่านที่เข้าใจได้ง่าย ๆ กล่าวคือ อริสโตเติล (Aristotle) กล่าวว่า “ประชาธิปไตย” คือระบอบการปกครองที่เสรีชนและคนจน ซึ่งประกอบขึ้นเป็นคนส่วนมากเป็นผู้ถืออำนาจของบ้านเมือง ประชาธิปไตยยังเป็นแนวทางแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม และเป็นหลักการที่นำไปสู่ชีวิตที่ดีงาม ซึ่งได้แก่ (1) อำนาจของประชาชน คืออำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน (2) สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลเป็นแนวคิดพื้นฐาน (3) ฉันทานุมัติ คือความยินยอมของประชาชนในการถูกปกครอง (4) การเป็นตัวแทนจากการเลือกตั้งของประชาชน (5) การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ (6) รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ (7) สาธารณประโยชน์คือผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมที่เป็นการปกครองเพื่อประชาชน (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2556 : 131) จอห์น ล็อก (John Lock) ได้ให้ความหมายคำว่า “ประชาธิปไตย” หมายถึง รูปการปกครองที่ดีที่สุด เพราะอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน (กวี อิศริวรรณ, 2531 : 67) อับราฮัม ลินคอล์น ได้ให้คำนิยาม “ประชาธิปไตย” ไว้ซึ่งเป็นการให้ความหมายที่ประชาชนจดจำได้ง่ายและพูดถึงกันทั่วไปว่า “รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน” (จิรัช

(บรรพต) วีระชัย และคณะ, 2546 : 289) โยเซฟ ชุมปิเตอร์ ได้ให้ความหมายคำว่า “ประชาธิปไตย” ได้แก่ การจัดแจงทางสถาบันเพื่อการตัดสินใจทางการเมือง (ศิริพร เขาวลิต, 2557 : 11)

นอกจากนี้ ทินพันธุ์ นาคะตะ (2551 : 185-186) ได้ให้ความหมายคำว่า “ประชาธิปไตย” หมายถึง รูปแบบการปกครองที่ยึดหลักว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ถือว่าอำนาจหน้าที่อันชอบธรรมในการปกครองประเทศจะต้องมาจากประชาชน หรือได้รับความยินยอมจากประชาชน การปกครองแบบประชาธิปไตยต้องมีวิธีการคือ มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเลือกผู้นำฝ่ายต่างๆ รวมทั้งมีวิธีการควบคุมการใช้ อำนาจของผู้นำเหล่านั้นและเป็นระบบที่มีความมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2564 : 222-224) กล่าวว่า ประชาธิปไตย เป็นรูปแบบของการปกครองอย่างหนึ่งที่ยึดหลักว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน เป็นการปกครองโดยประชาชน และเพื่อประชาชน การปกครองแบบนี้ถือว่า อำนาจหน้าที่อันชอบธรรมในการปกครองประเทศ จะต้องมาจากประชาชน หรือได้รับความยินยอมของประชาชน ทั้งนี้จะต้องมีวิธีการต่าง ๆ ที่จะให้บรรลุหลักการดังกล่าวไว้ ด้วยการกำหนดให้ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั้นโดยตรง หรือโดยวิธีอ้อม เช่น เลือกคนอื่นเป็นผู้แทนในการใช้อำนาจนั้น ยิ่งกว่านั้น ประชาธิปไตยยังมีความมุ่งหมายในการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมอีกด้วย ไม่ใช่เพื่อผู้มีอำนาจกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ กล่าวโดยย่อ การปกครองแบบประชาธิปไตยมีหลักการ วิธีการ และความมุ่งหมายที่ผูกพันอยู่กับประชาชน เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตย ต้องยึดมั่นในคุณค่าของบุคคล ในความเสมอภาค และเสรีภาพของมนุษย์ ยึดมั่นในความสำคัญ และคุณค่าของบุคคลมากกว่าสิ่งใด ทุกคนมีเสรีภาพในการเลือกเป้าหมายและวิธีการในการดำรงชีวิตของตนเอง มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเลือกผู้นำฝ่ายต่างๆ มีวิธีการควบคุมการใช้ อำนาจของผู้นำเหล่านั้น โดยมีความมุ่งหมายในการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม และสมเกียรติ วันทะนะ (2551 : 251) ได้กล่าวถึงแนวคิดประชาธิปไตย 7 ประการ คือ 1. อำนาจของประชาชน 2. สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล 3. ฉันทานุมัติ 4. การเป็นตัวแทน 5. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ 6. รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ 7. สาธารณประโยชน์

โดยให้ความหมายคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าหมายถึงอำนาจอิสระเป็นของประชาชนคือหัวใจของสิ่งที่เรียกว่าประชาธิปไตย ระบอบประชาธิปไตย หมายถึงระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นผู้ถืออำนาจของบ้านเมือง อำนาจอิสระเป็นของประชาชน ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ และมีความเสมอภาค ประชาชนเป็นผู้มีฉันทานุมัติในการให้ความยินยอมให้มีผู้แทนเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองแทนประชาชน ถือว่าเป็นการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ และมีรัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ ทำงานเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม การปกครองแบบประชาธิปไตยจึงเป็นรูปการปกครองที่ดีที่สุด เพราะการเป็นการปกครองที่อำนาจอิสระเป็นของประชาชน รัฐบาลเป็นของประชาชน โดยประชาชนเลือกรัฐบาลเข้ามา

2. เนื้อหา

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย

อาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยได้นำระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ในการปกครองประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ก็เพื่อให้อำนาจอิสระเป็นของประชาชน ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ มีความเสมอภาค ผู้นำประเทศหรือรัฐบาลเป็นตัวแทนของประชาชนที่ประชาชนมีฉันทานุมัติให้เป็นผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้งโดยเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน เป็นรัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ และผลประโยชน์สาธารณะโดยรวมเป็นของประชาชนที่รัฐบาลต้องทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม การเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โดยคณะราษฎร มีความมุ่งหมายจัดการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเปลี่ยนแนวคิดจากอำนาจที่อยู่ในมือพระมหากษัตริย์ตามแบบ

สมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การปกครองแบบใหม่ที่ประชาชนเลือกตั้งผู้นำ เป็นของใหม่สำหรับชาวสยาม ในระยะแรกชนชั้นนำสยามมักเรียกว่าระบอบการเมืองการปกครองแบบตะวันตก (บัณฑิต จันทรโรจนกิจ, 2563 : 33-34) จากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในยุคที่การปกครองยังไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ก็มีแนวโน้มที่จะเน้นตัวบุคคลที่มีความแข็งแกร่ง มีอำนาจเด็ดขาด แต่การปกครองระบอบประชาธิปไตยไทยก็ล้มลุกคลุกคลานมาจนถึงปัจจุบัน (ลิขิต อธิเวศิน, 2548 : 356) ทั้งนี้ ราชอาณาจักร-อำนาจนิยม เป็นรัฐที่ปกครองโดยทหารในฐานะที่เป็นสถาบันที่ทรงอำนาจเหนือพลังอื่น ๆ ในสังคมมิใช่ในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคล คณะทหารที่ปกครองรัฐราชการ-อำนาจนิยมนี้ ได้รับความร่วมมืออย่างแข็งขันจากบรรดาข้าราชการพลเรือนและนักเทคนิค รวมตลอดถึงชนชั้นนายทุนระดับสูงภายในประเทศและนายทุนต่างชาติด้วย และเกิดรัฐราชการ-อำนาจนิยม อันเนื่องมาจากการชงกั้นของระบบเศรษฐกิจ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2557 : 284) ประเทศไทยยังเผชิญปัญหาสำคัญอยู่หลายประการ (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2551 : 1-39) ดังนี้

ก. การขาดระบบการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม

ปัญหาสำคัญที่สุดประการหนึ่งของระบบการเมืองไทยก็คือ การขาดระบบการเมืองที่ยึดมั่นในผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เรายังไม่อาจหาระบบหนึ่งระบบใดมาทดแทนการปกครองระบอบราชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบที่ดีอย่างหนึ่งที่มีผู้ปกครองเพื่อผลประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่ได้ ทั้งนี้เพราะนับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยหาได้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ยึดมั่นว่า เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชนไม่

ประการแรก รัฐธรรมนูญส่วนใหญ่จะร่างขึ้นมาเพื่อให้กลุ่มผู้มีอำนาจที่แท้จริงขณะนั้นได้เข้ามามีอำนาจในการปกครองประเทศด้วยการเป็นหัวหน้ารัฐบาลและมีอำนาจในสถานิติบัญญัติ เช่น รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475 ก็ร่างขึ้นมาเพื่อให้คณะราษฎรได้ผูกขาดการครองอำนาจอยู่อีก 10 ปี หรือจนกว่าประชาชนส่วนใหญ่จะมีการศึกษาระดับประถมศึกษา

ประการที่สอง การพัฒนาสถาบันทางการเมืองการปกครองต่าง ๆ ถูกขัดขวางและปิดกั้นจากกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมือง ทั้งที่เป็นผู้นำของข้าราชการและนายทุน นักธุรกิจ เพราะบุคคลเหล่านี้มีผลประโยชน์ส่วนตัวที่จะต้องพิทักษ์รักษา เช่น โดยการยึดอำนาจ ห้ามการมีส่วนร่วมทางการเมือง ห้ามการรวมกลุ่มหรือชุมนุมทางการเมือง บิดเบือนอุดมการณ์ของระบอบประชาธิปไตย

ประการที่สาม ชนชั้นปกครองของไทยส่วนมากไม่ยอมรับหลักความชอบธรรมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย หากจะนิยมระบอบเผด็จการมากกว่า ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นผู้นำที่เป็นข้าราชการ ทหาร พลเรือน นักวิชาการหรือนักธุรกิจ แม้แต่นิสิตนักศึกษาไทย

ประการที่สี่ ประชาธิปไตยจะถูกใช้เป็นเพียงข้ออ้างสำหรับการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวอยู่เสมอถึงแม้ว่าสถานิติบัญญัติในบางขณะจะไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ก็ยังเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตยแบบไทยๆ ในบางยุคบางสมัยอาจมีสภาที่มาจากการเลือกตั้งอยู่บ้าง แต่เราก็หาได้มีประชาธิปไตยตามหลักการ วิธีการ และวัตถุประสงค์ ของการปกครองแบบนี้ไม่

ประการที่ห้า มีการร่วมมือกันแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ระหว่างผู้มีอำนาจกับผู้มีมั่งมีในประเทศด้อยพัฒนา กลุ่มพ่อค่านักธุรกิจ ทั้งในประเทศและจากต่างประเทศจะร่วมมือกันกอบโกยผลประโยชน์และทรัพยากรทางสังคม อีกทั้งจะเอารัดเอาเปรียบคนส่วนใหญ่ โดยสนับสนุนบุคคลกลุ่มหนึ่งขึ้นมาเป็นรัฐบาล แต่ในกรณีของประเทศไทย บรรดาในทุนกับข้าราชการผู้มีอำนาจจะร่วมมือซึ่งกันและกันในการทำสิ่งดังกล่าว

ประการที่หก การปกครองส่วนใหญ่อของไทยเป็นระบอบเผด็จการ มีช่วงระยะเวลาสั้นมากที่เป็นประชาธิปไตยในรูปแบบอยู่บ้าง การปกครองแบบเผด็จการไม่ได้มุ่งทำการปกครองเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม

ข. ระบอบการเมืองถูกรวบงำโดยระบบราชการ

นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้นมา ระบบการเมืองของไทยได้เปลี่ยนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบที่เรียกกันว่าประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ในลักษณะที่ส่วนใหญ่แล้วเป็นการปกครองของกลุ่มข้าราชการโดยกลุ่มข้าราชการและเพื่อกลุ่มข้าราชการ หากแต่มีการสลับฉากด้วยการมีรัฐบาลภายใต้รัฐธรรมนูญและมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งคราวบ้างเท่านั้น

ปัญหาสำคัญที่เกิดจากการที่ระบบราชการครอบงำระบบการเมืองของประเทศก็คือ การที่ระบบราชการมีบทบาทดังนี้คือ การกระทำตนเป็นกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมืองเสียเอง การมีอิทธิพลครอบงำในการปลูกฝังวัฒนธรรมการเมืองดั้งเดิมให้แก่คนไทย และความพยายามในการผูกขาดการสรรหาบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ทางการเมือง รวมทั้งการมีบทบาทสำคัญในการควบคุมการเสนอข่าวสารและความคิดเห็นของสื่อมวลชนตลอดจนการที่ระบบราชการมีอิทธิพลครอบงำระบบการเมืองไทยทั้งในด้านการออกกฎหมาย ในด้านการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศ และในด้านกระบวนการยุติธรรม แทนที่จะทำหน้าที่เป็นเพียงเครื่องมือของรัฐในการนำนโยบายหรือการตัดสินใจของสถาบันการเมืองการปกครองดังกล่าวไปปฏิบัติ

ประการแรก ระบบราชการไทยนับว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลครอบงำการเมืองไทยมาตลอด ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งรวมตัวกันค่อนข้างเหนียวแน่นคือกลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจ ทั้งสองกลุ่มนี้ร่วมมือกันแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตน ในลักษณะที่ฝ่ายข้าราชการใช้อำนาจที่มีอยู่เป็นเครื่องมือ ส่วนฝ่ายพ่อค้าก็ใช้เงินที่มีอยู่ในการดึงเอาอำนาจนั้นมาคุ้มครองการกระทำดังกล่าว เพราะโดยปกติแล้วกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมยังรวมตัวกันไม่ได้ดีนักจึงขาดอำนาจในการควบคุมหรือต่อรอง ระบบราชการจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ผูกขาดการมองปัญหาของสังคม ซึ่งมีโอกาสคลาดเคลื่อนได้มาก

ประการที่สอง ระบบราชการไทยทำหน้าที่แทนพรรคการเมืองเสียเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระยะที่มีกฎหมายห้ามการมีพรรคการเมืองและการชุมนุมทางการเมือง ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน โดยทำหน้าที่กำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งมีลักษณะของการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงจุดเพราะมีช่องว่างระหว่างปัญหาความเดือดร้อนที่แท้จริงของประชาชนกับปัญหาและแนวทางแก้ไขที่ข้าราชการคิดขึ้นมาเอง

ประการที่สาม ระบบราชการไทยผูกขาดการสรรหาบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ทางการเมือง จะเห็นว่าผู้นำทางการเมืองในระดับและสาขาต่าง ๆ มักจะไปจากข้าราชการประจำ ทั้งในระดับชาติ เช่น นายกรัฐมนตรี และระดับท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี ทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ รวมทั้งในรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจเอกชนที่สำคัญ ๆ ซึ่งนิยมเอาข้าราชการไปเป็นประธานกรรมการ หรือกรรมการเพื่อคุ้มครองธุรกิจของตน

ประการที่สี่ ระบบราชการไทยมีอิทธิพลครอบงำการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมให้แก่คนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ยึดมั่นในระบอบเผด็จการ ทั้งนี้ นับแต่การให้การศึกษาในระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา เรื่อยมาจนถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมดังกล่าวให้แก่ข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้ระบบการปกครองระบอบเผด็จการ ข้าราชการไทยจึงยึดมั่นในระบอบเผด็จการมากกว่าประชาธิปไตย

ประการที่ห้า ระบบราชการไทยควบคุมการดำเนินงานของสื่อมวลชนอย่างใกล้ชิด สถานีวิทยุทั่วราชอาณาจักรเป็นของทางราชการ สถานีโทรทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของรัฐวิสาหกิจ ส่วนหนังสือพิมพ์ก็ถูกควบคุมจากทางราชการอย่างเข้มงวด

ประการที่หก ระบบราชการไทยที่มีอิทธิพลเหนือการกำหนดข้อบัญญัติของสังคม สมาชิกสภานิติบัญญัติ ทั้งที่มาจากแต่งตั้งและที่มาจากการเลือกตั้งในระดับชาติและระดับชาติและระดับท้องถิ่นเป็นจำนวนมากมาจากข้าราชการ ในการออกกฎหมายความคิดอ่านของบุคคลเหล่านี้ก็คงไม่แตกต่างจากข้าราชการทั่วไปนัก

ประการที่เจ็ด ระบบราชการไทยที่มีอิทธิพลครอบงำฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยเผด็จการ จะประกอบด้วยข้าราชการประจำ ที่มักสถาปนาตัวเองเข้ามาทำหน้าที่นี้ คนที่ใกล้จะเกษียณหรือเกษียณแล้ว จะใช้ความพยายามเข้าไปเป็นรัฐมนตรีกันมาก โดยไม่คำนึงถึงวิธีการอันชอบธรรม จนเกือบจะเป็นการผูกขาดตำแหน่งดังกล่าวไว้

ประการที่แปด ระบบราชการไทยที่มีอิทธิพลครอบงำต่อการบวนการยุติธรรม กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม สำนักอัยการสูงสุด และในกระทรวงมหาดไทยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ปลัดกระทรวงลงมาเป็นข้าราชการประจำ ซึ่งรวมถึงผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจและพนักงานสอบสวนอื่น แต่โดยในทางปฏิบัติ ไม่มีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่กันอย่างชัดเจน

ค. การขาดความรับผิดชอบและขาดประสิทธิภาพของระบบราชการไทย

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา มิได้มีผลกระทบให้มีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและอุดมการณ์ของระบบราชการไปด้วย คือ ไม่เคยมีการปรับปรุงระบบดังกล่าวอย่างจริงจังมาก่อนเลย ทศนคติและการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการส่วนใหญ่จึงเป็นไปตามแบบเดิม คือ แบบเจ้าขุนมูลนาย

ง. การขยายตัวขององค์การในระบบราชการไทย

นับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา องค์การในระบบราชการไทยมีแนวโน้มในการขยายตัวมากขึ้นอย่างมหาศาล ในลักษณะที่เป็นการสร้างอาณาจักรให้แก่ตนเอง มากกว่าที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

จ. ความจำเป็นของการพัฒนาพรรคการเมือง

ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของระบอบการเมืองไทย คือ การพัฒนาพรรคการเมือง ลักษณะเดิมของพรรคการเมืองไทยที่เป็นอยู่ ก็คือ การยับยั้งชั่งใจของพรรคในการแข่งขันทางการเมือง อยู่ในขอบเขตการชิงชัยในการเลือกตั้ง พรรคการเมืองไทยคือกลุ่มบุคคลที่มาร่วมกันเพื่อเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อใดไม่มีการเลือกตั้ง กลุ่มบุคคลเหล่านี้ก็หยุดดำเนินการทางการเมืองและต่างก็แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพเดิมของตน และรอคอยโอกาสที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองจะปล่อยให้มีการเลือกตั้งครั้งต่อไปอีก ในกรณีที่พรรคการเมืองหยุดดำเนินการเมื่อไม่มีการเลือกตั้ง ประชาชนก็ขาดการติดต่อกับนักการเมือง

ปัญหาสำคัญต่าง ๆ ในการพัฒนาพรรคการเมืองของไทยได้แก่สิ่งเหล่านี้

ประการแรก พรรคการเมืองขาดอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน อุดมการณ์ที่มีอยู่ค่อนข้างคลุมเครือยากที่จะนำไปสู่แผนการปฏิบัติที่แท้จริงได้

ประการที่สอง นโยบายของพรรคต่าง ๆ คล้ายคลึงกันมาก ยากที่ประชาชนทั่วไปจะแยกแยะได้ว่าพรรคใดมีแนวทางการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ของสังคมแตกต่างกันหรือดีกว่ากัน

ประการที่สาม ไม่ยึดมั่นในหลักการ หากแต่ยึดมั่นในตัวบุคคล พรรคการเมืองไทยอยู่ได้เพราะผู้นำ เมื่อสิ้นผู้นำ สมาชิกของพรรคจะแปรปรวนและอยู่ไม่รอด

ประการที่สี่ สมาชิกของพรรคการเมืองมักจะขาดวินัย ไม่ยึดมั่นในอุดมการณ์ของพรรค คู่กันได้ง่ายขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สมาชิกของพรรคสามารถจะแปรพักตร์ได้ตลอดเวลาด้วยผลประโยชน์ที่ได้รับ

ประการที่ห้า การขาดความต่อเนื่องทำให้ไม่สามารถพัฒนาองค์การไปสู่การเป็นพรรคการเมืองที่มั่นคงได้

ประการที่หก ไม่มีฐานสนับสนุนที่มาจากมวลชนอย่างแท้จริงเพราะไม่ได้ขยายสาขาพรรคออกไปสู่ชาวบ้านในระดับท้องถิ่น หากแต่มุ่งรับเลือกตั้งไปนั่งอยู่ในสภา

โดยสรุปแล้ว การชี้ให้เห็นแนวโน้มและปัญหาสำคัญของระบบการเมืองไทยในอนาคต ย่อมจะศึกษาได้จากแนวโน้มและปัญหาต่าง ๆ ที่มีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สิ่งที่เราจะมองเห็นได้ก็คือในรอบสิบปีข้างหน้า หากไม่รีบแก้ไข ประเทศไทยจะยังประสบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

ประการแรก ได้แก่ การขาดระบบการเมืองที่ยึดมั่นในผลประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญที่มีอยู่ยังคงมีไว้สำหรับผู้มีอำนาจ การพัฒนาสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ จะถูกสกัดกั้น ขนชั้นปกครองส่วนมากไม่ยอมรับหลักความชอบธรรมระบอบประชาธิปไตย ประชาธิปไตยถูกใช้เป็นข้ออ้างในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว มีการร่วมมือกันแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวระหว่างผู้มีอำนาจกับผู้มีเงิน รวมทั้งการปกครองของไทยที่ยังเป็นแบบเผด็จการ

ประการที่สอง การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญๆจะยังถูกรับรองจากระบบราชการ ซึ่งได้แก่ การมองปัญหาของสังคม การกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้น การสรรหาผู้นำให้แก่ระบบการเมือง การปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมือง การให้ข่าวสารและความคิดเห็นต่าง ๆ แก่สาธารณชน รวมทั้งการกำหนดข้อบัญญัติให้แก่สังคมการนำนโยบายและการตัดสินใจแก้ปัญหาของสังคมไปปฏิบัติ และการตีความในข้อบัญญัติเมื่อเกิดการขัดแย้งกันขึ้นในลักษณะที่เป็นการปกครองของข้าราชการโดยข้าราชการ และเพื่อข้าราชการเอง

ประการที่สาม ระบบราชการไทยขาดความรับผิดชอบต่อประชาชน และขาดประสิทธิภาพ ข้าราชการไทยสนใจที่จะสนองตอบต่อความต้องการของผู้บังคับบัญชา มากกว่าจะปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล หรือสนองตอบต่อความต้องการของพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และประชาชน ยิ่งกว่านั้น ระบบราชการไทยยังขาดการประสานงานกันในทุกระดับ นิยมการรวบอำนาจไว้ที่หน่วยเหนือและส่วนกลาง มีการเล่นพรรคเล่นพวก ขาดการใช้เทคนิคในการวางแผนและประเมินโครงการ และผู้บริหารเองขาดความรู้ทางการบริหาร

ประการที่สี่ มีการขยายตัวขององค์การในระบบราชการเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ต้องแก้ปัญหาทางด้านการบริหารและต้องจัดตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นมาอีกไม่มีที่สิ้นสุด โดยมุ่งสร้างอาณาจักรให้แก่ตนเองมากกว่าที่จะมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาสังคม

ประการที่ห้า ประเทศไทยประสบปัญหาของการพัฒนาพรรคการเมืองที่มีฐานสนับสนุนมาจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งนี้เพราะขาดความต่อเนื่อง ขาดอุดมการณ์ ขาดวินัย และยึดถือตัวบุคคลมากไป

สถาบันทางการเมืองไทยในยุครัฐธรรมนูญ 2560

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เกิดขึ้นโดยกลไกของรัฐ (ระบบราชการ-กองทัพ) แต่ขาดเอกภาพและผลประโยชน์ร่วม ทำให้คณะราษฎรประสบความล้มเหลวแม้สมาชิกคนสำคัญของคณะราษฎรจะเข้าใจลักษณะของการเปลี่ยนแปลงแบบปฏิวัติเป็นอย่างดี ว่าจะต้องมีทั้งสามมิติ คือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2552 : 197) โดยการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา การปกครองตามระบอบนี้มีการถ่วงดุลอำนาจกัน 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมาย และตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหาร มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมาย และฝ่ายตุลาการ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมตรวจสอบบังคับให้มีการ

ปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีองค์กรอิสระหลายองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจการใช้อำนาจอธิปไตย (วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, 2550 : 115) ได้แก่ 1. คณะกรรมการเลือกตั้ง 2. ผู้ตรวจการแผ่นดิน 3. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 4. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน 5. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และองค์กรอื่น ๆ ตามรัฐธรรมนูญ คือ องค์กรอัยการ

ทั้งนี้มีการใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศมาแล้ว จำนวน 20 ฉบับ กล่าวคือ 1) พระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 4) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 5) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 6) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2495 7) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 8) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 9) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 10) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 11) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 12) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 13) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 14) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 15) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 16) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 17) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 18) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 19) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 20) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยฉบับสุดท้ายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก)

3. สถาบันทางการเมือง หมายถึง สถาบันที่ดูแล รักษากฎระเบียบ ควบคุมกลุ่มคนต่างๆในสังคม สถาบันตัวแทนของประชาชนต่าง ๆ เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญที่แสดงบทบาทเชิงนโยบาย (อนุสรณ์ ลิ้มมณี, 2558 : 317) มีรูปแบบของการบริหารจัดการทางการเมืองที่ถูกจัดตั้งขึ้นในลักษณะที่มีความเป็นทางการ และมีองค์กรของสถาบันการเมืองที่สำคัญ คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมาย 2) ฝ่ายบริหาร มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน 3) ฝ่ายตุลาการ มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบพิจารณาตีความและชี้ขาดการกระทำของสมาชิกในสังคมที่มีความขัดแย้งกัน 4) ฝ่ายองค์กรอิสระ ทำหน้าที่เพื่อดำเนินการให้ปลอดอิทธิพลของบุคคลในสังคม โดยสถาบันทางการเมืองมีหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ 1) ป้องกันรักษาความมั่นคงของชาติ 2) สร้างและรักษากฎเกณฑ์ของสังคม 3) บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ของประชาชน 4) บริหารองค์กรของรัฐบาล และองค์กรปกครองท้องถิ่น 5) พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สถาบันทางการเมืองจะถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญ หมายถึงการรวมส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เป็นองค์การทางสังคม มีโครงสร้างเป็นรูปแบบ มีวัตถุประสงค์ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระเบียบปฏิบัติขององค์กรส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ปทัสถาน หรือบรรทัดฐานซึ่งควบคุมตัวบทกฎหมายที่รัฐที่รัฐประกาศใช้กับราษฎร เป็นกฎเกณฑ์ข้อบังคับขั้นมูลฐาน เป็นพื้นฐานในการดำเนินงานของรัฐบาล สถาปนาโครงสร้างการปกครองประเทศ กำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลักในการวางกฎเกณฑ์เพื่อการปกครองบ้านเมือง (จิระโชค วีระสย, 2557 : 169-172) สำหรับประเทศไทยรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญ 2560

4. รัฐธรรมนูญ 2560 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ม.ป.ป.) ดังนี้

4.1 ฝ่ายนิติบัญญัติ องค์การทางการเมืองฝ่ายนิติบัญญัติ คือรัฐสภา ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎรซึ่งสมาชิกที่มาจากกาเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนสามร้อยห้าสิบคน และสมาชิกที่มาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบคน และวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคนซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลโดยการจัดกลุ่ม และอีกห้าสิบคนที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือก รวมเป็นจำนวนวุฒิสมาชิกสองร้อยห้าสิบคน ฝ่ายนิติบัญญัติของไทยมีหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลในการเมืองการปกครองไทย คือการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับการบริหารงานในหน้าที่ของรัฐมนตรีต่างๆ การพิจารณาอนุมัติและติดตามการใช้เงินงบประมาณประจำปีของรัฐบาล และการยื่นญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ให้ความเห็นชอบบุคคลที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี และการเปิดประชุมให้คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา

4.2 ฝ่ายบริหาร องค์การทางการเมืองฝ่ายบริหาร คือคณะรัฐมนตรี หรือรัฐบาล ซึ่งมีราชการส่วนกลางได้แก่กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาคได้แก่จังหวัด อำเภอ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน มีอำนาจถ่วงดุลฝ่ายนิติบัญญัติโดยการยุบสภาเมื่อมีเหตุขัดแย้งต่าง ๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเกิดกับรัฐบาล หรือรัฐสภาก็ตาม

4.3 ฝ่ายตุลาการ องค์การทางการเมืองฝ่ายตุลาการ คือ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร มีหน้าที่ตรวจสอบควบคุมทุกภาคส่วนของสังคมให้ปฏิบัติตามกฎหมาย

4.4 ศาลรัฐธรรมนูญ เป็นองค์การทางการเมืองที่ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคน มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย และปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ

4.5 องค์กรอิสระ ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการการเลือกตั้งจำนวนเจ็ดคน มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น การสรรหาเพื่อแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา การจัดการพรรคการเมือง และส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตย 2) ผู้ตรวจการแผ่นดินจำนวนสามคน มีหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงที่มีผู้ได้รับความเดือดร้อนเพื่อเสนอแนะหน่วยงานของรัฐให้แก้ไขและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีทราบ 3) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวนเก้าคน มีหน้าที่และอำนาจได้สวนชี้มูลความผิดเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งดำเนินคดีอาญาผู้กระทำความผิด 4) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินจำนวนเจ็ดคน มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินและสั่งลงโทษทางปกครองกรณีมีการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ 5) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจำนวนเจ็ดคน มีหน้าที่และอำนาจตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ล่าช้า และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

4.6 องค์กรอัยการ เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย มีอิสระในการพิจารณาสั่งคดี

4.7 การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุปแล้วการปกครองระบอบประชาธิปไตยกับสถาบันการเมืองไทยในยุครัฐธรรมนูญ 2560 ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อาจสรุปได้ว่าประเทศไทยได้ใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475โดยยึดรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศอังกฤษมาใช้ เพราะการปกครองแบบประชาธิปไตยประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจการปกครอง ประชาชนมีฉันทามติมอบอำนาจให้ผู้ใดไปเป็นรัฐบาล

จากเสียงส่วนใหญ่ด้วยการเลือกตั้ง โดยมีกฎเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด ส่วนสถาบันทางการเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญ 2560 ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ คือ องค์การรัฐสภาประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ฝ่ายบริหารคือองค์การบริหารส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น ฝ่ายตุลาการ คือ องค์การศาล ประกอบด้วยศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร และศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระ คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งนี้ เป็นสถาบันทางการเมืองไทยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ 2560

3. เอกสารอ้างอิง

- กวี อิศริวรรณ. (2530). 20 ความคิดทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สยามบรรณ จำกัด.
- จิรัช (บรรพต) วีระสย และคณะ. (2547). รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2557). รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2552). รัฐ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี.เพรส จำกัด.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2557). รัฐศาสตร์แนววิพากษ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2551). รัฐศาสตร์ : ทฤษฎี แนวความคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางการศึกษาวิเคราะห์การเมือง. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์.
- _____. (2551). ศาสตร์และศิลป์ การเมืองการบริหารไทย. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์.
- _____. (2555). การเมืองไทย ระบบที่ไม่มีสูตรสำเร็จรูปในการแก้ปัญหา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- _____. (2564). รัฐศาสตร์ ทฤษฎี แนวคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางวิเคราะห์การเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2556). รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ ครบรอบ 31 ปี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บัณฑิต จันทรโรจนกิจ. (2563). การเมืองไทยร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2548) วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยา เชียงกูร. (2551). การปฏิวัติประชาธิปไตยเพื่อแก้ไขวิกฤติของชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ศิริพร เชาวลิต. (2557). การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2551). อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : เอส.พี.วี. การพิมพ์ (2550).
- สุรพล นิติไกรพจน์และคณะ. (2548). รวมกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : บริษัทโพปรีน ตั้ง จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง หนังสือรวมกฎหมาย ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง
(ม.ป.ป.).

อนุสรณ์ ลีम्मณี. (2558). รัฐ สังคม และการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์
จำกัด.

โอวาทปาฏิโมกข์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา Ovādapātimokkha and the Propagation of Buddhism

พระประสาน ขยาภิรโต (อรามวานิชย์)¹, บุญร่วม คำเมืองแสน² และ พระมหาพจน์ สุวโจ³
Phra Prasan Jayābhirato (Aramvanich)¹, Boonruam Khammuangsaen² and
Phramaha Phocana Suvaco³

Received September 19, 2021 & Revised November 4, 2021 & Accepted November 14, 2021

บทคัดย่อ

โอวาทปาฏิโมกข์คือหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระอรหันตสาวก โดยสาระสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์นั้น เป็นนโยบายหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการสร้างความเข้าใจ ความชัดเจนในหลักการและวิธีการให้แก่คนทั้งหลายและหลักการนั้นต้องดำเนินอยู่ในแนวทางแห่งความพ้นทุกข์ วัตถุประสงค์ในการแสดงโอวาทปาฏิโมกข์สรุปได้ 5 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อแสดงถึงอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการ อันเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2) เพื่อวางรากฐานพระพุทธศาสนาให้มั่นคงด้วยการแสดงจุดยืนในการเผยแผ่อันเป็นทั้งอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการที่สำคัญของพระพุทธศาสนาให้ปรากฏแก่สังคม 3) เพื่อเป็นการทบทวนในอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการที่สำคัญของพระพุทธศาสนาแก่พระอรหันตสาวกทั้ง 1,250 รูป ในการรับทราบและให้สามารถเข้าใจมากยิ่งขึ้นในการนำไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4) เพื่อประกาศยืนยันความเกิดขึ้นและมั่นคงของพระพุทธศาสนาให้ปรากฏแก่สังคม โดยเฉพาะกับนักคิดทางศาสนา ในสมัยนั้นให้ทราบโดยทั่วกัน และ 5) เพื่อแสดงธรรมแก่พระอรหันต์ทั้ง 1,250 รูป ความสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์ มี 13 ประการ คือ หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการ 6 พระพุทธเจ้าทรงใช้หลักการดังกล่าวในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสอดคล้องกับคำสอนสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขาที่คนทั้งหลายเมื่อปฏิบัติตามสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาได้ คือ นิพพาน

คำสำคัญ : 1. โอวาทปาฏิโมกข์, 2. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,

¹Graduate School, Mahamakut Buddhist University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

²Lecturer, Doctor of Philosophy Program in Buddhism and Philosophy, Mahamakut Buddhist University

³อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³Lecturer, Master of Arts Program in Philosophy, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email : Danghu@hotmail.com

Abstract

Ovādapātimokkha is the teachings of Buddhism that Buddha gave to his disciples. The essence of the Ovādapātimokkha sermons is the main policy in propagating Buddhism to create understanding clarity in principles and methods. It is given to people and must be carried out in the path of salvation. The objectives of the Ovādapātimokkha can be summarized as follows: 1) to demonstrate the ideology, principles, and methods that are the heart of Buddhism in relation to the propagation of Buddhism. 2) To lay a solid foundation of Buddhism by showing the position of propagating which is both the ideology, principles and methods of Buddhism to appear to society. 3) To review the ideology, principles, and important methods of Buddhism for the 1,250 Arahant disciples in order to acknowledge and understand them more in propagating Buddhism. 4) To announce their emergence and stability of Buddhism to appear to society especially with religious thinkers in those days to be informed generally and 5) to preach the Dharma to all 1,250 arhats. The importance of the Ovādapātimokkha consists of 13 principles: 3 principles, 4 ideologies, and 6 methods. The Buddha used these principles in propagating Buddhism in accordance with important Buddhist teachings. It is the threefold principle that people, when following them, can attain the highest goal of Buddhism, nirvana.

Keywords : 1. Ovādapātimokkha, 2. Propagation of Buddhism

1. บทนำ

ภายหลังการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าสัมโพธิญาณของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น พระพุทธองค์ได้เสด็จไปยังป่าอิสิปตนมฤคทายวันเพื่อแสดงธรรมจักรกัปปวัตตนสูตรโปรดปัญจวัคคีย์ ทำให้อัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม พระพุทธองค์ทรงประทานเอหิภิกขุอุปสัมปทาให้แก่อัญญาโกณฑัญญะซึ่งถือว่าเป็นพระสงฆ์รูปแรกในพระพุทธศาสนา ทำให้พระรัตนตรัยครบองค์สาม พระพุทธศาสนาจึงอุบัติขึ้นในโลกเป็นครั้งแรก การประกาศศาสนาของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ในเบื้องต้นมีพระอรหันตสาวก 60 องค์ ซึ่งถือว่าเป็นพระธรรมทูตชุดแรกที่ทรงส่งออกประกาศพระศาสนา พระพุทธองค์ได้ทรงประทานโอวาทไว้ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปรวมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะครบบริบูรณ์ บริสุทธิ สัตว์ทั้งหลายจำพวกที่มีธุลีคือกิเลสในจักขุน้อย มีอยู่ เพราะไม่ได้ฟังธรรมย่อมเสื่อม ผู้รู้ทั่วถึงธรรม จักมี ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม”(วิ.มหา.4/32/32) สำหรับพระพุทธองค์ได้จาริกสั่งสอนเหล่าเวไนยสัตว์ทั้งหลายทั่วทุกชนบทให้รู้แจ้งเห็นจริงในหลักธรรมที่ทรงตรัสรู้ ทรงใช้หลักและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับบุคคลประเภทต่างๆ โดยคำนึงถึงตัวผู้ฟังและเนื้อหาที่เหมาะสมเป็นหลัก พุทธวิธีที่ทรงใช้คือ 1) สันทสนา คือ สอนแบบอธิบายให้เห็น

ชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมือนจูงมือให้ไปดูไปเห็นกับตา 2) สมาทปนา คือ สอนแบบจูงใจ ปลุกใจให้ผู้ฟังอยากนำไปปฏิบัติ เกิดศรัทธา มีผลในทางเปลี่ยนเจตคติหรือพฤติกรรมของตน จูงใจให้น้อมนำเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน 3) สมุตเตชนา คือ สอนปลุกใจให้แก่วัยรุ่นเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกระตือรือร้นในการทำไปสู่เป้าหมาย ให้กำลังใจด้วยการยกตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จ และ 4) สัมปหังสนา คือ สอนโดยการสร้างบรรยากาศให้มีความสุข สนุกสนาน มีความเป็นกัลยาณมิตร ผู้ฟังเกิดปิติในการฟัง (องค์การเผยแผ่วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, 2554) ด้วยพุทธวิธีการสอนดังกล่าวทำให้ประชาชนทั้งหลายเกิดปัญญาเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา หันมายอมรับนับถือพระพุทธศาสนามากขึ้นจนพระพุทธศาสนาเป็นที่รู้จักแพร่หลายในทุกแคว้น

โอวาทปาฏิโมกข์เป็นหลักคำสอนสำคัญที่ถือว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาที่พระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสแก่พระอรหันต์ 1,250 รูป ผู้ไปประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย ณ พระเวฬุวนาราม ในวันเพ็ญเดือน 3 ที่เราเรียกกันว่า วันมาฆบูชา (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2561) โอวาทปาฏิโมกข์ยังเป็นปาฏิโมกข์ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงตลอดปฐมโพธิกาล คือ 20 พรรษาแรก เฉพาะครั้งแรกในวันเพ็ญเดือนมาฆะ (เดือน 3) หลังจากตรัสรู้แล้ว 9 เดือน เป็นการแสดงปาฏิโมกข์ที่ประกอบด้วยองค์ 4 เรียกว่า จาตุรงคสันนิบาต ซึ่งมีเพียงครั้งเดียวในพระศาสนาของพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ๆ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2564) จาตุรงคสันนิบาต นั้นคือ 1) วันนั้นเป็นวันเพ็ญมาฆปุรณมี 2) พระภิกษุ 1,250 องค์มาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย 3) พระภิกษุเหล่านั้นล้วนเป็นพระอรหันต์ และ 4) พระภิกษุเหล่านั้นล้วนเป็นเอหิภิกขุ คือพระพุทธเจ้าทรงกล่าวให้อุปสมบทด้วยพระองค์เอง (พระมหาสุริยา อภิวิฑฺฒโน, 2563) เนื้อหาหลักของโอวาทปาฏิโมกข์เป็นคำประพันธ์ภาษาบาลีที่พระสังคีติกาจารย์ได้ประพันธ์ขึ้นไว้ 3 คาถาถึงโดยวรรคแรกๆ ที่เรียกว่าหลักการ 3 อธิบายถึงหลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนา 3 ข้อ วรรคที่ 2 ที่เรียกว่าอุดมการณ์ 4 อธิบายถึงข้อปฏิบัติและจุดยืนที่บรรพชิตต้องถือปฏิบัติ และวรรคสุดท้ายกับอีกกึ่งคาถาที่เรียกว่า วิธีการ 6 อธิบายถึงกลยุทธ์ที่ภิกษุผู้เผยแผ่พึงถือปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการนำหลักโอวาทปาฏิโมกข์ที่ทรงประทานให้ไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ทำให้พระพุทธศาสนาสามารถประดิษฐานเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายไปทั่วชมพูทวีปอย่างมั่นคงถาวร สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

2. ที่มาและความสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์

โอวาทปาฏิโมกข์เป็นหลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระอรหันตสาวก ณ บริเวณเวฬุวัน (ป่าไผ่) ที่พระเจ้าพิมพิสารกษัตริย์แห่งแคว้นมคธได้อุทิศถวายเป็นสังฆารามแห่งแรกในพระพุทธศาสนา เนื้อหาของโอวาทปาฏิโมกข์เป็นภาษาบาลีที่พระสังคีติกาจารย์ได้ประพันธ์ขึ้น ดังปรากฏในพระสูตรตันตปิฎกความว่า

สพปปาปสส อกรรม	กุสลสุสมปทา
สจิตตปริโยทปนํ	เอตํ พุทธาน สาสนํ ฯ
ขนติ ปรมํ ตโป ตีติกขา	นิพพานํ ปรมํ วทนติ พุทธา
น หิ ปพฺพชิตो ปรูปฆาติ	สมโณ โหติ ปรี วิหฺรณฺโต ฯ
อนุปวาโท อนุปฆาโต	ปาติโมกฺเข จ สํวโร
มตตถยญฺตา จ ภตตสฺมี	ปนตถยจ สยนาสนํ
อธิจิตฺเต จ อาโยโค	เอตํ พุทธาน สาสนํ ฯ

แปลความได้ว่า “ความไม่ทำบาปทั้งปวง ความบำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อม ความชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว นี่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ความอดทน คือ ความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง ท่านผู้รู้ทั้งหลายย่อมกล่าวนิพพานว่าเป็นธรรมอย่างยิ่ง ผู้ฆ่าสัตว์อื่นไม่ถือว่าเป็นบรรพชิต ผู้เบียดเบียนสัตว์อื่น ไม่ถือว่าเป็นสมณะเลย การไม่เข้าไปว่าร้ายกัน 1 การไม่เข้าไปฆ่า 1 ความสำรวมในพระปาติโมกข์ 1 ความเป็นผู้รู้จักประมาณในภักต 1 การนอนการนั่งอันสงัด 1 การประกอบความเพียรในอธิจิต 1 นี่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย”(ขุ.ธ. 25/24/33-34)

โอวาทปาฏิโมกข์นั้นเป็นคำประพันธ์ 3 คาถากึ่ง คาถาที่ 1 แสดงว่าไม่ทำบาปทั้งปวง ยังกุศลให้บริบูรณ์ ยังจิตของตนให้ผ่องแผ้ว เป็นศาสนธรรมคำสอนของท่านผู้รู้ ข้อที่ห้ามการทำบาปและให้บำเพ็ญกุศลนั้น แสดงว่าพระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่สอนให้เว้นความชั่ว ยังสอนให้ทำดีด้วย ข้อที่ทรงยกการทำจิตใจให้ผ่องใส แสดงว่าความบริสุทธิ์เป็นคุณที่นิยมในพระพุทธศาสนา คาถาที่ 2 แสดงว่า ขันติ คือ ความอดทน เป็นตบะอย่างยิ่ง ท่านผู้รู้กล่าวนิพพานว่าเป็นยอด บรรพชิตผู้ฆ่าผู้เบียดเบียนสัตว์อื่นไม่ถือว่าเป็นสมณะ ข้อนี้ทรงยกขันติขึ้นแสดงนั้น แสดงว่าศาสนธรรมคำสอนของพระองค์ เป็นไปเพื่อให้อดทนต่อเย็นร้อนหิวกระหาย ถ้อยคำให้ร้ายใส่ความด่าว่า และทุกขเวทนาอันแรงกล้าเกิดแต่อาพาธ ทรงสรรเสริญนิพพานว่าเป็นยอด แสดงว่าผลแห่งการปฏิบัติพุทธศาสนาเป็นอย่างสูงนั้นคือทำให้จิตใจไม่ให้เกิดหาคือความอยากได้จริงไว้ ข้อที่ตรัสบรรพชิตผู้ฆ่าผู้เบียดเบียนสัตว์ว่าไม่เป็นสมณะนั้น แสดงว่าศาสนธรรมของพระองค์เป็นไปเพื่อมีเมตตากรุณาในสัตว์ทั้งปวง คาถาที่ 3 กับอีกกึ่งว่า ความไม่พูด ค่อนขอดกัน ความไม่ประหัดประหารกัน ความสำรวมในปาฏิโมกข์ ความรู้จักประมาณในอาหาร ความเสพที่นอน ที่นั่งอันสงัด ความประกอบในทางจิตอย่างสูง เป็นคำสอนของท่านผู้รู้ ข้อที่ทรงยกหกข้อนี้ขึ้นตรัสแสดงว่า การพูด ค่อนขอดกันก็ดี พูดเสียดแทงกันก็ดี ทะเลาะกันก็ดี การชกกันตีกันก็ดี ไม่เป็นการดีสำหรับหมู่สมณะอันสมณมณฑลสมควรมีขนบธรรมเนียม เป็นเครื่องนำความประพฤติอันดีสงบเรียบร้อย ไม่เป็นผู้เห็นแก่กิน ยินดีในที่เงียบ บำเพ็ญภาวนารักษาจิตให้เป็นสมาธิ (พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ, 2562) อีกแห่งหนึ่ง ให้ความหมายของโอวาทปาฏิโมกข์ไว้ว่า 1) เป็นหัวใจหลักทางพระพุทธศาสนา 2) เป็นที่ประมวลลงของพระธรรมวินัย 3) เป็นสัจจะของชีวิต 4) เป็นเครื่องทำคนให้เป็นพระอริยะ พระโอวาทปาฏิโมกข์เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในวันเพ็ญมาฆบูชา เป็นองค์ธรรมที่มีความสำคัญยิ่งยวด มิใช่แต่สมัยพุทธกาลเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงความสำคัญในภักทภักนี้ด้วย เป็นหลักธรรมที่เป็นองค์รวมของทั้งพระธรรมและวินัย มีองค์ประกอบของโครงสร้างที่สมบูรณ์และมีความชัดเจนในตัวเอง คือ มีทั้งเนื้อหาสาระ ทำที่การสอนและการปฏิบัติ เป็นทั้งกฎเกณฑ์กติกาและบททดสอบในองค์ธรรมเดียว (แม่ชีณัฐนาถ เจริญรุ่ง, 2549) ผู้เขียนเห็นว่าการอธิบายถึงรายละเอียดในหลักการนั้นสอดคล้องกับเนื้อความที่พระสังคีตการยได้ประพันธ์ขึ้นดังปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก เพราะเป็นหลักการที่พระพุทธเจ้าท่านได้ประทานให้พระสาวกนำไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา

โอวาทปาฏิโมกข์เป็นคำสอนหลักของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้แก่พระสาวก เพื่อใช้ในการประกาศพระพุทธศาสนา พระองค์ได้กำหนดหลักไว้เป็นเบื้องต้นเพื่อสำหรับใช้เป็นนโยบายหรือแนวทางหลักในการทำงาน เพื่อที่จะได้นำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับนโยบาย โดยหลักการนั้นต้องดำเนินอยู่ในแนวทางแห่งความพ้นทุกข์ ความสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์ มี 13 ประการ คือ หลักการ 3 ได้แก่ 1) การไม่ทำบาปทั้งปวง 2) การบำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อม 3) การชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว อุดมการณ์ 4 ได้แก่ 1) ความอดทนอดกลั้นเมื่อประสบสิ่งที่ไม่ชอบใจ 2) การมุ่งให้ถึงพระนิพพาน อันเป็นเป้าหมายหลักของผู้ออกบวช 3) บรรพชิตไม่พึงทำให้ผู้อื่นลำบากทุกข์ทางกาย ทุกข์ทางใจ 4) บรรพชิตพึงไม่เบียดเบียนผู้อื่น

ควรเป็นสมณะผู้สงบ และวิธีการ 6 (พระมหาสุริยา อภิวิฑฺฒโน, 2563) ได้แก่ 1) การไม่กล่าวร้าย 2) การไม่ทำร้าย 3) ความสำรวมในปาติโมกข์ 4) ความเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหาร 5) สันโดษไม่คลุกคลีด้วยหมู่คณะ 6) ความเพียรในการพัฒนาจิตใจ จะเห็นได้ว่าความสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์ดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นจุดยืนอันเป็นหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศก่อนที่จะยังความมั่นคงของพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้น แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของโอวาทปาฏิโมกข์ในภาพลักษณ์ของหลักคำสอน บรรพชิตผู้ทำหน้าที่สอนสั่งและกลุ่ตธิในการเผยแผ่ของพระพุทธศาสนา ทั้งยังเป็นการสร้างความเข้าใจ ความชัดเจนในหลักการและวิธีการให้แก่คนทั้งหลายเพื่อที่จะได้สืบทอดดำรงรักษาพระพุทธศาสนาไว้ในสังคมได้อย่างยั่งยืน

การที่พระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์แก่พระอรหันตสาวกในวันเพ็ญเดือน 3 เพื่อเป็นการประกาศพระศาสนานั้น พระพุทธองค์มีวัตถุประสงค์ในการแสดงโอวาทปาฏิโมกข์พอสรุปได้ 5 ประการ (พระมหาวิสุตร ปภสฺสโร, 2560) ดังนี้ 1) เพื่อแสดงถึงอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการ อันเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2) เพื่อวางรากฐานพระพุทธศาสนาให้มั่นคงด้วยการแสดงจุดยืนในการเผยแผ่อันเป็นทั้งอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการที่สำคัญของพระพุทธศาสนาให้ปรากฏแก่สังคม 3) เพื่อเป็นการทบทวนในอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการที่สำคัญของพระพุทธศาสนาแก่พระอรหันตสาวกทั้ง 1,250 องค์ ในการรับทราบและให้สามารถเข้าใจมากยิ่งขึ้นในการนำไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4) เพื่อประกาศยืนยันความเกิดขึ้นและมั่นคงของพระพุทธศาสนาให้ปรากฏแก่สังคม โดยเฉพาะกับนักคิดทางศาสนาในสมัยนั้นให้ทราบโดยทั่วกัน และ 5) เพื่อแสดงธรรมแก่พระอรหันต์ทั้ง 1,250 องค์ ที่มาร่วมประชุมเพื่อทำสักการะแก่พระพุทธเจ้า อันเป็นการให้ข้อคิดและกำลังใจ อีกทั้งพระอรหันต์เหล่านั้นก็เคยนับถือศาสนาพราหมณ์มาก่อนเมื่อพร้อมใจกันมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อถวายสักการะ พระพุทธองค์จึงทรงแสดงธรรมดังกล่าว

หลังจากการแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ครั้งนั้น ส่งผลให้พระอรหันตสาวกทั้ง 1,250 องค์ได้นำหลักคำสอนในโอวาทปาฏิโมกข์คือ หลักการ 3 วิธีการ 4 และอุดมการณ์ 6 ออกไปเผยแผ่แก่ประชาชนทั่วชมพูทวีป มีผลทำให้พระพุทธศาสนาแผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวางมีพุทธบริษัทเพิ่มขึ้นมากมาย ประชาชนผู้เคยนับถือศาสนาอื่นกลับมาสนใจปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนามากขึ้น พระพุทธศาสนาเจริญยั่งยืนสามารถประดิษฐานด้วยความมั่นคง

สรุป โอวาทปาฏิโมกข์เป็นหลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงประทานให้แก่พระสาวกในวันเพ็ญมาฆบูชาเพื่อนำไปใช้ในการประกาศพระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงสถาพรของพระศาสนาแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของโอวาทปาฏิโมกข์ในภาพลักษณ์ของหลักคำสอน บรรพชิตผู้ทำหน้าที่สอนสั่งและกลุ่ตธิในการเผยแผ่ของพระพุทธศาสนา ทั้งยังเป็นการสร้างความเข้าใจ ความชัดเจนในหลักการและวิธีการให้แก่คนทั้งหลายเพื่อที่จะได้สืบทอดดำรงรักษาพระพุทธศาสนาไว้ในสังคมได้อย่างยั่งยืน โดยเนื้อหาสาระสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์มี 13 ประการ คือ หลักการ 3 ได้แก่ 1) การไม่ทำบาปทั้งปวง 2) การบำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อม 3) การชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว อุดมการณ์ 4 ได้แก่ 1) ความอดทนอดกลั้นเมื่อประสบสิ่งที่ไม่ชอบใจ 2) การมุ่งให้ถึงพระนิพพาน อันเป็นเป้าหมายหลักของผู้ออกบวช 3) บรรพชิตไม่พึงทำให้ผู้อื่นลำบากทุกข์ทางกาย ทุกข์ทางใจ 4) บรรพชิตพึงไม่เบียดเบียนผู้อื่น ควรเป็นสมณะผู้สงบ และวิธีการ 6 ได้แก่ 1) การไม่กล่าวร้าย 2) การไม่ทำร้าย 3) ความสำรวมในปาติโมกข์ 4) ความเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหาร 5) สันโดษไม่คลุกคลีด้วยหมู่คณะ 6) ความเพียรในการพัฒนาจิตใจ

3. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การปฏิบัติการสอนธรรมในพุทธศาสนาโดยใช้รูปแบบและวิธีการซึ่งไม่ขัดต่อพระวินัยและความประพฤติตามธรรมเนียมของสงฆ์ (กรมการศาสนา, 2540) อีกประการหนึ่ง การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การทำให้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาขยายกว้างขวางออกไป เผยแผ่กว้างขวางออกไปทำให้เป็นที่แพร่หลายเป็นที่รักต่อสาธารณชน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525) สอดคล้องกับทัศนะของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าซึ่งกล่าวไว้ในกองแผนงาน กรมการศาสนาเกี่ยวกับการเผยแผ่ว่า การเผยแผ่หมายถึงการทำให้ขยายออกไป เช่น การเผยแผ่พระศาสนา (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า, 2550) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเป็นการพัฒนาบุคคลด้านจิตใจให้มีความเคารพเลื่อมใส ยำเกรงในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติตามสมควรแก่การปฏิบัตินั้นๆ เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก เป็นศาสนาแห่งสันติภาพของโลก และสันติภาพแห่งสากล (พระพิพิธธรรมสุนทร, 2550) การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นมีเป้าหมายหลักคือการสร้างสันติภาพให้เกิดแก่ชาวโลก พระสงฆ์คือสื่อแห่งสันติภาพโลก เพราะตัวพระสงฆ์เป็นผู้สงบทั้งทางกาย วาจา และใจ เป็นแบบอย่างของผู้มีสันติ ปราศจากความเห็นแก่ตัว การทำงานของพระสงฆ์เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่มวลมหาชน จึงไม่แฝงไว้ด้วยความขัดแย้ง (สนิท ศรีสำแดง, 2550)

ความหมายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ เป็นการนำคำสอนในพระพุทธศาสนาไปปรากฏต่อการรับรู้ของบุคคล กลุ่มบุคคล และมวลชนผ่านสื่อต่างๆ ทั้งที่เป็นสื่อบุคคล และสื่อมวลชนโดยมุ่งหวังให้ผู้รับเข้าใจและนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์คือสามารถสงบระงับกิเลสในระดับต่างๆ จนถึงพระนิพพาน (อรรถ พนาราม, 2545) ผู้เขียนเห็นว่าการให้ความหมายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้รูปแบบและวิธีการซึ่งไม่ขัดต่อพระวินัยและความประพฤติตามธรรมเนียมของสงฆ์นั้น ดูออกจะมีความหมายแคบไปเพราะเท่ากับว่าผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นคือพระภิกษุสงฆ์เท่านั้น ซึ่งจริงๆ แล้วพระพุทธเจ้าได้ทรงฝากพระพุทธศาสนาไว้กับพุทธบริษัท 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ดังนั้นหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงไม่สมควรจำกัดเฉพาะพระภิกษุสงฆ์เท่านั้น พุทธศาสนิกชนพึงมีหน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาได้เท่าเทียมกัน จึงจะทำให้พระพุทธศาสนาสามารถเจริญรุ่งเรือง สถิตถาวรในสังคมได้อย่างยั่งยืน อีกประการหนึ่ง ผู้เขียนมีความเห็นสอดคล้องกับข้อความที่ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นมีเป้าหมายหลักคือการสร้างสันติภาพให้เกิดแก่ชาวโลก ทั้งนี้เพราะหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาทั้งหลายทั้งปวงมุ่งสอนให้พุทธศาสนิกชนประพฤติตนเป็นคนดี ไม่เบียดเบียนไม่ทำร้ายผู้อื่น หมั่นสร้างคุณงามความดี ชำระใจให้บริสุทธิ์ ดังเช่นหลักคำสอนในโอวาทปาฏิโมกข์ เป็นต้น

การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในสมัยแรกๆ นั้นพระพุทธองค์ทรงเสด็จจาริกออกเผยแผ่เพียงพระองค์เดียวโดยทรงเทศนากล่าวสอนประชาชนทั่วชมพูทวีปถึงหลักธรรมที่พระองค์ได้ทรงค้นพบเพื่อการดับทุกข์ พระพุทธองค์ทรงเปี่ยมด้วยพระปัญญาธิคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระกรุณาธิคุณทรงใช้พุทธวิธีที่แยบยลในการเผยแผ่อบรมสอนสั่งประชาชน ทรงใช้อุบายประกอบการสอนเพื่อให้ประชาชนสามารถปฏิบัติและเข้าถึงคำสอนได้อย่างพิสดาร ต่อเมื่อมีพระสาวกเพิ่มมากขึ้นจนมีพระอรหันตสาวกเกิดขึ้นในโลกจำนวน 60 องค์แล้ว พระพุทธองค์จึงทรงส่งพระอรหันตสาวกเหล่านั้นซึ่งถือว่าเป็นพระธรรมทูตชุดแรกไปประกาศพระพุทธศาสนายังหมู่บ้าน ตำบล หรือนิคมชนบทต่างๆ ของชมพูทวีป ทรงรับสั่งให้ประชุมพระอรหันตสาวกแล้วประทานโอวาทซึ่งถือเป็นอุดมคติในการประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็น

ของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ พวกเธอจึงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปรวมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะครบบริบูรณ์ บริสุทธี สัตว์ทั้งหลายจำพวกที่มีรูปคือกิเลสในจักรุน้อย มีอยู่ เพราะไม่ได้ฟังธรรมย่อมเสื่อม ผู้รู้ทั่วถึงธรรม จักมี ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม” (วิมพา.4/32/32) จากพระพุทธรูปนี้เป็นเครื่องชี้ชัดถึงอุดมคติในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันเป็นบทบาทสำคัญของการทำหน้าที่ประกาศศาสนาธรรม ส่งเสริมสัมมาปฏิบัติของพระภิกษุพุทธสาวกทั้งหลาย ซึ่งมุ่งประโยชน์เกื้อกูล และประโยชน์สุขแก่ประชาชนชาวโลกอย่างแท้จริง ทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรือง และแผ่ขยายไปทั่วชมพูทวีปอย่างรวดเร็ว ชาวชมพูทวีปพากันละทิ้งลัทธิความเชื่อเดิมแล้วหันมานับถือเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้นเป็นลำดับ แม้ในปัจจุบันนี้การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาจะได้เผยแผ่ไปทั่วโลกแล้วก็ตาม จากพระโอวาทที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประทานไว้เบื้องต้นนั้น พระภิกษุสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่โดยเฉพาะคณะสงฆ์ไทยยังได้ยึดถือปฏิบัติเป็นอุดมการณ์หรือหัวใจของงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นมีพัฒนาการมาตามลำดับ โดยแรกเริ่มจากการเผยแผ่ศาสนาโดยวิธีปากต่อปาก เรียกว่า “มุขปาฐะ” จากนั้นก็ค่อยๆ พัฒนามาตามยุคสมัย มีการจาริกบนแผ่นหิน การเขียนบันทึกบนใบลาน ดังเช่นในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองที่สุด ได้มีการส่งคายนาคณะไตรปิฎกขึ้นเพื่อรวบรวมและบันทึกหลักคำสอนเป็นครั้งแรก และได้มีการส่งพระธรรมทูตจำนวน 9 สายออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในและนอกชมพูทวีป (คงชิต ชินสิญจน์, 2551) จนกระทั่งภายหลังเมื่อวิทยาการทางโลกเจริญมากขึ้นจึงได้มีการจัดพิมพ์หนังสือเป็นรูปเล่มขึ้น และในยุคปัจจุบันมีคำสอนของพระพุทธศาสนาปรากฏบนโลกออนไลน์มากขึ้นในหลากหลายรูปแบบมีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนสามารถเข้าถึงหลักคำสอนได้ง่ายขึ้นส่งผลกระทบต่อพระพุทธศาสนา แม้จะมีประโยชน์มากแต่ก็มีโทษมหันตเช่นกัน พระสงฆ์ยุคใหม่จึงต้องเรียนรู้ปรับตัวและรู้เท่าทันอย่างมีสติ เพื่อที่จะได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมีความทันสมัย สามารถสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองได้ต่อไป (พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์, 2560)

การที่พระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวางในทุกสารทิศ มีศรัทธาสาธุชนเลื่อมใส เคารพในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ นั้น มีหลักการใหญ่ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนี้ (พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคณ, 2562)

1) หลักประโยชน์ 3 การประกาศพระพุทธศาสนาโดยยึดหลักประโยชน์และความสุขของมหาชนเป็นที่ตั้งถือเป็นวัตถุประสงค์หลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังที่พระพุทธเจ้าทรงประทานโอวาทให้แก่เหล่าพระสาวกชุดแรกที่ทรงส่งไปประกาศพรหมจรรย์ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะอันบริสุทธีบริบูรณ์สิ้นเชิง”

2) หลักไตรสิกขา หลักการที่สำคัญอีกประการคือไตรสิกขา คือสิ่งที่เรียกว่า ความงามในเบื้องต้น ได้แก่ศีล งามในท่ามกลางได้แก่ สมาธิ งามในที่สุดได้แก่ ปัญญา ดังที่ปรากฏในพระโอวาทที่ประทานแก่สาวกที่ทรงส่งออก

ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาคือหลักการ 3 ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญที่ควรยึดถือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นหัวใจของคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระสาวกต้องนำไปเผยแผ่สั่งสอนแก่คนทั้งหลาย โดยย่อได้แก่ 1) สัพพปาปสฺส อภินิหาร คือ การไม่ทำบาปทั้งปวง 2) กุสลสฺสุปสมปทา คือ การบำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อม 3) สจิตฺตปริโยทปนํ คือ การชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว ทั้งสามข้อนี้อนุมานเข้ากับ ศีล สมาธิ และปัญญา หลักนี้ถือเป็นหลักใหญ่ที่ครอบคลุมการปฏิบัติให้บรรลุประโยชน์ตน และประโยชน์แก่ผู้อื่น

3) ศักยภาพของมนุษย์ พระพุทธเจ้าถือหลักว่า มนุษย์เป็นผู้ฝึกได้ มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ มนุษย์ทุกคนสามารถที่จะรู้ตามได้ถ้าเขาได้ฝึกฝนตนตามหลักการที่แสดง การมองเช่นนี้เป็นการมองที่ศักยภาพทางปัญญาของมนุษย์ซึ่งถือเป็นหลักใหญ่หลักหนึ่งในการมองมนุษย์ที่จิตใจไม่ได้มองจากชาติกำเนิด อันจะนำไปสู่การรับฟังคำสอนและนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อที่จะเผยแผ่สืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

สรุปความว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาหมายถึง การนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปแสดงแนะนำสอนสั่งคนทั้งหลายให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถปฏิบัติและดำเนินชีวิตได้ตามแนวทางหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและผู้อื่นรวมถึงประโยชน์สูงสุดในการที่จะธำรงรักษาเผยแผ่สืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไปด้วย ทั้งนี้ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกได้เที่ยวจาริกออกเผยแผ่และประกาศพระพุทธศาสนายังหมู่บ้าน ตำบลหรือนิคมชนบทต่างๆ ทิวชมพุทวิปโดยมุ่งเน้นเพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก ทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองและแผ่ขยายไปทั่วชมพูทวีปอย่างรวดเร็ว ชาวชมพูทวีปพากันละทิ้งลัทธิความเชื่อเดิมแล้วหันมานับถือเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้นเป็นลำดับ

4. โอวาทปาฏิโมกข์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ในหลักโอวาทปาฏิโมกข์นั้นประกอบไปด้วย หลักการ 3 วิธีการ 4 และอุดมการณ์ 6 ที่พระพุทธองค์ทรงประทานให้พระสาวกนำไปใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเนื้อหาสาระมีดังนี้

หลักการ 3 หมายถึง หลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่พระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทานให้เหล่าพระสาวกนำไปเผยแผ่ให้คนทั้งหลายได้นำไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขในการดำเนินชีวิตอีกทั้งยังเป็นหนทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์สิ้นทุกข์นำไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ นิพพานได้ เนื้อหาในส่วนของหลักการ 3 คือ

1. สัพพปาปสฺส อภินิหาร การไม่ทำบาปทั้งปวง ถือเป็นคำสอนพื้นฐานที่พระภิกษุสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พึงต้องสั่งสอนเหล่าสัตว์ทั้งหลายให้ประพฤติปฏิบัติตนด้วยการไม่ทำบาปอกุศลทั้งหลายทั้งปวง ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การไม่ทำบาปทั้งปวงคือการรักษากาย วาจา ให้สงบเรียบร้อย ในทางพระพุทธศาสนาคือการให้เหล่าสัตว์ทั้งหลายพึงรักษาศีล พึงงดเว้นการทำความชั่วทางกาย วาจา ศีลในเบื้องต้นที่เหมาะสมกับสรรพสัตว์ทั้งหลายคือ ศีล 5 หรือ เบญจศีล คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักขโมยของของผู้อื่น การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มหรือเสพของมึนเมา ศีล 5 ถือเป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้นที่จะทำให้ผู้รักษากายเป็นคนดีทางกาย วาจา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น พระพุทธศาสนาจึงสอนให้เริ่มที่ตนเองก่อนเมื่อทุกคนปฏิบัติตนอยู่ในศีลดังกล่าวก็เท่ากับว่าไม่ทำบาปทั้งปวงตามนัยของหลักการในโอวาทปาฏิโมกข์ ผลคือทำให้ผู้รักษาศีลนั้นมีความสุขในการดำเนินชีวิต อยู่เย็นเป็นสุขในครอบครัวและสังคม หากผู้ปฏิบัติหวังผลในความสงบร่มเย็น ละความเป็นปฏิกูลเข้าสู่เพศบรรพชิต ศีล 227 ก็เป็น

ศีลที่เหมาะสมกับสมณสาธูป ดังนั้นไม่ว่าเหล่าสัตว์ทั้งหลายจะปรารถนาศีลเท่าใดจุดมุ่งหมายล้วนนำไปสู่หลักคำสอนเดียวกันคือการไม่ทำบาปทั้งปวงนั่นเอง

2. กุศลสุสอุปสมปทา การทำกุศลให้ถึงพร้อม คือ การทำความดีประพฤติดุปฏิบัติตนในการสร้างบุญกุศลให้เกิดขึ้นแก่ตนทางกาย วาจา และใจ เมื่อเหล่าสัตว์ทั้งหลายไม่ทำบาปทั้งปวงไม่เบียดเบียนกันแล้วจิตใจย่อมอ่อนนุ่มนำไปในทางกุศลคือพึงยังกุศลให้ถึงพร้อมโดยหมั่นทำคุณงามความดีให้แก่ตนเองและผู้อื่น ทางแห่งการทำความดีนั้นได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 และบุญกิริยาวัตถุ 10 เป็นต้น เป็นหนทางในการทำความดีสร้างบุญสร้างกุศลให้บังเกิดขึ้น กุศลกรรมบถ 10 ได้แก่ ที่เป็นกายกรรม มี 3 อย่าง คือ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติดิฉินคาม ที่เป็นวจีกรรม มี 4 คือ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ ที่เป็นมโนกรรม มี 3 คือ ไม่โลภอยากได้ของเขา ไม่พยาบาทปองร้าย เห็นชอบตามคลองธรรม (สัมมาทิฐิ) กุศลกรรมบถ ก็คือสุจริตทางกาย ทางวาจา และทางใจนั่นเอง

3. สจิตตปริโยทปนํ การชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว คือ การทำจิตใจให้สะอาดปราศจากอกุศลทั้งปวงด้วยการเจริญสมาธิให้เกิดปัญญารู้แจ้งในความเป็นจริง เมื่อสัตว์ทั้งหลายไม่ทำบาปทั้งปวง หมั่นสร้างกุศลแล้วกาย วาจา ย่อมสงบเรียบร้อยดังนั้นการชำระจิตให้ขาวรอบจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สัตว์ทั้งหลายรู้เท่าทันกิเลสตนเอง การฝึกพัฒนาอบรมจิตจึงมีความสำคัญมาก เพราะหากสัตว์ทั้งปวงไม่ทำบาป หมั่นทำบุญกุศลแล้วแต่จิตใจของตนเองกลับมืดบอดถูกอวิชชากิเลสครอบงาย่อมนำพาให้สัตว์ทั้งหลายไปสู่ที่ต่ำคืออบายได้เนื่องจากไม่สามารถจัดระเบียบกิเลสภายในจิตใจของตนเองได้ การทำสมาธิเจริญวิปัสสนานั้นทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดสติรู้ เกิดปัญญา เมื่อเข้าใจตามความเป็นจริงจนสามารถละทุกข์สิ้นทุกข์ได้จึงถือว่าได้พบจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาแล้ว

อุดมการณ์ 4 หมายถึง เป้าหมายของพระพุทธศาสนาที่ถือเป็นข้อปฏิบัติและจุดยืนของภิกษุบรรพชิตที่ต้องปฏิบัติตนอันมีลักษณะที่แตกต่างจากศาสนาอื่นๆ มี 4 ประการ ได้แก่

1. ขนฺติ ปรมํ ตโป ตีติกขา คือ บรรพชิตพึงอดทนอดกลั้นเมื่อประสบสิ่งที่ไม่ชอบใจ ความอดทนอดกลั้นเป็นความเพียรเครื่องหนุนส่งการประกอบกิจการงานใดๆ ให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี การจะบรรลุเป้าหมายความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีขันติ มุ่งมั่นจริงจัง ไม่ลดละล้มเลิก ต้องกระทำไปจนกิจการนั้นจะสำเร็จลุล่วง

2. นิพพานํ ปรมํ วทนฺติ พุทฺธา คือ การมุ่งให้ถึงพระนิพพาน อันเป็นเป้าหมายหลักของผู้ออกบวชพระพุทธศาสนาถือว่านิพพานเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต บุคคลผู้ปฏิบัติไปจนสู่เป้าหมายสูงสุดย่อมพ้นทุกข์ หมดปัญหา มีผลทำให้มีความเย็นใจดีพร้อมเป็นสุขใจ หมดกิเลสหมดทุกข์สิ้นทุกข์โดยสิ้นเชิง กล่าวคือไม่ต้องมาเวียนว่ายตายเกิดอีก

3. น หิ ปพฺพชิตो ปรุปฺมาติ คือ บรรพชิตไม่พึงทำให้อื่นลำบากทุกข์ทรมาน ทุกข์ทางใจ เพราะการทำให้ผู้อื่นลำบากกาย ใจ นั้นเป็นการสร้างอกุศลกรรมให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่นด้วย สมณะบรรพชิตพึงไม่ทำอกุศลกรรมใดๆ ดังหลักคำสอนที่ว่า สพฺพปาปสฺส อภินฺนํ การไม่ทำบาปทั้งปวง

4. สมฺโณ โหติ ปรี วิหฺรียนฺโต คือ บรรพชิตพึงไม่เบียดเบียนผู้อื่น ควรเป็นสมณะผู้สงบ เพราะบรรพชิตพึงเป็นผู้มีเมตตาธรรมต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายไม่เลือกชาติ ผิวพรรณ เพศวัย การใช้ชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนถือว่าเป็นชีวิตที่ประเสริฐ เพราะทุกชีวิตย่อมรักสุขเกลียดทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้นบรรพชิตจึงควรเป็นผู้สร้างสันติสุขให้แก่ผู้อื่นหากคอยเบียดเบียนผู้อื่นแล้วย่อมเป็นการสร้างบาปอกุศลกรรมทั้งปวง

วิธีการ 6 หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติของบรรพชิต เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าที่ทรงใช้รูปแบบที่แตกต่างกันเพื่อความสะดวกต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสอนพุทธธรรมของพระพุทธองค์

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาของบุคคลผู้รับฟังการสอน วิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานี้ถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่ภิกษุผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาพึงยึดถือปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อความเป็นเอกภาพถือว่าเป็นหลักสากลตามแนวทางของพระพุทธองค์คือ

1. อนุปวาโท การไม่ว่าร้าย ไม่โจมตีใคร ไม่โจมตีศาสนาอื่นแต่ใช้ปัญญาบอกว่าพระพุทธศาสนาได้อย่างไร
2. อนุปมาโต ไม่ทำร้าย ไม่บังคับใครให้เชื่อ ไม่เบียดเบียนใคร ใช้ปัญญาในการอ้างเหตุผลจน กระทั่งผู้ฟังอยากลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
3. ปาฏิโมกฺเขจสวโร มีความสำรวมในศีลและมารยาทให้ดี
4. มตฺตณฺณตา จ ภตฺตสฺมิ รู้จักประมาณในการรับประทาน การใช้สอยปัจจัยสี่จะได้เป็นทางมาแห่งความเคารพเลื่อมใสของผู้ได้พบเห็น
5. ปนตฺยจสยนาสนํ นังนอนในที่สงบ นักปฏิบัติต้องรักความสงบ
6. อธิจิตฺเต จ อาโยโค ประกอบความเพียรในอธิจิต หมั่นฝึกสมาธิ เพราะสมาธิคือ แก่นของการได้บรรลุมรรคผลนิพพาน

หลักโอวาทปาฏิโมกข์ที่พระพุทธเจ้าทรงใช้เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น คือหลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการ 6 ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญที่ควรยึดถือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นหัวใจของคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระสาวกต้องนำไปเผยแผ่สั่งสอนแก่คนทั้งหลาย หลักการ 3 นั้นประกอบ ด้วย การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม และการชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว จะเห็นได้ว่าหลักคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นสอนให้คนทั้งหลายเป็นคนดีมีคุณธรรมละเว้นการไม่สร้างบาปทั้งปวงดำรงตนอยู่ในศีลธรรม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รักษากาย วาจา ใจ ให้สงบเรียบร้อยดีงามคือตั้งตนในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด หลักการในโอวาทปาฏิโมกข์นี้สอดคล้องกับหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือเป็นหลักที่ครอบคลุมการปฏิบัติของคนทั้งหลายในการดำเนินชีวิตให้มีความสุขสงบในเบื้องต้นและสามารถนำไปปฏิบัติสู่เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาคือการดับทุกข์ สิ้นทุกข์โดยสิ้นเชิงได้ อุดมการณ์ 4 ถือเป็นข้อปฏิบัติและจุดยืนที่ภิกษุผู้เผยแผ่ต้องถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างเพื่อสร้างความเคารพศรัทธาให้แก่คนทั้งหลายอันจะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ภิกษุผู้เผยแผ่ต้องมีความอดทนไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากทางกาย และอดกลั้นข่มอารมณ์ต่างๆ เมื่อประสบกับสิ่งไม่พอใจ การมุ่งให้ถึงพระนิพพานเป็นเป้าหมายหลักของผู้ออกบวช เพราะภิกษุเป็นผู้สละแล้วซึ่งเรื่องไม่เกี่ยวข้องด้วยเรื่องพึงแสวงหาความสงบสุขที่แท้จริงให้ชีวิต ภิกษุไม่พึงทำให้ผู้อื่นลำบากทุกข์ทางกาย ทุกข์ทางใจ ไม่สร้างความเดือดร้อนใดๆ ให้กับคนทั้งหลายควรทำตนเป็นผู้สงบระงับ ภิกษุพึงไม่เบียดเบียนผู้อื่น ตรงกันข้ามภิกษุควรเป็นผู้ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นเมื่อยามผู้อื่นประสบทุกข์ไม่ว่าทางกาย หรือใจ ควรเป็นสมณะผู้สงบบมีเมตตา และวิธีการ 6 เป็นกลยุทธ์ที่ภิกษุผู้เผยแผ่พึงถือปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกันเพื่อความเป็นเอกภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและถือว่าเป็นจุดเด่นของพระพุทธศาสนาที่แตกต่างจากศาสนาหรือลัทธิอื่นๆ ที่ทำการเผยแผ่เช่นกัน การไม่กล่าวร้าย คือไม่ยุยงโจมตีให้ร้ายใครไม่ทำให้เกิดความแตกสามัคคีกัน การไม่ทำร้าย คือการไม่บังคับทำร้ายทางกาย วาจา ใจใคร ไม่บังคับขู่เข็ญให้เชื่อในสิ่งที่ตนเองเชื่อแต่ให้ใช้ปัญญาในการอ้างเหตุผลจนกระทั่งผู้ฟังอยากลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การสำรวมในปาติโมกข์ คือการสำรวมตนในศีล เป็นผู้มีการยาทดีงามรู้กาลเทศะ การรู้จักประมาณ คือรู้ประมาณในรับประทานและการใช้สอยปัจจัยสี่เพื่อสร้างความศรัทธาเลื่อมใสแก่ผู้ได้พบเห็นไม่ฟุ้งเฟ้อหลงในวัตถุสิ่งของการอยู่กิน การนั่งนอนในที่สงบ คือการรัก

ความสันโดษ นักปฏิบัติต้องรักความสงบ ไม่คลุกคลีหมู่คณะ การประกอบความเพียร คือการหมั่นฝึกสมาธิชำระจิต ให้สงบระงับจากกิเลสเพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ การบรรลุมรรคผลนิพพาน

หลักคำสอนอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานี้ เรียกว่า หลักการ 3 เป็นเนื้อหาส่วนที่แสดงถึงหัวใจของพระพุทธศาสนาอันเป็นหลักในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงามทางศีลธรรม เนื้อหาส่วนนี้มี 3 ประการ คือ

1. การไม่ทำบาปทั้งปวง (สพฺพปาปสฺส อภณฺมิ) คือ การละเว้นจากสิ่งที่เรียกว่า บาป หรือ อกุศล หมายถึง การไม่ประพฤตสิ่งไม่ดี การไม่ทำชั่วทุจริตมีโทษอันเป็นเหตุให้เกิดความเศร้าหมองทางกาย วาจา และใจ ในพระพุทธศาสนาสิ่งที่ทำแล้วจัดว่าเป็นอกุศลที่ควรหลีกเลี่ยงไม่ควรทำมี 10 ประการ เรียกว่า อกุศลกรรมบถ 10 ได้แก่ 1).ปาณตียา การฆ่า เบียดเบียน ทำร้าย รังแกมนุษย์และสัตว์ 2).อทินนาทาน การลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นเอามาเป็นของตน 3).กาเมสุมิฉฉาจาร การประพฤติดีกในกาม ในภรรยา สามี ลูกหรือหญิงชายของผู้อื่น 4).มุสาวาท การพูดเท็จโกหกหลอกลวงผู้อื่น 5).ปิสุณวาจา การพูดส่อ เสียด ยุยงผู้อื่นให้เกิดความเข้าใจผิด แยกความสามัคคีกัน 6).ผรุสวาจา การพูดคำหยาบ ไม่สุภาพ 7).สมผุสลาป การพูดเพ้อเจ้อ เหลวไหลไร้สาระ 8).อภิชฌา การคิดโลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน 9).พยาบาท การคิดอาฆาต ปองร้าย อิจฉาริษยาผู้อื่น 10).มิจฉาทิฎฐิ การเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม ทั้งนี้ อายมมุข ซึ่งแปลว่า ทางแห่งความเสื่อมหายนั้นก็จัดเป็นความชั่วที่บุคคลพึงละเว้นทั้งทางกาย วาจา ใจด้วย ถ้าบุคคลตั้งใจงดเว้นการทำอกุศลกรรมทั้ง 3 ทางได้ก็จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องชอบธรรม มีความสงบสุขจึงจะได้ชื่อว่าการไม่ทำบาปทั้งปวงตามหลักโอวาทปาฏิโมกข์

2. การทำกุศลให้ถึงพร้อม (กุสลสฺสุปสมฺปทา) คือ การฝึกฝนอบรมตนเองให้เกิดมีสิ่งที่เรียกว่าบุญกุศลในตน หมายถึง การประพฤตปฏิบัติตนในสิ่งที่เป็นคุณงามความดี สุจริตไร้โทษทางกาย วาจา ใจแล้วจัดว่าเป็นความดีที่ควรบำเพ็ญเรียกว่า กุศลกรรมบถ 10 (มี 10 ประการตรงข้ามกับอกุศลกรรมบถ 10 ที่กล่าวมาข้างต้น) ในทางพระพุทธศาสนายิ่งมุ่งหวังให้บุคคลสามารถบำเพ็ญความดีได้อีก 10 วิธีที่เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ 10 ได้แก่ 1).ทาน การให้ทานแบ่งปันเอื้อเฟื้อกัน 2).ศีล การรักษาศีลประพฤติดีทางกาย วาจา 3).ภาวนา ฝึกอบรมจิตให้เจริญองกามด้วย สมาธิและวิปัสสนา 4).อปจายา การประพฤตสุภาพอ่อน โยนต่อผู้อื่น 5).เวยยาวัจจา การชวนชวนช่วยเหลือผู้อื่น 6).ปัตติทาน การอุทิศส่วนแห่งความดีที่ตนทำเพื่อผู้อื่น 7).ปัตตานโมทนา ยินดีต่อการทำดีของผู้อื่น 8).ธมมสสวน การฟังธรรมเพื่อเจริญสติปัญญาให้แก่ตนเอง 9).ธมมเทศน การอบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่ผู้อื่น 10).ทิฏฐุชุกกม การคิดเห็นให้ถูกต้องชอบธรรม

3. การชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว (สจิตฺตปริโยทปนํ) คือ การฝึกฝนพัฒนาจิตใจให้เป็นผู้มีสติ เกิดปัญญา รู้แจ้งตามความเป็นจริงเข้าใจในวิถีแห่งการดำเนินชีวิตให้มีความสุขได้แก่ การหมั่นเจริญสมาธิและวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งถือว่ามีความสำคัญอย่างมากในทางพระพุทธศาสนา เพราะจะเป็นหนทางที่ทำให้บุคคลทั้งหลายสามารถดับทุกข์สิ้นทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิงอันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนานี้คือ นิพพาน การที่บุคคลจะก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายนี้ได้ นั้น บุคคลผู้ปฏิบัติต้องมีคุณธรรมจริยธรรมขั้นสูง เป็นคุณธรรมข้อปฏิบัติสำหรับบรรลุมรรคผลนิพพานโดยตรงซึ่งเรียกว่า อริยมรรค แปลว่า ทางอันประเสริฐ ประกอบด้วย 1) สัมมาทิฎฐิ ความเห็นชอบ 2) สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ 3) สัมมาวาจา เจรจาชอบ 4) สัมมากัมมันตะ การงานชอบ 5) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ 6) สัมมาวายามะ เพียรชอบ 7) สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ และ 8) สัมมาสมาธิ ตั้งใจมั่นชอบ (วคิน อินทสระ, 2539)

พระพุทธเจ้าทรงอาศัยหลักการ วิธีการของพระพุทธเจ้าในสมัยอดีตเป็นหลัก พระอริยบุคคลสมัยพุทธกาล จะยึดหลักพระพุทธเจ้าเป็นหลัก เรื่องอะไร พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้อย่างไร ท่านจะแสดงอย่างนั้น นั่นคือการเผยแผ่อย่างแบบครู พระโบราณจารย์ได้เน้นให้ตระหนักดังกล่าวก่อนแล้วข้างต้น นักเผยแผ่ทุกคนคือราชทูตทำหน้าที่ส่งราชสาสน์ ราชสาสน์ว่าอย่างไร แสดงอ่านไปตามนั้น ราชทูตที่นั่นต้องไม่แปลงราชสาสน์ให้คลาดเคลื่อน (พระเทพดิลก, 2549) ข้อความดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่อดีตนับแต่พระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ เป็นต้นมาแม้กระทั่งพระพุทธเจ้าสมณโคดมเองนั้น ก็ได้ปฏิบัติตนเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบอย่างครูอาจารย์ที่มีมาในอดีต ขณะเดียวกันการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอาศัยหลักการวิธีการตามรูปแบบเดิมที่ครูอาจารย์ก่อนได้ถือปฏิบัติมา พระพุทธเจ้าเองก็ทรงปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่พระสาวกทั้งหลายเช่นกัน ทรงใช้หลักการ วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากพระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ มาปฏิบัติสืบมา แม้กระทั่งในปัจจุบันพระภิกษุสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาก็ยังยึดถือปฏิบัติตามแบบที่ครูอาจารย์ได้ปฏิบัติสืบๆ กันมา จึงพอสรุปได้ว่าพระพุทธเจ้าได้ทรงนำหลักโอวาทปาฏิโมกข์มาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระองค์เองก็ได้ทรงถือปฏิบัติตามหลักการวิธีการที่พระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ ได้ปฏิบัติสืบมาและพระองค์ยังทรงปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่พระภิกษุสงฆ์สาวกได้ยึดถือปฏิบัติตามด้วยเช่นกัน

หลักคำสอนในโอวาทปาฏิโมกข์ที่พระสาวกนำออกไปเผยแผ่นั้นเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาเมื่อคนทั้งหลายได้น้อมนำไปปฏิบัติแล้วจะเป็นหนทางนำชีวิตดำเนินไปสู่ความสุขสงบในเบื้องต้นมีหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ดังปรากฏข้อความว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล ทำให้บริบูรณ์ในสมาธิ ทำให้บริบูรณ์ในปัญญา เธอยังล่งสิกขาบทเล็กน้อยบ้างและต้องออกจากอาบัติเล็กน้อยเหล่านั้นบ้าง สิกขาบทเหล่านี้เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ ที่เหมาะสมแก่พรหมจรรย์ เธอเป็นผู้มีศรัทธายิ่ง มีศีลมั่นคง ในสิกขาบทเหล่านั้น สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ภิกษุนั้นได้กระทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลายด้วยปัญญาอันยิ่งเองในภวิธรรมนี้ เข้าถึงแล้วแลอยู่” ความหลุดพ้น (วิมุตติ) มีตั้งแต่ระดับโลกียะ ถึง โลกุตระ มีพุทธคำรัสตัสไว้ในอนัตตลักขณสูตรว่า วิมุตตสมิ วิมุตตมิตี ญาณ โหติ แปลว่า เมื่อหลุดพ้นแล้ว ย่อมมีญาณหยั่งรู้ว่า หลุดพ้นแล้ว ชีณา ขาติ วุสิต พรหมจรรย์ กต กรณีย นาปริ อิตถต ตายาติ ปชานาติ แปลว่า ย่อมรู้ชัดว่าชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำ ทำเสร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้มิได้มี (ส.ข.17/154/84) จะเห็นได้ว่าหลักคำสอนในโอวาทปาฏิโมกข์นั้นสอดคล้องครอบคลุมเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ การพ้นทุกข์สิ้นทุกข์บรรลุมรรคผลนิพพานนั่นเอง

สรุป ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นพระอรหันตสาวกหรือพระธรรมทูตชุดแรกนั้นได้นำเอาหลักโอวาทปาฏิโมกข์ที่พระพุทธเจ้าทรงประทานให้นำไปเป็นหลักการสำคัญในการเผยแผ่และประกาศพระพุทธศาสนาไปสู่หมู่ชนทั้งหลายทั่วชมพูทวีป หลักสาระสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์นั้นมี 13 ประการ สรุปโดยย่อคือ หลักการ 3 วิธีการ 4 และอุดมการณ์ 6 โดยหลักการ 3 หมายถึง หลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่พระสาวกนำไปเผยแผ่ให้คนทั้งหลายได้นำไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขในการดำเนินชีวิตอีกทั้งยังเป็นหนทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์สิ้นทุกข์นำไปสู่จุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ นิพพาน อุดมการณ์ 4 หมายถึง เป้าหมายของพระพุทธศาสนาที่ถือเป็นข้อปฏิบัติและจุดยืนของภิกษุบรรพชิตที่ต้องปฏิบัติตนอันมีลักษณะที่แตกต่างจากศาสนาอื่นๆ วิธีการ 6 หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติของบรรพชิต เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าที่ทรงใช้รูปแบบที่แตกต่างกันเพื่อความสะดวกต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสอนพุทธธรรมของพระองค์ วิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานี้ถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่ภิกษุผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาพึงยึดถือ

ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อความเป็นเอกภาพ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหลักคำสอนในโอวาทปาฏิโมกข์นั้นสอดคล้องครอบคลุมเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ การพ้นทุกข์สิ้นทุกข์บรรลุมรรคผลนิพพานนั่นเอง

5. สรุป

โอวาทปาฏิโมกข์ หมายถึง หลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระอรหันตสาวก ณ บริเวณเวฬุวัน โดยเนื้อหาของโอวาทปาฏิโมกข์เป็นภาษาบาลีที่พระสังคีติจารย์ได้ประพันธ์ขึ้นมี 3 คาถากับอีกกึ่ง โดยสาระสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์นั้น เป็นนโยบายหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการสร้างความเข้าใจความชัดเจนในหลักการและวิธีการให้แก่คนทั้งหลายโดยหลักการนั้นต้องดำเนินอยู่ในแนวทางแห่งความพ้นทุกข์ ความสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์ มี 13 ประการ คือ หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการ 6

พระพุทธเจ้าทรงใช้หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการ 6 ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาถือเป็นสาระสำคัญที่ควรยึดถือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นหัวใจของคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระสาวกต้องนำไปเผยแผ่สั่งสอนแก่คนทั้งหลาย หลักการ 3 นั้นสอนให้คนเป็นคนดีมีคุณธรรมละเว้นการไม่สร้างบาปทั้งปวงดำรงตนอยู่ในศีลธรรม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รักษากาย วาจา ใจ ให้สงบเรียบร้อยดีงามคืองดงามในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด หลักการในโอวาทปาฏิโมกข์นี้สอดคล้องกับหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือเป็นหลักที่ครอบคลุมการปฏิบัติของคนทั้งหลายในการดำเนินชีวิตให้มีความสุขสงบในเบื้องต้นและสามารถนำไปปฏิบัติสู่เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ การดับทุกข์ สิ้นทุกข์โดยสิ้นเชิงได้ อุดมการณ์ 4 ถือเป็นข้อปฏิบัติและจุดยืนที่ภิกษุผู้เผยแผ่ต้องถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างเพื่อสร้างความเคารพศรัทธาให้แก่คนทั้งหลายอันจะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง และวิธีการ 6 เป็นกลยุทธ์ที่ภิกษุผู้เผยแผ่พึงถือปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อความเป็นเอกภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและถือว่าเป็นจุดเด่นของพระพุทธศาสนาที่แตกต่างจากศาสนาหรือลัทธิอื่นๆ ที่ทำการเผยแผ่เช่นกัน

หลักคำสอนในโอวาทปาฏิโมกข์ที่พระพุทธเจ้าประทานให้พระสาวกนำไปเผยแผ่นั้น เมื่อคนทั้งหลายได้น้อมนำไปปฏิบัติแล้วจะเป็นหนทางนำชีวิตดำเนินไปสู่ความสุขสงบ จะเห็นได้ว่าหลักคำสอนในโอวาทปาฏิโมกข์นั้นสอดคล้องครอบคลุมเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ การพ้นทุกข์สิ้นทุกข์บรรลุมรรคผลนิพพานนั่นเอง

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2525). พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่ม 4, 13, 17, 25. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- กรมการศาสนา. (2540). กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- คงจิต ชินสิญจน์. (2551). การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์ (ประเวท ถาวราน). (2560). กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. 17(3), 211-223.

- พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ (ชัยยันต์ จิตตาลโย). (2562). ประวัติและพัฒนาการพระพุทธศาสนา. นครปฐม : สาสะพิมพ์การ.
- พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2549). พุทธวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ 87.
- พระพิพิธธรรมสุนทร (สุนทร ญาณสุนทรโร). (2550). ลีลาชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงช้าง.
- พระมหาวิสูตร ปภสสโร (ยุวศิลป์). (2560). บูรณการหลักโอวาทปาฏิโมกข์สู่บรรทัดฐานทางสังคมไทย : ศึกษากรณีชุมชนบ้านศาลา ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุริยา อภิวิฑฒโน (มะสันเทียะ). (2563). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักโอวาทปาฏิโมกข์ : หลักการอุดมการณ์และวิธีการ. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. (6)1, 359-367.
- แม่ชีณัฐนาถ เจริญรุ่ง. (2549). การแก้ปัญหาเสพติดตามหลักโอวาทปาฏิโมกข์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.
- วศิน อินทสระ. (2539). พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564). โอวาทปาฏิโมกข์. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2564, <<https://th.wikipedia.org/wiki/โอวาทปาฏิโมกข์>.
- สนิท ศรีสำแดง. (2550). พระพุทธศาสนา : กระบวนทัศน์ใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฒโน). (2554). ธรรมดุษฎี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิมพ์สวย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2561). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- สมเด็จพระมหาธีรราชมงคลาจารย์ (ช่วง วรบุญโณ). (2550). คู่มือพระสังฆาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- องค์การเผยแผ่วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร. (2554). วิชาการเทศนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อรรถัย พนาราม. (2545). สื่อมวลชนกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การเข้าถึงสื่อออนไลน์ด้วยพุทธธรรม Accessibility to Online Media with Buddhist Principles

พระกมลรัตน์ อภิบุณโย (ต่ายลีลาศ)¹ และ พระวิเชียร อธิบุณโย (แสนศรี)²
Phra Kamolrat Abhipuño (Tailelais)¹ and Phra Wichian Adhipuño (Saensri)²

Received October 8, 2021 & Revised November 25, 2021 & Accepted December 13, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้าถึงสื่อออนไลน์ด้วยพุทธธรรม การศึกษาพบว่า การเข้าถึงสื่อออนไลน์ ประกอบด้วยสองส่วน คือ (1) การเข้าถึงสื่อออนไลน์ และ (2) ผลกระทบในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันการใช้งานสื่อออนไลน์มีหลากหลายจุดประสงค์ตามเป้าหมายของแต่ละบุคคล หลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาช่วยเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจให้ผู้ใช้งานหยุดพิจารณาสื่อออนไลน์ก่อนนำมาใช้งาน ได้แก่ 1) อินทริยสังวร 2) สัมมาสติ และ 3) สัมมาสมาธิ ดังนั้น การเข้าถึงสื่อออนไลน์ด้วยหลักพุทธธรรมทั้ง 3 ประการนี้สามารถสร้างกระบวนการให้มีสติหยุดพิจารณาสื่อออนไลน์ แบ่งได้ 3 กระบวนการ คือ 1) สังวรก่อนเข้าถึง 2) มีสติระหว่างใช้ และ 3) ตั้งสมาธิหลังใช้ เพื่อให้การใช้สื่อออนไลน์เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อตนเอง ทั้งในขั้นต้นมีการรับสาร จนถึงการนำสื่อออนไลน์เหล่านั้นไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ประสพผลสำเร็จสูงสุดต่อไป

คำสำคัญ : 1. สื่อธรรมะ, 2. สื่อออนไลน์, 3. พุทธธรรม

Abstract

This article aims to study access to online media through Buddhism. The study has shown that access to online media consists of two parts i.e., online media accessibility and online media impacts. Today, accessibility to online media has a variety of purposes according to individual goals. Buddhist principles can be used to help as a tool to pull the mindfulness of the users to stop considering online media before using it. It is separated into 3 process i.e., 1) cautiousness, 2) mindfulness, and 3) meditation. In this way, the process of consciously stopping to consider media can be created which can be divided into 3 phases: 1) before accessing online media, 2) during access to online media, and 3) mainstream access to online media in order to the use of online media to be most effective for one's self. In the initial stage of exposure until the use of those online media to be useful continue to achieve maximum success.

Keywords : 1. Dhamma Media, 2. Online Media, 3. Buddhism

^{1,2}อาจารย์ประจำหลักสูตร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

^{1,2}Lecturer, Mahamakut Buddhist University, Sirindhornrajavidyalaya Campus

Email : arcanaraga@gmail.com

1. บทนำ

สื่อออนไลน์เกิดขึ้นจากการวิวัฒนาการของระบบเครือข่ายโลกออนไลน์หรือที่เรารู้จักกันในชื่อระบบอินเทอร์เน็ตจากยุคก่อนที่มีเพียงตัวหนังสือ พัฒนาต่อมาเรื่อย ๆ จนมีทั้งแพลตฟอร์มของเว็บไซต์ยอดนิยมมากมายที่ถูกทำให้ระบบมีอำนาจความสะดวกในการสร้างสรรค์สื่อออนไลน์ต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย ไม่ว่าจะเป็นการลงรูปภาพ เสียง คลิปวิดีโอ หรือแม้กระทั่งการเขียนข้อความสั้น ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

การดำเนินชีวิตอยู่ในโลกที่มีสื่อออนไลน์ถูกสร้างสรรค์ขึ้น และเผยแพร่อย่างรวดเร็วนี้ การมีเครื่องมือในการใช้สื่อออนไลน์อยู่ประจำใจทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าใช้สื่อออนไลน์ โดยหลักพุทธธรรมที่สร้างสติไม่ให้เกิดยินดี หรือยินร้าย คล้อยตามสื่อออนไลน์เหล่านั้นก่อนใช้ปัญญาพิจารณาอย่างถี่ถ้วนนั้น คืออินทริยสังวร การสำรวมกาย วาจา ใจให้มั่นก่อนเข้าถึงสื่อออนไลน์ สัมมาสติ การมีสติกำหนดรู้ตัวตลอดทุกการกระทำ และสัมมาสมาธิ การตั้งใจชอบที่จะใช้สื่อออนไลน์ไปในทางที่ดี

การเข้าถึงสื่อออนไลน์ด้วยพุทธธรรมทั้ง 3 ประการ มาใช้เป็นแนวทางการเข้าถึงสื่อออนไลน์ด้วยความมีสติ ไม่ดีใจ เสียใจ เชื่อสื่อออนไลน์นั้นเลยโดยไม่พิจารณา หรือเผยแพร่สื่อนั้นออกต่อไป เพื่อให้การใช้สื่อออนไลน์ในปัจจุบันนั้นเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมของพระพุทธเจ้าให้เกิดผลสำเร็จสูงสุดต่อไป

2. การเข้าถึงสื่อออนไลน์

ความนิยมของการใช้สื่อออนไลน์ คือ เทคโนโลยีการสื่อสารของมนุษย์นั้นมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเริ่มต้นจากการพูด การส่งท่าทาง การสื่อสารผ่านสัญลักษณ์เครื่องหมายต่างๆอย่างง่าย ข้อความตัวอักษร ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาองค์ความรู้ขึ้นไปมนุษย์ก็เริ่มมีวิวัฒนาการการสื่อสารที่สูงขึ้นไปอีก โดยมีการใช้เครื่องมือในการสื่อสาร อาทิ ควั่นไฟ นกพิราบ จดหมายเป็นต้น สำหรับการสื่อสารทางเสียงนั้นมนุษย์ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งได้ค้นพบโทรศัพท์ ซึ่งเป็นการสื่อสารด้วยเสียงผ่านตัวกลางคือสายสัญญาณ จนมีการพัฒนาไปอีกขั้นในปัจจุบันจนเป็นอุปกรณ์ที่ทันสมัยอย่างสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ตติดตัว ซึ่งเป็นการสื่อสารที่มีเนื้อหาของข้อมูลที่หลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ข้อความตัวอักษร ไปจนถึงวิดีโอคลิป เรียกว่า สื่อออนไลน์ ที่ทุกคนใช้งานจะแทบจะกลายเป็นปัจจัยที่ 5 ของเราไปแล้ว

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจำนวนมากเนื่องจากเป็นช่องทาง ที่สะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายของคนทั่วโลกที่สามารถเชื่อมถึงกันและมีปฏิสัมพันธ์กันบนเครือข่ายสังคม ออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์จึงเข้าไปมีอิทธิพลต่อความคิด ทักษะคติ และพฤติกรรมของประชาชน (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559: 1) สื่อสังคม ออนไลน์ หมายถึง สื่อข้อมูล สารสนเทศ ภาพ มัลติมีเดีย หรือสื่อดิจิทัล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ช่องทาง การติดต่อแบบสามารถโต้ตอบหรือแบ่งปันสื่อร่วมกันผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือระบบเครือข่าย โทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ บุคคลทั่วไปสามารถสื่อสาร นำเสนอ แบ่งปันและเผยแพร่ข้อมูลออกสู่สาธารณะติดต่อร่วมกันของบุคคลทั่วโลก

องค์ประกอบของการเข้าถึงสื่อออนไลน์

กระบวนการการเข้าถึงสื่อออนไลน์จะครบองค์ประกอบต้องประกอบด้วย ผู้ใช้สื่อออนไลน์ และสื่อออนไลน์

ผู้ใช้สื่อออนไลน์ ในปัจจุบันสามารถแบ่งผู้เข้าใช้สื่อออนไลน์ได้เป็นสองกลุ่ม (Wind, Y., Mahajan, V., & Gunther, 2011: 4-5) คือ 1) ผู้บริโภคสื่อที่เน้นใช้สื่อผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก (Cyber Consumer) เป็นกลุ่มที่พร้อมตอบรับการเปลี่ยนแปลงเสมอ เชื่อว่าผู้คนบนโลกใบนี้ มีพฤติกรรมติดต่อกันตลอดเวลา โดยปราศจากขีดจำกัดด้านพรมแดน ขอเพียงพื้นที่นั้นสามารถเข้าถึงระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ ทุกคนก็พร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีพฤติกรรมซื้อขายสินค้าและบริการผ่านอินเทอร์เน็ต รวมถึงพฤติกรรมบริโภคสื่อเพื่อต้องการใช้ประโยชน์หรือตอบสนอง ความต้องการส่วนบุคคล และ 2) ผู้บริโภคสื่อแบบผสมผสาน (The Centaur) เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมบริโภคโดยผ่านทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่ออินเทอร์เน็ตควบคู่กันไป ขึ้นอยู่กับความต้องการใช้สื่อเพื่อประโยชน์ตามบริบทหรือสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน มีการใช้ชีวิตประจำวัน เหมือนกับผู้บริโภคแบบดั้งเดิมตามความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ แต่มีการใช้ประโยชน์บางอย่าง เพิ่มขึ้นเป็นกรณีพิเศษ ในบางเวลาโดยการใช้สื่อผ่านอินเทอร์เน็ตแสวงหาข้อมูลเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านต่าง ๆ ทั้งนี้จะมีพฤติกรรมบริโภคผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ก็ต่อเมื่อสิ่งเหล่านั้นมี ความสอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล

สื่อออนไลน์ คือ โปรแกรมหรือเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับการติดต่อกันสื่อสารระหว่างกัน โดยสื่อออนไลน์ (Online Media) สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท (สกุลศรี ศรีสารคาม, 2562 : 13) ดังนี้ 1) เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นสื่อออนไลน์ ที่มีการสร้างข้อมูลส่วนตัวต่างๆ ของตัวผู้ใช้บริการเก็บไว้ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) และทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น 2) การร่วมมือระหว่างสื่อออนไลน์ เป็นสื่อออนไลน์ที่ทำให้เกิดความร่วมมือหรือการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น วิกิพีเดีย (Wikipedia) หรือเว็บบล็อก เป็นต้น 3) เครือข่ายสังคมออนไลน์สาธารณะ เป็นสื่อออนไลน์ที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของเรา เพื่อใช้งานสำหรับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น ยูทูบ (YouTube) เป็นต้น 4) การแสดงความคิดเห็นสังคมออนไลน์ เป็นสื่อออนไลน์ ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสิ่งต่างๆ เช่น ยูทูบ (YouTube) , ฟลิคเกอร์ (Flickr) และแอมะซอน (Amazon) เป็นต้น

ความหมายของการใช้สื่อออนไลน์ คือ สื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันบนเครือข่ายทางสังคม ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วม อย่างสร้างสรรค์ ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเอง เป็นสื่อที่ใช้ช่องทางเทคโนโลยีการสื่อสารหรืออินเทอร์เน็ต เป็นสื่อที่มีการสื่อสารสองทาง และเป็นสื่อประเภทสื่อใหม่ที่มีพัฒนาการรวดเร็วก้าวหน้าไกลภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ยุคเก๋จนถึงยุคปัจจุบัน และส่งผลกระทบต่อสังคมมนุษย์ในทุกด้าน

ผลกระทบและปัญหาของการเข้าถึงสื่อออนไลน์ คือ การเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่ไม่มีกรกรองเป็นเรื่องที่น่ากังวล ถ้าไม่ป้องกันโดยการหยุดพิจารณาจะเป็นปัญหาใหญ่สำหรับมนุษย์ในอนาคต “Social Media” ถือว่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อชีวิตคนรุ่นใหม่ ใช้เพื่อศึกษาข้อมูล ติดตามความเคลื่อนไหวในสังคม แต่ในโลกของสื่อประเภทนี้มีทั้งเรื่องดีและไม่ดี ซึ่งบางครั้งก็ใช้งานแบบไม่คิดกรอง เมื่อมีอะไรเกิดขึ้น สื่อประเภทนี้จะแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว และอาจนำไปสู่พฤติกรรมเลียนแบบดังที่เห็นในหน้าข่าว อีกทั้งข่าวปลอมจาก “การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกโดยศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม 9 เดือน ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2564 พบการเผยแพร่ข่าวปลอมของคนไทยว่า มีผู้โพสต์ข่าวปลอม 587,039 คน และผู้แชร์ข่าวปลอม 20,294,635 คน” (เดลินิวส์, 2564 Online) จึงเป็นที่น่ากังวลว่าสังคมในปัจจุบันมักไม่พิจารณา แยกแยะสื่อประเภทนี้ได้ เรื่องนี้น่าเป็นห่วง ดังตัวอย่างปัญหาในโลกออนไลน์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น “สแปมหลอกขายโทรศัพท์มือถือ ไอโฟน ผ่านไอจี มีผู้หลงเชื่อยอมโอนเงินมากกว่า 100 คน อั้งเงินหมุนเวียนในบัญชีธนาคารเกือบ 7 ล้านบาท” (ไทยรัฐออนไลน์, 2564, Online) เป็นต้น ปัญหาเช่นนี้สังคมควรให้ความสนใจหาวิธีป้องกัน มิเช่นนั้นอาจกลายเป็นปัญหาใหญ่สำหรับสังคมไทยในอนาคต

แนวทางหรือวิธีการใช้สื่อออนไลน์เพื่อให้เกิดประโยชน์ คือ การรู้วิธีเข้าถึงทรัพยากรที่เหมาะสม และสามารถแยกแยะ และเลือกข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ตามเป้าหมายที่ตนได้ตั้งไว้ เพื่อนำไปใช้งานให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้ โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้งาน (วรชัย ครุจิต, 2555, Online) การค้นหาเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตสามารถสร้าง หรือผลิตเนื้อหาด้วยตนเอง การเป็นผู้ที่สามารถใช้งานปฏิสัมพันธ์ (Interactivity) ตอบโต้ และสร้างการมีส่วนร่วมบนอินเทอร์เน็ตได้ และด้านที่สาม การเข้าถึงข้อมูลจาก อินเทอร์เน็ตแล้วนำมาใช้กับงานของตนเองได้ (พนม คล้ายยา, 2559 : 75.) รวมทั้งทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ทักษะการเข้าใจคำศัพท์ และสัญลักษณ์ที่ใช้ในสื่อออนไลน์ได้ ในโลกของยุคข้อมูลข่าวสาร การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นไม่ใช่เรื่องยาก เพื่อเลือกข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ เป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนได้ด้วยตัวเอง

Hobbs Renee ได้ให้ลักษณะการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่ดี ไว้ดังนี้ การเข้าถึง (Access) ความสามารถในการเข้าถึงเป็นขั้นตอนแรกของการรู้เท่าทันสื่อ ทักษะนี้ ประกอบด้วยความสามารถในการใช้สื่อ ค้นหาและทำความเข้าใจเนื้อหาสาระ สื่อแต่ละประเภทมีลักษณะ ต่างกันซึ่งต้องใช้ทักษะในการสื่อสารแตกต่างกันไป เช่น ในการใช้คอมพิวเตอร์ค้นหาข้อมูลจากแหล่งออนไลน์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ใช้จำเป็นต้องรู้วิธีในการป้อนคำค้นหา (keywords) และการเลือก เว็บไซต์หรือโปรแกรมค้นหาข้อมูล (search engines) ที่เหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการ (Hobbs Renee, 2011 : 51)

ดังที่ได้กล่าวมาการเข้าถึงสื่อออนไลน์ แพลตฟอร์ม หรือเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับการติดต่อสื่อสารระหว่างกันทั้งในรูปแบบเดียว และกลุ่มสังคมนั้น ๆ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ตัวผู้ใช้ที่เน้นการใช้สื่อออนไลน์เป็นหลัก และตัวผู้ใช้สื่อออนไลน์แบบผสมผสานกับสื่อเก่า องค์ประกอบต่อมาเป็นตัวสื่อออนไลน์ ได้แก่เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นสื่อออนไลน์ การร่วมมือระหว่างสื่อออนไลน์, เครือข่ายสังคมออนไลน์สาธารณะ และศูนย์กลางการแสดงความคิดเห็นสังคมออนไลน์ การเข้าถึงสื่อออนไลน์โดยไม่มีสติ เกิดอารมณ์ดีใจ หรือโกรธในทันที โดยไม่มีสติหยุดพิจารณาสื่อรวมถึงส่งต่อความเกลียดชังให้สังคมแห่งสื่อออนไลน์จะเป็นปัญหาในอนาคตที่ควรแก้ไขต่อไป

การประยุกต์ใช้พุทธธรรมในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ เป็นการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการแก้ปัญหาของกระบวนการ การเข้าถึงสื่อออนไลน์ ได้แก่ 1) กระบวนการก่อนเข้าถึงสื่อ 2) กระบวนการระหว่างใช้สื่อ และ 3) กระบวนการหลังใช้สื่อ ให้เกิดความเป็นผู้เข้าถึงสื่อออนไลน์อย่างมีสติ รู้เท่าทันความคิด รู้จักพิจารณาแยกแยะ ไม่หลงสติเชื่อสื่อเหล่านั้นโดยไม่พิจารณาอย่างถูกต้อง

3. หลักพุทธธรรม

หลักพุทธธรรมนั้นเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินชีวิต เพราะเป็นหลักธรรม ที่คอยกระตุ้นเตือนให้มนุษย์ทุกคนรู้จักยับยั้งชั่งใจไม่ทำความผิดและคอยส่งเสริมให้มนุษย์ใช้ความคิดในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ พิจารณาต่อสิ่งที่นำมาช่วยดำเนินชีวิตให้นำไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ โดยผู้ศึกษาได้รวบรวมหลักพุทธธรรมที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์เกี่ยวกับอินทริยสังวรเป็นธรรมคอยกั้นมิให้ปล่อยกายใจไปตามสื่อออนไลน์โดยไม่หยุดพิจารณาก่อน สัมมาสติมีสติรู้ที่กำลังเข้าถึงสื่อออนไลน์ตลอดการใช้งาน และสัมมาสมาธิความตั้งมั่นในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ในทางที่ดีมีประโยชน์ ดังต่อไปนี้

3.1 อินทริยสังวรเป็นหลักธรรมในการสำรวมกาย วาจา และใจ เพื่อไม่ให้ยินดียินร้ายในการเข้าใช้สื่อออนไลน์เพื่อไม่ให้รับติดสินสื่อเหล่านั้นโดยใช้อารมณ์จากนาที่แรกที่ตาเราเห็นสื่อเหล่านั้นด้วยอาการไม่มีสติ และส่งต่อความเกลียดชังนั้นออกไปสู่สังคมโดยที่เราไม่พิจารณาถึงผลเสียในวงกว้างที่เกิดขึ้น หลักอินทริยสังวรพระพุทธเจ้าได้กล่าวไว้ดังนี้

“คุณกรมหาบพิตร อย่างไร ภิกษุเชื่อว่าเป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรีทั้งหลาย คุณกรมหาบพิตร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เห็นรูปด้วยจักขุแล้ว ไม่ถือนิमित ไม่ถืออนุพยัญชนะเธอย่อมปฏิบัติเพื่อสำรวจจักขุทรีย์ ที่เมื่อไม่สำรวจแล้ว จะเป็นเหตุให้อกุศลธรรมอันลามกคือ อภิชฌาและโทมนัสครอบงำนั้น ชื่อว่ารักษากุศลทรีย์ ชื่อว่าถึงความสำรวจในจักขุทรีย์ภิกษุ ฟังเสียงด้วยโสต ... ตมกลิ่นด้วยฆานะ ... ลิ้มรสด้วยชีวาหา ... ถูกต้องโณภูมัพพะด้วยกาย... รู้แจ้งธรรมารมณ์ด้วยใจแล้ว ไม่ถือนิमित ไม่ถืออนุพยัญชนะ เธอย่อมปฏิบัติเพื่อสำรวจมโนทรีย์ที่เมื่อไม่สำรวจแล้ว จะเป็นเหตุให้อกุศลธรรมอันลามกคืออภิชฌาและโทมนัสครอบงำนั้น ชื่อว่ารักษามโนทรีย์ ชื่อว่าถึงความสำรวจในมโนทรีย์ ภิกษุประกอบด้วยอินทรีสังวรอันเป็น อริยะเช่นนี้ ย่อมได้เสวยสุขอันไม่ระคนด้วยกิเลสในภายใน คุณกรมหาบพิตร ด้วยประการ ดังกล่าวมานี้ แล ภิกษุเชื่อว่าเป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรีทั้งหลาย” (ที.สี. 9/122/67)

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) (2561 : 621) ได้กล่าวถึง อินทรีสังวร ไว้ว่า การสำรวจอินทรี คือ การระวังไม่ให้บาปอกุศลธรรมครอบงำใจ เมื่อรับรู้อารมณ์ด้วยอินทรีทั้ง 6 หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สติสังวร สำรวมด้วยสติ คือ สำรวมอินทรีมีจักขุเป็นต้น ระวังรักษามิให้บาปอกุศลเข้าครอบงำ เมื่อเห็นรูป เป็นต้น

หลักอินทรีสังวรในการเข้าถึงสื่อออนไลน์นี้ เป็นหลักธรรมเพื่อใช้ควบคุม อายตนะทั้งภายนอก และ ภายใน เพื่อเตรียมกาย วาจา ใจ ให้เป็นผู้พร้อมเสมอต่อการเข้าใช้สื่อออนไลน์ อีกทั้งยังเป็นหลักธรรมที่ทำให้เป็นผู้ มีสติตลอดกระบวนการการเข้าใช้สื่อตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ จึงสรุปเรียกได้ว่า “สังวรก่อนเข้าถึง”

3.2 สัมมาสติ หลักธรรมสัมมาสติเป็นหลักที่ช่วยให้เรามีการใช้สื่อออนไลน์ประกอบด้วยสติรู้ตัวเพื่อไม่ให้ หลงไปกับสื่อออนไลน์ที่น่าหลงเชื่อต่าง ๆ ตลอดทั้งในกระบวนการการใช้สื่อออนไลน์

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้ให้คำจำกัดความสัมมาสติ เป็นองค์มรรคข้อที่ 2 ในหมวดสมาธิ หรือ อธิจิตตสิกขา มีคำจำกัดความแบบพระสูตร(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543 : 1) ดังนี้

“ภิกษุทั้งหลาย สัมมาสติเป็นไฉน? นี้เรียกว่าสัมมาสติ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

- 1) พิจารณาเห็นกายในกาย มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌา และโทมนัสในโลกเสียได้
- 2) พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลาย มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้
- 3) พิจารณาเห็นจิตในจิต มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌา และโทมนัสในโลกเสียได้
- 4) พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลาย มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสีย

คํานิยามความอีกแบบหนึ่ง ที่ปรากฏในคัมภีร์อริยธรรม ว่าดังนี้

“สัมมาสติ เป็นไฉน? สติ คือ การคอยระลึกถึงอยู่ เหนือ ๆ การทวนระลึก(กัถิ) สติ คือ ภาวะที่ระลึกได้ ภาวะที่ทรงจำไว้ ภาวะที่ไม่เลือนหาย ภาวะที่ไม่ลืม กัถิ) สติ คือ สติที่เป็น อินทรี สติที่เป็นพละ สัมมาสติ สติสัมโพชฌงค์ ที่เป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้เรียกว่า สัมมาสติ”

สัมมาสติหมายถึง การระลึกชอบ คือ พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัด อภิชฌา และโทมนัสในโลกได้ พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัด อภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัด อภิชฌา และ โทมนัสในโลกได้ พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและ โทมนัสในโลกได้ (จันทรทิพย์ ชูศักดิ์พาณิชย์, 2560 : 40) สัมมาสติความรู้สึกรู้ตัวที่พร้อมอย่างถูกต้อง เป็นนาย

ทวารสำคัญที่จะเฝ้าดูอากันตุงะที่เข้ามาเยี่ยมเยียนใจ สติทำหน้าที่คอยดูความรู้สึกที่เป็นไปตามธรรมชาติว่ามี ตัณหาแทรกเข้ามาบ้างหรือไม่ถ้าตัณหาแทรกคราวใด จิตจะเสียความบริสุทธิ์ทันที รากของตัณหาจะเริ่มงอก ออกมาเมื่อรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ ทั้งกามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา ก็เกิดตามมาทันที มีบวกมีลบบ หัวเราะและร้องไห้แต่ถ้าสติมาทัน ความพอใจและไม่พอใจดับไป ทำให้ใจมีสภาพที่ปกติทำหน้าที่ตามธรรมชาติอัน บริสุทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสัมมาสติในการเข้าถึงสื่อออนไลน์นั้น เป็นหลักธรรมเพื่อใช้ควบคุมสติในระหว่างการใช้สื่อ เพื่อให้เกิด ความรู้ตัวตลอดว่ากำลังเข้าใช้สื่อออนไลน์อยู่ในทุกขณะ รวมถึงการตั้งเจตนาในเป้าหมาย หรือประโยชน์ต่าง ๆ ที่ พึงคาดหวังให้ได้จากระหว่างใช้สื่อออนไลน์นี้ จึงสรุปเรียกว่า “มีสติระหว่างใช้”

3.3 สัมมาสมาธิ ความตั้งใจแน่วแน่การกระทำเพียงอย่างเดียวไม่ฟุ้งซ่านไปเรื่องอื่น หรือความตั้งใจอื่น นอกจากการกระทำที่ตนได้ตั้งใจไว้แล้ว โดยหลักสัมมาสมาธิมีอธิบายดังนี้

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้ให้คำจำกัดความของสัมมาสมาธิ ไว้ดังนี้ คำว่า สมาธิ แปลว่า ความ ตั้งมั่นของจิต หรือภาวะที่จิตแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนด คำจำกัดความของสมาธิที่พบเสมอ คือ “จิตตัสเสกัคคตา” หรือเรียกสั้น ๆ ว่า เอกัคคตา แปลว่า ภาวะจิตมีอารมณ์หนึ่งเดียว คือ การที่จิตแน่วแน่งกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ฟุ้งซ่าน หรือส่ายไป คำจำกัดความของสัมมาสมาธิในพระสูตรต่าง ๆ ได้แก่ ฌาน 4 (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2562 : 400)

สัมมาสมาธิ หมายถึง ความตั้งใจมั่นชอบ คือ สัจจจากามและอกุศลธรรมทั้งหลาย บรรลุรูปฌานที่มี องค์ธรรม คือ วิตก วิจาร ปติ สุข เอกัคคตา เพราะวิตกวิจารสงบระงับไป บรรลุตัตถิฌานที่มีความผ่องใสภายใน มี องค์ธรรม คือ ปติ สุข เอกัคคตา เพราะปติจางคลายไป มีสติ สัมปชัญญะอยู่ บรรลุตัตถิฌานที่มีองค์ธรรม คือ สุข เอกัคคตา เพราะละสุขและทุกข์ได้มีจิตเป็นอุเบกขา บรรลุตัตถิฌานที่มีองค์ธรรม คือ อุเบกขา เอกัคคตา (พระ ธรรมมงคลญาณ (พระอาจารย์วิริยงค์ สิรินโร, 2559 : 70) สัมมาสมาธิ ความมั่นคงแห่งจิตอย่างถูกต้อง คือ มั่นคงหนักแน่นจนสามารถทำงานสอดประสานกับปัญญา ขจัดตัณหาได้อย่างรวดเร็วทันทั่วทั้งที่ สัมมาสมาธิ ทำ หน้าที่ปกป้อมรักษาความบริสุทธิ์ของจิต ความมั่นคงของจิต และความอ่อนโยนยึดหยุ่นของจิตที่พร้อมจะทำหน้าที่ รับรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างไม่หวั่นไหวสัมมาสมาธิที่สูงที่สุด ก็คือความสงบใจอยู่ในอารมณ์เดียว ไม่หวั่นไหว วอกแวกไปเพราะความพอใจหรือความไม่พอใจมากระทบ มีสติสัมปชัญญะทำงานร่วมกันอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เป็นความมั่นคงที่สมบูรณ์ สามารถเผชิญหน้าอารมณ์ได้ทุกชนิด แต่ไม่ติดอารมณ์ใด ๆ เหมือนใบบัว สามารถอยู่ใน น้ำก็ได้เรานำมาบรรจุน้ำก็ได้แต่น้ำไม่ซึมซาบ ไม่ติดใบบัว

หลักสัมมาสมาธิในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ เป็นหลักธรรมเพื่อส่งเสริมกระบวนการหลักจากการใช้สื่อแล้ว โดยจิตที่บริสุทธิ์ที่เกิดจากสมาธินี้เป็นตัวส่งเสริมทำให้กระบวนการการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่ดำเนินมาจนถึงขั้นตอน สุดท้ายนี้จบลงอย่างสิ้นเชิงไม่มีสิ่งใดค้างค้ำปราศจากอคติต่าง ๆ จึงสรุปเรียกว่า “ตั้งสมาธิหลังใช้”

การใช้สื่อออนไลน์ในทางพุทธศาสนาที่ตินั้น คือ การประยุกต์ใช้หลักสัมมาสติ และสัมมาสมาธิ (มรรคมี องค์ 8) เป็นตัวครอบคลุมการใช้สื่อในกลไกต่าง ๆ แนวทางพุทธวิธีประยุกต์หลักธรรมเพื่อปรับพฤติกรรมการใช้สื่อ ออนไลน์ในปัจจุบันนั้น เมื่อเทียบกับหลักคำสอนของพระพุทธองค์ในฐานะผู้สั่งการ ได้มีการวางแผนการดำเนินงาน อย่างมีระบบ คือ เริ่มตั้งแต่คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายของสารออนไลน์ที่จะรับเข้ามา เพราะการเข้าถึงสารนั้นของคน ปัจจุบันที่จะเป็นกลไกสำคัญของสังคมและมีวิจรรย์ญาณในการพิจารณาข้อมูลอย่างมีเหตุเป็นผล เมื่อนำ หลักธรรมมรรคมีองค์ 8 (หลักสัมมาสติ และสัมมาสมาธิ) ไปใช้ในการบริโภคสื่อออนไลน์ได้แล้วนั้น จะปลูกเร้าให้ บุคคลนั้นมีความสนใจที่จะนำเอาคำสอนของพระองค์ไปปฏิบัติตามให้ได้ผลจริง เนื้อหาที่พระองค์ทรงสอนนั้นจะ สอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายไปหาสิ่งที่เห็น

หลักพุทธธรรมนั้นเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่คอยส่งเสริมให้การเข้าถึงสื่อออนไลน์ในที่นี้ ได้แก่ หลักอินทริยสังวรเป็นธรรมเป็นหลักธรรมในการสำรวมกาย วาจา และใจ เพื่อไม่ให้ยินดีในรายในการเข้าใช้สื่อออนไลน์เพื่อไม่ให้รับติดสินสื่อนั้นโดยใช้อารมณ์จากนาที่แรกที่ตาเราเห็นสื่อนั้นด้วยอาการไม่มีสติ และส่งต่อความเกลียดชังนั้นออกไปตลอดการใช้งาน หลักธรรมสัมมาสติเป็นหลักที่ช่วยให้เรามีการใช้สื่อออนไลน์ประกอบด้วยสติรู้ตัวเพื่อไม่ให้หลงไปกับสื่อออนไลน์ที่น่าหลงเชื่อต่าง ๆ และหลักสัมมาสมาธิ ความตั้งใจแน่วแน่ในการกระทำเพียงอย่างเดียวไม่ฟังชันไปเรื่องอื่น หรือความตั้งใจอื่นนอกจากการกระทำที่ตนได้ตั้งใจไว้แล้ว

4. การเข้าถึงสื่อออนไลน์ด้วยพุทธธรรม

จากการศึกษาหลักพุทธธรรมจากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้ง 3 ประการ คือ หลักอินทริยสังวร หลักสัมมาสติ และหลักสัมมาสมาธิ จะพบแนวทางการนำหลักธรรมนั้นมาปรับประยุกต์ใช้การเข้าใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นสื่อยุคใหม่ที่มีคนนิยมใช้มากปัจจุบัน ผู้ใช้งานสื่อออนไลน์นั้นสามารถเป็นได้ทั้งผู้รับสาร และผู้สร้างสรรค์สื่อเอง ส่งเสริมให้การเข้าใช้งานสื่อออนไลน์ของตัวผู้นำหลักพุทธธรรมไปใช้นั้นมีความแน่วแน่ ไม่ฟังชันออกนอกความตั้งใจเดิม ไม่รับติดสินสื่อกจากการเห็นแค่ภายนอกโดยไม่พิจารณาเสียก่อน ทำให้เกิดประโยชน์ในความมั่นคงทางใจ ในการดำเนินการใช้งานสื่อออนไลน์ให้ดำเนินไปตามที่ตนตั้งเป้าหมายไว้ไปจนประสบความสำเร็จในการเข้าใช้งานสื่อออนไลน์ตามที่ตั้งใจไว้ โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมทั้ง 3 ประการ ในการเข้าใช้สื่อออนไลน์สามารถแบ่งได้ 3 กระบวนการ คือ 1) สังวรก่อนเข้าถึง 2) มีสติระหว่างใช้ และ 3) ตั้งสมาธิหลังจบการใช้

4.1 สังวรก่อนเข้าถึง

การปฏิบัติตนเองก่อนที่จะเข้าใช้งานสื่อออนไลน์ 3 อย่าง ได้แก่ สำรวม กาย วาจา และใจ ไม่ให้ยินดีในรายต่อสิ่งที่มาปรากฏทางทวารทั้ง 6 โดย 1) การสำรวมกายเป็นการตั้งกระบวนการทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้เป็นผู้รู้ตัวทั่วพร้อม พร้อมทั้งจะรับสิ่งกระทบจากภายนอก ในที่นี้หมายถึงสื่อออนไลน์ที่กำลังจะเข้าใช้ที่จะมาปรากฏในรูปแบบของรูปภาพ ภาพที่มีเสียง หรือแม้แต่วิดีโอที่นำไปสู่การจินตนาการให้เกิดการกระทบไปในทางการได้กลิ่น หรือสัมผัสทางรสชาติก็ตาม เพื่อไม่ให้คล้อยตามสื่อออนไลน์ที่กำลังจะใช้งานเกิดอารมณ์คล้อยตามไปในสื่อจนเกิดยินดีใจ เสียใจ หรือแม้แต่เกิดอารมณ์โกรธ ไปก่อนที่จะได้รับสื่อนั้นไปพิจารณาถึงความสมเหตุสมผลให้ถี่ถ้วนก่อนเสียอีก ลำดับต่อมาเป็น 2) การสำรวมทางวาจา นอกจากหมายเอาถึงการพูดด้วยวาจาแล้วในที่นี้หมายรวมถึงวาจาในการแสดงความคิดเห็นผ่านโลกของสื่อออนไลน์ หรือที่นิยมเรียกว่าการคอมเมนต์ด้วยสาเหตุที่เราจำเป็นต้องสำรวมในวากก่อนการเข้าใช้งานสื่อออนไลน์นั้น เพราะเราต้องสำรวมในกระบวนการในตนเองเพื่อตนให้เป็นผู้ที่พร้อมที่จะรับสื่อมาพิจารณาในขั้นตอนต่อไปโดยที่ไม่ไปแสดงความคิดเห็นก่อนการพิจารณาสื่อนั้นเพียงด้วยตนเห็นแค่เปลือกนอกของสื่อนั้นแล้วเกิดความยินดีในรายในสื่อนั้นเสียแล้ว และอย่างสุดท้ายของกระบวนการสังวรก่อนเข้าถึงนี้ คือ 3) การสังวรทางใจ เป็นการแผ่ระวังใจรวมถึงความคิดของตนเองที่จะปรากฏก่อนการจะรับสื่อไปทำการพิจารณา เพื่อไม่ให้เกิดความเอนเอียงในความคิดของเราต่อตัวสื่อออนไลน์เองว่ารู้สึกชอบใจ หรือไม่ชอบใจในแรกเห็น ซึ่งจะทำให้สื่อที่จะถูกพิจารณาต่อไปนั้นเกิดความคลาดเคลื่อนจนส่งผลเสียในการนำสื่อไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

4.2 มีสติระหว่างใช้

การปฏิบัติตนในขั้นตอนระหว่างการใช้งานการเข้าถึงสื่อออนไลน์ คือ การตั้งตนให้เป็นผู้มีความถึงพร้อมประกอบด้วยความรู้ตัวในทุกการกระทำอันชอบด้วยความตั้งงาม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัมมาสติ โดยการเข้าถึงสื่อออนไลน์นั้น ในกระบวนการระหว่างการใช้มีความสำคัญอย่างมากไม่แพ้การตั้งกระบวนการสำรวมก่อนใช้งานเลย การมีสติรู้ตัวทุกการกระทำในการเข้าถึงสื่อนั้นทำให้เราเป็นผู้สามารถกำหนดกระบวนการ เป้าหมาย

รวมถึงแนวทางของวิธีการใช้งานสื่อออนไลน์ได้ว่าจะดำเนินการไปในแนวทาง วิธีการใด เมื่อกำหนดได้แล้วความที่เราเป็นผู้มีสติอยู่ทุกกระบวนการนั้นทำให้เราไม่พลอสติ หรือดำเนินการผิดแผนออกไปจากที่กำหนดเป้าหมายไว้ นอกจากนี้ความเป็นผู้มีสติในที่นี้นั้นจะต้องประกอบด้วยความเป็น สัมมาด้วย คือเป็นผู้มีสติรู้ตัวตลอดการใช้สื่อออนไลน์ประกอบด้วยความถูกต้อง ดังตามแห่งสภาวะธรรมนั้น ๆ มีความเป็นทางสายกลางในการใช้อย่างมีสติ รู้ตัวว่ากำลังเข้าถึงสื่อแล้วดำเนินไปด้วยความถูกต้องไม่เป็นไปเพื่อความมุ่งอาฆาตมาดร้ายต่อผู้อื่น ไม่เอาเปรียบต่อเพื่อนมนุษย์โลก ไม่ขัดต่อต่อสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นจริงอยู่ในโลกนี้ เช่นนี้จึงกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการ มีสติระหว่างใช้ และประกอบด้วยความสมมาอย่างแท้จริงตลอดกระบวนการการเข้าถึงสื่อออนไลน์

4.3 ตั้งสมาธิหลังจบการใช้

กระบวนการสุดท้ายของกระบวนการการเข้าถึงสื่อออนไลน์ คือ การตั้งใจประกอบด้วยหลัก สัมมาสมาธิในการเข้าใช้สื่อออนไลน์ในขั้นตอนสุดท้ายจนกระทั่งจบการใช้งานนั้น เมื่อผู้ใช้ประกอบด้วยความตั้งใจ มั่นด้วยอารมณ์แห่งการใช้สื่อออนไลน์มีจิตเป็นกุศลแล้ว ทำให้เมื่อจบกระบวนการการเข้าถึงแล้วการนำข้อมูลที่ได้ไปพิจารณาเพื่อใช้ประโยชน์ต่อ หรือการส่งต่อข้อมูลสื่อออนไลน์ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการแชร์นั้น ผู้เข้าถึงสื่อและจะส่งต่อไปนั้นมีจิตประกอบด้วยความตั้งใจที่ดีที่จะให้ผู้ใช้อื่นคนอื่น ๆ นั้น ได้รับความปรารถนาดีนี้ไปด้วย อีกทั้งตั้งใจที่ดียิ่งและบริสุทธิ์นี้ทำให้กระบวนการการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่ดำเนินมาจนถึงขั้นตอนสุดท้ายนี้จบลงอย่างสิ้นเชิงไม่มีสิ่งใดค้างคาอีก เพราะได้รับและเข้าถึงสารได้โดยใจที่ปราศจากอคติต่าง ๆ แล้วการที่จะนำสื่อไปใช้ประกอบการพิจารณาต่อ หรือแชร์ออกไปนั้นก็จะประกอบด้วยใจที่ตั้งมั่นดีที่จำทำให้ตัวผู้ใช้สื่อ และผู้ใช้อื่นคนอื่นนั้นประสบความสำเร็จสูงสุดในการนำความรู้ของโลกแห่งสื่อออนไลน์ไปต่อยอดในการดำรงชีวิต พัฒนาทักษะ รวมถึงเสริมการทำอาชีพตนเองต่อไปในอนาคต

หลักพุทธธรรม 3 ประการ ได้แก่ อินทริยสังวร สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ หากผู้ใช้สื่อออนไลน์นำหลักพุทธธรรมดังกล่าวซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้แก่ หลักอินทริยสังวร มาใช้เป็นตัวตั้งสติให้ใจเย็น แน่วแน่มั่นใจก่อนนำพาให้ตัวสารจากสื่อออนไลน์ซึ่งเป็นอายตนะภายนอก เข้าผ่านมาสู่อายตนะภายในมีตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ แล้วรับสารนั้นอย่างรู้ตัวทั่วพร้อมประกอบด้วย สัมมาสติ และสัมมาสมาธิจากมรรคเป็นวัฏครอบคลุมทั่วทั้งกระบวนการการบริโภคสื่อออนไลน์จากเริ่มต้นรับสาร ไปจนถึงขั้นตอนสุดท้ายเป็นการใช้ประโยชน์จากตัวสื่อ นั้น โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมทั้ง 3 ประการ ในการเข้าใช้สื่อออนไลน์สามารถแบ่งได้ 3 กระบวนการ คือ 1) สังวรก่อนเข้าถึง 2) มีสติระหว่างใช้ และ 3) ตั้งสมาธิหลังจบการใช้ จนเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของตัวผู้ใช้กับเทคโนโลยีสื่อออนไลน์ต่อไปในอนาคต

5. บทสรุป

การเข้าถึงสื่อออนไลน์ด้วยพุทธธรรม การศึกษาพบว่าหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการนำไปใช้ประยุกต์ ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ โดยที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยหลักธรรม 3 ประการ คือ (1) อินทริยสังวร (2) สัมมาสติ และ (3) สัมมาสมาธิ โดยใช้หลักอินทริยสังวรเป็นหลักธรรมในการสำรวมกาย วาจา และใจ เพื่อไม่ให้ยินดียินร้ายในการเข้าใช้สื่อออนไลน์เพื่อไม่ให้รับติดสินสื่ออื่นโดยใช้อารมณ์จากนาที่แรกที่ตาเรา เห็นสื่อด้วยอาการไม่มีสติ และส่งต่อความเกลียดชังนั้นออกไปตลอดการใช้งาน หลักธรรมสัมมาสติเป็นหลักที่ช่วยให้เรามีการใช้สื่อออนไลน์ประกอบด้วยสติรู้ตัวเพื่อไม่ให้หลงไปกับสื่อออนไลน์ที่น่าหลงเชื่อต่าง ๆ และหลัก สัมมาสมาธิ ความตั้งใจแน่วแน่งการกระทำเพียงอย่างเดียวไม่ฟุ้งซ่านไปเรื่องอื่น หรือความตั้งใจอื่นนอกจากการกระทำที่ตนได้ตั้งใจไว้แล้ว ซึ่งการเข้าถึงสื่อออนไลน์ ประกอบด้วยสองส่วน คือ สื่อออนไลน์ และผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งในปัจจุบันการเข้าใช้งานสื่อออนไลน์มีหลากหลายจุดประสงค์ตามเป้าหมายของแต่ละ ดังนั้น การเข้าถึงสื่อ

ออนไลน์ด้วยพุทธธรรมนี้ ต้องมีการประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับการเข้าถึงสื่อออนไลน์ โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมทั้ง 3 ประการ ในการเข้าใช้สื่อออนไลน์สามารถแบ่งได้ 3 กระบวนการ คือ (1) สังวรก่อนเข้าถึง (2) มีสติระหว่างใช้ และ (3) ตั้งสมาธิหลังจบการใช้ เพื่อให้การเข้าใช้สื่อออนไลน์เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อตนเองตั้งแต่กระบวนการการเข้าใช้สื่อออนไลน์ จนถึงการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับประยุกต์ใช้กับกระบวนการการเข้าใช้สื่อออนไลน์เหล่านั้นไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ประสพผลสำเร็จสูงสุดต่อไป

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมศาสนา. (2525). พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่ม 9. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). Smart Social Media รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- จันทร์ทิพย์ ชูศักดิ์พาณิชย์. (2560). พุทธวิธีการเสื่อมมรรคมืด 8 สำหรับเจนเนอเรชั่นวาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เดลินิวส์. (2564). อารยะบนโลกออนไลน์ : โลกโซเชียลทุกวันนี้ได้รู้ค่าความเป็นส่วนตัว ทั้งข่าวปลอม การถูกบูลลี่ในโลกออนไลน์ จะทำอะไรก็ควรคิดไตร่ตรองให้ดีเสียก่อน. สืบค้นวันที่เมื่อ 5 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://www.dailynews.co.th/articles/75361/>. 21 กรกฎาคม 2564.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). ภาค 1 รวบสาวแสบ หลอกขายไอโฟน เยื่อมากกว่า 100 คน เงินหมุนเกือบ 7 ล้าน. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://www.thairath.co.th /news/crime/2226786>.
- พนม คล้ายยา. (2559). การใช้งาน ความเสี่ยง การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล และแนวทางการสอนเพื่อการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล สำหรับนักเรียน มัธยมในประเทศไทย ระยะที่ 1. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2543). สัมมาสติในพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : กองทุนวัฒนธรรม กลุ่มศึกษาและปฏิบัติธรรม.
- _____. (2561). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- วรัชญ์ ครุจิต. (2555). ความรู้เท่าทันสื่อ: ทักษะสำคัญสำหรับสังคมประชาธิปไตย. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2564, <http://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/3485>
- สกุศลศรี ศรีสารคาม. (2562). แนวทางการศึกษา และเครื่องมือการมอนิเตอร์สื่อออนไลน์. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษาโครงการกลไกสื่อมวลชนศึกษาเพื่อสุขภาวะ.
- Hobbs Renee. (2011). Digital and Media Literacy : Connecting Culture and Classroom. Corwin: California.
- Wind, Y., Mahajan, V., & Gunther, R. E. (2011). Convergence Marketing : Running with the Centaurs. NJ : Prentice Hall.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

ISSN: 1513-6620 (Print)

ISSN: 2773-9643 (Online)

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

248 ม.1 ถ.ศาลายา - นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

โทรศัพท์: +66 2444 6000

Email: contactus@mbu.ac.th

URL: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Available on: <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/sitemap>